

حکومتی سرکاری کورنستان - حقراق
وزارتی پرمورہ - معنومہریش کشی پروگرام و پانچھالیستان

بیرکاری بو ہہمووان

کتیبی قوتابی

پولی پینجہمی بنہرہتی - بہرگی یہکہم

چاپی ہشتہم

۲۰۱۶/ز/۲۷۱۶ کوردی/۱۴۳۷ک

سہریہ رشتتی ہونہری چاپ
عوسمان پیرداود کواز
خالد سلیم محمود

ژماره كان

Numbers

- 3..... **Check what you know** ..... زانيارببهكانت ساغبكهوه ✓
- 4..... Millions and Billions ..... مليونان و ملياران 1
- 6..... Ordering Numbers ..... ريزكردنى ژمارهكان 2
- 8..... Thousands and Ten-Thousandth . بهشكان له هزار و بهشكان له دههزار . 3
- 10..... Ordering Decimal numbers ..... ريزكردنى ژماره دهبييهكان 4
- 5..... **Problem Solving Skills** ..... كارامهبييهكانى شيكارى پرسيارهكان
- 12..... Finding Results ..... پوختهى نهجامهكان
- 14..... **Review** ..... پيداچوونهوه
- 15..... **Standardized test prep** ..... نامادهبوون بو تاقيكردنهوه

كوكردنهوه و ليدهركردن

Adding and Subtracting

- 17..... **Check what you know** ..... زانيارببهكانت ساغبكهوه ✓
- 18..... Estimate Sum and Difference ..... خهملاندنى سهرجهم و جياوازى 1
- 20..... Adding and Subtracting Numbers ..... كوكردنهوه و ليدهركردنى ژمارهكان 2
- 22..... Rounding Decimals ..... نزيككردنهوهى ژماره دهبييهكان 3
- 4..... كوكردنهوه و ليدهركردنى ژماره دهبييهكان
- 24..... Adding and Subtracting Decimals..... 4
- 26..... Zeros in Subtraction ..... سفر له ليدهركردندا 5
- 6..... **Problem Solving Skills** ..... كارامهبييهكانى شيكارى پرسيارهكان
- 28..... Estimate Answer or Exact Answer ..... وهلامى نزيككراو يان وهلامى تهواو .
- 30..... **Review** ..... پيداچوونهوه
- 31..... **Standardized test prep** ..... نامادهبوون بو تاقيكردنهوه

بره‌کان و کرداره‌کان Expressions and Operations

۳۳	.....	Check what you know	.....	زانیارییه‌کانت ساغبکه‌وه	✓
۳۴	.....	Expression and Variable	.....	بر و گۆزپاو	۱
۳۸	.....	Equations	.....	هاوکیشه‌کان	۲
۴۰	.....	Solving Equations	.....	شیکاری هاوکیشه‌کان	۳
۴۴	.....	Expression Value	.....	به‌های بر	۴
۴۶	.....	Multiplication Properties	.....	سیفته‌کانی لیکدان	۵
۴۸	.....	Distribution in Multiplication	.....	به‌شینه‌وه له لیکدان	۶
		Problem Solving Strategies		رینگاکانی شیکاری پرسیاره‌کان	۷
۵۰	.....	Write an Equation	.....	هاوکیشه‌یه‌ک بنووسه	
۵۲	.....	Review	.....	پیداچوونه‌وه	
۵۳	.....	Standardized test prep	.....	ناماده‌بوون بۆ تاقیکردنه‌وه	

چاره‌سه‌رکردنی پیدراوه‌کان Data Analysis

۵۵	.....	Check what you know	.....	زانیارییه‌کانت ساغبکه‌وه	✓
۵۶	.....	Collecting and Organizing Data	.....	کۆکردنه‌وه و ریکخستنی زانیارییه‌کان	۱
۵۸	.....	Mean	.....	ناوهند	۲
۶۰	.....	Analyze Data	.....	شیکردنه‌وه‌ی روونکردنه‌وه‌یه‌کان	۳
۶۲	.....	Graphical Line	.....	هێلی روونکردنه‌وه‌یی	۴
		Problem Solving strategies		رینگاکانی شیکاری پرسیاره‌کان	۵
۶۶	.....	Make a graph	.....	وینه‌یه‌کی روونکردنه‌وه‌یی پیکبه‌ینه	
۶۸	.....	Review	.....	پیداچوونه‌وه	
۶۹	.....	Standardized test prep	.....	ناماده‌بوون بۆ تاقیکردنه‌وه	

لیکدانی ژماره‌کان

Multiply Numbers

- ۷۱ ..... **Check what you know** ..... زانیارییه‌کانت ساغبکه‌وه ✓
- ۷۲ ..... Multiply Natural Numbers ..... لیکدانی ژماره‌ی سروشتی ۱
لیکدانی ژماره‌یه‌کی سروشتی له ژماره‌ی ده‌یی . ۲
- ۷۴ ..... Multiply Natural Number by Decimal ۳
- ۷۶ ..... Patterns in Multiplication ..... شیوازه‌کان له لیکدانداندا ۳
- ۷۸ ..... Multiply Representation ..... نواندنی لیکدان ۴
- ۸۰ ..... Place Decimal Points ..... دانانی فاریزه ۵
- ۸۴ ..... Zeros in Multiplication ..... سفر له لیکدانداندا ۶
- ۷ ..... کارامه‌یه‌کانی شیکاری پرسیاره‌کان
Problem Solving Skills
- ۸۶ ..... Taking Decision ..... برپاردان ۷
- ۸۸ ..... **Review** ..... پئداچوونه‌وه
- ۸۹ ..... **Standardized test prep** ..... ناماده‌بوون بۆ تاقیکردنه‌وه

دابه‌شکردنی ژماره سروشتیه‌کان

Divide Natural Numbers

- ۹۱ ..... **Check what you know** ..... زانیارییه‌کانت ساغبکه‌وه ✓
- ۹۲ ..... Divide by 1-digit Number ..... دابه‌شکردن به‌سه‌ر ژماره‌یه‌کی یه‌ک په‌نووسی ۱
- ۹۴ ..... Divide by 2-digit Numbers ..... دابه‌شکردن به‌سه‌ر ژماره‌یه‌کی دوو په‌نووسی ۲
- ۹۸ ..... Zeros in Division ..... سفر له دابه‌شکردندا ۳
- ۱۰۰ ..... Practice on Division ..... راهینان له‌سه‌ر دابه‌شکردن ۴
- ۵ ..... کارامه‌یه‌کانی شیکاری پرسیاره‌کان
Problem Solving Skills
- ۱۰۲ ..... Explanation the Remainder ..... لیکدانه‌وه‌ی ماوه ۵
- ۱۰۴ ..... **Review** ..... پئداچوونه‌وه
- ۱۰۵ ..... **Standardized test prep** ..... ناماده‌بوون بۆ تاقیکردنه‌وه

دابه شکردنی ژماره دهیپهکان

Divid Decimals

- ۱۰۷... **Check what you know** ..... زانیاریپهکانت ساغبکهوه ✓
- ۱۰۸... Divide Representation ..... نواندنی دابه شکردن ۱
- ۱۱۰ ...Divide by Natural Number ..... دابه شکردن به سهر ژماره یکی سروشتی ۲
- ۱۱۴ ...Changing from Fractions to Decimals ..... له کهرته کانهوه بو ژماره دهیپهکان ۳
- ۱۱۶...Patterns Division ..... شیوازدهکان له دابه شکردندا ۴
- ۱۱۸...Decimal Division ..... دابه شکردنی دهی ۵
- ..... کارامه یپهکانی شیکاری پرسپارهکان - **Problem Solving Skills** ۶
- ۱۲۲...Choosing the Operation ..... هلبژاردنی کرداریک ۶
- ۱۲۴ ...**Review** ..... پیداجوونهوه
- ۱۲۵... **Standardized test prep** ..... ناماده بوون بو تاقیکردنهوه

سهلمینراوی ژمارهکان

Numbers Theory

- ۱۲۷... **Check what you know** ..... زانیاریپهکانت ساغبکهوه ✓
- ۱۲۸ ... Divisibility ..... توانای دابه شیوون ۱
- ۱۳۰ ...Least Common Multiple (LCM) (ب.ج.ه) ..... بچووکتترین چندجاره ی هاوبهش ۲
- ۱۳۲... Greatest Common Factor (GCF)..... (گ.ک.ه) ..... گهورهترین کۆلکهی هاوبهش ۳
- ..... کارامه یپهکانی شیکاری پرسپارهکان **Problem Solving Skills** ۴
- ۱۳۶ ... Identity Relationship ..... جیاکردنهوه ی په یوه ندیپهکان ۴
- ۱۳۸ ... Exponent Form ..... شیوه ی توانی ۵
- ۱۴۰ ... Evaluate Exponent ..... نهژمیرکردنی هیژ ۶
- ۱۴۲... **Review** ..... پیداجوونهوه
- ۱۴۳ ... **Standardized test prep** ..... ناماده بوون بو تاقیکردنهوه

کهرتهکان و ژماره کهرتدارهکان

Fractions and Mixed Numbers

- ۱۴۵... **Check what you know** ..... زانیارییهکانت ساغبکهوه ✓
- ۱۴۶... Fractions and Decimals ..... کهرتهکان و ژماره دهییهکان ۱
- ۱۵۰... Simplest Form ..... سادهترین شیوه ۲
- ۱۵۴... Ordering Fractions..... ریزکردنی کهرتهکان ۳
- ۱۵۸... Mixed Numbers ..... ژماره کهرتدارهکان ۴
- Problem Solving Strategies ..... ریگاکانی شیکاری پرسیارهکان ۵
- ۱۶۰... Make a model ..... نمونهیهک پیکبهینه
- ۱۶۲... Review ..... پیداجوونهوه
- ۱۶۳... Standardized test prep ..... نامادهبوون بۆ تاقیکردنهوه

کردارهکان لهسه کهرتهکان

Operations With Fractions

- ۱۶۵... **Check what you know** ..... زانیارییهکانت ساغبکهوه ✓
- ۱۶۶... Adding and Subtracting Fractions ..... کۆکردنهوه و لیڊهرکردنی کهرتهکان ۱
- ۱۶۸... Standardization Denominators ..... یهکخستنی ژیرهکان ۲
- ۱۷۲... Adding Mixed Numbers..... کۆکردنهوهی ژماره کهرتدارهکان ۳
- ۱۷۶... Subtracting Mixed Numbers..... لیڊهرکردنی ژماره کهرتدارهکان ۴
- لیڤدانی ژمارهیهکی سروشتی له کهرت ۵
- ۱۸۰... Multiply Natural Number by Fraction ۶
- ۱۸۲... Fractions Multiplication ..... لیڤدانی کهرتهکان ۶
- Problem Solving Skills ..... کارامهیییهکانی شیکاری پرسیارهکان ۷
- ۱۸۴... Multi-Step prblem ..... پرسیاری فرههنگاو
- ۱۸۶... Review ..... پیداجوونهوه
- ۱۸۷... Standardized test prep ..... نامادهبوون بۆ تاقیکردنهوه

ئەندازە

Geometry

۱۱

- ۱۸۹ ... **Check what you know** ..... زانیارییەکانت ساغبکەوه ✓
- ۱۹۰ ... Measure Angles ..... پێوانی گۆشەکان ۱
- ۱۹۲ ... Circle ..... بازنە ۲
- ۱۹۶ ... Quadrilateral ..... چوارلاکان ۳
- ۱۹۸ ... Transformations ..... جیگۆرپکی ۴
- ۲۰۰ ... Solid Figure ..... وێنە تەنە ئەندازەییەکان ۵
- Problem Solving Skills   کارامەییەکانی شیکاری پرسیارەکان ۶
- ۲۰۲ ... Make Generalization ..... گشتاندنی ئەنجامەکان
- ۲۰۴ ... Review ..... پێداچوونەوه
- ۲۰۵ ... Standardized test prep ..... نامادەبوون بۆ تاقیکردنەوه

پێوان

Measurement

۱۲

- ۲۰۷ ... **Check what you know** ..... زانیارییەکانت ساغبکەوه ✓
- ۲۰۸ ... Perimeter ..... چۆه ۱
- ۲۱۰ ... Circumference ..... چۆه‌ی بازنە ۲
- ۲۱۲ ... Area ..... ڕووبەر ۳
- ۲۱۴ ... Area of Triangle and Parallelogram ..... ڕووبەری سیگۆشە و لاتەریب ۴
- Problem Solving Skills   کارامەییەکانی شیکاری پرسیارەکان ۵
- ۲۱۸ ... Solve a Simple Problem ..... شیکاری پرسیارکی ناسان
- ۲۲۰ ... Mass ..... بارستایی ۶
- ۲۲۲ ... Capacity ..... فراوانی ۷
- ۲۲۴ ... Volume ..... قەبارە ۸
- ۲۲۶ ... Review ..... پێداچوونەوه
- ۲۲۷ ... Standardized test prep ..... نامادەبوون بۆ تاقیکردنەوه

ریژھی سهدی و ژماره تهواوهکان

Integers and Percent

۱۳

- ۲۲۹... **Check what you know** ..... زانیارییهکانت ساغبکهوه ✓
- ۲۳۰...Percentage ..... ریژھی سهدی ۱
- ۲۳۲...Decimals and Percentage ..... ریژھی سهدی و ژماره دهییهکان ۲
- ۲۳۶...Percentage of a Number ..... ریژھی سهدی له ژمارهیهک ۳
- Problem Solving Strategies ..... ریژگیانی شیکاری پرسیارهکان ۴
- ۲۴۰... **Make a graph**..... وینهیهکی پروونکراوهیی پیکبهینه
- ۲۴۲...Integers ..... ژماره تهواوهکان ۵
- ۲۴۶...Compare Integers ..... بهراوردکردنی ژماره تهواوهکان ۶
- ۲۴۸...**Review** ..... پیداجوونهوه
- ۲۴۹...**Standardized test prep** ..... نامادهبوون بوؤ تاقیکردنهوه

ژماره‌كان Numbers

بەشنى
١

هەلآلەمى گۆلەكان لە
دروستکردنى دەرماندا
بەكاردين. لە جيهاندا
ناويان ليناووه بە يەكەم
خۆراكى دروست. هەلآلە
لە باشتريين و بەهاترين
جۆره، چونكە هەموو
بنەماكانى پيويست بۆ
سيستەمى خواردەمەنى
هاوسەنگى تيدايه.
پرسيارىك بۆ شىكار كام
دەنكە هەلآلە لەوانەمى كە
لە خشتەكەدا هاتوووه
بچووكتره؟

پيوانى دەنكە هەلآلە

پيوانەكەمى	جۆرى هەلآلە
٠,٠٢ سم	زەنبەقى گەورەى ناو
٠,٠٠٠٢ سم	نەفلى وەنەوشەبى
٠,٠٠٢٥ سم	گۆلە بەهارە
٠,٠٠١٥ سم	گۆلى لووتە گۆلك

هەلآلەمى زەنبەقى گەورەى ناو

گۆلى لووتى گۆلك و
هەلآلەكەمى

گۆلە بەهارە و هەلآلەكەمى

نەفلى وەنەوشەبى و
هەلآلەكەمى

زانباریه کانت ساغبکوه Check what you know

تم لاپره به به کار بینه بۇ دُنیا بوون له
هه بوونی تم زانباریه کانتی که وا پئوسته بۇ تم به شه

به دریزی
expanded form
ره نووسه کان
digits
فاریزه دهی
decimal point
نووسین به ره نووس
writing in digits
ژماره دهی ته او
integer
ژماره دهی
decimal numbers
هاوتان
equivalent

زاراوه کان ✓

دهسته واژه دهی گونجاو له لیسته که دا هه لیزیره.

1 ژماره $4 + 30 + 500$ به ؟ نوسراوه.

2 هیماکانی $0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9$ پییان دهوتریت ؟ .

3 له ژماره دهی دهیدا به ؟ یه کان له خانه کانی دهی جیا ده کرتیه وه.

4 ژماره دهییه هاوتاکان له گه ل تهو ژمارانه ؟ که مانای هه مان هیئنده ههیه.

5 نهو ژماره دهی پنووسیک یان زیاتری له لای راستی فاریزه که وه ههیه پییده ووتریت ؟ .

به های خانه یی ✓

به های ره نووسی شین له هه ریه که لهم ژمارانه بنووسه

9	۵۱۲ ۵۷۰	8	۱۰۸ ۵۴۳	7	۱۲ ۳۰۰	6	۴۱۸
13	۹۲ ۵۱۶ ۷۸۲	12	۶۲۵۷	11	۲۰ ۴۵۶	10	۸۹۱ ۵۶۳

خویندنه وه و نووسینی ژماره کان ✓

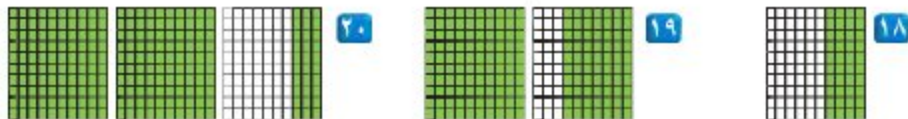
ژماره کان به ره نووس بنووسه.

14 هه شتا و ههوت ههزار و چل و دوو

16 چوارده و سی دهیه که «چوارده و له دهیا سی»

17 $2 + 7 + 20 + 3000$

نهو ژماره دهییه بنووسه که به شه رهنگراوه که دیارده کات.

ژماره که به شیوهی دریزی بنووسه.

21	۲ ۴۱۲	22	۳۸۷	23	۱۳ ۰۸۷	24	۳۵ ۹۰۲

ژماره که به شیوهی بیت بنووسه.

25	۴۰۹	26	۵ ۱۰۲	27	۱۴ ۰۱۳	28	۱۶ ۸۷۰

مليۇنان و ملياران

Millions and Billions

فېرئە

پېداچوننەۋەي خېرا

- ۱ 10×20
- ۲ 10×380
- ۳ 10×44
- ۴ 10×4830
- ۵ 10×16900

زاراۋەكان

مليار billion

▲ كەشتى ئاسمانى ئەپۇلۇي ۱۱ لە ۱۶ ي تەمەزى سائى ۱۹۶۹ زەي بەجئەپئەشت بەكەمىن كەشتى ئاسمانى بوو كە سەرنشېنئانى لەسەر رووى مانگ دابەزىن

نزيكەي يەك مليۇن كەس لەسەر رېگا و كەنارەكانى ولايەتى فلۇرىداي ئەمريكا، بۇ چاۋدېرى ھەلدانى ئەپۇلۇي ۱۱ كۆبونەۋە. نايپا پېويستيت بە ۱۰۰ تۇرى چوارگۇشەيى (۱۰×۱۰) زياتر يان كەمتر ھەيە، بۇ نواندىنى مليۇن؟ ئەمە پروونبەكەرەۋە. نزيكەي ۷۲۶ ۳۰۰ ۰۰۰ كەس، نيل ئارمسترونغ يان بىنى كاتى يەكەم ھەنگاۋى نا لەسەر رووى مانگ، دەتوانى ئەم ژمارەيە لە خشتەي خانەكاندا تۆماربكرت.

مليۇنان			ھەزاران			يەكەكان		
سەدان	دەيان	يەكان	سەدان	دەيان	يەكان	سەدان	دەيان	يەكان
۷	۲	۶	۳	۰	۰	۰	۰	۰

نووسين بە رەنووس: ۷۲۶ ۳۰۰ ۰۰۰

نووسين بە دريژى:

$$700000000 + 200000000 + 60000000 + 3000000$$

نووسين بەپيتى: ھوت سەد و بيست و شەش مليۇن و سى سەد ھەزار.

ملياران

شازادە سلطان كورى سلمان يەكەمىن گەشتەۋانى ئاسمانى ەەرەبيە. بەشدارى لە گەشتى كەشتى ئاسمانى ديسكۆفەرى لە بەروارى ۹۸۵/۶/۱۷ كرى. گەشتەكە زياتر لە ۷ پۇژى خاياند.

گەشتەكە زياتر لە ۱۹ ۴۰۷ ۱۳۴ ۰۰۰ دۇلارى ئەمريكى تېچوو.

مليار برىتېيە لە ۱ ۰۰۰ مليۇن.

ملياران			مليۇنان			ھەزاران			يەكەكان		
سەدان	دەيان	يەكان	سەدان	دەيان	يەكان	سەدان	دەيان	يەكان	سەدان	دەيان	يەكان
	۱	۹	۴	۰	۷	۱	۳	۴	۰	۰	۰

نووسين بە رەنووس : ۱۹ ۴۰۷ ۱۳۴ ۰۰۰

نووسين بە دريژى : ۹ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ + ۴۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ + ۷۰۰ ۰۰۰ + ۱۰۰ ۰۰۰ + ۳۰ ۰۰۰ + ۴ ۰۰۰ +

$$1000000000 +$$

نووسين بەپيتى: نۆزدە مليار و چوارسەد و ھوت مليۇن و سەد و سى و چوار ھەزار.

ساغېكەوه

- ۱ نووسين بەپیت بۇ ژمارە ۶۳۲ ۴۵۰ ۳ لەگەل نووسين بەدریژی بەچی لەیەكدهچن؟ بەچی لەیەكتر جیاوازن؟
- ۲ ژمارە سی و سی ملیون و دوو سەد و حەوت ھەزار و دوازدە بە پەنوس بنوسە.

راھیتان و شیکاری پرسیارەکان

ھەر ژمارەیک بە پەنوس بنوسە.

- ۳ بیست و یەك ملیون و یازدە ھەزار و دوو سەد ۴ پەنجا و پینج ملیار و دوو ملیون و سەد و دوازدە. شانزە ھەزار و حەفت.
- بەھای پەنوسی شین بۆھەر ژمارەیک بەنوسە.

۵ ۳۵ ۴۲۷ ۲۳۱ ۶ ۷۸۰ ۹۰۴ ۶۵۲ ۷ ۹ ۱۲۴ ۴۳۲ ۲۱۲ ۸ ۱۴ ۹۵۶ ۶۳۰ ۲۱۰

لەكام لەم دوو ژمارەیک پەنوسی ۷ بەھای خانەیی بەرز دیاری دەكات؟ وەلامەكەت پوونیکەو.

۹ ۱۷ ۸۵۴ ۱۰ ۷۰ ۸۹۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ۱۱ ۷۵۰ ۱۲ ۷۵۰ ۰۰۰ ۱۳ ۷۰ ۸۹۰ ۰۰۰ ۱۴ ۷۵۰ ۰۰۰

۱۲ نووسینی ژمارەیک بە پیتی تەواویکە. ۲ ۹۸۴ ۰ ۵۲ ۶ ۸۱

دوو ملیار و ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ و ھەشتا و چوار ملیون و پەنجاو دوو ھەزار و ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ و ھەشتا و یەك تەواویکە.

۱۳ $۵۳۷۱۵۶۰۸۵۱ = ۵۰۰۰۰۰۰۰۰ + \square + ۷۰۰۰۰۰۰ + ۱۰۰۰۰۰۰ + ۵۰۰۰۰۰ + ۶۰۰۰۰ + \square + ۵۰ + ۱$

ھەر ژمارەیک بە دوو شیوێ تر بنوسە.

۱۴ دوو ملیون و سی سەد و شەش ھەزار و پانزە. ۱۵ $۱۰۰۰۰۰۰۰ + ۱۰۰۰۰۰۰۰ + ۱۰۰۰۰۰ + ۱۰۰۰ + ۱$

بەکارھێنانی پێدراوێکان خستەكە بەکاربھێنە بۆ شیکاری پرسیارى ۱۶ و ۱۷

دووری لە خۆر	
ھەسارە لە	ناوھندی دووری لە
سیستەمی خۆریدا	خۆر (كم)
عەتارد	۵۷ ۸۷۰ ۰۰۰
زەوی	۱۴۹ ۵۰۰ ۰۰۰
نپتۆن	۴ ۴۹۵ ۰۰۰ ۰۰۰
پلۆتۆ	۵ ۸۹۶ ۰۰۰ ۰۰۰

- ۱۶ كام ھەسارە نزیكەى ۶ ملیار/كم لە خۆرەو دوورە؟
- ۱۷ ھەسارە نپتۆن نزیكەى چەند ملیار/كم لە خۆرەو دوورە؟
- ۱۸ ھەلە لەكوێدایە؟ توانا ووتی ژمارە ۲۰ ۰۰۰ ۲۰۰ دوو ملیون و دووسەد ھەزارە؟ ھەلە لەكوێدایە؟ نووسینی ژمارەیک بە پیتی راست بکەو.
- ۱۹ پینۆینی بچووکترین ژمارە لە ۹ پەنوس پیکھاتبی و پەنوسەکان دووبارە نەبوونەو کامەیک بەھای خانەیی پەنوسی ۲ لەو ژمارەیک چەندە؟

پیداچوونەو و نامادەبوون بۆ تاقیکردنەو

پیتی گونجاو بۆ ژمارەکان ھەلبژێرە كە شیوازەكە تەواوێكات.

۲۴ $۱۸, ۱۵, ۱۲, ۹$

۲۶, ۲۳, ۲۰ ج ۲۱, ۲۰, ۱۹ ا ۲۷, ۲۴, ۲۱ ب ۲۷, ۲۵, ۲۳ د

بەھای پەنوسی شین چەندە؟

۲۰ ۷۳ ۲۱۵ ۲۱ ۶۷۸ ۶۲۱

لەھەر بەستەیک ۱۰۰ پارچە دراو لە جۆری ۵۰۰ دیناری ھەیک.

۲۲ چەند پارچە ۵۰۰ دیناری لە ۱۰ بەستەدا ھەیک؟

۲۳ چەند بەستە بەرامبەر ۵۰ ۰۰۰ دینارە؟

پیداچوونەوہى خیرا

بەھای رەنوووسى شین چەندە؟

- ۴ ۲۶۰ **۲**
- ۶۰ **۱**
- ۲ ۸۵۴ **۴**
- ۵ ۲۵۹ **۳**
- ۱۱ ۴۶۳ **۵**

ریزکردنى ژمارەکان

Ordering numbers

فیریە

گریمان کۆمپانیای ناسیاسییل ۵۶ ۹۴۶ سیم کارتى لە ماوهى سالیکیدا فرۆشت. وه له کۆمپانیای کۆرەک ۵۶ ۸۰۳ سیم کارتى فرۆشت. کام لەم دوو کۆمپانیایە زۆرتەین ژمارەى فرۆشتووہ؟ دەتوانى هیللى ژمارەکان بەکاربەئینی.

لە بیریئى

لەسەر هیللى ژمارەکان. ئەو ژمارانەى که لەلای چەپن بچووکتەرن لەو ژمارانەى که لەلای راستن.

نموونه

رەنوووسەکان لە هەر خانەىەکدا بەراوردبکە. دلتیابە لە جیاوازیان.

هەنگاوی ۳

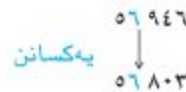
سەدان بەراوردبکە

کەواتە، $56803 < 56946$.

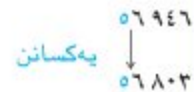
هەنگاوی ۲

هەزاران بەراوردبکە.

هەنگاوی ۱

دەیانى هەزاران بەراوردبکە

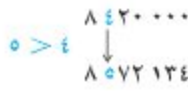

لەبەر ئەوەى $56803 < 56946$ کەواتە کۆمپانیای ناسیاسییل سیم کارتى زۆرتە له کۆمپانیای کۆرەک فرۆشتووہ.

نموونهى تر

ژمارەکان لە گەرەوہ بۆ بچووک ریزبکە: $8572134; 802419; 8420000$

دوو ژمارەى تر بەراوردبکە

کەواتە $8072134 > 8420000$

مليۆنان بەراوردبکە

مليۆن نيە لە ۸۰۲ ۴۱۹ دا کەواتە ۸۰۲ ۴۱۹ بچووکتەرين ژمارەىە.

کەواتە $802419 < 8420000 < 8572134$

لەبیرت نەچى بۆ بەراوردکردن و ریزکردنى ژمارەکان، لە چەپەوہ دەستپێبکە و لە هەر خانەىەکدا رەنوووسەکان بەراوردبکە. پاشان تەم بەراوردکردنە بۆ ریزکردنى ژمارەکان بەکاربەئینە.

ساغبكه وه

۱ رپونبېكه وه كاميان گوره تره ۷مليار يان ۷مليون؟

بهراوردېكه < يان > يان = له شوېنى دابنې.

۲ ۱۸۰ ۲۲۵ • ۱۲ ۶۵۱ ۳ ۳ ۱۴۵ ۲۷۰ • ۳ ۱۵۴ ۸۳۰ ۴ ۱۹۸ ۳۳۵ • ۱۹۸ ۳۳۵

ژماره كان له گوره ترين بۇ بچوكترين ريزېكه.

۵ ۱۷ ۳۷۹ : ۱۳ ۷۹۲ : ۱۳ ۹۷۸ ۶ ۹۸۰ ۴۳۵ : ۹۸۰ ۵۲۶ : ۹۸۰ ۴۷۲

راهيتان و شيكاري پرسياره كان

بهراوردېكه < يان > يان = له شوېنى دابنې.

۷ ۱۵ ۶۵۰ • ۵ ۶۵۰ ۸ ۲۰ ۷۶۷ ۳۰۰ • ۲ ۷۶۷ ۰۷۱ ۹ ۵۰۹ ۷۸۲ ۶۵۰ • ۵۰۹ ۵۶۲ ۷۱۰

ژماره كان له گوره ترين بۇ بچوكترين ريزېكه.

۱۱ ۸۹۵ ۰۰۰ : ۸۰۹ ۰۰۰ : ۸۰۹ ۰۰۰ ۱۲ ۴۹ ۰۸۶ : ۴۹ ۶۸۰ : ۴۸ ۶۹۰

ژماره كان له بچوكترين بۇ گوره ترين ريزېكه.

۱۳ ۳۸ ۹۵۰ ۵۰۰ : ۲۳۴ ۸۵۰ ۱۰۰ : ۲۳۴ ۶۵۰ ۲۰۰ ۱۴ ۱۷۸ ۲۸۶ : ۷۷ ۵۹۰ : ۷۸ ۹۳۵

رهنووسى نايار كامهيه؟

۱۵ ۱۹ ■ ۷۱۷ ۵۶۸ < ۱۹۲ ۷۱۷ ۵۶۸ ۱۶ ۱۹۸ ■ ۶۷۸ > ۱۹۸۸ ۶۷۸

تهواوبېكه گوره ترين رهنووس كه له توانا دابيت بهكار بهيتنه.

۱۷ ۵ ۹۴۱ ۶۰۰ > ۵ ۸۱۶ ۶۰۰ > ۵ ■ ۴۱ ۶۰۰ ۱۸ ۱۵۵ ۴۳۱ < ۱۴۸ ۶۰۰ < ۱۴ ■ ۵۹۹

۱۹ رېنوونى مالى داريا له دورى ۴۵۵ م له منارهى چوليه وه دوره، مالى سارو به ۱۱۰ م زياتر له مالى داريا له منارهى چوليه وه دورتره. به لام مالى ئيبراهيم به ۱۵۰ م كه متر له مالى سارو دورتره. نه م زانيار يانه بۇ شيكاري پرسيارى ۱۸، ۱۹ به كار بهيتنه.

۱۸ مالى ههريه كه بيان چهند له منارهى چولى دوره؟ ۱۹ مالى كاميان له منارهى چولى نزيكه؟ مالى كاميان له دورترين ماويه؟

۲۰ پرسياره كه چيه؟ له كؤمه له يهكى سى ژماره بييدا. ژماره ۳۴۵ ۷۹۸ بچوكترين يانه و ژماره ۳۵۵ ۷۹۸ گوره ترين يانه.

پيداچوونه وه و ناماده بوون بۇ تاقير دنه وه

۲۵ نه ژماره كامهيه مليونيك و حه قده ههزار و چوارسه د و شهست و پينج دهنونى؟

۱ ۱۱۷۰ ۴۶۵ ۲ ۱۰۱۷ ۴۶۵

۳ ۱۰۱۷ ۶۴۵ ۴ ۱۰۱۷ ۳۴۶

۲۱ ■ = ۳ × ۹ ۲۲ ■ = ۴ × ۸

ژماره كه به ۱۰۰۰ گوره تر بنووسه.

۲۳ ۴۰۹۹ ۲۴ ۴۵ ۲۳۰

پیداچونەوى خیرا
ژمارە دەبیەكە بنووسە

$$\frac{67}{100} \quad \frac{24}{100} \quad \frac{8}{10}$$

٤ پینج بەش لەسەد؟

٥ شەش و چوارە بەش لەسەد؟

زاراوەكان

بەشێك لەهەزار thousandth

بەشێك لە دەهەزار

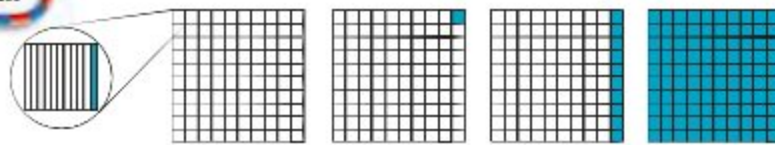
ten-thousandth

بەشەكان لەهەزار و بەشەكان

Thousandths and Ten - Thousandths

فیریە

ئەگەر ١ دابەشی ١٠٠٠ بکەیت و بەشێك رەنگ بکەیت. ئەوا
یەك بەش لەهەزار بەدەست دەهێنی وە ئەگەر چوارگۆشە بەشێك
لەسەد گەرەکرد و دابەشتکرد بۆ ١٠ ئەستوونی یەكسان، پاشان
یەك ئەستوونت رەنگکرد ئەوا بەشێك لەهەزار بەدەست دەهێنیت.

یەك دەیهك بەشێك لەسەد بەشێك لەهەزار

ئەگەر ١ دابەشی ١٠٠٠٠ بکەیت ئەوا بەشێك لە دەهەزار بەدەست دەهێنیت

$$1 = 0.0001 = \frac{1}{10000} = 10000 \div 1$$

دەتوانی خشتەى خانەكان بۆ دیاریکردنى هەر رەنوووسێك لە ژمارەى دەیی
بەکاربهێنى. خشتەى خوارووە ژمارە ٢,٧٨٣٥ دەنوێنى.

▲ زانایان بەشەكان لە هەزار بۆ
پهوانەى بېرى شەكان بەکاردههێنن. یەك
میلیلتر بەشێك لە دەهەزاري لیتریکە
دەنوێنى

یەكان	,	دەیهكەكان	بەشەكان لەسەد	بەشەكان لەهەزار	بەشەكان لە دەهەزار
٢	,	٧	٨	٣	٥
١×٢	,	٠.١×٧	٠.٠١×٨	٠.٠٠١×٣	٠.٠٠٠١×٥
٢,٠	,	٠.٧	٠.٠٨	٠.٠٠٣	٠.٠٠٠٥

نووسین بە رەنوووس : ٢,٧٨٣٥

نووسین بە درێژی : ٢ + ٠.٧ + ٠.٠٨ + ٠.٠٠٣ + ٠.٠٠٠٥

نووسین بە پیتی : دوو، حەوت دەیهك و هەشت بەش لەسەد و سێ بەش
لەهەزار و پینج بەش لە دەهەزار.

• چەند بەش لەهەزار لەبەشێك لەسەدا هەیە؟ لەدیهك؟ لەیهك؟

🔗 **لەبیرت نهچى** هەر خانەیهك لەلای راستی فاریزهكە لە ژمارەى دەبییدا. دەبیەكى ئەو خانەیه دەنوێنى كە
راسته و خۆ له پيشه و دهیەتى.

ساغبكهوه

1 ژماره‌ی به‌شەکانی ده‌هزار له‌بەشێك له‌ههزاردا چەنده؟ له‌بەشێك له‌سه‌ده؟ له‌ده‌یه‌ك؟ له‌یه‌ك؟

ژماره‌ ده‌یه‌كه به‌دریژی و به‌پیتی و له‌سه‌ر شیوه‌ی كهرت بنووسه.

2 1,400 3 0,134 4 1,040 5 2,107 6 3,003

راهینان و شیکاری پرسیاره‌کان

هەر ژماره‌یه‌ك به‌ دریژی و به‌ پیتی و له‌سه‌ر شیوه‌ی كهرت بنووسه.

7 1,067 8 0,1234 9 12,060 10 3,206 11 1,082

هەر ژماره‌یه‌ك به‌ په‌نووس بنووسه.

12 ههشت به‌ش له‌ههزار. 13 په‌نجاو چوار به‌ش له‌ ده‌ههزار.

14 پینج به‌ش له‌سه‌ده. 15 یه‌ك و شه‌ست و دوو به‌ش له‌ ده‌ههزار.

ژماره‌كان به‌دریژی بنووسه.

16 2,6 17 0,43 18 1,026 19 7,1478

هه‌ریه‌ك له‌م ژماره‌ ده‌بیانه‌ به‌ پیت بنووسه.

20 4,12 21 11,03 22 3,246 23 0,0707

پینۆیتی له‌ راهینانی 24 تا 27 فاریزه‌كه له‌ شوینێکی هه‌له‌ دانراوه. ژماره‌ ده‌یه‌ گونجاوه‌كه بنووسه.

24 خیرایی ئۆتۆمبیلێك له‌سه‌ر رێگای خیرا گه‌یشه‌ 25 سارا نه‌خۆش كه‌وت، په‌له‌ی گه‌رمی گه‌یشه‌ 5,00 كم/كاتر میتر. 3,900 په‌له‌.

26 ریباز 0,20 م بازیدا. 27 هاوار ماسییه‌کی راوکرد دریژییه‌كه‌ی 5,2 م بوو.

28 بارستایی ئاوی ناو په‌رداخێك 82,0 گرامه‌ 29 پینۆیتی ژماره‌یه‌کی ده‌یی ده‌كه‌وێته‌ ناوه‌پراستی بارستایی ئاوه‌كه‌ له‌ نیو په‌رداخدا چەنده؟ دوو ژماره‌ی 0,002 و 0,003 نه‌و ژماره‌یه‌ كامه‌یه‌؟

پیداچوونه‌وه و ناماده‌بوون بۆ تاقیکردنه‌وه

34 ژماره‌ی لا‌کانی چوارگۆشه‌.

ا 3 لا ج 6 لا
ب 4 لا د 8 لا

30 3,0 له‌سه‌ر شیوه‌ی ژماره‌ی كهرتدار بنووسه.

31 ژماره‌كان له‌ بچووكه‌وه بۆ گه‌وره‌ ریزیکه‌.

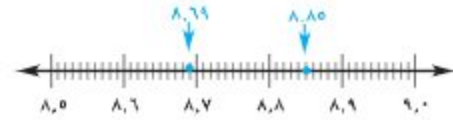
1200869؛ 1200896؛ 1200869

32 ■ = 40 × 30 33 ■ = 20 × 10

ریزکردنی ژماره دهییهکان Ordering Decimal numbers

فیریه

زیاتر یان که متر له یارییهکی جمناستیکدا، سامان ۸،۸۵ خالی بهدهستهئینا و سالار ۸،۶۹ خالی. کامیان زۆرتری بهدهستهئیناوه؟ دهتوانی هیلی ژمارهکان بۆ بهراوردکردنی ژماره دهییهکان بهکاربهئینیت.

دهتوانی دووباره بههای خانیهی بهکاربهئینری بۆ بهراوردکردنی ژماره دهییهکان.

پیداچوونهوهی خیرا

بهراوردبکه < یان > یان =

لهشویتی • دابنی:

۱ ۳۴ • ۴۳

۲ ۲۰۰ • ۲۵۰

۳ ۶۰۰ • ۶۰۰

۴ ۴۵۰۰ • ۴۵۰

۵ ۲۹ ۶۸۳ • ۲۶ ۹۸۳

نموونه ۱

۳،۴۵۶ و ۳،۴۵۲ بهراوردبکه و فاریزهکان لهژیر بهکتر دابنی، بگهري بهدوای بهکهم خانه که دوو پهئوسو جیاوازی تپدایه.

هنگاوی ۴	هنگاوی ۳	هنگاوی ۲	هنگاوی ۱
بهشکان له هزار بهراورد بکه. $۲ < ۶$ ۳،۴۵۲ یان $۶ > ۲$ ۳،۴۵۶	بهشکان له سهد بهراورد بکه. ۳،۴۵۲ یهکسانن ۳،۴۵۶	دهیهکیهکان بهراوردبکه. ۳،۴۵۲ یهکسانن ۳،۴۵۶	لهچهپهوه دست پئیکه و یهکان بهراوردبکه. ۳،۴۵۲ یهکسانن ۳،۴۵۶

کهواته $۳،۴۵۶ > ۳،۴۵۲$ یان $۳،۴۵۲ < ۳،۴۵۶$

نموونه ۲

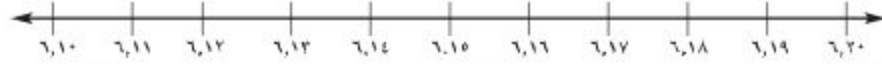
ژمارهکان له بچوکهوه بۆ گهوره ریزیکه: ۲،۴۸۶۲ : ۲،۴۸۴۴ : ۲،۴۸۵۳

هنگاوی ۴	هنگاوی ۳	هنگاوی ۲	هنگاوی ۱
ژمارهکان ریزیکه. $۲،۴۸۵۳ > ۲،۴۸۴۴$ $۲،۴۸۶۲ >$	بهشکان لههزار بهراورد بکه. ۲،۴۸۵۳ ۲،۴۸۴۴ ۲،۴۸۶۲ $۶ > ۵ > ۴$	بهشکان لهسهد بهراورد بکه. ۲،۴۸۵۳ یهکسانن ۲،۴۸۴۴ ۲،۴۸۶۲	لهچهپهوه دست پئیکه و یهکان و دهیهکیهکان بهراوردبکه. ۲،۴۸۵۳ یهکسانن ۲،۴۸۴۴ ۲،۴۸۶۲

• له نموونهی ۲ چۆن ژمارهکان لهگهورهوه بۆ بچوکه ریز دهکیت؟

ساغبكهوه

۱ پروونبكهوه چۆن ريزكردنهكه دهگۆرپت نهگهر ژماره ۲,۴ ۸۵۶ بۇ ليستى ژمارهكان له نمونهى ۲ زيادبكرپت؟
< يان > يان = له شوپتى دابنى. هپلى ژمارهكان بهكاربهپته.

- ۲ 6,120 • 6,102   ۳ 6,140 • 6,14   ۴ 6,118 • 6,114
۵ 6,190 • 6,109   ۶ 6,175 • 6,170   ۷ 6,167 • 6,176

راهپنان و شيكارى پرسيارهكان

< يان > يان = له شوپتى دابنى

- ۸ 0,63 • 0,65   ۹ 1,400 • 1,4   ۱۰ 229,406 • 229,030
۱۱ 132,48 • 132,94   ۱۲ 107,98 • 107,933   ۱۳ 99,998 • 99,989
۱۴ 0,900 • 0,900   ۱۵ 63,939 • 63,938   ۱۶ 476,096 • 476,069

له بچووكترينهوه بۇ گهورهترين ريزيكه.

- ۱۷ 7,08 : 6,29 : 6,38 : 6,08   ۱۸ 13,039 : 13,339 : 13,309 : 13,393
۱۹ 4,110 : 4,118 : 4,100 : 4,102   ۲۰ 10,301 : 10,291 : 10,389 : 10,209

بهكارهپنانى پيدراوهكان خستهكه بۇ شيكارى پرسيارى ۲۱ تا ۲۳ بهكاربهپته.

۲۱ دريژيبهكان له كورتترينهوه بۇ دريژترين ريزيكه.

۲۲ كام دوو گيانهوهر كلكى ههريهككيان له كلكى فيلى نهفريقى دريژتره؟

۲۳ ماناى ژماره كام لهم گيانهوهرانه دريژى كلكى له ۱,30 م دريژتره و له 1,45 م كورتتره؟

۲۴ بنووسه چۆن دوو ژمارهى 1,23 و 1,27 بهراورد دهكەيت. پروونبكهوه.

مههكداره كلك دريژهكان

مههكدارهكان	دريژى كلك بهمهتر
فيلي نهفريقى	1,29
زهرافه	1,099
فيلي ناسيابه	1,489
گاي نهفريقى	1,109
پلنگ (بهور)	1,40

پيداجووننهوه و نامادهبوون بۇ تاقيردنهوه

۲۹ كام ژماره دهبي هاوتانیه به ژماره پينج دهبەكى و بهشيك له سهه؟

- ا 0,501   ب 0,5100
ج 0,510   د 0,51

۲۵ راسته يان ههلهيه؟ $11 > 1,111$

۲۶ ژماره 3,025 به پيتى بنووسه.

۲۷ $1,80 - 2,98$ ۲۸ $4,25 + 1,10$

پیداچوونەوہى خپرا

۱ 4×7

۲ $6 \div 18$

۳ $5 \div 25$

۴ $12 \div 120$

۵ $10 \div 24,08$

کارامەھىيەکانى شىكارى پرسىيارەکان

دۆزىنەوہى ئەنجامەکان

Problem Solving Skills

Finding Results

تېئىگە بىلانداينى شىكارىگە ساغىگەوہ

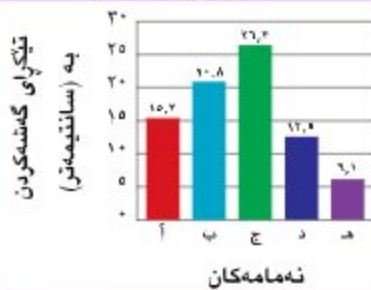
بىرىگەوہ ھەندى جار وا پئويستە پئدراوہکان شىبىگەيتەوہ بۆتەوہى ئەنجام بەدەستبئىنى.

خشتەگە و ئەستوونى پروونکردنەوہىيەگە راستى تاقىکردنەوہ لەسەر پىنج پروەگ لەھەمان جۆر دەخاتە پرو.

دەتوانى پئدراوہکان بۆ دۆزىنەوہى ئەنجامەکان بەکاربەئىنى.

گەشەى رووگەکان

دۆپە خۆراکىەکان

نەمام	ژمارەى دۆپەکان
آ	۱
ب	۵
ج	۹
د	۱۳
ه	۱۷

دەرنەنجام	شىکردنەوہ
پروەگى (ج) زۆرتىن گەشەى کردوہ.	• سەرنج لە ئەستوونە پروونکردنەوہىيەگە بەدە کام پروەگ گەشەى زۆرتەرە؟
پروەگى (ج) ۹ دۆپەى وەرگرتوہ.	• سەرنج لە خشتەگە بەدە درىزۆرتىن پروەگ چەند دۆپەى وەرگرتوہ؟
ئەگەر ژمارەى دۆپەکان لە ۹ زياتر نەبەت، ئەوا گەشەى پروەگەکان زيات دەکات. وە ئەگەر ژمارەگە لە ۹ زياتر بێت ئەوا گەشەى پروەگەکان كەمدەکات.	• تېئىنى ج بەيوەندىيەگ لەنئىوان ژمارەى دۆپەکان و گەشەى پروەگەکان دەکەيت؟

• پوختەى ئەنجام لەبارەى پروەگەکانى (أ) و (ب) و (ج) كامەيە؟
لەبارەى دوو پروەگى (د) و (ه)؟

• ئەگەر تېئىگراى گەشەى پروەگى (د) ۵۳.۸۹ سم وە پروەگى (ه) ۸۳ سم بێت لەبارەى پىنج پروەگەگە چىت بەدەست دەکەوئت؟

راهیتان و شیکاری پرسیارهکان

نایا ده توانی له پرسیارهکانی ۱ تا ۴ پوختهی نهنجامی دیاریکراو له پیدراوهکان بهدهستبھیتی؟ بهئی یان نهخیز بنووسه. پاشان کارهکەت پرونبکهروه.

له پولهکەمی مامۆستا کامهران ۲۵ قوتابی ههیه، دریزیهکانیان لهنیوان ۸۳ و ۱۰۰ سم دایه.

۱ ههموو قوتابیان دریزیان له ۹۰ سم زیاتره. ۲ دریزترین قوتابی له پۆلی مامۆستا کامهران دریزییهکەمی له ۹۶ سم زیاتره.

۳ ههموو قوتابیان له مامۆستا کامهران کورتترین. ۴ جیاوازی نیوان دریزترین و کورتترین قوتابی ۱۷ سمه.

زارا ویستی شیرینی لهجۆری پارچهی بچووک بکریت. وای بۆدهچیته که قووتووی شیرینییه گهورهکه خواستهکەمی دینیتهدی. قووتوووه گهورهکه ۱۰ پارچهی تیدایه. بهلام بچووکەکه ۸ پارچهی تیدایه، بارستایی قووتوووه بچووکەکه ۳،۲۰ کگم و بارستایی قووتوووه گهورهکه ۳،۹۰ کگم.

۵ کام بر بارستایی پارچهکه له قووتوووه ۶ کام نهنجام پوختهی پیدراوهکانه.

بچووکەکه نیشانهدات.

۱ بارستایی پارچهکه له قووتوووه بچووکەکه کهمتره

۲ بارستایی پارچهکه له قووتوووه گهورهکه کهمتره

۳ بارستایی پارچهکه له ههر دوو قووتوووهکه وهکیهکن

۴ بارستایی پارچهکه له قووتوووه بچووکەکه دوو

نهوهندهی بارستاییهکه بهتی له قووتوووه گهورهکه.

۱ 8×220

۲ 20×220

۳ $8 \div 220$

۴ 10×220

جیبهجیکردنه جیاوازهکان

بهکارهیتانی پیدراوهکان

خشتهکه بۆ شیکاری پرسیارهکانی ۷ تا ۱۱ بهکاربهیتنه.

۷ نایا بارستایی گیانهوههرهکه خیراییهکەمی دیاردهکات؟ نهمه پرونبکهروه.

۸ ههله له کوپیه؟ بارام دهلی گیانهوههر

تا بری خۆراکی زۆریته ماوهی خهوتنی زۆرتره. ههله له ووتەمی بارام دیاریکه.

۹ کام گیانهوههر زۆرتترین بر له سهوزه و میوه

دهخوات؟ پۆزانه چهند کیلوگرام دهخوات؟

۱۰ ورچ چهند کاتژمیر زیاتر له فیل دهخهویت

ههروهما له زهرافه؟

۱۱ پرسیارهکه چییه؟ پیدراوهکانی

خشتهکه بهکاربهیتنه. وهلام بریتییه له دوونهوهندهی هیندهکه.

گیانهوههرهکان

زهرافه	ورچ	فیل	بارستایی
۱۸۰ کگم	۷۲۵ کگم	۴۴۵۰ کگم	بارستایی
۵۱ کم/ک	۴۸ کم/ک	۵۱ کم/ک	خیرایی
۲۴۰ خ	۸ ک	۱۸۰ خ	کاتی خهوتن له پۆزینکا
			بری میوه و نهپهی
۱۰۰ گ	۰،۹ کگم	۱۸۰۰ گم	بهکارهاتوو له پۆزینکا
۱ کیلوگرام (کگ) = ۱۰۰۰ گرام (گ)			
۱ کاتژمیر (ک) = ۶۰ خولهک (خ)			

پیداچوونەو Review

million ملىون
billion مليار
thousand ھەزار
tenth دەيەك
بهشيك له سەد
hundredth
بهشيك له ھەزار
thousandth
بهشيك له دەھەزار
ten- thousandth

دۇنيابوون لە زاراوكان و چەمكەكان ✓

دەستەواژەى گونجاو لە لیستەكەدا ھەلبژێرە.

- 1 ھەزار ھەزار بریتىيە لە ؟ .
- 2 ھەزار ملىون بریتىيە لە ؟ .
- 3 ئەو ژمارە دەييەى كەبەشيك لە ۱۰ بەشى
- 4 ئەگەر ۱ دابەشى ھەزار بکەیت يەكسان لەيەك دەنوئى بریتىيەلە ؟ .
- 5 ژمارەى دەيى يان كەرت كەبەشيك لە ۱۰۰ بەشى يەكسان لەيەك دەنوئى بریتىيە لە ؟ .

دۇنيابوون لە كارامەييەكان ✓

ژمارە دەييەكە بەرەنووس بنووسە.

- 6 بيست و يەك و بيست و يەك
- 7 ھوت و 6 دەيەك.
- 8 سى سەد ، و چل و نۆ بەش لەھەزار.

بەھای رەنووسى شين لەھەر ژمارەيەك بنووسە.

- 9 ۱۶۲۴۰۸
- 10 ۸۷۹۱۴
- 11 ۵۳۲۳۰۲۲
- 12 ۲۷۱۴۰۶۵۲
- 13 ۱۰۴۶۹۰ • ۱۴۰۶۹۰
- 14 ۱۳۲۵۰ • ۳۲۵۰
- 15 ۹۷۸۲۶۵۰ • ۹۷۸۲۶۵۰

< يان > يان = لەشويئى • دابنى.

ھاوتان يان ھاوتانين بۆ ھەريەك لە جووتە ژمارە دەييەكان بنووسە.

- 16 ۰,۶۵ و ۰,۶۵۰
- 17 ۹,۵۰۲ و ۹,۵۲
- 18 ۳,۰۰۴ و ۳,۰۴۰
- 19 ۱۰,۰۱ و ۱۰,۰۱۰

ژمارەكان لە بچووكەو بۆ گەورە ريزبکە.

- 20 ۱۴۳۲۶ : ۱۴۶۲۳ : ۱۳۴۲۶
- 21 ۵,۹۸ : ۵,۹۰۸ : ۵,۸۰۹
- 22 ۱۵۰۷۳۶۹ : ۱۵۰۱۳۶۹ : ۱۵۰۲۳۶۹
- 23 ۶,۹۶۹ : ۹,۶۹۶ : ۶,۶۹۶

دۇنيابوون لە شيكارى پرسيارەكان ✓

- 24 لەوهرزى ترى پريندا زريا ۴۳,۷۵ كگمى لە ۷ كاترميردا رنى. بەلام دانا ۵۶,۲۵ كيلوگرامى لە ۹ كاترميردا رنى، پوختەى ئەنجام لەم پيدراوانە چيە؟

- 25 زاناكان خەون بەدروستکردنى كەشتيەكى ناسمانیە وە دەبينين لەدوا رۆژدا كە بەخيزايى ۱۰۰۰۰۰ كم لە چركەيەكدا بروت. ئەم كەشتيە بەچەند چركە ملىونيك كیلومەتر؟ ۱۰ ملىون كم؟ مليار كم دەبريت؟

ئامادەبوون بۇ تاقىکردنەو Standardized Test Prep

۵ كام لەم ھىمايانە وادەكات رىستەكە راست بىت؟

$$۱۰۴۱۵۷۸ \bullet ۱۰۶۴۶۱۵$$

$$+ \boxed{د} < \boxed{ج} > \boxed{ب} = \boxed{ا}$$

خىشتەكە بۇ شىكارى پرسىياري ۶، ۷ بەكاربھىتە.

نەو زمانانى كە لەويلاپتە يەكترنووكانى نەمىكا پېي دەدوئىن

زمان	ژمارەى كەسان
فەرەنسى	۱۷۰۲۰۰۰
عەرەبى	۲۶۴۰۰۰۰
چىنى	۱۲۴۹۰۰۰
ئىسپانى	۱۷۲۳۹۰۰۰

۶ كام لەم زمانانە زۆرتىن كەس پېي دەدوئىن

ا فرەنسى   ج چىنى
 ب عەرەبى   د ئىسپانى

۷ كام لىست زمانەكان لە بچووكەو بۇ گەورە پىز

دەكات بەپېي ژمارەى قسەكاران.

ا ئىسپانى، فرەنسى، چىنى، عەرەبى
 ب عەرەبى، چىنى، ئىسپانى، فرەنسى
 ج چىنى، فرەنسى، عەرەبى، ئىسپانى
 د فرەنسى، عەرەبى، ئىسپانى، چىنى

۸ بەھاي رەنوووسى ۹ لە ژمارە ۳،۵۹۶ چەندە؟

ا .۰۰۹   ب .۰،۰۹   ج .۰،۹   د .۹۰۰

بەدوای ووشە گرنەگاندا بگەرپ
ووشە گرنەكە لە پرسىياري ۴ نەوونە.
نەمەش پېويستە كە بەھا جياوازەكە بۇ يەك مىليار
بدۆزىتەو.

وئلامى راست بۇ پرسىيارەكانى ۱ تا ۸ ھەلبىزىرە.

۱ نووسىن بە رەنوووس بۇ ژمارە

۲ + ۲۰۰ + ۲۰۰۰۰ + ۲۰۰۰۰۰۰، برىتتېيەلە

ا ۲۰۲۰ ۲۰۲   ج ۲۲۲۰ ۲۲۲
 ب ۲۲۲   د ۲۲۰ ۲۰۲

۲ نووسىن بەپېتى بۇ ژمارە ۸،۰۰۱۹ برىتتېيەلە

ا ھەشت و نۆزدە   ج ھەشت و نۆزدە
 بەش لەھەزارا
 ب ھەشت و نۆزدە   د ھەشت و نۆزدە
 دەيك   بەش لەدەھەزارا

۳ شېوھى كەرتى بۇ ژمارە ۰،۹ برىتتېيەلە

ا $\frac{۱}{۹}$ ب $\frac{۹}{۱۰}$ ج $\frac{۹}{۱۰۰}$ د $\frac{۹}{۱۰۰۰}$

۴ كام لەم ژمارانە ھاوتاي مىليار نېيە؟

ا ۱۰۰ دەمليوون   ج ۱۰۰۰۰۰۰ ھەزار
 ب ۱۰۰۰۰ مىليون   د ۱۰۰۰۰ دەھەزار

Write What You Know

نەوھى دەيزانى بىنووسە

۹ بۇچى ۳،۰۲ لەگەل ۳،۰۲۰ ھاوتايە و
بەلام ھاوتانىە لەگەل ۳،۰۰۲؟

۱۰ چۆن دەزانى كە ۳۵۰۰۰۰ يەكسان نېيە بە
۳۳۰۵۰۰۰

۱۱ دوو ژمارەى دەيى كەمترە لە ۱، وە ھەريەكيان چوار رەنوووس لەلای راستى فارىزەكە لەخۆدەكرن.
لە ھەريەكياندا رەنوووسى ۹ دەكەوئتە خانەى دەيك و رەنوووسى ۷ دەكەوئتە خانەى بەشەكان لە
ھەزار، پرونېكەو چۆن «بەرورد» لەنئوان ئەو دوو ژمارەيدا دەكەيت؟

كوڭردنه وه و ليددهر كردن Adding and Subtracting

به شى
۲

پوژ له دوای پوژ ژماره
نه و گيانه وهرانهى كه
مهترسى له ناو چوونيان
له سه ره زياددهكات له
وولاته يه كگرتووه كاني
نه مريكا زياتر له ۱۰۰۰
جوړ گيانه وهر ههيه كه
مهترسيان له سه ره بو
له ناو چوون.

پرسياريك بو شيكار

ژمارهى جوړى مه مكداره كان
كه مهترسى له ناو چوونيان
له سه ره چهندي زياتره له
ژمارهى جوړى ماسيه كان
و ميرووه كان و خشوكه كان
كه مهترسى له ناو چوونيان
له سه ره.

جوړه كاني كه مهترسى له ناو چوونيان له سه ره

پول	ژمارهى جوړه كان
بالنده كان	۲۷۴
ماسيه كان	۱۱۹
ميرووه كان	۴۱
مه مكداره كان	۳۳۱
خشوكه كان	۱۱۴

زانبارييهكانت ساغبكهوه Check what you know

نعم لاپهرهيه بهكار بيئنه بؤ دننيا بوون له
ههبووني نعم زانبارييهكانت كهوا پيويسته بؤ نعم بهشه

زاراوهكان

دهستهواژهي گونجاو له ليستهكهدا ههليژيره.

sum سهرجهه
difference جياوازي
نهجامي ليكدان
product
رهنووس digit
بهش لهسهه
hundredth
بهش لهههزار
thousandth
دهيهك tenth

1. _____ بريتيه له نهجامي كرداري ليدهركردن.

2. نهگهريهك دابهشي 10 بكهيت نهوا $\frac{1}{10}$ يان _____ دهستهكهوييت.

3. نهگهريهك دابهشي 100 بكهيت نهوا $\frac{1}{100}$ يان يهك _____ دهستهكهوييت.

4. نهگهريهك دابهشي 1000 بكهيت نهوا $\frac{1}{1000}$ يان يهك _____ دهستهكهوييت.

5. _____ بريتيه له نهجامي كوكردنهوه.

نزيكردنهوه

ههه ژمارهيهك بؤ نزيكترين ده نزيكبهوه.

6. 625   7. 704   8. 4712   9. 427

ههه ژمارهيهك بؤ نزيكترين سهه نزيكبهوه.

10. 70   11. 6350   12. 2089   13. 1465

نهژميير كردني هزري: بهدواي پيسادا بگهري.

پيساكه بنووسه. نهژمييركردني هزري بهكاربهيتنه.

14. ناوهوه دهروهوه

65	100
115	150
165	200
215	250

15. ناوهوه دهروهوه

55	65
45	55
35	45
25	35

16. ناوهوه دهروهوه

20	12
30	22
40	32
50	42

17. ناوهوه دهروهوه

10	7
20	17
30	27
40	37

سفر له كوكردنهوه و ليدهركردندا.

كوپكهوه يان ليدهريكه لهكاتي پيويستدا خركردنهوه و خوردردنهوه «ههلوهشانهوه» بهكاربهيتنه.

18. $30 - 25$ 19. $70 - 36$ 20. $200 - 106$ 21. $700 - 293$ 22. $400 + 350$

23. $4,1 - 2,7$ 24. $6,5 + 7,8$ 25. $30,0 - 19,6$ 26. $8,3 + 11,9$ 27. $10,0 - 9,8$

28. $7,9 + 2,4$ 29. $2,2 - 13,1$

پیداچوونه‌وهی خیرا

به‌های په‌نوسی ۵ له‌هەر ژماره‌یه‌کدا چه‌نده؟

۳ ۵۸۲ ۰۱۷ ۱

۹ ۰۲۳ ۴۵۶ ۲

۵ ۰۳۴ ۷۶۸ ۳

۲ ۰۵۷ ۳۱۶ ۴

۱۷ ۰۶۳ ۵۲۱ ۵

خه‌ملاندنی سه‌رجه‌م و جیاوازی

Estimate Sum and Difference

قی‌ریبه

له‌ پاپرسیه‌کدا له‌باره‌ی یارییه‌کانی جامی عیراقی بۆ تۆپی پی دهرکه‌وت نزیکه‌ی ۷۱۵ ۰۴۰ کور و ۱۶۳ ۶۰۳ کچ له‌ ریگی ته‌له‌فزیونه‌وه یارییه‌کانیان بینی. نزیکه‌ی چه‌ند که‌س یارییه‌کانیان بینیوه‌؟

نموونه ۱ سه‌رجه‌م به‌نزیک‌کردنه‌وه بخه‌ملینه.

	۷۱۵ ۰۴۰ ←	۷۰۰ ۰۰۰
بۆ نزیکترین سه‌د	۱۶۳ ۶۰۳ ←	۲۰۰ ۰۰۰ +
هه‌زار نزیک‌که‌وه		۹۰۰ ۰۰۰

نزیکه‌ی ۹۰۰ ۰۰۰ که‌س یارییه‌کانیان بینی

نموونه ۲ نزیکه‌ی ۱۶۳ ۶۰۳ کچی عیراقی به‌گشتی یارییه‌کانیان

بینی له‌نیوانیاندا ۸ ۵۹۵ کچیان له‌ هه‌ریمی کوردستاندا بوو نزیکه‌ی چه‌ند کچ له‌ ناوچه‌کانی تری عیراق یارییه‌کانیان بینیوه‌؟

جیاوازی نیوان کچانی عیراقی و هه‌ریم که یارییه‌کانیان بینیوه به‌نزیک‌کراوه‌یی چه‌نده؟

	۱۶۳ ۶۰۳ ←	۱۶۴ ۰۰۰
بۆ نزیکترین	۸ ۵۹۵ ←	۹ ۰۰۰ -
هه‌زار نزیک‌که‌وه		۱۵۵ ۰۰۰

نزیکه‌ی ۱۵۵ ۰۰۰ کچ له‌به‌شه‌کانی تری عیراق یارییه‌کانیان دیوه‌؟

له‌بیرت نه‌چی ده‌توانی سه‌رجه‌م یان جیاوازی به‌ نزیک‌کردنه‌وه‌ی ژماره‌کان بخه‌ملینه.

پیش جییه‌جیک‌کردنی کرداره ژمی‌ره‌یه‌کان.

هه‌روه‌ها ده‌توانی لی‌کدان به‌کاربه‌ینی بۆ خه‌ملاندنی سه‌رجه‌م.

نموونه ۳ وا دابنی که کچه‌کان له‌سی ناوچه‌ی جیاوازی عیراقدا یاری کۆتاییان دی ۲ ۸۸۹ له‌ناوچه‌ی باشور و ۳ ۵۰۴ له‌ هه‌ریمی کوردستان و ۴ ۲۳۴ له‌ ناوچه‌کانی تر. به‌نزیک‌کراوه‌یی چه‌ند کچ یاری کۆتاییان بینیوه‌؟

له‌به‌رنه‌وه‌ی هه‌رژماره‌یه‌ک نزیکه‌ له ۴ ۰۰۰ بۆیه ده‌توانی کرداری لی‌کدان به‌کاربه‌ینی.

$$۱۲ ۰۰۰ = ۳ \times ۴ ۰۰۰$$

که‌واته، نزیکه‌ی ۱۲ ۰۰۰ کچ یاری کۆتاییان بینیوه.

ساغىكەۋە

۱ پوونىبىكەۋە چۆن ئەزمىركردنى ھزرى بۇ خەملاندنى سەرجم و جىاوازى بەكاردەھىتت.

بەنزيكردنەۋە بخەملىتە.

$$\begin{array}{r} 4801421 \\ 1732970- \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 702401 \\ 491922- \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 845008 \\ 124895+ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 435476 \\ 241131- \end{array}$$

راھىتان و شىكارى پرسىيارەكان

بەنزيكردنەۋە بخەملىتە.

$$\begin{array}{r} 5482110 \\ 1216850- \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 493582 \\ 182785+ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 502963 \\ 132631- \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 482631 \\ 222965- \end{array}$$

$$321945 + 89400$$

$$495008 - 512824$$

$$187590 + 397352$$

بخەملىتە پاشان بەراوردىكە < يان > لەشوينى • دابنى.

$$25924 - 91308 \bullet 24391 + 74361$$

$$45924 + 68258 \bullet 24391 + 69210$$

$$29563 + 86931 \bullet 89204 + 23689$$

$$13725 - 86551 \bullet 14638 - 82356$$

بەكارھىنانى پىدراۋەكان خستەكە بۇ شىكارى پرسىيارەكانى ۱۷ تا ۱۹ بەكاربھىتە.

نامادەبوۋانى يارىيەكانى جامى	
لوپنان بۇ ياسكە	
سال	كەسى
۱۹۹۲	۳۷۷۴۰
۱۹۹۳	۱۲۸۲۳۸
۱۹۹۴	۳۰۱۱۵
۱۹۹۵	۱۲۱۴۶
۱۹۹۶	۲۰۲۰

۱۷ سەرجمى نامادەبوۋان لەھەموو سالەكاندا بەنزيكراۋەبىي چەند كەس بوون؟

۱۸ ژمارەى نامادەبوۋانى سالى ۱۹۹۳ چەندى زياترە لە سالى ۱۹۹۲؟

۱۹ وادابنى ژمارەى بەشداربوۋان لە سالى ۱۹۹۳، ۱۶۲۰۹، كەسيان لەرەگەزى عەرەبى نەرەۋەى لوپنان و ۸۰۴۷ كەسيان لەرەگەزى بىگانەبوون. چەند كەسى لوپنانى نامادەى يارىيەكەبوون؟

۲۰ ؟ پرسىيارەكە چىيە؟ ھەستى و سى لە ھاۋرپىكانى لە رىزىك لەبەرامبەر كۆگاي يارىيە ئەلىكتىرپۇنيەكان ۋەستابوون. ھەستى راستەوخۇ لەدۋاي دلشاد و لەپىش دلزارەۋە بوو. دلدار لەكۆتايى بوو. ۋەلام دلشاد.

پىداچوونەۋە و نامادەبوۋون بۇ تاقىكردنەۋە

$$24 \quad 1435987 \text{ بۇ سەدھەزار نزيكەرەۋە.}$$

۲۵ نزيكردنەۋەى ژمارە ۵۵۶۷۳۹۸ بۇ نزيكترين سەدھەزار كامەيە؟

$$\begin{array}{|c|} \hline \text{ا} \\ \hline 5000000 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|} \hline \text{ب} \\ \hline 5600000 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|} \hline \text{ج} \\ \hline 6000000 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|} \hline \text{د} \\ \hline 6500000 \\ \hline \end{array}$$

$$21 \quad = 2608 + 4954$$

۲۲ كام لەم دوو ژمارەيە، ۵۲،۷۰۰ يان ۵۲،۷، ھاۋتايە بۇ ژمارەى دەيى ۵۲،۷۰؟

۲۳ بەراورد لە نىۋان ۷۰۶۴ و ۷۶۴۴ بکە بە بەكار ھىنانى يەككە لەھىماكانى < يان > يان = ۰

پیداچوونەوہى خیرا

$$\begin{array}{r} 5700 \\ - 2200 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 450 \\ + 550 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4000 \\ + 8000 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 4200 \\ + 600 \\ \hline \end{array}$$

كۆكردنەوہ و لیدەركردنى

ژمارەكان

Adding and Subtracting Numbers

فیربە

يارمەتى گيانداران بده

هەندىك زانای خۆبەخش يارمەتى دووبارە گێرانهوہى گيانەوہرى (لاق پەش) دەدن تا لەژینگە سروشتیەكەى خۆیدا بژى. خۆبەخشەكان ۲ ۳۸۵ كاتژمير كاریان لەماوہى ئەم سالددا تۆمارکرد وە ۱ ۰۹۸ كاتژمير لەماوہى سالى رابردوودا. خۆبەخشەكان چەند كاتژميريان لەماوہى ئەم دوو سالددا تۆمارکردووه؟

نموونه ۱

كۆبەكەوہ ۱ ۰۹۸ + ۲ ۳۸۵

بخەملىنە ۳ ۰۰۰ = ۱ ۰۰۰ + ۲ ۰۰۰

$$\begin{array}{r} 11 \\ 2385 \\ + 1098 \\ \hline 3483 \end{array}$$

لەبەكانەوہ دەستپېكە وە
كاتى پېويستدا كۆبەكەوہ

ئەگەر ژمارەى كاتژميرەكان كە خۆبەخشەكان تۆماریان کردووه ۳ ۴۸۳ كاتژمير بێت لەبەرئەوہى ۳ ۴۸۳ نزيكە لەژمارەى نزيككراوى ۳ ۰۰۰. كەواتە وەلامەكە شياوہ.

نموونه ۲

ژمارەى كاتژميرە تۆماركراوہكانى ئەمسال چەندى زياترە لە ژمارەى كاتژميرەكانى سالى پار؟

لیدەربەكە ۱ ۰۹۸ - ۲ ۳۸۵

بخەملىنە ۱ ۰۰۰ = ۱ ۰۰۰ - ۲ ۰۰۰

$$\begin{array}{r} 17 \\ 2385 \\ - 1098 \\ \hline 1287 \end{array}$$

لەبەكانەوہ دەستپېكە لە
كاتى پېويستدا خوربەكەوہ

كەواتە خۆبەخشەكان ۱ ۲۸۷ كاتژميریان لەماوہى ئەمسالدا زياتر لەسالى رابردوو تۆمارکردووه. لەبەرئەوہى ۱ ۲۸۷ نزيكە لە ژمارەى نزيككراوى ۱ ۰۰۰ كەواتە وەلامەكە شياوہ.

▲ لاق پەش (ئەنگۆزى ھەلکەنە دەجیت)

• بەھای خانەبى لەھەردوو کردارى كۆكردنەوہ و لیدەركردن چۆن بەكاردەھيڤیت؟

ساغبكه وه

۱ روونبكه وه چۆن بهاى خانىي دناسى كه پيويسته يه كه مجار خر كردنه وهى تيدا نه نجام بدرت له كردارى كو كردنه وه.

سهرجه م يان جياوازي نه ژميريكه. بخه ملىنه بۇ ساغ كردنه وه.

$$\begin{array}{r} 98623 \\ - 71128 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 67411 \\ - 29897 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 11004 \\ + 8986 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 12911 \\ - 10260 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 6217 \\ + 8903 \\ \hline \end{array}$$

راهيتان و شيكارى پرسياره كان

سهرجه م يان جياوازي نه ژميريكه. بخه ملىنه بۇ ساغ كردنه وه.

$$\begin{array}{r} 30600 \\ + 18746 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 17620 \\ - 9003 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 27032 \\ - 19986 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 8875 \\ + 4908 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 5752 \\ - 1842 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7894 + 2943 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 498 - 6010 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 681 + 120 + 234 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 12040 - 61933 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 28778 + 11832 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 412 + 786 + 1298 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 14897 - 20123 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 8042 - 17001 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 7049 + 816 + 208 \\ \hline \end{array}$$

به كارهيئاننى پيدراوه كانى خشته كه بۇ شيكارى پرسيارى ۲۱، ۲۲ به كار بيئنه.

سى پۇل له گيانه وه راكان			
پۇل	ژ. جوړه كان	مترسيدر بۇ له ناوچون	له ناوچو
بالنده	۹۶۰۰	۱۱۰۰	۷۵
خشوك	۴۷۰۰	۲۱۰	۳۰
مه مكار	۴۳۰۰	۶۵۰	۶۰

۲۱ چەند جوړ له بالنده له ناونه چوون و مهترسى له ناوچونيان نييه؟

چەند جوړ له خشوكه كان له ناونه چوون و مهترسى له ناوچونيان نييه؟

۲۲ سهرجه مى گيانه وه رانى له ناوچو وه مهترسيدراره بۇ له ناوچون چەنده؟

۲۳ پرسياريك بنووسه پيدراوه كانى خشته كه به كار بيئنه.

۲۴ له پيشپرکي پاكردندا نازاد دواى رزگار گه يشته خالى كو تايبى به لام ره نيو پيش

رزگار و دواى ناران گه يشته. يه كه مين كهس كه گه يشته خالى كو تايبى كى بوو؟

پيدراوه ونه و ناماده بوون بۇ تاقيردنه وه

۲۹ كام ژماره بهاى خانىي

ره نووسى ۹ تيدا گه وره تره.

$$\begin{array}{r} 1.903 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 2.309 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2.193 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 9.103 \\ \hline \end{array}$$

۲۵ بۇ نزيكترين مليون نزيكبه ره وه

ژماره يه كى دهى هاوتا بوه ر ژماره يه ك بنووسه

$$7.5 \quad \begin{array}{r} 4.06 \\ \hline \end{array}$$

۲۸ له چووكترينه وه بۇ گه وره ترين ريزيكه

$$2.340717 : 2.470717 : 2.430717$$

پیداچوونەوێ خێرا

هەر ژمارەیهك بۆ بەهای
رەنۆسە شینەكە نزیكەوێ.

- ١ ٥٧٢
- ٢ ١١٩٤
- ٣ ٢٥٣٥٧
- ٤ ١٧٥٥٠٦
- ٥ ٤١٥٧٢٣

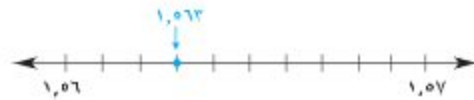
نزیكردنەوێ ژمارە دەییەكان

Rounding Decimals

فێربە

بەپۆلەیهكی بچووك

بەپۆلەى شینی خالدار بە بچووكترین جۆری بەپۆلەكان دادەنرێت
دریژی هەریەكێکیان ١,٥٦٣ سم. نزیكراوێ ئەو دریزییە بۆ نزیكترین
بەش لەسەد لە سانتیمەترێك چەندە؟ دەتوانرێ هێلی ژمارەكان
بەكاربهێنرێت بۆ نزیكردنەوێ ١,٥٦٣ بۆ نزیكترین بەش لەسەد.

كەواتە نزیكردنەوێ ١,٥٦٣ بۆ نزیكترین بەش لەسەد بریتییه لە ١,٥٦

لە بیرتبی

- ریئەسای نزیكردنەوێ
- ئەو خانە دێاریكە كەبۆی نزیكەكەمەوێ
- سەیری رەنۆسی لای راستی خانەكە بكە
- ئەگەر ئەو رەنۆسە بچووكتر بوو لە ٥
- رەنۆسەكە لەخانەى نزیكردنەوێ
- ناكۆرت
- ئەگەر ئەو رەنۆسە ٥ یان گەورەتر بوو
- ئەوا ئەو رەنۆسەى كە لەخانەى
- نزیكردنەوێیە ١ زیاد دەكات.

نمونه

٠,٤٥٣٧ بۆ بەهای رەنۆسە شینەكە نزیكەوێ.

$0 = 0$ $0,4537$ $\downarrow$ $0,5$ بۆ بەرزتر نزیكەوێ	$0 > 3$ $0,4537$ $\downarrow$ $0,45$ بۆ نزمتر نزیكەوێ	$0 < 7$ $0,4537$ $\downarrow$ $0,454$ بۆ بەرزتر نزیكەوێ
---	---	---

ساغبکەوێ

١ پوونیبکەوێ چۆن ریئەسای نزیكردنەوێ بەكاردههێنێ بۆ
نزیكردنەوێ ٨,٤٩ بۆ خانەى یەكان، پاشان بۆ خانەى دەیهك.

هەر ژمارەیهك بۆ بەهای رەنۆسە شین نزیكەوێ.

- ٢ ٠,٧٨٣
- ٣ ٠,٢٥٦
- ٤ ٠,١٧٣٢
- ٥ ٠,٦٨٥
- ٦ ٠,٦٦

٠,٦٢٨٥ بۆ خانەى ديارىکراو نزیكەوێ.

٧ دەیهك ٨ بەشەكان لەسەد

٩ بەشەكان لە ١٠ یەكان

هەزار

راھبىنان و شىكارى پرسىيارەكان

ھەر ژمارەيەك بۇ بەھى رەنووسى شىن نىزىككەوھ.

۱۱ ۳،۱۹۳ ۱۲ ۲۹،۴۲۳ ۱۳ ۲،۰۴۷۵ ۱۴ ۰،۸۶ ۱۵ ۱،۲۳۴

۴۳ ۶،۵ بۇ خانەى دىارىكراو نىزىككەوھ.

۱۶ دەيەكەكان ۱۷ بەشەكان لەسەد ۱۸ بەشەكان لەھەزار ۱۹ يەكان

نەو خانەى ژمارەكەى بۇ نىزىككراو تەوھ دىارىبەكە.

۲۰ ۰،۵۶ بۇ ۰،۵۶۲ ۲۱ ۶،۸۳۵۴ بۇ ۶،۸۳۵ ۲۲ ۸۰،۱۵۴ بۇ ۸۰،۲
۲۳ ۱،۷۵۹۲ بۇ ۱،۷۵۹ ۲۴ ۵،۹۲۷۳ بۇ ۶ ۲۵ ۲،۳۶۲۵ بۇ ۲،۳۶

ھەر ژمارەيەك بۇ خانەى دەيەكەكان نىزىككەوھ، پاشان بۇ خانەى يەكان.

۲۶ ۱۰،۵۶ ۲۷ ۲،۷۳ ۲۸ ۰،۹۸ ۲۹ ۵،۴۵
۳۰ ۴،۰۲ ۳۱ ۳۲،۳۶ ۳۲ ۹،۴۹ ۳۳ ۱۰،۹۱

بۇ نىزىكترىن بەش لەسەد نىزىككەوھ.

۳۴ نۆسەد و سى و چوار بەش لەھەزار ۳۵ $۱۰ + ۵ + ۰،۲ + ۰،۰۶ + ۰،۰۰۲$
۳۶ حەوت و ھەشتا و سى بەش لەھەزار ۳۷ $۲ + ۰،۸ + ۰،۰۹ + ۰،۰۰۵ + ۰،۰۰۰۳$

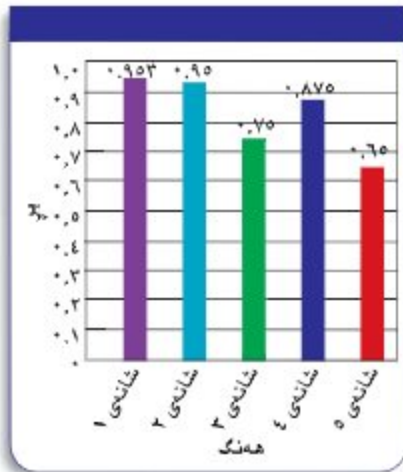
بەكارھىنانى پىدراوھەكان خىشەكە بۇ شىكارى پرسىيارى ۳۸ تا ۴۰ بەكارھىنە.

۳۸ بېرى ھەنگوين لەشانەى ۵ بۇ نىزىكترىن دەيەك نىزىككەوھ

۳۹ كام دوو شانە بېرى ھەنگوينيان دواى نىزىككەوھ بۇ نىزىكترىن بەش لەسەد يەكسان.

۴۰ كام شانە بېرى ھەنگوينى بەننىكراوھىي يەكسان بەننىكترىن بەش لەسەدى ۰،۸۸ كگم.

۴۱ بىنوو سە پرونىبەكەوھ چۆن ژمارە ۰،۹۹۹۹ بۇ نىزىكترىن بەش لەھەزار نىزىككەي تەوھ.

پىداچوونەوھ و نامادەبوون بۇ تاقىکردنەوھ

۴۶ تەمەنى جوان ۱۵ سالە بە ۸ سال لە

پووناك گەورەترە، بەلام ئاشنا بە ۲ سال لە

پووناك بچووكترە، تەمەنى ئاشنا چەندە؟

ا ۴ سال ج ۶ سال

ب ۵ سال د ۷ سال

۴۲ ۶۸۵۹۱ ۱۰۶۸۵۷

$۸۹۷۲۱ +$ $۹۸۲۱۴ -$

۴۴ لەگەورەترىن بۇچووكترىن پىزىكە

$۱،۵۶ : ۱،۶۵ : ۱،۶$

۴۵ $\blacksquare = ۳۰۴ + ۷۱۱ + ۲۵۶$

پیداچوونەوهى خیرا

١ $40 + 321$

٢ $17 - 64$

٣ $203 + 116$

٤ $333 - 969$

٥ $956 + 762 + 1075$

كوۆكرندنهوه و لیدهركردنى ژماره دهییهكان

Adding and Subtracting Decimals

فیرییه

پوانگهیهكى بچوك محمد برى باران بارینی كه له ماوهى دوو پوژدا له شارى دهوك بهم شیویه تۆمارکرد ١,٩٥ ملم له پوژى یهكهم و ٠,٨٥ ملم له پوژى دووهم برى باران بارین له دوو پوژهكهدا چهنده؟

بخهملپنه $3 = 1 + 2$

نمونه ١ كوۆكرنه $0.85 + 1.95$

ههنگاوى ٣

یهكان كوۆكرنه، فاریزهكه لهسهرجهمدا دابنى

$$\begin{array}{r} 1.95 \\ + 0.85 \\ \hline 2.80 \end{array}$$

ههنگاوى ٢

بهشكان لهسهه كوۆكرنهوه

$$\begin{array}{r} 1.95 \\ + 0.85 \\ \hline 0.80 \end{array}$$

ههنگاوى ١

فاریزه و پهئوسهكان له خانه دهییهكان یهك لهژیر یهك دابنى، بهشكان لهسهه كوۆكرنهوه

$$\begin{array}{r} 1.95 \\ + 0.85 \\ \hline 0.80 \end{array}$$

كهواته برى باران بارین له ههردوو پوژهكهدا بریتیهه له ٢,٨٠ ملم. وهلام ٢,٨٠ نزیكه له وهلامى خهملپنراو، كهواته وهلامهكه شیاوه.

محمد برى باران بارینی له ماوهى دوو ههفتهدا له دهوك تۆمارکرد. ٢,٧٥ ملم له ههفتهى یهكهم و ٤,٩ ملم له ههفتهى دووهم.

چهند ملیمهتر باران له ههفتهى دووهم زیاتر باریهه له ههفتهى یهكهم؟

بخهملپنه $2 = 3 - 1$

نمونه ٢ لیدهركه $2.75 - 4.9$

ههنگاوى ٣

یهكەكان لیدهركه فاریزه لهجیاوازییهكاندا دابنى

$$\begin{array}{r} 810 \\ 4,9 \\ - 2,75 \\ \hline 2,15 \end{array}$$

ههنگاوى ٢

بهشكان لهسهه لیدهركه لهكاتى پۆیستدا خوردبكهوه

$$\begin{array}{r} 810 \\ 4,9 \\ - 2,75 \\ \hline 0,15 \end{array}$$

ههنگاوى ١

فاریزهكان و پهئوسهكان له خانه دهییهكاندا دابنى، سفر زیادبكه بوئنهوهى دوو پهئوس له راستى فاریزهكه بهدهست بهیئنى بهشكان لهسهه دهریکه لهكاتى پۆیستدا خوردبكهوه

كهواته له ههفتهى دووهم ٢,١٥ ملم زیاتر باریهه له ههفتهى یهكهم. وهلام ٢,١٥ نزیكه له وهلامى نزیكراوه. كهواته وهلامهكه شیاوه.

لهبیرت نهجی دهتوانی ژماره دهییهكان كوۆكرنهوه و لیکیاندهركهیت، وهك چۆن

لهگهڵ ژماره سروشتیهكاندا دهتکرد، دواى نهوهى كه فاریزهكانت یهك لهژیریهك دادنا.

ساغىكەۋە

۱ پوونىبىكەۋە بۇجى دەتوانرىئى سفر زىاد بىكرىت بۇلاى راستى فارىزە، بىئى ئەۋەى بەھى زىمارەكە بىگۇرپىت.

سەرجمە يان جىۋاۋزى ئەزمىرىكە، بىخەملىتە بۇ ساغىكەۋە.

$\begin{array}{r} 23,00 \\ - 2,8 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 10,2 \\ - 8,67 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 1,23 \\ - 0,47 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 12,1 \\ + 9,01 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 0,3 \\ + 0,9 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---

راھىتان و شىكارى پرسىيارەكان

سەرجمە يان جىۋاۋزى بنووسە پاشان پىتى شىۋاۋ بۇ ھەر ۋەلامىك لەخوارەۋە بنووسە بۇ ئەۋەى ۋەلامى ئەم دىپرە شىعەرە بەدەيتەۋە (چالاک و خىرا و نازا و دەستوبرد دەرکە نازناۋى دوو شاعىرى كورد)

$\begin{array}{r} 13,046 \\ + 0,298 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 40,903 \\ + 9,374 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 6,008 \\ + 1,883 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 40,8 \\ + 20,7 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 2,1 \\ + 1,7 \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} 21,06 \\ - 9,33 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 22,6 \\ - 9,40 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 16,6 \\ - 7,34 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 7,09 \\ - 0,64 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 1,0 \\ - 0,7 \\ \hline \end{array}$

$12,6 - 19,07$	$2,78 - 0,3$	$1,92 + 1,84$
$11,73$	$2,62$	$00,277$
$3,8$	$7,891$	$1,40$
$13,244$	$3,76$	$6,47$
$66,0$	$13,244$	$11,73$
$9,26$		

شىۋاۋزى بدۆزەۋە، رىئساكە بنووسە، رىئساكە بەكارىھىتە بۇ زىادكردنى دوو ژمارەى يەك لەدۋاى يەك لە شىۋاۋزەكەدا.

۷ $2,5 : 2,6 : 2,4 : 2,0 : 2,3$

۸ $3,96 : 3,91 : 4,01 : 3,96 : 4,06$

۹ ھەلە لەكۆپدایە؟ شۋان $3,2 + 1,40 = 1,77$ ى نووسى ھەلەى شۋان دىارىپكە، ۋەلامى راست بنووسە.

۱۰ ئەندازە پىشتىۋان وىستى كىلگەيەكى لاكىشەيى دىرىژىيەكەى ۱۲۰ م ۋەپانىيەكەى ۵۰ م پەرزىن بىكات، دىرىژى پەرزىنەكە چەندە؟

۱۱ رىئىۋىتى بەبى كۆكردنەۋەى ۳۶،۱۷۹ و ۸،۶۳ چۆن دەزانى، پەنوسى بەشەكان لەھەزار سەرجمەيان دەكاتە ۹؟

۱۲ نەوزاد ۹،۴۵ كىگم ئاردى پىش نىۋەرپۇ و ۳،۷۵ كىگم لەدۋاى نىۋەرپۇدا فرۆشت و ۷،۳۵ كىگم ى لامىەۋە، چەند كىگم ئاردى لاپوۋە؟

۱۳ نانەۋا خانەيەك ۱،۳۴ كىم لەمالى سامان و ۰،۲۵ كىم لەمالى ئارىيەۋە دوورە، سامان لەمالمەۋە چوۋ بۇ نانەۋا خانەكە و پاشان چوۋ بۇمالى ئارى، سامان چەند كىلوۋمەترى بىرپوۋە؟

پىداچوۋنەۋە و نامادەبوۋن بۇ تاقىكردنەۋە

پىتى گونجاۋ بۇ ئەۋە سى ژمارەيە ھەلبىزىرە كە لە شىۋاۋزەكەدان.

۱۹ $2,2 : 2,0 : 2,3 : 1,8$

۲۰ $2,9 : 2,4 : 2,7$

۲۱ $3,7 : 3,2 : 2,7$

۱۳ ژمارەيەكى دەيى ھاۋتا بۇ ژمارە ۷،۵۸ بنووسە، تەۋاۋىكە.

۱۴ $6 \times 2 = 4 + 6$

۱۵ $63 - 43 = 2 \times 10$

۱۶ كۆلكەكانى ژمارە ۲۵ بنووسە.

۱۷ $916 + 847$

پیداچوننهوهى خیرا

۱ = ۰,۸۰ - ۱,۰۰

۲ = ۳,۴۵ - ۳,۵۵

۳ = ۲,۰ - ۴,۷۰

۴ = ۵,۰۹ - ۸۰

۵ ۴,۷۵ بۇ خانهى يه كان نزيكبهوه

سفر له لیدهركردندا

Zeros in Subtraction

فیریه

سهردان مالى سالار ۶۰ كم دووره له مالى هاوار كه لهشارى ههولیره، هاوار چوو بۇ مالى سالار و له دوورى ۴۵,۹۸ كم وهستا، هاوار چهند كيلۆمهترى ماوه بۇ نهوهى بگاته مالى سالار؟

نموونه ۱

لیدهريكه ۶۰,۰۰ - ۴۵,۹۸

بخه ملینه ۶۰ - ۴۶ = ۱۴

باشان نهنجامى لیدهركردنى تهواو نهژمیريكه

• سفر زياديكه بۆنهوهى خانهكانى ژماره دهيهكان	۱۰
• هاوتابن فاريزهكان لهژر يهكتريدا دابنى.	۶
• لیدهريكه	۴۵,۹۸ -
• فاريزه له جياوازيهكهدا دابنى.	۱۴,۰۲

كهواته هاوار ۱۴,۰۲ كمى ماوه. وهلام ۱۴,۰۲ نزيكه له وهلامى خه ملینتراو. كهواته وهلامكه شياوه.

نموونهى زياتر

۱ ۲,۹ - ۰,۷۴

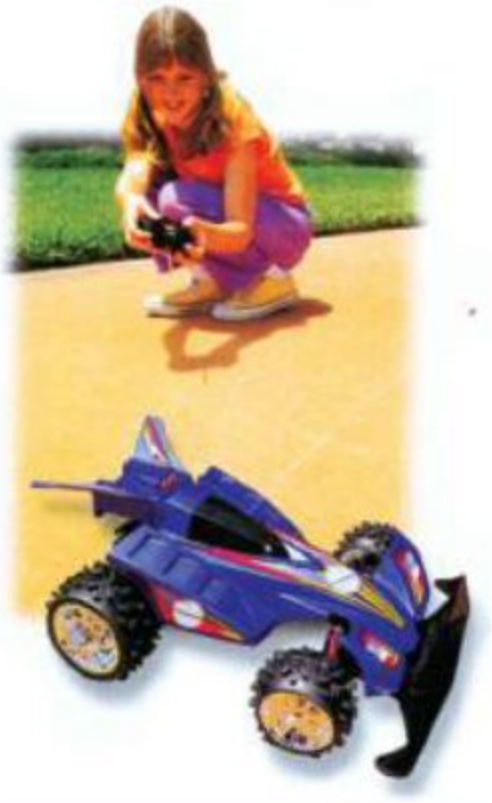
سفر زياديكه بۆنهوهى ژمارهيهكى هاوتا	۸۱۰
دهستبكهوئت.	۲,۸۰
	۰,۷۴ -
	۲,۱۶

۲ ۱,۶ - ۰,۳۴۲

	۱۰
	۱,۶
	۰,۳۴۲ -
	۱,۲۵۸

۳ ۱۰,۴۷۸ - ۹,۵۳

	۱۰
	۱۰,۴۷۸
	۹,۵۳۰ -
	۰,۹۴۸

لهبیرت نهجی بۆنهوهى ژمارهى دهيهكى لیدهريكهى ههندى جار پيويستيت به نووسينى ژمارهى دهيهكى هاوتا هيهه نهویش به زيادکردنى چهند سفرىك بۇ لای راستى ژماره دهيهكه.

ساغېكەوہ

۱ پوونېكەوہ چۆن $0,25$ لە 3 دەردەكەي؟

جياوازي ئەژميركە.

- ۲ $3,9$ ۳ $2,08$ ۴ $2,007$ ۵ $302,3$ ۶ 250
 $3,25-$ $0,74-$ $0,456-$ $19,635-$ $190,32-$

پاھيئان و شيكاري پرسيارەكان

جياوازي ئەژميركە.

- ۷ $1,3$ ۸ $3,05$ ۹ $4,2$ ۱۰ $132,5$ ۱۱ $720,654$
 $0,73-$ $2,6-$ $1,02-$ $41,646-$ $118,702-$

- ۱۲ $1,39-2,45$ ۱۳ $0,422-1,4$ ۱۴ $1,20-2,10$
۱۵ $1,994-0,95$ ۱۶ $1,616-4,7$ ۱۷ $2,26-0,31$

بەھاي ھەر بريك ئەژميركە.

- ۱۸ $(1,10 + 0,15) - 0,1$ ۱۹ $(0,2 - 0,5) + 2$
۲۰ $1,1 - (1,3 + 2,6)$ ۲۱ $(5 + 1,75) + 10,25$

بەكارھيئانی پيدراوہكان ويئە پوونكردەوہيەكە بۆ شيكاري پرسيارى ۲۲ تا ۲۴ بەكاربھيئە.

۲۲ خيړايى براوہى سالى ۲۰۰۵ چەندى زياتر بوو لە خيړايى براوہى ۲۰۰۴؟

۲۳ جياوازي نيوان خيړايى براوہى سالى ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ چەندە؟

۲۴ جياوازي نيوان كەمترين و زۆرترين خيړايى چەندە؟

۲۶ پرسيارەكە چيە؟ دريژى ماجد $1,325$ م و دريژى ساناي خوشكى $1,245$ م. وەلام برتيپه لە $0,08$ م

خيړايى براوہكان لە پيشبيريكى نۆتۆمبيل	سال	تيكراي خيړايى (كم/كت)
	۲۰۰۴	۱۹۷,۹۵۶
	۲۰۰۵	۲۰۳,۶۱۶
	۲۰۰۶	۲۱۰,۸۷۲
	۲۰۰۷	۲۰۷,۲۰۷

۲۵ پرسيار بنووسە لەبارەى بەھاي دراوى كاغەزى و جوړەكانى كە دەتوانى لەجياتى ۱۰ ھزار دينارى بەكاربھيئى.

بيداچوونەوہ و نامادەبوون بۆ تاقيردەنەوہ

- ۲۷ $1,3609$ بۆنزيكترين بەش لە ھەزار نزيكەوہ.
۲۸ $23641 - 69201 =$
۲۹ $0,603 + 7,865 =$
۳۰ $0,1078$ بە پيتى بنووسە.
۳۱ لانە $1,50$ كگم سيۆ و $3,45$ كگم تريى كرى و خوخيشى كرى، سەرجم $6,75$ كگم ميوەى كرى. بارستايى خوڤەكە چەندبوو؟
ا $2,80$ كگم ب $2,25$ كگم
ج $1,80$ كگم د $0,90$ كگم

پیداچوونەوہى خیرا

٧١٤ ٥٤٩ نزیكەوہى بۆ نزیكترین:

- ١ ده
- ٢ سەد
- ٣ دە ھەزار
- ٤ ھەزار
- ٥ سەد ھەزار

کارامەییەکانى شیکارى پرسیارەکان

وہ لآمى نزیكراو یان وہ لآمى تەواو

**Problem Solving Skills:
Estimate Answer or Exact Answer**

تییگە   یلا دەابى   شیکارىگە   ساغبگەوہ

بیریگەوہ مەریوان ویستی بە پایسکیل دوورى ١٢ کم ببیریت لە قوئناغى یەگەم ٣,٩٨ کم لە قوئناغى دووم ٣,٧٩ کم و لەقوئناغى سێیەم ٢,٣٩ کم ی بیری. ئایا دوورى داواکراوى بیریوہ؟ نەخیر چەند کیلۆمەترى ماوہ ببیریت؟ ھەندى جار پرسیار پۆویستی بەوہ لآمى تەواو ھەیە. و ھەندى جاریش پۆویستی بە وہ لآمى نزیكراوہ ھەیە.

١ پرسیار

ئایا مەریوان دوورى داواکراوى بیریوہ؟

دەتوانى ھەر دووریک بە نزیكراوى بخەمڵینی بۆ خانەى یەکان

ھەر ماوہیک بۆ خانەى	٤.٠٠ ←	٣,٩٨
یەکان نزیكەوہ	٤.٠٠ ←	٣,٩٧
	٢,٠٠ + ←	٢,٤٩ +
	١٠.٠٠	

١١ > ١٢. کەواتە مەریوان دوورى دیاریکراوى نەبیریوہ.

٢ پرسیار

بۆئەوہى بەتەواوى بزانی مەریوان چەندى ماوہ ببیریت، پۆویستە ئەژمیری وہ لآمە تەواوگە بکەیت.

کۆیکەوہ	٣,٩٨	لێدەرگە	١٢,٠٠
	٣,٧٩		١٠,١٦ -
	٢,٣٩ +		١,٨٤
	١٠,١٦		

لەبەرئەوہى سەرچەمى تەواو بۆ ھەرسى دووریکە ١٠,١٦ کم. پۆویستە مەریوان دوورى ١,٨٤ کمى تر ببیریت.

باسبگە

- مەریوان بۆجى لە کردارى خەمڵاندنەگە بۆ بەرزترین نزیكکردوہى؟
- ئەو ووشە سەرگىیەى لە پرسیارەگەدا ھاتووە کامەیە، ئەمەش پۆویستی بە دۆزینەوہى وہ لآمى نزیكراوہ دەبیت؟

پاھىتان و شىكارى پرسىيارەكان

بىر يارىدە نايپا پىۋىستىت بە ۋەلامى نىزىككراۋە يان ۋەلامى تەۋاۋ ھەيە؟ پاشان شىكارىكە.

۱ دانا ۱۴ مەتر تەختەي لايە. ۷ مەترى بۇ دروست كىردى سىندوقىك و ۲,۵ مەترى بۇ دروستكىردى

مىژىك بەكارھىنا. چەند مەتر تەختەي لاماۋە؟

۲ زانا ھەۋزىكى ماسى ھەيە فراۋانىيەكەي ۱۰ لىترە، چەندجار پىۋىستە سەتلىك بەكاربەھىنى

كەفراۋانىيەكەي ۲,۵ لىترە، بۇ پىركىردى ھەۋزەكە.

۳ سالم ۱۰ مەتى لايە بۇ پەرزىنكىردى باخچەيەكى سىگۆشەيى كە درىژى لىكانى ۲,۷۹ م و ۱,۹۸ م و

۳,۸۹ م. نايپا پەتەكە بەشى پەرزىنەكە دىكات؟

۴ پووناك وىستى ناھەنگى نانخواردن لەماۋەي ۳ كاتژمىردا نامادەبكات بۇئەمەش پىۋىستى بە نىزىكەي

كاتژمىرىك ھەيە بۇ نامادەكىردى خواردەمەنى و ۴۰ خولەك بۇ پىكخستى مال و ۳۰ خولەك بۇ

پازاندەۋەي مىزى نانخواردن، نايپا ماۋەي ھەيە بۇ كىرپىنى گۆل لەبازار پىش ھاتنى مېۋانەكان؟

مام قادر ۴۰ م تەلى ھەيە، دەپەۋىت باخچەيەكى شىۋە سىگۆشە پەرزىن بكات كە درىژى لىكانى

۱۲,۹۸ م و ۱۱,۹۹ م و ۱۲,۹۵ م.

۵ كام پرسىيار ۋەلامى تەۋاۋى پىۋىستە؟

۶ كام ھاۋكىشە ئەۋ تەلە دەنۋىنى كەلاي مام

قادر ماۋەتەۋە؟

۱ نايپا مام قادر تەلى تەۋاۋى بۇ پەرزىنكىردى

باخچەكە لايە؟

$$۲ = ۳۸ - ۴۰$$

۲ درىژى چىۋەي باخچەكە بەننىكراۋەيى چەندە؟

$$۳۷,۹۲ = ۱۲,۹۵ + ۱۱,۹۹ + ۱۲,۹۸$$

۳ چەندى لا دەمىنىتەۋە؟

$$۳۸ = ۱۳ + ۱۲ + ۱۳$$

۴ كام دوۋلا درىژىيەكانىيان نىزىكەي ۲۶ مەترە؟

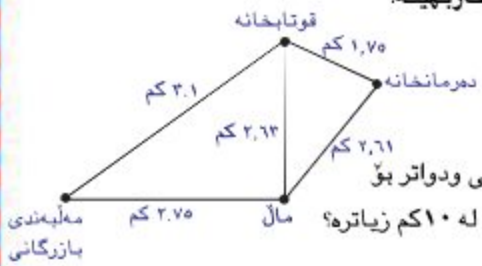
$$۲,۰۸ = ۳۷,۹۲ - ۴۰$$

جىبەجىكىردنە جىاۋازەكان

پىدراۋەكانى ناۋ وىتەكە بۇ شىكارى پرسىيارەكانى ۷ تا ۱۰ بەكاربەھىتە.

۷ ھانە لە مالمەۋە چوۋ بۇ قوتابخانە پاشان بۇ دەرمانخانە

نايپا ماۋەي ۶ كىمى زىاتر بىرپوۋە؟

۸ شىروان لە مالمەۋە چوۋبۇ قوتابخانە پاشان بۇ مەلبەندى بازرگانى ودواتر بۇ

مالمەۋە وئىنجا بۇ دەرمانخانە. ئەۋ ماۋەيەكى كەبىرپوۋەتى چەندى لە ۱۰ كىم زىاترە؟

۹ دلاۋەر ۳,۵ كىم رۇيشت، چۇن رۇيشتوۋە؟

۱۰ ھىران لە دەرمانخانەۋە چوۋ بۇ مالمەۋە پاشان بۇ مەلبەندى بازرگانى. ۵,۴ كىم. پرسىيار چىيە؟

۱۱ لەسەر پوۋداۋىك كە داۋاكراپىت ئەژمىرى سەرچەمى تەۋاۋبىت يان جىاۋازى تەۋاۋبىت بنووسە. يان

پوۋداۋىكى تر كە ۋەلامەكە بەننىكى بىت.

پیداچوونهوه Review

فاریزه‌ی ده‌یی
decimal point
وه‌لامی ته‌واو
exact answer
وه‌لامی شیاو
suitable answer
نزیکرده‌وه
rounding
خه‌ملاندن
estimate

دَلنیا‌بوون له زار‌وه‌کان و چه‌مکه‌کان

ده‌سته‌واژه‌ی گونجاو له لیسته‌که‌دا هه‌لبژێره.

۱ کاتیگ ژماره‌کان له‌پرسیاره‌کاندا پێش ئەژمێرکردن نزیکه‌که‌یت‌وه به‌مه‌به‌ستی نه‌وه‌ی ؟ وه‌لامه‌که به‌ده‌ست بێنی.

۲ نه‌و هێمای که‌ خانه‌ی یه‌کان له‌خانه‌ ده‌یه‌که‌کان له ژماره‌ ده‌یه‌که‌کاندا جیا‌ده‌کاته‌وه بریتیه‌ له ؟ .

۳ بۆنه‌وه‌ی دَلنیا‌بی وه‌لامه‌که‌ت شیاوه ده‌توانی له‌سه‌ره‌تادا ؟ بۆ سه‌رجه‌م یان جیا‌وازی به‌کاربه‌ینی.

۴ به‌به‌کاره‌ینانی رِئسای نزیکرده‌وه ده‌توانی ؟ ی ژماره‌کان به‌ی.

دَلنیا‌بوون له کار‌امه‌یه‌یه‌کان

هه‌ر ژماره‌یه‌که بۆ نزیکترین خانه‌ی ره‌نووسه شینه‌که نزیکه‌که‌وه.

۵ ۴۷,۲۸ ۶ ۱۹۶۲ ۷ ۴۳۰۵,۶۲ ۸ ۸۱۷۵۱۰ ۹ ۴,۳۸۱۹ ۱۰ ۶۱۴ ۲۲۳

ژماره ۷۴۵,۱۵۸۳ نزیکه‌که‌وه بۆ خانه‌ی:

۱۱ یه‌کان ۱۲ ده‌یه‌که‌کان ۱۳ به‌شه‌کان له‌سه‌ر ۱۴ به‌شه‌کان له‌هه‌زار

سه‌رجه‌م یان جیا‌وازی بخه‌ملێنه.

۱۵ ۵,۷۲ ۱۶ ۱۷,۱۹ ۱۷ ۲۵,۲۳ ۱۸ ۳۱۲,۷۵ ۱۹ ۶۴,۵۰۲
۸,۰۴+ ۰,۲- ۱۷,۱۶+ ۱۹۹,۸۲- ۳۴,۷۷۱+

سه‌رجه‌م یان جیا‌وازی ئەژمێریکه.

۲۰ ۵۴,۹۰ ۲۱ ۳۲,۹ ۲۲ ۶,۰۶۲ ۲۳ ۲۳,۰۰۹ ۲۴ ۰,۹۴
۸۲,۰۴+ ۱۵,۸۵- ۱۷,۵۸۱+ ۰,۳- ۶,۹۵۳۱+

دَلنیا‌بوون له شیکاری پرسیاره‌کان

شیکاریکه

بریاریده نه‌گه‌ر پێویستیت به وه‌لامی نزیکراوه یان وه‌لامی ته‌واو هه‌یه. پاشان شیکاریکه.

۲۷ میران پێویسته ته‌نها ماوه‌ی ۲۰ کم به پایسکیل به‌رپێت. ماوه‌ی ۸,۹۵ کم بری پاشان ۵,۲۵ کم بری و ئینجا وه‌ستا، ئایا ده‌توانی بچیت سه‌ردانی نامۆزاکه‌ی بکات که له‌دووری ۱۰ کم.

۲۸ شاد په‌تیکی هه‌یه درێژیه‌که‌ی ۲۰ م په‌رژینی باخچه‌یه‌کی شیوه‌ سیگۆش‌ه‌ی پیکرد که درێژی لاکانی ۸,۹۹ م و ۳,۹۵ م و ۵,۷۵ م. چه‌ند مه‌تر په‌تی لاماوه‌ته‌وه؟

۲۵ سوژان و سالار و سه‌دار یاری ئەلیکترۆنیان ده‌کرد و ئەم خالانه‌یان تۆمارکرد ۷۲۵ و ۵۱۰ و ۲۲۵. سه‌ردار سییهم نه‌بوو، سالار نزیکه‌ی ۳۰۰ خالی زیاتر له سوژان تۆمارکرد. ئایا هه‌ریه‌که‌یان چه‌ند خالیان تۆمارکردوه.

۲۶ کام دوو ژماره نزیکراوه‌کانیان یه‌کسانه نه‌گه‌ر نزیکراوه‌وه بۆ نزیکترین ده‌هه‌زاری. ۵۶۸ ۲۳۵ : ۵۶۲ ۳۸۱ : ۵۶۵ ۹۲۱

ئاماده‌بوون بۆ تاقیکردنه‌وه Standardized Test Prep

خشته‌که بۆ شیکاری دوو پرسیاری ۵ و ۶ به‌کاربهێنه.

۵ ژماره‌ی نەسپەکان له چین چه‌ندی زیاتره له

ژماره‌ی نەسپەکانی وولاته یه‌كگرتووێه‌كان؟

- ج ۲۷۰۴۸۰۰
 د ۱۵۰۰۴۸۰۰
 ا ۱۷۰۴۸۰۰
 ب ۲۶۰۴۸۰۰

۶ نزیكراوه‌ی ژماره‌ی نەسپەکان له بەرازیل بۆ

نزیكترین سه‌ده‌هزار كامه‌یه؟

- ج ۶۴۰۰۰۰۰
 د ۶۴۹۰۰۰۰
 ا ۶۳۰۰۰۰۰
 ب ۶۳۰۰۰۰۰

۷ كام ژماره له چل ملیۆن و شه‌ست و پینچ هه‌زار و

دوو كه‌متره؟

- ج ۴۰۰۶۵۰۰۲
 د ۴۰۰۵۶۰۰۲
 ا ۴۰۰۶۵۰۰۲
 ب ۴۰۰۵۶۰۰۲

۸ كام هێما پرسته ژماره‌یه‌كه ته‌واو ده‌كات؟

۵,۵۳ • ۵,۵۳۹

- د × = ج < ب > ا

وه‌لامه‌كه هه‌لبژێره

نەگەر وه‌لامه‌كهت نەگونجاو له‌گه‌ڵ هه‌ریه‌ك له وه‌لامه‌كان، دڵنیا به له کرداری نه‌ژمیر کردنی وه‌لامه‌كه، نەگەر کرداری نه‌ژمیرکردنه‌كه راست بوو، وه‌لامه‌كهت ده‌وریده «جگه له‌وانه» سه‌یری پرسیاری ۱ بکه.

وه‌لامی گونجاو بۆ پرسیاری ۱ تا ۸ هه‌لبژێره.

۱ نووسینی ژماره ملیۆن و سه‌ده‌هزار و دوو سه‌د

و پینچ ده‌یه‌ك به‌ په‌نوس كامه‌یه؟

- ج ۱۱۲۰۰۰۰,۵
 د جگه له‌وانه
 ا ۱۱۰۰۲۰۰,۵
 ب ۱۱۰۰۲۰۵

۲ نزیكراوه‌ی ژماره ۱,۲۳۴۵ بۆ نزیكترین به‌ش

له‌هه‌زار كامه‌یه؟

- ج ۱,۲۳۴
 د ۱,۲۳۵
 ا ۱,۲
 ب ۱,۲۳

۳ ۷۱,۵۸

+ ۴۶,۱۹

- ج ۱۱۷,۵۸
 د جگه له‌وانه
 ا ۱۱۷,۷۷
 ب ۱۱۷,۶۷

۴ كام ژماره هاوتایه بۆ $۲\frac{۴۲}{۱۰۰}$ ؟

- ج ۰,۴۲
 د ۰,۰۴۲
 ا ۴,۲
 ب ۴,۰۲

Write What You Know

نه‌وه‌ی ده‌یزانی ببنوسه

- ۹ كام له‌دوو ژماره ۰,۹۹ یان ۰,۹۹۹، نزیكه بۆ ژماره ۱؟ وه‌لامه‌كهت پرونه‌كه‌وه.
 ۱۰ پێبوار ۲۰ م شریتی هه‌یه ۴,۵۰ م لێكردوه، ۶ م له براكه‌ی وهرگرت. ۸,۲۵ م دا به‌خوشكه‌كه‌ی. ئیستا پێبوار چه‌ند مه‌تر شریتی لایه؟ وه‌لامه‌كهت پرونه‌كه‌وه.
 ۱۱ پرونه‌كه‌وه چۆن ژماره‌یه‌ك بۆ نزیكترین ملیۆن نزیك ده‌كه‌یته‌وه، ژماره‌یه‌كه‌ی ۸ په‌نوسه‌ی ببنوسه، پاشان بۆ نزیكترین ملیۆن نزیكبه‌كه‌وه.

بېرەكان و كر دارەكان

Expressions and Operations

دارپۇزراۋىك لە چەند پارچە
دۆمىنە بۆ مۇزەخانەنى مىنلانى

لە يەككەوتنى پارچە دۆمىنەكان چالاككىيەكە پشت بەدروستکردنى دارپۇزراۋىك لە پارچە دۆمىنەكان دەبەستىت. لە يەككەوتنەكە شىۋازىك دروستدەكات، خشتەكە ژمارەنى پارچە دۆمىنەنى پىۋىست بۆ دروستکردنى ۳ دارپۇزراۋى بەرچاۋ دەنوئىتى. **پرسىيارىك بۆ شىكار** لە ھەفتەنى نىشتمانى ئەندازىاران چەند پارچە دۆمىنەيان بەكارھىتتا كە يەكسانبوۋ بە س جار لە ژمارەنى ئەو دۆمىنەنى كە بەكارھات لە نمونەنى

يانەنى مامۇستايان. ھاوكىشەيەك بنووسە و پاشان بەھى س دىارىبەكە.

لە يەككەوتنى پارچە دۆمىنەكان			
دارپۇزراۋى دۆمىنە	مۇزەخانەنى مىنلانى	يانەنى مامۇستايان	ھەفتەنى نىشتمانى ئەندازىاران
ژمارەنى پارچە دۆمىنە	۱۹۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰۰

زانبارييه کانت ساغبکوه Check what you know

نم لاپره يه به کار بيته بۇ دنيا بوون له
هه بووني نم زانبارييه انهي کهوا پيويسته بۇ نم به شه

زاراوه کان ✓

دهسته واژهي گونجاو له ليسته که هه لبيژيره.

۱ ن ؟ ده نويني له $۱۲ - ۸ = ن$.

۲ ن ؟ ده نويني له $۵ = ن + ۳$.

۳ ؟ نهو کرداره ده نويني که يه که مجار له $۶ + (۲ - ۸)$ جي به جيده کری.

۴ ؟ رسته يه کی ژماره ييه، ژمارکان وه يماي کرداره کان له خوده گريته.

۵ وه لام له پرسياي ليکان پي ده وترت ؟.

کۆکردنه وه و ليده رکردن و ليکان ✓

نهواويکه.

$۶ + ۸ =$ ۸

$۶ + ۱۲ =$ ۷

$۱۱ + ۳ =$ ۶

$۴ =$ - ۱۰ ۱۱

$۵ =$ - ۸ ۱۰

$۶ - ۱۱ =$ ۹

$۹ \times ۵ =$ ۱۴

$۱۱ \times ۹ =$ ۱۳

$۷ \times ۶ =$ ۱۲

به کاره يئاني دوو که وانه ✓

نهو بره هه لبيژيره که يه کسانه به بهها دراوه که.

۱۲ ۱۷

۰ ۱۶

۲۴ ۱۵

$(۴ \times ۰) + ۱۲$ ا

$(۵ \times ۳) - ۱۵$ ا

$(۲ \times ۸) + ۴$ ا

$۴ \times (۰ + ۱۲)$ ب

$۵ \times (۳ - ۱۵)$ ب

$۲ \times (۸ + ۴)$ ب

سيفه ته کاني کۆکردنه وه ✓

نهو پيته بنووسه نهو سيفه ته بنويني که به کارهاتووه له هه رسته يه کی ژماره پيدا.

سيفه تي سفر ج

سيفه تي پيکه وه بهستن ب

سيفه تي ئالوگور ا

$(۳ + ۶) + ۵ = ۳ + (۶ + ۵)$ ۲۰

$۲۴ = ۰ + ۲۴$ ۱۹

$۹ + ۸ = ۸ + ۹$ ۱۸

$۱۲ = ۱۲ + ۰$ ۲۳

$۲۳ + ۹ = ۹ + ۲۳$ ۲۲

$۴ + (۱ + ۷) = (۴ + ۱) + ۷$ ۲۱

سيفه ته کاني ليکان ✓

نهو پيته بنووسه نهو سيفه ته بنويني که به کارهاتووه له هه رسته يه کی ژماره پيدا.

سيفه تي يه د

سيفه تي سفر ج

سيفه تي ئالوگور ا

$۲۵ = ۱ \times ۲۵$ ۲۶

$(۵ \times ۲) \times ۴ = ۵ \times (۲ \times ۴)$ ۲۵

$۸ \times ۵ = ۵ \times ۸$ ۲۴

$(۵ \times ۲) \times ۸ = ۵ \times (۲ \times ۸)$ ۲۹

$۴ \times ۱۱ = ۱۱ \times ۴$ ۲۸

$۰ = ۰ \times ۷۸$ ۲۷

جياوازي difference
دوو که وانه brackets
بره expression
کۆلکه factor
سيفه تي ئالوگور Commutative property
نهنجامي ليکان product
ژماره ي ناديار detective number

بېداچوونەومى خېرا

- ۱ $۵ + ۳$
- ۲ $۲ - ۶$
- ۳ $۸ + ۲ + ۱۰$
- ۴ $۴ - (۷ + ۲)$
- ۵ $(۱ + ۵) - ۹$

زاراوهكان

بې expression
گۆراو variable

بېر و گۆراو

Expression and Variable

فېرېرېه

ماسىهكانى ناو حەوز

بېر پستەپەكى بېركارىيە ژمارەكان و ھېماكان بۆ كىردارەكانى ئەژمىركىردن لەخۆدەگرىت، ھەندى جار گۆراوھەكان. بەلام ھېماى يەكسانبوون لەخۆناگرىت.

۲×۳ $۱۱ - (۶ + ۸)$ $۷ - ۹$ $۴ + ۱۵$

دەتوانى بېر بنووسىت و بەھاكەى ئەژمىركەى

نمونه ۱

بنار ۱۲ ماسى لە حەوزىكدا ھەپە و ۳ ماسى ترى بۆ زيادكردن. لەحەوزەكەدا بوون بە چەند؟

كەواتە، ماسىهكان لەحەوزەكەدا بوون بە ۱۵ ماسى

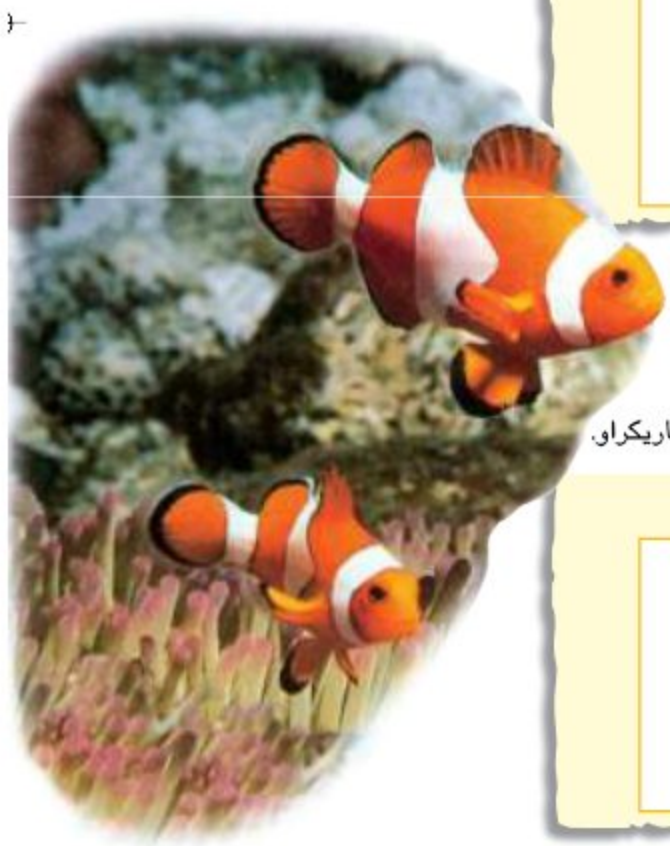
دەكرى بېرەك گۆراوىك لەخۆيگرىت. گۆراو پېت يان ھېماپەكە ژمارەپەك دەنوئى. ئەم برانە گۆراو لەخۆدەگرىت.

$۴ + ۵$ $۵ - ۷$ ۶×۵ $۳ + ۵ - ۲$

دەتوانى گۆراو لەبېرىكدا بەكاربھېنرى بۆ نواندىنى رووداوىكى ديارىكراو.

نمونه ۲

شاسوار ۱۶ ماسى لەناو حەوزىكدا ھەپە، ھەندىكى دا بە براكەى بېرىك بنووسە ئەم رووداوه بنوئى.

نموونهی زیاتر

<p>ج هاوار ۱۸ کارتتی تۆپی باسکەي لایه، هەندیکیانى به ۳ کارتتی تۆپی سەرمیژ گۆرپهوه.</p> <p>گریمان ک = ژماره‌ی ئەو کارتانه‌ی گۆریوتهوه.</p> <p>کارتەکانی ئەو کارتتی ئەو کارتانه‌ی که هاوار گۆرپه‌تەوه لەنجامی گۆرپه‌تەوه دەستکەتەوه</p> $18 - k = 3$ <p>بەرکە: $18 - k = 3$</p> <p>ئەگەر، هاوار ۶ کارتتی گۆرپه‌تەوه ئیستا چەند کارتتی لایه؟</p> $k = 6$ $18 - k = 3$ $18 - 6 = 3 + 6$ <p>هاوار ۱۵ کارتتی لایه.</p>	<p>ب ۱۱ کەس ئەم هەفتەیه چوونه ناو تیبیککی وەرزشی.</p> <p>گریمان س = ژماره‌ی ئەو کەسانه‌ی که لەناو تیبه وەرزشیه‌که‌دان.</p> <p>لەناو تیبه‌که‌دان تیبه‌که‌دان</p> <p>ئەو کەسانه‌ی که چوونه ناو تیبه‌که</p> $11 + s = 23$ <p>بەرکە: س + ۱۱ = ۲۳</p> <p>ئەگەر ژماره‌ی ئەو کەسانه‌ی که لەناو تیبه‌که‌دا بوون ۲۳ کەس بن ئیستا ژماره‌یان لەناو تیبه‌که‌دا چەنده؟</p> <p>گریمان: س = ۲۳</p> $11 + s = 23$ $34 = 11 + 23$ <p>۳۴ کەس لەناو تیبه‌که‌دا هیه.</p>	<p>ا سارا سەبەتەیه‌کی هەیه ۱۵ بوتلی شووشە تێدايه و هەندیکیان شکاون.</p> <p>گریمان ن = ژماره‌ی شووشە شکاوه‌کان.</p> <p>بوتله‌کانی ناو سەبەتەکه</p> <p>بوتله شکاوه‌کان</p> $15 - n = 10$ <p>بەرکە: ۱۵ - ن = ۱۰</p> <p>ئەگەر ژماره‌ی بوتله شکاوه‌کان ۱۰ بێت. چەند بوتل لەناو سەبەتە ماوه؟</p> <p>گریمان ن = ۱۰</p> $15 - n = 10$ $5 = 15 - 10$ <p>۵ بوتل ماوه‌تەوه</p>
--	---	--

ساغیکه‌وه

۱ پینوینی شاباز چەند ماسیه‌کی هیه، ۳ ماسی تری کرپی، پاشان ۱۰ ماسی فرۆشت. پوونیکه‌وه بوچی ۶ به‌هایه‌کی شیوا نیه بو س له‌بری (س+۳)-۱۰؟

بەرکە بنووسه پاشان به‌هاکه‌ی نه‌ژمیریکه.

۲ سیروان ۱۰ قه‌له‌می لایه، **۳** پینج خرایه سەر یانزه. **۴** پهنیو ۲۴ قه‌له‌می رهن‌گاوپه‌نگی لایه ۶ دانه‌ی به‌کاره‌ینا و ۱۲ شی کرپی.

بریک له‌گه‌ل گۆراویک بنووسه. پاشان نه‌و گۆراوه پوونیکه‌وه که ده‌ینوینی.

۵ له‌ده‌فریکدا ۹۶ گۆژ هیه، پهری **۶** نزار ۱۷ پوولی پۆسته‌ی هیه. **۷** له‌دوکانی باپیر ۱۲ یاری هه‌ندیککی خوارد. براکه‌شی چەند دانه‌یه‌کی پێدا. **۷** له‌دوکانی باپیر ۱۲ یاری هه‌ندیککی خوارد. **۷** له‌دوکانی باپیر ۱۲ یاری هه‌ندیککی خوارد. **۷** له‌دوکانی باپیر ۱۲ یاری هه‌ندیککی خوارد.

راهینان و شیکاری پرسیارهکان

برهکه بنووسه پاشان بههاکسی نهژمیریکه

- ۸ ۱۱ کەس بەشداریان له پێشپرکێی ۹ ماجید ۱۷ گوچکە ماسی
 ئۆتۆمبیلدا کرد. ۷ تریش چوونه ههیه ۵ دانەى دابه هاوڕیکەى.
 ناویان.

- ۱۰ له دوکانی موحەمەد ۱۰ چەپکە ۱۱ له پەرتووکخانەى شاسوار ۲۳ ۱۲ لەسەر مێزێک ۲۱ پەرداخ ههیه،
 گۆل ههیه، ۲ چەپکى فرۆشت. کتێب ههیه، ۱۳ دانەى دابه خوشکەکەى و ۷ دانەى نوێى
 لهباوکى وەرگرت. تر خرایه سەر مێزەکە.

بریک لهگەڵ گۆزاوهکەى بنووسه. پاشان ئەوهى گۆزاوهکە دەبنوێت پوونبیکهوه.

- ۱۳ شارۆ ۳۷ هەلماتی لایه، هەندیکى ۱۴ بەرهم چەند کتیبیکى کرى و ۱۵ ۱۴ قەلەم کرى، هەندیکیان
 ونکرد. باوکى ۹ کتیبى نوێى دایه. بهکارهینا. ۳ دانە دابه خوشکەکەت.

- ۱۶ دوکاندارێک ۷۳ قەلەمى لایه. ۱۷ هۆما چەند قەلەمیکى ههیه، ۱۸ ئیبراهیم ۲۶ بالۆنى ههیه، ۹
 هەندیکى فرۆشت. دووانیانى شکا و دایکیشى ۶ دانەى وونکرد و ژمارهیهکى
 قەلەمى پێدا. تری کرى.

بهها برهکه نهژمیریکه

- ۱۹ $50 + س$ ، که س = ۲۰ ۲۰ $3600 + ن$ ، که ن = ۴۰۰ ۲۱ $35 - ن$ ، که ن = ۱۰۰
 ۲۲ $2000 - س$ ، که س = ۱۰۰۰ ۲۳ $10 + (م - ۴)$ ، که م = ۲ ۲۴ $(22 + ن) - ۴$ ، که ن = ۸

برى گونجاو لههەردوو پرسیارى ۲۵، ۲۶ هەلبژێره.

- ۲۵ پلەى گەرمى ۱۰ پلە دابهزى، پاشان ۴ پلە ۲۶ پاسیک ۲۳ کەسى تێدابوو، ۵ کەس لەشوینى
 بەرزوهه بوو. وهستان دابهزین و چەند کەسیکى تر سەرکەوتن.

ا	$4 + (10 + ت)$
ب	$4 + (10 - ت)$
ج	$4 + (ت - 10)$
د	$4 - (10 + ت)$
ا	$5 + (23 + ب)$
ب	$5 + (23 - ب)$
ج	$5 + (ب - 23)$
د	$5 + (5 - 23) + ب$

برهکه بۆ تهواوکردنى هەر خشتهیهك بهکاربهێته.

۲۹

س	س - ۲۰
۵	
۸	۱۲
۱۰	
۱۵	

۲۸

س	س - ۳
۸	۵
۱۲	
۱۶	
۲۰	۱۷

۲۷

س	س + ۶
۴	۱۰
۵	۱۱
۶	
۷	

۳۰ لهند ماوهی ۱,۲۹ کم بری له پوژنی یه کم، دوو نه و ونده له پوژنی دوو هم، نه وهی له ماوهی سی پوژندا بری ۵,۷۶ کم بوو، له پوژنی سییه مدا چند ماوهی بریوه؟

۳۱ دلشاد به ۲ سال له تمه نی سهرانی هاوړپیی گه ورته نه گهر س = به تمه نی سهران، نه و پره چنده که تمه نی دلشاد دنویننی؟ نه گهر تمه نی سهران ۱۲ سال بیت. تمه نی دلشاد چنده؟

۳۲ هه له له کویدایه؟ جه مال نه لی: س + ۱۷ بریکه نه م شیوازه ته واو ده کات: س + ۱۸: س + ۱۵: س + ۱۶: س + ۱۳: س + ۱۴: هه له ی جه مال دیاریبکه وه لای راست بنووسه.

۳۳ پیوان له سالی ۲۰۰۱ جوامیر له پیشبرکیی نو تو مبلدا سرکه وت. خیراییه که ی ۳۰۴,۱۴۴ کم/کت له سالی ۲۰۰۲ خیرایی سرکه وتووه که ۰,۰۱۸ کم/کت له سر خیرایی جوامیر زیاد کرد وه له سالی ۲۰۰۳ خیرایی سرکه وتووه که ۰,۷۰۱ کم/کت له سر خیرایی سرکه وتووی سالی ۲۰۰۲ زیادیکرد. خیرایی سرکه وتووه که ی سالی ۲۰۰۳ چنده؟

۳۴ بنووسه بریک بۆ نه م پرسیاره ی دیت بنووسه. گوړاوه که چی دنویننی دیاریکه. هانا ۷ کاتی لایه، هندیکی دابه خوشکه که ی و ۵ کاتی له براکه ی وهرگرت.

پیداچوونه وه و ناماده بوون بۆ تاقیردنه وه

۳۸ کام ژماره ی بچو و کتره له
۱۰۰۰۰۰۰۰
۳۰۰۰۰۰۰۰ ج ۳۰۰۰۰۰۰۰ ا
۳۰۰۰۰۰۰۰ د ۱۰۰۰۰۰۰۰ ب

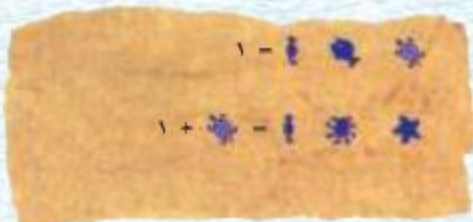
۳۹ کام ژماره ده که ویتته نیوان
۰,۵۶ و ۰,۵۷؟
۰,۵۶۵ ج ۰,۵۵ ا
۰,۵۷۵ د ۰,۵۵۵ ب

۳۵ نه ژمیرکردنی هزری بۆ دوژینه وه ی سرجه م به کاربهننه. ۲۰۰ + ۵۰۰ + ۴۰ + ۳۰

۳۶ ژماره ده یی هاوتا بۆ ۹,۰۹ بنووسه.

۳۷ گه وره ترین ژماره پیکه اتبی له ۷ په نووسی جیاواز بنووسه.

شیکاری پرسیاره کان **گوښه ی روونا کبیران**

مه ته له که شیکاریکه کارزان بر و انامه یه کی دوژیه وه که مه ته لیکی تیدا بوو. توانی هندیک له ژماره کان و دوو نیشانه بۆ کرداره کانئ نه ژمیرکردن له ناویا دیاری بکات، بوی ده رکوت که $+$ ، $-$ ، $*$ ، $\div$ کرداری نه ژمیرکردنی جیاوازه $+$ ، $-$ ، $*$ ، $\div$ بریتین له سی ژماره ی جیاواز که ده که ونه نیوان ۱ و ۹.

۲ نه وه ی دوژیه وه به کاریبینه بۆ دارپشتنی مه ته لیکی نوی له گهل هاوړیکه تدا.

۱ له گهل هاوړپیه کت کاریکه بۆ دیاریکردنی ژماره کان و کرداره نه ژمیریه کان.

هاوكيشهكان

Equations

فيرييه

نابوورى گۆران پېويستى به ۳۲ پاسكيل هميه بۆ دوكانهكەى ئىستا تهنها ۷ پاسكيلي هميه، پېويستى به چەندى تر هميه؟
 هاوكيشهيك بنووسه بۆ نواندى پرسيارهكە.
هاوكيشه رستهيكى ژمارهيه نيشانهى يەكسانى تىدايه
 واته يەكسانى نيوان دوو هيئند نيشان دعات.
 گۆراوى س بهكار بهيئنه بۆ نواندى ژمارهى پاسكيلهكان كه پېويسته
 گۆران بقرپت.

ژمارهى پاسكيلهكان
 كه هميهنى
 +
 پېويستيهنى
 =
 دوكانهكەى
 ۳۲
 =
 س
 +
 ۷
 ۳۲ = س + ۷
 كهواته، هاوكيشهكه برىتبييه له ۷ + س = ۳۲

نمونهكان

1 كهمال ۱۲ پولى پۇستەى هميه له يادى له دايكبوونيدا كۆمهلىكى ترى بۆ هات، ژمارهكه بوويه ۳۲ پوول. كهمال چەند پوولى له يادى له دايكبوونيدا بۆ هاتووه
 ۱۲ + پوولى جهژنى = ۳۲
 پوول له دايكبوون پوول
 ۱۲ = ب + ۳۲

ب نارام ۵ پهپكهى سى دى دا بهبراكەى و ۷ دانەى لامايهوه. چەند پهپكهى لايووه.
 ژمارهى
 پهپكهكان كه
 لايووه
 ۷ = ۵ -
 ۷ = ۵ - س

لهبيرت نهچى دهتوانى هاوكيشهيك بنووسى كه دووپرى يەكسان بنويئى.

ساغكهوه

- 1 پوونبكهوه هاوكيشه بهچى له بر جيا دهكرپتهوه؟
 هاوكيشهيك بنووسه نهوهى گۆراوهكه ده بنويئى پوونبكهوه.
- 2 هاوار ۲۴ قهلمى لايه، هەندىكى لاسەر ميژىك دانا و ۱۱ قهلمى له لا مايهوه، چەند قهلمى لاسەر ميژهكه داناوه؟
- 3 ساكار چەند قهلمىكى لايه، باوكى ۵ قهلمى نوپى دايه، ژمارهيان بوويه ۱۲ قهلم. ساكار چەند قهلمى لايووه؟

پيداچوونهوهى خپرا
 به بيتى بنووسه
 1 $7 = 5 + 2$
 2 $6 = 2 - 8$
 3 $13 = 2 + 11$
 4 $9 - 21 = 12$
 5 $13 = 5 + 2 + 6$

زاراوهكان
 هاوكيشه equation

راھىتان و شىكارى پرسىيارەكان

ھاوكېشەيەك بنووسە. ئەۋەدى گۆراۋەكە دەينوئىتى پرونېكەۋە.

۴ شۇخان ۱۶ موروى ھەيە، پىۋىستى بە ۲۴ ۵ بەور (پلنگ) بەخىرايى ۷۰ كم/كت پادەكات، بەلام مورۋە بۇ دروستکردنى بازنىك، چەند موروى ترى پىۋىستە؟ شىر بەخىرايى ۵۰ كم/كت پادەكات. جياۋازى نىۋان خىرايى پلنگ و شىر چەندە؟

۶ سۇران قوتوۋيەك پەپكى كرى ۲۰ دانە تىداۋو. ۷ ژمارەيەك لە ۲۲ دەرىكە، پاشان ۵ لەگەلدا كۆپكەۋە ۳ دانە دابە براكى و ۵ دانەشى بەكارھىنا. و ۱۰ بەدەست دەھىنى. ژمارەى دەرکراۋ چەند بوو؟ چەند پەپكى لا ماپەۋە؟

۸ پلەى گەرمى ۱۵ پلە بەرز بوۋە و گەيشتە ۴۸ ۹ پاش كشانەۋەى ۷ يارىزان لە تىپىكى ۋەرزشى. ژمارەيان بوۋە ۳۰ يارىزان، ژمارەى يارىزانانى تىپەكە چەند بوو؟

پرسىيارىك بۇ ئەم ھاوكېشە بنووسە. گۆراۋى ن چىدەنوئىتى دىارىبەكە.

۱۰ $20 = n - 31$ ۱۱ $13 = 5 + n$ ۱۲ $17 = 4 - (n + 6)$

بەكارھىنانى پىدراۋەكان ستوونەكانى روونکردنەۋەى بەكاربەيئە بۇ نووسىنى ھاوكېشەيەك لەگەل گۆراۋىك لە پرسىيارەكانى ۱۳ تا ۱۵.

۱۳ جياۋازى نىۋان نمرەى شاد و نمرەى تۋانا چەندە؟

۱۴ ئەگەر سەرجمى نمرەكانى شىرزاد و بەشداربوۋەكى ۱۷ خال بىت، نمرەى بەشداربوۋەكەى تر چەندە؟

۱۵ ئەگەر بەرزترىن نمرە ۲۵ بىت. موحەمەد پىۋىستى بە چەند نمرەى تر ھەيە تا بگات بەو نمرەيە؟

۱۶ نەندازە چوارگۆشەيەك دىرژى لايەكى ن سم و ۱۷ مىران لە كاترۇمىر ۱:۱۵ ن گەيشتە بازار، ماۋەى ۴۵ خولەكى لە شەقامى كاۋە بەسەر برد و ۳۵ خولەك لە شەقامى مەۋلەۋى و كاترۇمىرۇك و ۱۰ خولەكيش لە شەقامى پىرەمىرد. پاشان رۇيشت بۇ مالەۋە. مىران لەچ كاترۇمىرۇكدا بازارى بەجىھىشت؟

پىداچوونەۋە و نامادەبوون بۇ تاقىکردنەۋە

۲۲ لەكام ژمارەدا بەھاي رەنووسى ۶ گەۋرەترە؟

۱ 56953 ۲ 2060233
 ۳ 36031228 ۴ 5023635200

۱۸ بىرۇك بۇ ئەم بارە بنووسە. پلەى گەرمى ۵ پلە بەرزىۋە.

۱۹ 4×7 ۲۰ 9×6

۲۱ ئەژمىرى ھزرى بۇ ئەژمىرى سەرجم بەكاربەيئە $24 + 7 + 13 + 6$

شىكارى ھاوكيشەكان

Solving Equations

فېرېه

پیداچوونەوہى خېرا

بەھای ھەرىپرېك ئەژمىرېكە

نەگەر $n = 5$.

1 $n + 7$ 2 $2 \times n$
 3 $20 \div n$ 4 $n - 2$
 5 $12 - (n + 11)$

زاراوەكان

Solution شىكار

خەوى درېژخايەن زۆر بەى كاتى پوژ وورچى كوالا دەخەوئەت. بە ھۆى جوړى سىستەمى خواردنى كە وزەى كەمە ئەوئش ئەوہىە پشەت بە خواردنى گەلا دەبەستئەت. پوژانە نزيكەى ۲۲ كاتزمير دەخەوئەت. پوژئ چەند كاتزمير بەناگايە؟ ھاوكيشەكە بنووسە ئەم بارە بنوئئ.

$$\text{كاتزميرى خەوتن} + \text{كاتزميرى بەناگابون} = \text{كاتزميرەكان لە پوژئكا}$$

$$22 + n = 24$$

ئەگەر ھاوكيشەكە گۆراوئكى تئىدا بئەت، دەكرئت شىكار بكرئت بە دۆزىنەوہى بەھا بو گۆراوہكە، ھاوكيشەكە ھاوسەنگ دەكات، شىكارى ھاوكيشەكە برىتئە بەھای ئەو گۆراوہ.

كام لەمانە شىكارە بو ھاوكيشەكە: ۱ يان ۲ يان ۵؟

ن بگۆرە بە ۱	ن بگۆرە بە ۲	ن بگۆرە بە ۵
$24 \stackrel{?}{=} 1 + 22$	$24 \stackrel{?}{=} 2 + 22$	$24 \stackrel{?}{=} 5 + 22$
$24 = 23$ ھەلەىە	$24 = 24$ پاستە	$24 = 27$ ھەلەىە

شىكارەكە برىتئە لە ۲، لەبەرئەوہى $24 = 2 + 22$.

كەواتە ماوہ بەناگابوونى وورچى كوالا پوژانە دوو كاتزميرە.

▼ وورچى كوالا پوژانە نزيكەى دەبەكى بارستايى خۆى گەلاى كالئبنئوس دەخوات

نمونه

<p>① كام لەمانە: ۴ يان ۵ يان ۷ دەبئەتە</p> <p>شىكار بو ھاوكيشەى $n + 3 = 10$؟</p> <p>$10 = 4 + 6$، ن بگۆرە بە ۴</p> <p>$10 = 7$ ھەلەىە</p> <p>$10 = 5 + 5$، ن بگۆرە بە ۵</p> <p>$10 = 8$ ھەلەىە</p> <p>$10 = 7 + 3$، ن بگۆرە بە ۷</p> <p>$10 = 10$ پاستە</p> <p>كەواتە، ن = ۷</p>	<p>② كام لەمانە: ۱۰ يان ۱۱ يان ۱۳ دەبئەتە</p> <p>شىكار بو ھاوكيشەى $n - 6 = 7$؟</p> <p>$10 = 6 - 10$، ن بگۆرە بە ۱۰</p> <p>$7 = 4$ ھەلەىە</p> <p>$11 = 6 - 11$، ن بگۆرە بە ۱۱</p> <p>$7 = 5$ ھەلەىە</p> <p>$13 = 6 - 13$، ن بگۆرە بە ۱۳</p> <p>$7 = 7$ پاستە</p> <p>كەواتە، ن = ۱۳</p>
---	--

نه ژميرکردنی هزری

پرگار له گڼل خيزانه كيدا دوو هفتی له نوسترالیا به سربرد. له هفتی يه كېدا ۱۳ وورچی كوالای بينی و له هفتی يه كېم و دوو كېدا ۲۲ وورچی بينی. چنډ وورچی كوالای له هفتی دوو كېدا بينيووه؟
هاوكيشه يه كې بۇ شيكاری پرسياره كې بنووسه.

$$\begin{array}{rcccl} \text{وورچی كوالا له} & = & \text{وورچی كوالا له} & + & \text{وورچی كوالا له هفتی يه كېدا} \\ \text{هردوو هفتدا} & & \text{هفتی دوو كېدا} & & \\ \downarrow & & \downarrow & & \downarrow \\ ۲۲ & = & ب & + & ۱۳ \end{array}$$

دهتوانی هاوكيشه كې به نه ژميرکردنی هزری شيكاری كې.

بيريكه وه: ۱۳ كۆی چ ژماره يه كېسا نه به ۲۲ $۲۲ = ب + ۱۳$

$۹ = ب$

ساغېكه وه: $۲۲ = ۹ + ۱۳$ ب بگورېه به ۹

$\sqrt{۲۲} = ۲۲$ هاوكيشه كې راسته. بهای ب بریتیه له ۹ .

نمونه

<p>بيريكه وه: ۱۷ كېم چ ژماره يه كېسا نه به ۹۷</p> <p>ساغېكه وه: $۱۷ - ۱۰ = ۷$ $\sqrt{۷} = ۷$</p>	<p>بيريكه وه: $۱۲ = ب + ۵$ ژماره يه كېسا نه به ۹۱۲</p> <p>ساغېكه وه: $۱۲ = ۷ + ۵$ $\sqrt{۱۲} = ۱۲$</p>
--	--

له بېرت نه چي بهای نهو گؤراوهی كهوا دكات هاوكيشه كې راست بېت بریتیه له شيكاری هاوكيشه كې.

ساغېكه وه

۱ پرونيكه وه چوڼ دهزانی بهای ژماره يه كې بۇ گؤراوه كې له هاوكيشه يه كېدا بریتیه له شيكار.

كام له م ژمارانه ۶ يان ۸ يان ۱۱، شيكاری هاوكيشه كېه؟

۱۷ = ن + ۹   ۳   ۹ = ۲ - س   ۴   ۱۳ = ۷ + س   ۵   ۳ = س - ۱۱

كام له م ژمارانه ۳ يان ۵ يان ۱۵، شيكاری هاوكيشه كېه؟

۱۱ = ن - ۱۶   ۶   ۱۵ = ۱۰ + ن   ۷   ۱۹ = س + ۴   ۸   ۱۸ + ی = ۲۱   ۹   ۱۱ = ن - ۱۶

نه ژميری هزری بۇ شيكاری هاوكيشه كې به كار بېتنه شيكاره كې ساغېكه وه.

۷۲ = ۱۰ + ن   ۱۰   ۱۵ = ن + ۸   ۱۱   ۵ = ن - ۲۵   ۱۲   ۵۲ = ن - ۶۰   ۱۳   ۷۲ = ۱۰ + ن

۱۳ = ۶ + ن   ۱۴   ۴ + ن = ۸   ۱۵   ۳۰ = ۷ - ن   ۱۶   ۱۰ - ن = ۳۶   ۱۷   ۱۳ = ۶ + ن

راھىنان و شىكارى پرسىارەكان

كام لەم ژمارانە: ۵، ۷، ۱۲، شىكارە بۆ ھاوكۆشەكە؟

$$\begin{array}{lll} 18 & 11 & 19 \\ 20 & 21 & 22 \\ 23 & 24 & 25 \\ 26 & & \end{array}$$

نەزمۆكردنى ھزرى بۆ شىكارى ھاوكۆشەكە بەكاربەيتنە. شىكارەكە ساغبەكەو.

$$\begin{array}{lll} 27 & 28 & 29 \\ 30 & 31 & 32 \\ 33 & 34 & 35 \end{array}$$

ھاوكۆشەكە شىكارىكە. شىكارەكە ساغبەكەو.

$$\begin{array}{lll} 36 & 37 & 38 \\ 39 & 40 & 41 \\ 42 & 43 & 44 \\ 45 & 46 & 47 \end{array}$$

پېتوئىتى لە پرسىارى ۴۷ تا ۵۰ ھەر ھېمايەك ژمارەيەك دەنوئىتى بەھاي ھەر ھېمايەك ديارىبەكە.

$$\begin{array}{lll} 48 & 49 & 50 \\ 51 & 52 & 53 \\ 54 & 55 & 56 \end{array}$$

ستوونە روونکردنەوھىيەكان بەكاردين بۆ نووسىنى ھاوكۆشە لەراھىنانى ۵۱ تا ۵۴ پاشان ھاوكۆشەكە شىكارىكە

۵۱ پشیلە لەرۆژيكا چەند كاتژمىر بەناگايە؟

۵۲ كام گيانەوهر لەرۆژيكا چوارنەوھەندى ژمارەى كاتژمىرەكانى نووستنى ئەسپ دەخەوئ؟

۵۳ شىر چەند كاتژمىر زياتر لە مانگا دەخەوئ؟

۵۴ كام گيانەوهر ۵ كاتژمىر زياتر لە ئەسپ لە رۆژيكا دەخەوئ؟

۵۵ پرسىار چىيە؟ سۆران ۹ گيانەوهرى ھەيە: ۴ مريشك و دوو مراوى و چەند ئەسپەك. سۆران ھاوكۆشەى ۶ + ن = ۹ بەكارھيئا. وەلام ۳ ئەسپ.

۵۶ پېتوئىتى كارمەند ۱۱۳ پارچە دراو لە جۆرى ۱۰۰۰ دىنارى و ۱۳ پارچە لە جۆرى ۱۰۰۰۰ دىنارى و ۹ پارچە لە جۆرى پېنج ھەزارى دا بەھەردوو براكەى فرييا و فەرمان. بەشى ھەريەكەيان چەندە ئەگەر براكانى بەيەكسانى دا بەشى بەن؟

پیداچوونہوہ و نامادہبوون بؤ تاقیکردنہوہ

۵۹ $\square = 0.9 + 2.08$ ۶۰ $\square = 0.09 - 1.07$

۵۷ بریک بنوسه نهم بارهی خوارهوه بنویتی.

دانا ۵ پهکھی له زانا زیاتر لایه.

۶۱ لاقه ۱۱۰ هزار دیناری پاشهکوت

کرد ۸۶ هزار دیناری زیاتره له دوونهوندهی

هانه که پاشهکوتی کردبوو. هانه چند دیناری

پاشهکوت کردوه؟

۵۸ نزدیکردنہوہی ۱,۰۳۹۵ بؤ

نزیکترین بهش لهسه کامهیه؟

۱ $\square$ ۱۲ هزار دینار   ۲ $\square$ ۲۴ هزار دینار

۳ $\square$ ۱۸ هزار دینار   ۴ $\square$ ۳۰ هزار دینار

۱ $\square$ ۱,۰۳

۲ $\square$ ۱,۰۳۹

۳ $\square$ ۱,۰۴

۴ $\square$ ۱,۱۴

دروازه یهک لهسه ر میژوو

شیکاری پرسیارهکان

هیماکانی بیرکاری له سهدان سال لهمهویئش بهکارهاتووه.

پسپوپی بیرکاری تۆماس هاریوت، به رهگهز ئینگلیزه، یهکه م

کس بوو که دوو هیما $>$ و $<$ له کتیبهکیدا لهسالی ۱۶۳۱ ز

بهکارهینا. بهلام بیاربوغیری فرهنسی یهکه مین کس بوو له

سالی ۱۷۳۴ ز که دوو هیما $\geq$ بچووکترو یان یهکسان و $\leq$

گهورهتر یان یهکسانی بهکارهینا. دهتوانری دوو هیما $\geq$ یان

ک بؤ دهرخستنی په یوهندیهکان بهکاربهیئریت.

$5 \geq 5$ دهخویندریتهوه ۵ بچووکترو یا یهکسانه به ۵

$2 \leq 7$ دهخویندریتهوه ۷ گهورهتر یا یهکسانه به ۲

$9 \geq 9$ دهخویندریتهوه ۹ بچووکترو یا یهکسانه به ۹

ئهگهر $9 \geq 9$ ، کهواته بههای ن ژمارهیهکه بچووکترو یا

یهکسانه به ۹ ئهگهر ن ژمارهیهکی سروشتی بیت. بههاکهی •

یان ۱ یان ۲ یان ۳ یان ۴ یان ۵ یان ۶ یان ۷ یان ۸ یان ۹

دهبیت.

ئهو ژماره سروشتیانه بنوسه که دهکری گۆراوهکان بنویتی.

۱ $\square$ $5 \geq 5$ ۲ $\square$ $2 \geq 2$ ۳ $\square$ $8 \leq 8$ ۴ $\square$ $10 > 10$ ۵ $\square$ $0 \leq 0$

گۆراویک و هیما $\geq$ یان $\leq$ بهکابهینه بؤ نووسینی رستهیهکی بیرکاری که رستهیهکی پیتی بنویتی.

۶ $\square$ هه موو ژمارهکانی س بچووکترو یان یهکسانه به ۷ $\square$ هه موو ژمارهکانی س گهورهتره یا یهکسانه به ۱۲

پیداچوونهوهی خیرا

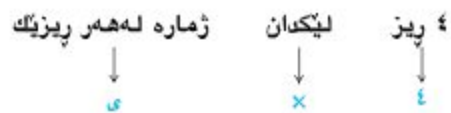
- ۱ - ۱۰۰
- ۲ ۱۰ + ۲۵
- ۳ ۱۰ × ۴۶
- ۴ ۱۰ ÷ ۲۰۰
- ۵ ۱۹ - ۲۰۰

به‌های بر Expression Value

قیبریه

پیز به پیز داستان ۴ پیز پارچه دؤمینیهی پیکخت، له هر پیزیکدا هه‌مان ژماره‌ی له پارچه‌کان دانا، ده‌توانری پریک بنووسریت ژماره‌ی گشت پارچه‌کان بنوینی. هه‌چهنده ژماره‌یان له‌هر پیزیکدا زانراو نیه.

گریمان ی = ژماره‌ی پارچه دؤمینیه‌کان له‌هر پیزیکدا.

ده‌توانری ۴ × ی بنووسریت یا ۴ (ی) یا ۴ ی

له‌بیرت نه‌چی بؤ دؤزینیه‌وهی به‌های بر که گۆپاویکی تیدابیت، گۆپاوه‌که به ژماره‌یه‌ک بگۆره‌وه. پاشان کرداری نه‌ژمیرکردن جیبه‌جیبه‌که.

▲ (رالف لاول) ۵۲۹ پارچه دؤمینیهی خسته سهریه‌ک بؤ دروستکردنی ته‌نیگ که خالی راگرده‌که ته‌نهایه‌ک پارچه دؤمینیه‌ بوو.

نمونه ۱ داستان له‌هر پیزیک ۶ پارچه دؤمینیه‌ی دانا ژماره‌ی هه‌موو پارچه‌کان چهنده؟ چی ده‌بیت ته‌گهر له‌هر پیزیکدا ۹ پارچه هه‌بیت؟

۱) $۴ \times ی = ۹$

→ ۹×۴ له شوینی ی دابنی

↓

۳۶

ته‌گهر ژماره‌ی پارچه‌کان له‌هر پیزیکدا ۹ بیت نه‌وا ژماره‌ی گشتی پارچه‌کان ده‌بیته ۳۶ پارچه.

۲) $۴ \times ی = ۶$

→ ۶×۴ له شوینی ی دابنی

↓

۲۴

ته‌گهر ژماره‌ی پارچه‌کان له‌هر پیزیکدا ۶ بیت نه‌وا ژماره‌ی گشتی پارچه‌کان ده‌بیته ۲۴ پارچه.

نمونه ۲ پریک بنووسه و پاشان به‌هاکه‌ی نه‌ژمیریکه.

۱) شانیا دوو قه‌لمی دار و چهند پاکه‌تی له قه‌لمی ره‌نگاوپه‌نگی کری. که هه‌ریه‌که‌یان ۴ قه‌لمی تیدابیه. گریمان س = ژماره‌ی پاکه‌ته‌کان ژماره‌ی قه‌لمه ره‌نگه‌کان کؤ دوو قه‌لمی دار

۴ س + ۲

بره‌که ۴ س + ۲

۲) ته‌گهر ۴ پاکه‌ت قه‌لمی ره‌نگاوپه‌نگ «بؤیه» و دوو قه‌لمی دارت کری نه‌وا چهند قه‌لمت کریووه؟ به‌های ۴ س + ۲ نه‌ژمیریکه، ته‌گهر س = ۴

$۲ + ۴ \times ۴$

$۲ + ۱۶$

که‌واته، ژماره‌ی قه‌لمه‌کان ۱۸ قه‌لمه.

ته‌گهر شانیا ۳ پاکه‌ت قه‌لمی بؤیه و دوو قه‌لمی دار بکریت، نایا چهند قه‌لمی کریووه؟

ساغبكهوه

1 پرونيككوه چۆن بهاي بېرى (8 × س) - 5 ئەزمېردەكەى ئەگەر س = 3

بېرىك بنووسه نەوہى ھەر گۇپاويك دەينوئى پرونيككوه.

2 شەونم پۇژى دووشەممە ماوہى دوو كىلومەترى 3 مريەم ھەفتانە ھەمان ژمارە كتيپ دەخوئىتتەوہ. بېرى و ئەمپۇش 3 كىلومەتر.

ھەر بېرىك ئەزمېرىكە كاتيگ س = 10، و س = 11، و س = 12

4 س 4 س 5 (س + 3) × 4 6 2 × س × 5

راھىتان و شيكارى پرسيارەکان

بېرىك بنووسه نەوہى گۇپاوكە دەينوئى دياربەكە.

7 كارزان چەند كتيپكى لايە. لەسەر ھەر پەفەيەك 8 ھيەن 18 پارچە شيرىنى لايە. ھەمان ژمارە پارچە 7 كتيپى دانا. شيرىنى دا بەھەر چوار ھاوپىكەى.

خشتەكە تەواويكە

12 س (س-1) × 2

8
10
11

11 س 9-س

6
7
8

10 س 28-س

12
14
20

9 س 26-س

2
3
4

گریمان ن = 6. > يان < يان = لە شوئىنى داينى.

13 2 × ن + 4 ن 14 2 × ن + 6 + 10 ن 15 20 × ن + 4 × 5 ن

16 5 پرسيار چيە؟ پشتيوان بە ئۆتۆمبيلەكەى 17 بەھاي س چەندە كەوا لە بېرى 7 × س دەكات ن كىلومەترى لە كاتزمېرىكدا بېرى، بۇ ماوہى 3 كاتزمېر وەلام بريتە لە 3 × ن

18 بنووسه رستەيەك بنووسە كە دەنوئىرى 19 تەنېك پىكھاتووه لە 1000 پارچە دۆمىنۆ دواى كەوتنى پارچە دۆمىنەكان يەك لە دواى يەك، 57 پارچەى سور و دوو ئەوہندەى ئەويش لە پارچەى سەوز لە شوئىنەكانى خويان مانەوہ، چەند پارچە دۆمىنە كەوتووه؟

پىداچوونەوہ و نامادەبوون بۇ تاقىکردنەوہ

24 چ ژمارەيەك بۇ شوئىنى دەبى؟

308 > 52 > 803 024

ا 1:2:3:4:5 ج 3:4:5:6:7

ب 0:1:2:3:4 د 2:3:4:5:6

20 بەھاي رەنووسى شين لە 072 072 894 57 چەندە؟

21 3.1 + 1.8 + 4.4

22 66,666 بە پىتى بنووسە.

23 28403 + 456039

سيفهتهكانى ليكدان

Multiplication properties

فيرييه

تۆمارگەى سى دى شىركۆ ۸ رەفەى ھەيە لەسەر ھەريەكەيان ھەمان ژمارە پەپكەى دانا، ھەقَالَ ۵ رەفەى ھەيە لەسەر ھەر يەكەيان ۸ پەپكەى دانا، ژمارەى پەپكەكان لەلای ھەريەكەيان ۵ پەپكەى، شىركۆ چەند پەپكەى لەسەر ھەر رەفەيەك داناوہ؟ دەتوانى ھاوكيشەيەك بۆ نواندى پرسيارەكە بنوسيت.

گريمان س = ژمارەى پەپكەكان لەسەر ھەر رەفەيەك لە رەفەكانى شىركۆ

پەپكەكانى ھەقَالَ

پەپكەكانى شىركۆ

$$\begin{array}{ccccccc} \text{ژمارەى پەپكە} & \times & \text{ژمارەى} & = & \text{ژمارەى پەپكە} & \times & \text{ژمارەى} \\ \text{لەسەر ھەر رەفەيەك} & & \text{رەفەكان} & & \text{لەسەر ھەر رەفەيەك} & & \text{رەفەكان} \\ \downarrow & & \downarrow & & \downarrow & & \downarrow \\ ۸ & \times & ۵ & = & ۵ & \times & ۸ \end{array}$$

$$۸ \times ۵ = ۵ \times ۸$$

$$۸ \times ۵ = ۵ \times ۸$$

$$۵ = ۵$$

كەواتە، ۵ پەپكە لەسەر ھەر رەفەيەك لە رەفەكانى شىركۆ ھەيە.

نمونەكان پرسيارەكە شيكارىكە.

$$۱) (۵ \times ۶) \times ۸ = ۵ \times (۶ \times ۸)$$

$$(۵ \times ۶) \times ۸ = ۵ \times (۶ \times ۸)$$

$$۵ = ۵$$

$$۲) ۱۶ = ۱ \times ۱۶$$

$$۱۶ = ۱ \times ۱۶$$

$$۱ = ۱$$

• سيفهتى ئالوگۆر بەچى لە سيفهتى پيکەوہبەستن جياہەکریتەوہ؟

لەبیرت نەچى سيفهتهكانى ليكدان يارمەتى شيكارى

پرسيارەكان بەھزرى دەدات.

پیداچوونەوہى خیرا

$$۱) = ۶ \times ۷$$

$$۲) = ۶ \times ۷۰$$

$$۳) = ۶ \times ۷۰۰$$

$$۴) = ۶ \times ۷۰۰۰$$

$$۵) = ۶ \times ۷۰۰۰۰$$

زاراوەكان

سيفهتى ئالوگۆر

commutative property

سيفهتى پيکەوہبەستن

associative property

لە بیریى

بۆ شيكارى پرسيارەكان دەكری
ئەزمۆكردى ھزرى و سيفهتهكانى
ليكدان بەكاربەئى

سيفهتى ئالوگۆر

$$۴ \times ۳ = ۳ \times ۴$$

سيفهتى پيکەوہبەستن

$$(۶ \times ۲) \times ۸ = ۶ \times (۲ \times ۸)$$

سيفهتى يەك «بى لایەن»

$$۷ = ۱ \times ۷$$

سيفهتى سفر

$$۰ = ۰ \times ۹$$

ساغبكهوه

1. ئەو سېفەتەى بە ئاسانى يارمەتى ديارىكردىنى بەھاي س دەدات باسبكه.
 $0 = 72 \times 16 \times 7$

ھاوكېشەكە شىكارىكە سېفەتى بەكارھىتراو ديارى بكە
 2. $(8 \times 7) \times 7 = 8 \times (7 \times 7)$ 3. $9 \times 3 = 3 \times 9$

4. $0 = 7 \times 7$

راھىتان و شىكارى پرسىارەكان

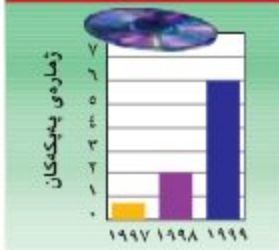
ھاوكېشەكە شىكارىكە سېفەتى بەكارھىتراو ديارى بكە

5. $7 \times (8 \times 4) = (7 \times 8) \times 4$ 6. $0 = 9 \times 9$ 7. $3 \times 43 = 43 \times 3$
 8. $(2 \times 7) \times 6 = 2 \times (7 \times 6)$ 9. $5 = 5 \times 5$ 10. $165 = 1 \times 165$
 11. $13 \times (4 \times 5) = (13 \times 4) \times 5$ 12. $112 \times 9 = 9 \times 112$ 13. $1 \times 1 = 1$

سىفەتتېك يان چەند سېفەتتېك كە بەكارھاتووھ ديارىبكه.

14. $س \times ى = ى \times س$ 15. $0 = 0 \times 0$ 16. $ن = 1 \times ن$
 17. $س \times (ب \times ك) = (س \times ب) \times ك$ 18. $(س \times ب) \times ك = ك \times (س \times ب)$

بەپكە فرۇشراوھكان بە مليۇن

بەكارھىتانى پىدراوھكان وپنە روونكردنه وھىبەكە بۇ شىكارى پرسىارى 19 و 20 بەكارىپتە

19. ژمارەى بەپكە فرۇشراوھكان لە سالى 1997 تا سالى 1999 بەھملېنە.

20. لەكام سالدۇ زۆرتىن ژمارەى بەپكە فرۇشراوھ؟

21. شوپنى كەوانەكان ديارىبكه بەمەرجىك ھاوكېشەكە راست بىت.

$240 = 7 \times 24 + 3 \times 24$

22. سۆزان لەماوھى 20 چركەدا لىدانى دلى ژمارد. ژمارەى لىدانەكان 29 ترپە

«لىدان» بوو. ژمارەى لىدانى دلى لەخولەكېكدا چەندە؟

23. كۆمەللىك لەچىل و مراوى ژمارەى سەر و قاچيان 24 بنووسە نمونەىەك بىنە بەديارىبخات چۆن

99 بوو. ئەگەر ژمارەى مراوىبەكان دوو ئەوھندى سېفەتى پىكەوھبەستىن لە لىكداندا يارمەتت دەدا

چىلەكان بىت. نايا ژمارەى ھەرىكەيان چەندە؟ لەشىكارى پرسىارەكان بەھزرى؟

پىدراوھكان و نامادەبوون بۇ تاكىردنەوھ

29. تەمەنى ھوما بە 6 سال لە تەمەنى

ھەنى كەمتەر. ئەگەر تەمەنى ھەنى 19 سال بىت بۇ

دۆزىنەوھى تەمەنى ھوما كام ھاوكېشە بەكارىدېت؟

ا. $19 = ن + 6$ ب. $ن = 6 + 19$

ج. $ن = 19 + 6$ د. $6 = ن + 19$

ژمارەى دەپى بەشىوھى كەرت بنووسە

25. 0.021 26. 0.704

27. ژمارەكان لە بچووكەوھ بۇگەرە رىزىكە.

$2.35 : 3.25 : 3.52$

28. $11 + 10 + 19 + 47 + 23$

پیداچوونەوهی خێرا

- ١ $29 + 8$
- ٢ $15 - 239$
- ٣ $8 \times (2 \times 6)$
- ٤ $10 \div 8000$
- ٥ $(4 \times 9) + 20 \times 9$

زاراوەکان

سیفەتی بەشینهوه
distribution property

بەشینهوه لە لیکدان

Distribution in Multiplication

فێرێه

پارچه پارچه سیفەتی بەشینهوه لە لیکداندا بریتییە لە لیکدانی ژمارەیهک لەسەر جەمی دوو ژمارە، واتە لیکدانی ئەو ژمارەیه لەهەر یەک لە دوو ژمارەکه و پاشان ئەنجامی دوو لیکدانەکه کۆبکریتەوه.

چالاکى سیفەتی بەشینهوه بۆ ئەزمێرکردنی 16×5 چۆن بەکاردههێنرێ؟

هەنگاوی ٣

سیفەتی بەشینهوه بۆ پونکردنەوهی سەرجهمی ئەنجامی لیکدان بەکار بهێنە بەکەمجار ناو کەوانەکان لیکدە. پاشان ئەنجامی لیکدان کۆبکەرەوه

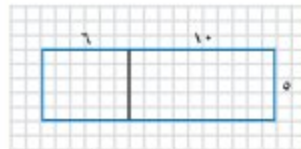
$$(6 \times 5) + (10 \times 5)$$

$$\downarrow \qquad \downarrow$$

$$30 + 50 = 80$$

هەنگاوی ٢

١٠ یەکە لە لای راستی لاکێشەکه بژمێرە. هێڵێک بۆ بەشکردنی لاکێشەکه بکێشە.

$$(6 + 10) \times 5$$

هەنگاوی ١

لاکێشەیهک لەسەر کاغەزی چوارگۆشەکان دیاریکە. پانیەکی ٥ یەکە و درێژیەکی ١٦ یەکە بێت. بێر لە پروبەرەکه بکەرە وەک ئەنجامی لیکدان.

$$16 \times 5$$

واتە $80 = 16 \times 5$

● کاغەزی چوارگۆشەیی بۆ ئەزمێرکردنی $17 \times 20 = n$ بەکاربێنە.

دوو باره دەتوانی سیفەتی بەشینهوه بۆ دیاریکردنی بەهای بێر لەگەڵ گۆراودا بەکاربھێنی.

نموونه بەهای $6 \times (n + 5)$ چەندە، ئەگەر $n = 10$ ؟

$$(5 \times 6) + (n \times 6) = (5 + n) \times 6$$

$$(5 \times 6) + (10 \times 6) =$$

$$30 + 60 =$$

$$90 =$$

● سیفەتی بەشینهوه بۆ دانیابوون لە راستی هاوکێشە $7 \times (n + 2) = 84$ بەکاربھێنە، ئەگەر $n = 5$ ، پاشان $n = 10$.

ساغبكهوه

۱ روونبكهوه چۆن سيفهتى بهشینهوه بۆ دۆزینهوهی ۸۲×۷ بهكاردههینریت. ههنگاوهكان دیاریکه.

كاغهزی چوارگۆشهیی بهكاربهیتنه بۆ نهژمیرکردنی نهجمای لیكدان.

۲ ۱۸×۱۰ ۳ ۱۵×۲۰ ۴ ۶×۲۳ ۵ ۱۴×۳۰

سيفهتى بهشینهوه سههلهنووی بۆ نووسینی ههبرپیک بهكاربهیتنه. پاشان نهجمای لیكدان نهژمیریکه.

۶ ۲۶×۷ ۷ ۲۴×۹ ۸ ۳×۲۶ ۹ ۱۵×۷

راهیتان و شیکاری پرسیارهکان

كاغهزی چوارگۆشهیی بۆ نهژمیرکردنی نهجمای لیكدان بهكاربهیتنه.

۱۰ ۱۷×۵ ۱۱ ۱۶×۹ ۱۲ ۱۴×۲۰ ۱۳ ۶×۳۳

سيفهتى بهشینهوه سههلهنووی بۆ نووسینی ههبرپیک بهكاربهیتنه. پاشان نهجمای لیكدان نهژمیریکه.

۱۴ ۸×۱۴ ۱۵ ۳۴×۸ ۱۶ ۳۷×۹ ۱۷ ۳۵×۶

۱۸ ۲۸×۹ ۱۹ ۳۲×۱۰ ۲۰ ۲۶×۱۲ ۲۱ ۱۲×۵۰

دهفی برهکه سههلهنووی بهبهکارهیتانی سيفهتى بهشینهوه بنووسه. پاشان بههای برهکه نهژمیریکه

۲۲ $(۸ + ن) \times ۹$ کاتیک ن = ۱۰ ۲۳ $(۴ + س) \times ۸$ کاتیک س = ۲۰

۲۴ $(۶ + ت) \times ۳$ کاتیک ت = ۴۰ ۲۵ $(۷ + س) \times ۵$ کاتیک س = ۸۰

۲۶ پاشا ۴ شهتل تمامهیی ههیه و هه شتلهی ههفتانه ۴ دانه دهگریت. پاشا

بههه می سئ ههفتهی لهگه ۳ له هاوپیکانی بهشکرد. ههیهکههیان

چههه تههاتهی بههکهوتوو؟

۲۷ ههله لهکویدایه؟ نارام $۷ \times (۷ + ۳۰) = ۲۱۰ + ۷ = ۲۱۷$ ی

نووسی ههلهکه دیاریکه و راستی بههوه وهلامه راستهکه بنووسهوه.

۲۸ سيفهتى بهشینهوه بۆ دلنیابوون له راستی هاوکیشهکه بهكاربهیتنه.

$(۶ + س) = ۱۳۰$ ، کاتیک س = ۲۰.

۲۹ بنووسه سيفهتى بهشینهوه به بۆچوونی خۆت پاقههکه، نموونه لهسهه

جیبهجیکردنیان بهیتنهوه.

پیداچوونهوه و نامادهبوون بۆ تاقیکردنهوه

۳۰ $(۱۷ - س) + ۲۷$ نهژمیریکه، کاتیک س = ۴. بههای پههوسی ۸ لهژماره

۲ ۸ ۰ ۵ ۷ ۰ ۴ بنووسه.

ا ۸۰۰ ب ۸۰۰۰ ج ۸۰۰۰۰ د ۸۰۰۰۰۰

۳۱ بۆ نزیکترین دهیهک نزیکههوه، پاشان کوپیکهوه

$۲,۴۶ + ۷,۳۹$

$۲,۵۱ + ۰,۳۵$

$۵۶,۹ - ۹۰,۸$

پیداچوونەوہى خیرا

برەكە ئەژمىرىكە، كاتىك س = ۱۲

$$1 \quad ۱ \quad ۲ \quad ۳ \quad ۴ \quad ۵$$

$$۲ \quad ۳ \quad ۴ \quad ۵$$

$$۳ \quad ۴ \quad ۵$$

پىڭاكانى شىكارى پرسىارەكان

ھاوكىشەيەك بنووسە

Problem Solvin Strategies:
Write an Equation

پرسىار رووبەرى رەشمالنىكى گەورە ۶۵ مەتر دووجايە،
بارستايىەكەى ۱۸ كگم. رەشمالەكە لە ۱۳ پارچە قوماشى رووبەر
يەكسان پىكھاتووہ. رووبەرى ھەر پارچەيەك چەندە؟

تېيگە

- داواكراو چىيە؟
- ئەو زانىيارانە چىن كە بەكارىان دەھىنىت؟
- زانىيارى ھەيە كە بەكارت نەھىنابىت؟

لە بىرتىبى

بىرەكان لەمەر دوولاي ھاوكىشەكە
ھەمىشە يەكسانن. نمونە

$$۱۵ = ۵ + ۱۰$$

$$\downarrow \quad \downarrow$$

$$۱۵ = ۱۵$$

پلاندابىتى

- چ پىڭايەك بۇ شىكارى پرسىارەكە بەكار دەھىنىت؟
دەتوانى ھاوكىشەيەك بنووسى و شىكارى بىكەيت بۇ
دۆزىنەوہى رووبەرى ھەر پارچە قوماشىك.

شىكارىكە

چۆن ئەم پىڭايە بەكار دەھىنىت بۇ شىكارى پرسىارەكە؟
ھاوكىشە بنووسە باشان ئەژمىرى ھزرى بۇ شىكارى ھاوكىشەكە
بەكارىنە؟ گریمان س = رووبەرى ھەر پارچە قوماشىك.

$$\begin{array}{ccccccc} \text{رووبەرى} & = & \text{ژمارەى پارچە} & \times & \text{ھەر پارچەيەك} & \text{رووبەرى} & \\ \text{رەشمالەكە} & = & \text{قوماشەكان} & \times & \text{ھەر پارچەيەك} & \text{رووبەرى} & \\ \downarrow & & \downarrow & & \downarrow & \downarrow & \\ \text{س} & = & ۱۳ & \times & \text{س} & = & ۶۵ \end{array}$$

س = ۵ بىرىكەوہ: ۱۳ لىكدانى كام ژمارە يەكسانە بە
؟ ۶۵ كەواتە رووبەرى ھەر پارچە قوماشىك ۵ مەتر دووجايە.

ساغىكەوہ

- چۆن لە راستى وەلامەكەت دلىنبا دەبىت؟
- چ پىڭايەكى تر دەتوانى بەكار بھىنى؟

راهینان و شیکاری پرسیارهکان

هاوکیشه بۆ هر پرسیاریک بنووسه وشیکاری بکه. نهو گۆراوهی دهینوینی پوونبیکهوه.

۱) نهگەر پووبهیری رهشمالهکه ۱۳۰ م دووجا بیت، پووبهیری ههیارچه قوماشیک چهنده؟ وه نهگەر پووبهیر ۱۴۳ م دووجا بیت، دهبیتته چهنده؟

۲) ۱۸ رهشمال بهژماره یهکسان لهچهنه ریزیکدا دانراون، نهگەر ژماره ی گشتی رهشمالهکان ۳ نهوهندی ژماره ی ههر ریزیک بیت نایا لهههر ریزیکدا چهنه رهشمال ههیه؟

بهکارهینانی پیدراوهکان خشتهکه بۆ شیکاری پرسیاره ۳، ۴ بهکاربهیننه، نه م خشتهیه ژماره ی نهو پیتانه نیشاندادهات که هه ر قوتابیهک بهشپوهی دروست له تاقیکردنهوهدا دهبرپوه.

تاقیکردنهوه لهسه ر دهبرین

پۆژان	بۆژان	ژوان	ژیان
۱۹	۱۸	۱۵	۱۶

رینگانی شیکاری پرسیارهکان

هیلکاری یان وینهیهک بکیشه نمونهیهک دروستبکه یان کرداریک جیبهجیکه لیستیکی ریکخراو پیکبینه بهدای شیوازیکدا بگهیری خشتهیهک یان وینهیهکی پوونکردنهوه پیکبینه بخهملینه و ساغبهکهوه بههنگاوهکانتا بچۆوه پرسیاریکی سادهتر شیکاریکه

هاوکیشهیهک بنووسه

دهرتهنجامی ژۆربۆزی بهکاربهیننه

۳) بۆژان ۹۰ نمره ی له تاقیکردنهوهکه هینا. کام هاوکیشه بۆ دیاریکردنی ژماره ی نمرهکان لهسه ر ههرخشتهیهک که بهشپوهی دروست دهبرپوه.

۴) له کام هاوکیشهدا س بهکارهینراوه بۆنواندنی ژماره ی پیتهکان که پۆژان به شپوهیهکی دروست زیاتر له ژوان دهبرپوه؟

$90 = 18 \times s$ $90 = s + 18$ $15 + 19 = s$ $15 - s = 19$
 ا   ج   د   ب

جیبهجیکردنه جیاوازهکان

۵) ناربان کاتژمیر ۱:۱۵ ی دوی نیوهپۆگهیشته مهلبهندی بازارگانی، ۲۵ خولهکی له دوکانی نامیره موسیقیهکان بهسهربرد، ۲۰ خولهکیش له دوکانی جل و بهرگ و ۳۵ خولهکیش له دوکانی کۆمپيوتهر. پاشان پۆشت. ناربان له چ کاتیکدا له مهلبهندی بازارگانی پۆشته دهروه؟

۶) ههركاتيک ئۆتۆمبيلهکهی ئیبراهیم ۱۲۰ کم بپریت دهبهیهک سوتهمهنی پۆیست دهبیت. نهگەر بری سوتهمهنی لهناو تانکی ئۆتۆمبيلهکه ۳ دهبهبیت. نایا بهشی برینی ماوهی ۴۰ کم دهکات؟ وهلامهکته پوونبیکهوه.

۷) رینوینی دوو ژماره سهرحهمیان ۳۴ و جیاوازیان ۴، نهو دوو ژماره ی کامانهن؟

۸) شاعیریک ۲۳ نامه ی لهلایهن خۆشهووستهکانیهوه لهپۆژی دوو شهمه پیگهیشته ههروهها له پۆژی سیشهمه ۵۴ نامه و ژمارهیهکی تریش لهپۆژی ههینی پیگهیشته. نهگەر ژماره ی گشتی نامهکان ۱۲۷ نامه بیت. نایا پۆژی ههینی چهنه نامه ی پیگهیشتهوه؟ هاوکیشهیهک بنووسه و شیکاری بکه. گۆراوهکه چی دهنوینی پوونبیکهوه.

۹) پرسیار بنووسه بتوانی بههاوکیشه ی $s \times 2 = 21$ شیکاری بکهی.

پیداچوونەو Review

هاوكيشه equation

هيمای يەكسان
equal sign

برەكه expression

گۆراو variable

سيفهتي پيگهوه بهستن

associative property

سيفهتي به شينهوه

distributive property

نەژمير بکەيت

calculate

دَلنباوون له زاراوهكان و چه مکهكان ✓

دهسته وازهي گونجاو له لیسته کەدا هەلبژێره.

۱. _____ ؟ پسته يکي ژماره يه هيمای يەكسانی تیدا به کار دههينري بۆ

نیشاندانی دوو هیندهی یەكسان.

۲. _____ ؟ بيت يان هيمایه كه ژماره يهك دهنویتی.

۳. _____ ؟ لیكدانی ژماره يهك له سه رجهميك وهك نهوه وایه كه هەر كۆلكه يهك له سه رجهم لیكدانی نهو ژماره يه بدریت پاشان نهنجامی لیكدان كۆبكریتهوه.

۴. بۆ نهوهی به های برهكه _____ ؟، گۆراوه كه به ژماره يهك دهگۆردریت پاشان كردارهكان جییه جی دهكریت.

دَلنباوون له كارامه يهكان ✓

بريك بنووسه نهوهی هەرگۆراویك دهينویتی روونیکهوه.

۵. له قوتابخانه يه كدا ۱۶ بژمير ههيه له سالی ۶. له شه مه نده فەریك ۵۳ نفر ههيه. هه ندیكیان

داهاتوو چهند دانه يهكی تری بۆ زیاد دهكری. دابه زین.

به های برهكه نه ژمير بکه

۷. $(90 - k) \times 2 = k$ کاتیک ک $40 = 5 \times 10 \times s$ س $3 = 4 \times k$ کاتیک س $7 = 5 \times (t \times 0)$ ۹

۱۰. $12 \times (4 + 6) + 8$ ۱۱. $36 \div (3 + 9) - 3$ ۱۲. $(8 \times 5) \div (6 - 8)$

هاوكيشه يهك بنووسه، نهوهی گۆراوه كه دهينویتی روونیکهوه. پاشان هاوكيشه كه شیکاریهك.

۱۳. شاد ۱۷ قهله می ههيه، چهند دانه يهكی دابه دیار، ۱۴. عادل ۱۷ په يکه ی هه بوو، چهند دانه يهكی تری

۹ دانه ی لا مایه وه. ۹. ژماره كه ی بوو به ۱۸ په يکه عادل چهند

چهند قهله می داوه تی؟ په يکه ی کرپوه؟

هاوكيشه شیکاریهك. نهو سيفه ته می به کار تهیناوه دیاریهك.

۱۵. $19 \times s = 0$ ۱۶. $16 \times t = 16$

۱۷. $6 \times 13 = s \times 6$ ۱۸. $9 \times (4 \times 5) = 9 \times (5 \times 4)$

دَلنباوون له شیکاری پرسیارهكان ✓

شیکاریهك.

هاوكيشه يهك بنووسه و شیکاری بکه

۱۹. لازو ویستی باخچه لاکیشه كه ی به تهل په رژیان ۲۰. شازاد ویستی ۲۴ کتیب به یه كسانی له ناو ۴

بکات که درژییه كه ی ۱۸ م و پانیه كه ی ۱۲ م.

پۆیستی به چهند مه تر تهل هه یه؟ پا که تیک؟

ئامادەبوون بۇ تاقىکردنەوە Standardized Test Prep

پرسىيارەكە تىپگە

ھاوكىشەى پرسىيارى ۴ ئەوە دەگەينى كە س - ۵ يەكسانە بە ۷ + ۱۲ يان ۱۹ لەبەرئەوۋى ۵ لە س دەرکراوۋە، پىئويستمان بەديارکردنى ژمارەيەك ھەيە كە ۵ لە ۱۹ زياترېيت.

وئلامى گونجاو بۇ پرسىيارى ۱ تا ۸ ھەلبىزىرە.

۱ كام رستە ھاوكىشەى ۱۰ - س = ۶ دەنوئىنى؟

- ا ژمارەيەك ۱۰ ى كەمبېت يەكسانە بە ۶
 ب ۱۰ كەم ۶ يەكسانە بە ژمارەيەك
 ج ۱۰ كەم ژمارەيەك يەكسانە بە ۶
 د ۶ كەم ژمارەيەك يەكسانە بە ۱۰

۲ كام بىر سىفەتى ئالوگۇرپ لەكۆكردنەوۋەدا دەنوئىنى؟

- ا $0 + 7 + 16 = 7 + 16$
 ب $16 + 7 = 7 + 16$
 ج $16 = 0 + 16$
 د $(2 + 7) + 16 = 2 + (7 + 16)$

۳ كام ژمارە ھاوتان يە لەگەل ۷۵,۱؟

- ا ۷۵,۱۰
 ب ۰,۹ - ۷۶,۰
 ج $۱۰,۰ + ۶۵,۱$
 د $۰,۰۱ + ۷۵,۰$

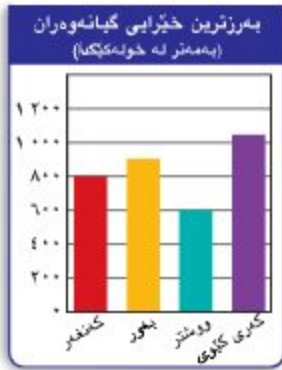
۴ بەھاي س لە س - ۵ = ۷ + ۱۲ كام يە؟

- ا ۲۴
 ب ۱۹
 ج ۱۴
 د جگە لەوان

۵ بەھاي ۱۰ × س × ۳ چەندە، نەگەر س = ۲؟

- ا ۲۳
 ب ۳۰
 ج ۳۶
 د جگە لەوان

خستەكە بەكاربېيتنە بۇ شىكارى پرسىيارى ۶ تا ۸.

۶ كام گيانەوۋەر خىرايەكەى نىزىكەى دوۋنەوۋەندى

خىرايى ووشترە؟

- ا كەنغەر
 ب كەرى كىۋى
 ج بەور (پلنگ)
 د جگە لەوان

۷ نەگەر كەنغەر ۶ خولەك رابكات، دەبى ووشتر

چەند رابكات بۇ ئەوۋى ھەمان ماوۋە بېرېت؟

- ا ۶ خولەك
 ب ۷,۵ خولەك
 ج ۸ خولەك
 د ۱۲ خولەك

۸ كام ھاوكىشە ئەو ماوۋە بەمەتر دياريدەكات كە

بەورەكە لەماوۋى ۱۴ خولەكدا بېرېوتى؟

- ا $۱۲۶۰۰ = ۹۰۰ \times ۱۴$
 ب $۹۰۰ = ۴ \times ۱۴$
 ج $۹۱۴ = ۹۰۰ + ۱۴$
 د $۱۱۹۰۰ = ۸۵۰ \times ۱۴$

Write What You Know

ئەوۋى دەيزانى بىنوسە

- ۹ بارىك باسبەكە بتوانى بە ھاوكىشەى
 ۱۰ - س = ۶ بىنوئىنى. پاشان ھاوكىشەكە شىكار بكة.
 ۱۰ بۇنەم پرسىيارەى دىت ھاوكىشەيەك بنوسە و
 شىكارى بكة. پاشان نواندى گۇراوۋەكە پوونبەكەوۋە
 شاپاز ۱۰۸ ھەزار دىنار لەبېرى نرخی ۹
 فەرھەنگ داوۋە، نرخی يەك فەرھەنگ چەندە؟

چاره سهه رکردنی پیدراوه کان

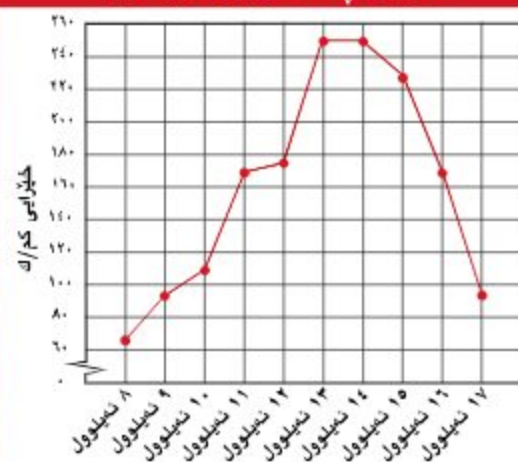
به ششی
ع

Data Processing

زریان گهرده لوولیکي گه وره یه، ره شه بای له گه لدايه که خیراییه که می ده گاته ۱۲۰ کم/کاتزمیر یان زیاتر. زریانی فلوریدا له سالی ۱۹۹۹ هه لیکرده سهه کارولینای باکور و باهاما، بووه هوئی زیان و په کخستنیکي زور. هیلکاری پوونکردنه وه می خواره وه خیرایی ره شه بای زریانی فلوریدا له ماوه می هه لکردنی له سهه کارولینای باکور ده نوینی.

پرسیار بو شیکار له کام ماوه له دوو رۆژدا خیرایی ره شه باکه زورتری بووه؟

خیرایی ره شه بای زریانی فلوریدا

به سرواره کان له کاتزمیر • پش نیوه رۆ

زانباريپهكانت ساغبكهوه Check what you know

ئەم لاپەرەپە بەکار بێنە بۆ دُنیا بوون لە
هەبوونی ئەم زانباريپانەي کەوا بۆيسته بۆ ئەم بەشە

زاراوهكان

نەستوونەکانی پوونکردنەوهی
barcharts
هێنکی پوونکردنەوهی
graphical line
وێنەکراوهكان
diagram

دەستەواژەي گونجاو لە لیستەکەدا هەلبژێرە.

- 1 نەگەر چەند پێدراویکی جیاوازت هەبوو، بە ناسانی دەتوانی ئەو پێدراوانەبە بەکارهێنانی _____ بەراوردبکەیت.
- 2 وێنەي پوونکردنەوهی کە گۆرانی پێدراوهکانی تێدا دەرەکەوێت بەپێی کات بریتییه لە _____ .

خشته دووبارهبووهكان

خشته دووبارهبووهکە بۆ شیکاری پرسباری 3 تا 6 بەکاربهێنە.

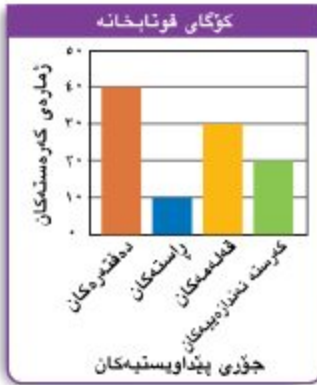
- 3 لە تاقیکردنەوهکەدا چەند قوتابی نمرەي 90 ی بەدەست هێنا؟
- 4 چەند قوتابی نمرەي 90 یان 100 ی بەدەست هێنا؟
- 5 چەند قوتابی لە تاقیکردنەوهکەدا بەشداربوو؟
- 6 چەند قوتابی کەمتر لە 90 نمرەیان بەدەست هێنا؟

دووباره	نمرەي
12	70
15	80
17	90
12	100

خویندنهوهي ویتەي پوونکردنەوهی

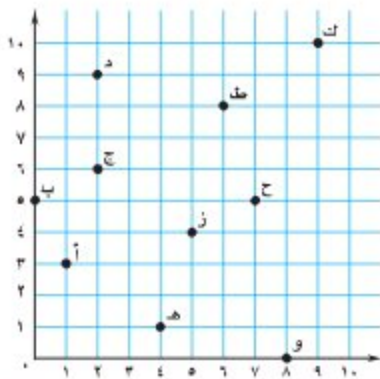
نەستوونی پوونکردنەوهی بۆ شیکاری پرسباری 7 تا 12 بەکاربهێنە.

- 7 چەند جۆر پێداویستی لەم وێنە پوونکردنەوهییه دەرەکەوێت؟
- 8 چەند قەلەم لە گەنجینهکەدا هەیه؟
- 9 سەرجهمی ژمارەي کەرەستەکان لە کۆگای چەندە؟
- 10 ژمارەي نامپیره ئەندازەبیهکان چەندی لە ژمارەي راستەکان زیاترە؟
- 11 کام کەرەستە لە کۆگاکەدا زۆرترین ژمارەي هەیه؟
- 12 نەگەر نرخي قەلەمیك 2000 دینار بێت. نرخي هەمووی چەندە؟

جووتە ریکخراوهكان

بۆ ناولینانی خالەکانی سەر تۆپی جوارگۆشەکان لە
پرسبارەکانی 13 تا 22 جووتە ریکخراوهكان بەکاربهێنە.

- 13 (3:1)
- 14 (6:2)
- 15 (4:5)
- 16 (1:4)
- 17 (8:6)
- 18 (5:0)
- 19 (5:7)
- 20 (9:2)
- 21 (10:9)
- 22 (0:8)

پیداچوونه‌وه‌ی خیرا

- ۱ $۲۴ + ۹$
- ۲ $۲۴ + ۱۳$
- ۳ $۱۸ + ۴۰$
- ۴ $۲۲۰ + ۱۵$
- ۵ $۱۶۰ + ۲۴۰$

زاراوه‌کان

دووباره‌بوونه‌وه‌ی که‌له‌که‌بوو
cumulative frequency

کۆکردنه‌وه و ریکخستنی زانیاریه‌کان

Collecting and organising Data

فیریه

خشته‌ی سەرژمیری خواره‌وه ژماره‌ی فایله فرۆشراوه‌کان له
پینج ههفته‌ی یه‌که‌م له‌سالی خویندندا دهنوینتی. چۆن ده‌توانی
ژماره‌ی گشتی فایله فرۆشراوه‌کان بدۆزیته‌وه؟ ده‌توانی
خشته‌یه‌کی دووباره‌بوونه‌وه بو ریکخستنی پیدراوه
نیشاندراره‌کان له‌خشته‌ی سەرژمیری پیکبێنی.

چالاکي

په‌وه‌ست

نهم خشته‌ی سەرژمیری کۆپیکه

هه‌نگاوی ۲

نهم دووباره‌بوونه‌وه‌ی که‌له‌که‌بوو سەرجه‌می فایله
فرۆشراوه‌کان دهنوینتی

فایله فرۆشراوه‌کان		
هه‌فته‌کان	دووباره‌بوونه‌وه‌ی فایله فرۆشراوه‌کان	دووباره‌بوونه‌وه‌ی که‌له‌که‌بوو
هه‌فته‌ی ۱	۲۰	۲۰
هه‌فته‌ی ۲	۱۵	$۳۵ = ۱۵ + ۲۰$
هه‌فته‌ی ۳	■	■
هه‌فته‌ی ۴	■	■
هه‌فته‌ی ۵	■	■

هه‌نگاوی ۱

هیمای سەرژمیری هر هه‌فته‌یه‌ک بژمیره. نهم
سەرجه‌مه له‌ئه‌ستوونی دووباره‌بوونه‌وه له خشته‌ی
دووباره‌بوونه‌وه‌ی به‌رامبه‌ر بنوسه

فایله فرۆشراوه‌کان	
هه‌فته‌کان	ژماره‌ی فایله‌کان
هه‌فته‌ی ۱	
هه‌فته‌ی ۲	
هه‌فته‌ی ۳	
هه‌فته‌ی ۴	
هه‌فته‌ی ۵	

په‌نوسی کۆتایی له‌ئه‌ستوونی دووباره‌بوونه‌وه‌ی که‌له‌که‌بوو
ژماره‌ی گشتی فایله فرۆشراوه‌کان دیاریده‌کات

که‌واته، ژماره‌ی فایله فرۆشراوه‌کان ۷۲

- ژماره‌ی فایله فرۆشراوه‌کان تا کۆتایی
هه‌فته‌ی سێیه‌م چهنده؟

ساغبكهوه

د هفته ردهگان كه قوتابيان كړيان		
ژماره د هفته له به سته پيدا	ژماره د قوتابيان	دوباره بوونه دوى كمله كېوو
۱	۳۱	۳۱
۲	۲۲	۵۳
۳	۱۶	۶۹
۴	۱۵	۸۴
۵	۱۲	۹۶

- خشته د دوباره بوونه وه و خشته د سرژمپړى به چى ليك جيانه كړينه وه و له چيدا جياوازن.
- خشته د دوباره بوونه وه بۇ شيكارى پرسيارى ۲ تا ۵ به كار بهينه.
- كام به سته زورترين قوتابى كړيو يانه؟
- كام به سته كه مترين قوتابى كړيو يانه؟
- ژماره د نهو قوتابيانه دى كه متر له ۴ به سته د هفته ريان كړيوه چنده؟
- ژماره د نهو قوتابيانه دى كه د هفته ريان كړيوه چنده؟

راهيتان و شيكارى پرسيارهگان

به شداربوو له يانه		
هفتهگان	دوباره بوونه	دوباره بوونه دوى كمله كېوو
۱ هفته	۷	۷
۲ هفته	۱۳	۲۰
۳ هفته	۵	۲۵
۴ هفته	۱۴	۳۹

- خشته د دوباره بوونه وه، بۇ شيكارى پرسيارى ۶ تا ۹ به كار بهينه.
- چند قوتابى له هفته دى يه كه م و هفته دى سيپه م به شداربوون؟
- چند قوتابى تاكو تايى هفته دى دووم به شداربوون؟
- له چوار هفته كه دا چند قوتابى به شداربوون؟
- ژماره د به شداربوو له هفته دى يه كه م و دووم چنده دى زياتر بوو له ژماره د به شداربوو له هفته دى سيپه م و چوارم؟

به شداربوون له چالاكيه و ورزشيهگان	
كانى جلاكى	ژماره د قوتابيان
۹:۳۰ پيش. ن	
۱۰:۳۰ پيش. ن	
۱:۳۰ پاش. ن	
۲:۳۰ پاش. ن	

- خشته د دوباره بوونه وه بۇ پيدراوهگان دروستبكه.
- زورترين قوتابى كام كاتيان هلبزاردووه؟
- چند قوتابى هاوبه شيان له چالاكيه كانى پيش نيوه پودا كرده؟
- نه گهر هر قوتابيه كه تنها له يه كه چالاكيه به شدارى كرده، ژماره د نهو قوتابيانه دى له چالاكى و ورزشى هاوبه شيان كرده چنده؟

- پرسيار چيپه؟ له پارسىك له سره پهنه په سندر او هگان، ۱۱ قوتابى پهنى شين و ۷ قوتابى پهنى سوريان هلبزارد. نهوانه دى مانه وه سهوزيان هلبزارد. ۲۴ قوتابى تيدا به شداربوو. وه لام ۶.

پيداجوونه وه و ناماده بوون بۇ تاقيردنه وه

نهو پيته هلبزيره كه نووسينى ژماره كه به پهنوس پوونده كاته وه.

- پينج و نو ده يه كى.

۹,۵	ج	۵,۰۹	ا
۵,۰۹	د	۵,۰۹	ب
- بيست و شش به ش له سره.

۱,۲۶	ج	۰,۰۲۶	ا
۲,۶	د	۰,۰۲۶	ب

- پريك بنوسه نه م پووداوه ديت بنويى؟
- كوستان ۴ لاپه رى كه متر له بوستان خوئنده وه، بوستان س لاپه رى خوئنده وه.
- شيكاربكه. ن - ۹ = ۲۱
- نزيكبه وه. ۲ ۴۹۷ ۶۲۹ بۇ نزيكترين مليون.
- ۶,۰۵۸ بۇ نزيكترين ده يه كه نزيكبه وه.

ناوند Mean

فیریه

پیداچوونه وهی خیرا

- ۱ $3 \div 90$
 ۲ $3 \div 180$
 ۳ $8 \div 56$
 ۴ $3 \div 75$
 ۵ $4 \div 88$

زاراوهکان

ناوند mean

سالانه قوتابخانه یهک پیشبرکی بۆ قوتابیان ریکدهخات بۆ باسکردنی زاراوهکان. قوتابیه بهشداربووهکانی پۆلی پینجهم له پیشبرکیکه دا ئه نهجامانه بیان تو مارکرد که له خشتهی بهرامبهردا هاتووه. ناونده نهجامهکانیان چهنده؟

ناوند (تیکرا) ژمارهیهکه پیدراوهکان دهنوینی، دهتوانی ناوند دیاریکهین بهکۆکردنهوهی گشت پیدراوهکان. پاشان سرجهم دابهشی ژماره پیدراوهکان بکیت.

پیشبرکی باسکردنی زاراوهکان

ناو	ژماره ی زاراوه راستهکان
دارۆ	۵۸
داریا	۵۸
دلیر	۵۱
دۆستی	۶۲
دارا	۶۱

نمونهکان

هنگاوی ۲

سرجهم دابهشی ژماره ی پیدراوهکان بکه.

$$\begin{array}{r} 58 \\ 5 \overline{) 290} \\ \underline{25} \\ 40 \\ \underline{40} \\ 0 \end{array}$$

هنگاوی ۱

هموو پیدراوهکان کۆیکهوه

$$\begin{array}{r} 58 \\ 58 \\ 51 \\ 62 \\ \hline 61 + \\ \hline 290 \end{array}$$

کهواته، ناوند ۵۸.

• نهگه رانا ۷۰ زاراوه ی راست بیته و بۆ خشتهکه زیادهکی، چ کاریگه ریکی له سه ر ناوند ده بیته؟

نمونهکان

ناوند بۆ هر کۆمه له یهک له پیدراوهکان دیاریبکه.

ب) $372 : 294 : 584 : 411 : 562 : 357$

ژماره ی پیدراوهکان $\rightarrow$

$$\begin{array}{r} 430 \\ 9 \overline{) 3720} \\ \underline{258} \\ 1140 \\ \underline{108} \\ 600 \\ \underline{54} \\ 600 \\ \underline{600} \\ 0 \end{array}$$

ا) $85 : 92 : 63 : 91 : 74$

ژماره ی پیدراوهکان $\rightarrow$

$$\begin{array}{r} 81 \\ 9 \overline{) 729} \\ \underline{81} \\ 910 \\ \underline{81} \\ 1000 \\ \underline{90} \\ 1090 \\ \underline{90} \\ 1180 \\ \underline{1080} \\ 100 \end{array}$$

هروهها بۆ نهژمیرکردنی ناوند دهتوانی ئامیری بژمیر بهکار بهینی.

$430 = 6 \div (372 + 294 + 584 + 411 + 562 + 357)$

ساغىكەۋە

۱ ئەم كۆمەلە پىدراۋانە بخوئىنەرەۋە. ۵:۱۶:۱۷:۱۷:۱۸، ئايا گومان دەكەيت كە ناۋەند نىزىكتىرەيت لە ۵ يان لە ۱۶ ئەمە لىكىدەرەۋە.

ناۋەندى ھەر كۆمەلەك لەم پىدراۋانە دىارىبەكە.

۴ ۳۹:۳۷:۳۵:۳۶:۳۳

۳ ۴۵:۱۷۲:۱۰۵:۵۸

۲ ۱۴:۲۲:۱۸

راھىئان و شىكارى پرسىارەكان

ناۋەندى ھەر كۆمەلەيەك لەم پىدراۋانە دىارىبەكە.

۷ ۳۲:۲۸:۲۵:۱۹

۶ ۱۰:۹:۷:۶

۵ ۱۱:۹:۵:۶:۹

۱۰ ۱۱۶:۱۲۸:۱۴۸:۱۱۶:۱۴۷

۹ ۱۶۰:۱۳۵:۷۵:۱۱۰

۸ ۳۵۰:۹۸۰:۱۲۵۰

۱۳ ۲۸۵:۲۸۵:۳۱۵:۲۱۳:۲۰۲

۱۲ ۱۲۴:۱۲۲:۱۰۰:۱۳۰:۱۲۴

۱۱ ۷۶:۷۳:۷۲:۸۴:۹۵

۱۵ ۲۰۶۰:۱۳۲۰:۲۴۰۰:۱۲۰۰

۱۴ ۳۰۰:۲۵۰:۱۷۰:۲۰۰:۱۵۰:۱۰۰

ناۋەندى دراۋ بۇ دىارىكىردى ئىمارە ئادىار لەھەر كۆمەلەيەك لە پىدراۋەكان بەكاربەيتە.

۱۷ ۱۰:۷:۱۰:۱۳:۵ ناۋەند: ۱۰

۱۶ ۵:۳:۱ ناۋەند: ۴

۱۹ ۲۰:۲۵:۳۰:۱۸:۳۲:۲۵ ناۋەند: ۲۵

۱۸ ۱۰:۱۸:۱۵:۱۲ ناۋەند: ۱۳

تۆمارى نمرەكان

ناۋ	تاقىكىردىنەۋە ۱	تاقىكىردىنەۋە ۲	تاقىكىردىنەۋە ۳	تاقىكىردىنەۋە ۴
كاردۇ	۸۷	۹۳	۱۰۰	۸۱
كارۋان	۹۵	۹۲	۸۹	۷۶
كارزان	۸۱	۸۶	۸۲	نەھاتوو
كاربىن	۸۵	۸۵	۸۵	۸۵

خىشتەكە بۇ شىكارى پرسىارەكانى ۲۰ تا ۲۴ بەكاربەيتە.

۲۰ تىكىرپى نمرەكانى كارۋان چەندە؟

۲۱ چۇن تىكىرپى نمرەكانى كاربىن بەبى ئەزىمىركىردن دەۋزىتەۋە؟

۲۲ كامىان بەرزىترىن ناۋەند يان تىكىرپى نمرەكانى بە دەستەيئانۋە، كاردۇ يان كارۋان يان كاربىن؟

۲۴ بنووسە پرسىارىك بنووسە بە بەكاربەيتانى پىدراۋەكانى خىشتەكە پاشان پرسىارەكە شىكارىكە

۲۳ دەرنەنجام كارزان پىۋىستى بەچەند نمرە ھەيە لە تاقىكىردىنەۋە ۴ تاكو تىكىرپى نمرەكان بىكەتە ۸۵؟

۲۵ ھەمويان لە رىزىكىدا دانىشتىبون كاردۇ لەپىش كارزان و لەدۋاى كاربىنەۋە بوو كارۋان يەكەمى رىزەكە بوو. كى راستەوخۇ لەدۋاى كارزان دانىشتىبوو؟

پىدراۋونەۋە و نامادەبوون بۇ تاقىكىردىنەۋە

۳۰ شىكارى ھاۋكىشە ۱۳ + ن = ۲۹

كامەيە؟

۱۳ = ن [ا]

۱۶ = ن [ب]

۲۹ = ن [ج]

۴۲ = ن [د]

۲۶ بەھى ۵ + م چەندە؟ كاتىك م = ۱۲.

۲۷ ۳۱۰۵۵۶۸ ۸۵۹۴۱

۱۳۸۷۵۵۵ - ۵۳۵۷ +

۲۹ ۳۲،۵ ۸۷۶ بۇ نىزىكتىرەيت بەش لەھەزار نىزىكەۋە.

شىكرىدنه وهى پروونكرىدنه وهى يهكان Analyze Data

فېرىيه

ئەم وئىنەدارە ژمارەيەك پېدراو بەھۆى كۆمەللىك ھيما و وئىنەوہ دەخاتەپروو بۆھەر وئىنەدارىك كلىلىك

ھەيە، ئەويش ئەو ژمارەيە پروون دەكاتەوہ كە ھيماكە دەنيوئىتى.

بېروانە وئىنەدارى ژمارەى قوتابيان لەوانەى وەرزشدا ژمارەى گشتى قوتابيان كە

لە ھەردوو دوو وانەى كاتژمىرى ۳،۰۰ و ۴،۰۰ بەشداربوون چەندە؟ لە پىزى دوو وانەكەدا ۸ ھيما ونيو ھەيە.

$$\text{واتە، } 17 = 1 + (2 \times 8)$$

ئەستونە پروونكرىدنه وهى يهكان پېدراوہ ژماردراوہكان بەھۆى ئەستونى ئاسۆيى و شاولى دەخاتەپروو. ئەم جۆرە وئىنە پروونكرىدنه وهى يارمەتى بەراوردكرىدى راستيەكانى پەيوەند بە كۆمەللىك لە پېدراوہكان دەدات.

ئەستونە پروونكرىدنه وهى يهكانى لای چەپ بخوئىنەوہ. كام گيانەوہر لە پاكردندا خيترارە، شير يان كەروئيشك؟ بۆ وەلامدانەوہى پرسيارەكە سەرنج لە ئەستونى شيرەكە بەدە.

خيترايى شير چەندى لە خيترايى كەروئيشك زياترە؟

خيترايى شير ۵۰ ك/م و خيترايى كەروئيشك ۳۵ ك/م

$$\text{كەواتە، } 15 = 50 - 35 \text{ خيترايى شير } 15 \text{ ك/م لە خيترايى كەروئيشك زياترە.}$$

ھيلى پروونكرىدنه وهى چۆنئىتى گۆراني پېدراوہكان بەپيى كات پروون دەكاتەوہ. تەماشاي ھيلى پروونكرىدنه وهى بۆ ناوہندە ماوہى راھيئانە وەرزشيەكانى دلير بگە. ماوہى راھيئانە وەرزشيەكان كە چاوہ پروان دەكرى دلير لە ھەفتەى ھەوتەمدا چەندە جيئە جيئى بكا؟ دلير ماوہى راھيئانە وەرزشيەكەى ھەرھەفتەيەك ۵ خولەك دريژدەكاتەوہ. لەبەر ئەوہى ناوہندە ماوہى راھيئانى لە ھەفتەى شەشم ۴۵ خولەك بوو، ناوہندە راھيئانى لە ھەفتەى ھەوتەمدا دەبيتە ۵۰ خولەك.

مەودا برىتيە لە جياوازي نيوان گەورەترين و بچوكتريين ژمارە لە پېدراوہكان.

پيداجوونەوہى خيتر

ژمارەى ناديار لەشيوازەكەدا كامەيە؟

- ۱ ۱۶:۱۷:۱۸
- ۲ ۲۰:۲۴:۲۶
- ۳ ۷:۱۰:۱۳
- ۴ ۴:۸:۱۲:۱۶
- ۵ ۸۰:۸۴:۸۸

زاراوہكان

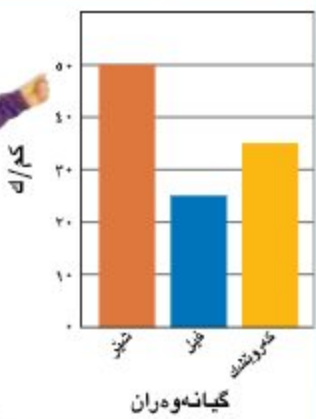
ويئىنەدار diagram

ئەستونە پروونكرىدنه وهى يهكان barchart

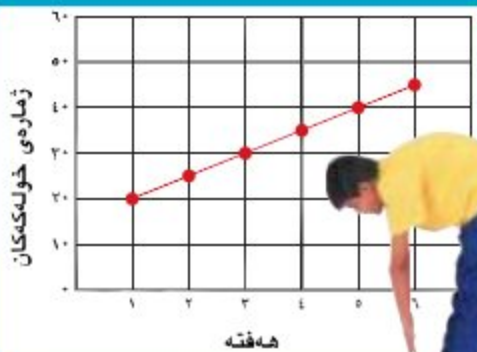
ھيلى پروونكرىدنه وهى graphical line

مەودا range

بەرزترين خيترايى بۆ گيانەوہران

ناوہندە ماوہى راھيئانى دلير

ساغىكەۋە

۱ كام جۆرلە وئىنە پروونكردنەۋەيىپەكان باشتىرە بۇ بەراوردىكى تىكراي پلەكانى گەرما لە ھەفتەيەكدا؟ وبۇچى؟

۲ وئىنە پروونكردنەۋەيىپەكان بۇ شىكارى پرسىيىرى ۳، ۲ بەكاربەيتنە.

۳ ناۋەندەي كاتى راھىنانە ۋەرزىشەكانى دلېر لەكام ھەفتەدا پېشېنى دەكەيت كە ناۋەندە چەندە؟ مەۋداي دەگاتە چەند؟
ماۋەي راھىنانى دلېر ۱ كاتزىمېر بېت؟

راھىنانە و شىكارى پرسىيىرىكان

۴ وئىنەدارەكە بۇ شىكارى پرسىيىرى ۴ تا ۷ بەكاربەيتنە.

۵ كام پېشە پېۋىستى بەپى پېشېنى زياتر ھەيە؟

۶ كام دوو پېشە ناۋەندەي پېشېنى تىيائاندا نىزىكە ھەمان پېشېنە؟

۷ ھەر ھىماي شوپن پېيەك چى دەنوئىنى؟

۸ پزىشك سالانە نىزىكەي چەند كم دەبېت؟

۹ ئەم ھىلى پروونكردنەۋەيىپە بۇ شىكارى پرسىيىرى ۸ تا ۱۱ بەكاربەيتنە.

۱۰ سازان خىشەيەكى بۇ خواردەمەنى رېكخست تابارستايەكەكى كم

بكاتەۋە. لەكام ھەفتەدا بارستايى سازان بەشېۋەيەكى زۆر كەمدەكات؟

۱۱ سازان لەنئوان ھەفتەي يەكەم و سېيەمدا چەند بارستايى دابەزى؟

۱۲ ئەگەر سازان دواي ھەفتەي چوارەم ھىچ لە بارستايى دانەبەزى.

ھىلى پروونكردنەۋەيىپە لەنئوان ھەفتەي چوار و پىنج چۆن دەبېت؟

۱۳ مەۋداي كەمكردنەۋەيىپە بارستايى سازان چەندە؟

۱۴ عەلى لەكىلگەيەكدا كارەكا، ھەرپۇرۇك ۰.۲ كگم دانەۋىلە دەدات بە

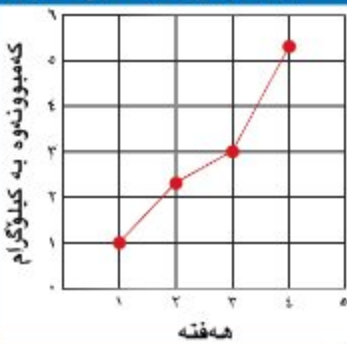
مىشك، چەند كگم دانەۋىلەي پېۋىستە بۇ ۵ مىشك لەدوۋەھەفتەدا؟

پېشە و پېشېنى بە پى

	پېشەي پۇلىس
	پېشەي نامەبەر
	پېشەي رۇزنامەنوس
	پېشەي پزىشك

كردنەۋەيىپە: $200 = 1 \text{ كم لە سالىكدا}$

كەمبۇنەۋەيىپە بارستايى سازان

بىداچۇنەۋە و نامادەبۇون بۇ تاقىكردنەۋە

$$\begin{array}{r} ۰.۶۹ \\ ۱.۰۷۷+ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۱۲.۷۹۴۵ \\ ۱.۶۸- \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۸۲۹۵۴ \\ ۶۰۳۸۷- \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۱۳۶۹۵۰۱ \\ ۳۶۹۵۲۲۴+ \\ \hline \end{array}$$

$$۲۵ = ۸ + \text{ن} \quad ۲۱$$

$$۲۸ = \text{س} - ۴۲ \quad ۲۰$$

$$۳۸ = ۱۶ - \text{س} \quad ۱۶$$

$$۵۷ = \text{س} + ۱۱ \quad ۱۵$$

۲۲ بۇننىكتىن ۳۶ ۵۸۲ ۳۶۷

۱۷ ناۋەندە، ئەم ژمارانە ئەژمىرىكە:

۲۰ : ۲۵ : ۴ : ۱۳ : ۸۷ : ۳۵ : ۲۶

۳۶۶۰۰۰۰ ج

۳۶۵۰۰۰۰ ا

۳۰ ج

۸۳ ا

۳۷۰۰۰۰۰ د

۳۶۵۸۰۰۰ ب

۲۵ د

۳۸ ب

پیداچوونەوہى خیرا

چ پەيزەيەكى ژمارەيى بۆ نواندىنى كۆمەلەكە لەپیدراوہكان بەكارديئى.

- ١ ١٩:٨:١٥:١٠:٢٤
- ٢ ١١:٨:٧:٥:٢
- ٣ ٥١:٥٤:٥١:٤٨:٥٠
- ٤ ٧١:٦٦:٧٠:٧٨:٧٥
- ٥ ٩٩:٨٧:١٠١:٨٠:٩٥

زاراوہكان

پەيزەى ژمارەيى numerical degree

Step **هنگاو**

ھيلى پروونکردنەوہى
graphical line

فيريە

پەيزە و ھەنگاو ئەم خشتەيە تیکرای مانگانە بۆ پلەكانى گەرمى لەشارى پینجويى دەنوینى.

تیکرای مانگانە بۆ پلەكانى گەرمى لەشارى پینجويى					
مانگ	شوبات	ئادار	نیسان	ئایار	حوزەيران تەموز
تیکرای	١٠	١٢	١٥	٢٠	٢٨
	٣٣				

دەتوانى ھيلى پروونکردنەوہى بکيشى بۆ ئەوہى بزانى چۆن پیدراوہكان بە دريژايى کات دەنوینى، لەبەرتەوہ پيويستە يەكەمجار پەيزە و ھەنگاو دياريبکەى. پەيزەى ژمارەكان زنجيرە ژمارەيەكە لە سفرەوہ دەستپيدەکات و بەدوريبەكى يەكسان لەسەر تەوہرەى ستوونى دادەنریت لەوینتەى پروونکردنەوہى.

هنگاو بریتىيە لە جياوازی نيوان ژمارەيەك و ئەو ژمارەيەكى كە راستەوخۆ لە پەيزەكەدا بەدواداڊيئت.

جالاى

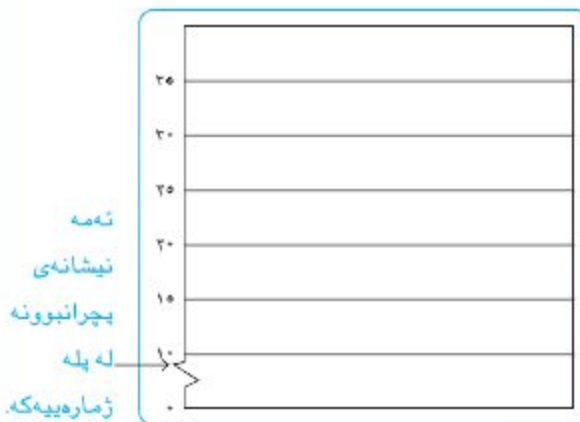

هنگاوى ١

پەيزەيەكى ژمارەيى بۆ پیدراوہكان دياريبکە کاتيک پلەى گەرمایى دەگاتە نيوان ١٠ و ٣٣. پلە لە ٠ بۆ ٣٥. ئەو ھەنگاوە كە گونجاوہ بۆ پیدراوہكان ھەلپژێرە. ھەنگاوەكە ٥.

هنگاوى ٢

ھەميشە پەيزەى ژمارەيى بۆ وينەى پروونکردنەوہى بە سفر دەستپيدەکات. لەبەرتەوہى پیدراوہكان لە نيوان ٠ و ١٠ دا نىە، پچران لە پەيزەى ژمارەبيدا بە بەكارھينانى ھيلى شكاوہ دەردەكەوینت. ماوہ يەكسانەكان لەسەر تەوہرەى ستوونى دياريبکە و ژمارەكان لەسەرى بە پەيزە داڤنى.

هەنگاوی ۳

ماوه يەكسانەكان لەسەر تەوهرەى ئاسۆيى دياربەكە. مانگەكان لە خوارمۆه بنووسە بەمەرجێك لەگەڵ تەوهرەكەدا تەربىيەت.

ناونيشانێك بۆ ھەريەكە لە وێنە پوونكردنەوھيى و تەوهرەى ئاسۆيى و ستوونى بنووسە.

هەنگاوی ۴

جووتە پێكخراو بۆ پێدراوھكانى (شوبات، ۱۰) (نازار، ۱۲) (نيسان، ۱۵) (ئايار، ۲۰) (حوزەيران، ۲۸) (تەموز، ۳۳) بنووسە.

لەسەر وێنەى پوونكردنەوھيى، خالە گونجاوھكان بۆ ئەم جووتە پێكخراوانە دياربەكە.

ئەم خالانە بە ھێلە راستەكان پێكەوھبەستە.

• وێنە پوونكردنەوھيەكە لەسەر گۆرانی پلەكانى گەرما لە شارى پێنجوین چى دەردەخات؟

ساغبکەو

۱ مەبەست لە نووسینی ناونيشانەكان بۆ ھەريەك لە وێنە پوونكرەوھكە و دوو تەوهرەكە چيە؟ بەكارھيئەتانی پێدراوھكان. ھيلى پوونكردنەوھى پيئشوو بۆ شيكارى پرسيارى ۲ تا ۵ بەكاربھيئەت.

۳ كام مانگ پلەى گەرما تاييدا نزمترينە؟

۲ كام مانگ پلەى گەرما تاييدا بەرزترينە؟

۵ ئەگەر لەسەر تەوهرەى ستوونى ماوھكان بەكاربھيئت كە درژى ھەر يەكەيان ۱ بھت شويني خالەكانى كە جووتە پێكخراوھكە دەنووني چۆن دەبھيت؟

۴ ئايا پلەى گەرما لە مانگى شوبات تا مانگى تەموز بەرز دەبھتەوھەيان نزم دەبھتەوھە؟ چۆن ئەمە دەزانيت؟

راھىنان و شىكارى پرسىارەكان

بەكارھىنانى پىدراوھەكان خىشتەكە بۇ شىكارى پرسىارى ۶ تا ۸ بەكاربھىتە.

پلەكانى گەرما لە شارى دۇكان				
پىنج شەممە	چار شەممە	سى شەممە	دو شەممە	پۇژ پلە گەرمى
۳۶	۳۴	۳۶	۳۸	

۶ ئەگەر ويستت ھىلى پروونكردەنەوھىي بۇ ئەم پىدراوھە دروستبەكە، چ ناونيشانىكى بۇ ھەلدەبۇيرى؟ ناونيشان بۇ ھەردو تەوھرەكە چىھ؟

۷ پەيزەك لە تەوھرەى ستونى ھەلدەبۇيرى؟ ھەنگاوەكە چىھ؟

۸ پۇژەكان كە لە خواری وینە پروونكردەنەوھىيەكە دەردەكەون كامانەن؟

ھىلى پروونكردەنەوھىي بۇ ھەركۆمەلەك لە پىدراوھەكان بكىشە. پىدراوھە ديارەكان لە وینە پروونكردەنەوھىيەكەتدا پىناسە بكە.

نۆتۆمبەلە فرۇشراوھەكان لەمانگىكا				
مانگ	۱ت	۲ت	۱ك	۲ك
نۆتۆمبەلە فرۇشراوھەكان	۱۸	۲۷	۳۵	۲۵

۱۰

تىكراى باران بارين بە (سنتيمتر)				
مانگ	ك ۲	شوبات	نازار	نيسان
تىكراى بارين	۲ سم	۳ سم	۲ سم	۱.۵ سم

۹

خەرجى مانگانەى مۇبايل بەھەزار دىنار					
مانگ	نيسان	ئاپار	حوزەيران	تەمووز	ئاپ
كوژمەكە	۸۰	۱۰۰	۹۵	۹۰	۱۰۵

۱۲

نامادەبووانى يارى خلىسكىنە					
ھەفتە	۱	۲	۳	۴	۵
ژمارەى كەسەكان	۱۵۰	۱۵۵	۱۶۵	۱۸۰	۱۸۵

۱۱

بەكارھىنانى پىدراوھەكان ھىلى پروونكردەنەوھىي بۇ شىكارى پرسىارى ۱۳ تا ۱۹ بەكاربھىتە.

۱۳ جووتە رىكخراوى (كانونى يەكەم، ۳.۲) لەلاى تۆ چى دەگەينى؟

۱۴ ناوھندە باران بارين لەشارى دۇكان لەمانگى نازار تامانگى ناپار زياد دەكات يان كەم دەكات. چۆن ئەو دەزانىت.

۱۵ ئەگەر پىدراوھەكان ناوھندى ۲.۲ لەمانگى حوزەيران تىدبايىت. ئايا وینە پروونكردەنەوھىيەكە دەگۆرى؟ چۆن ھىلەكە لە وینە پروونكردەنەوھىيەكە دەگۆرىت؟

۱۶ جياوازى نۆوان ناوھندە باران بارين لە دوو مانگى كانونى دووھم و نيسان چەندە؟

۱۷ باران بارين لە شارى دۇكان لەمانگى كانونى دووھم تا مانگى ناپار رىزىكە.

۱۸ بنووسە ھىلى شكاوھ لەژىر تەوھرەى ستونى چى دەنوئى. پروونىبەكەوھ.

۱۹ پرسىارىك بنووسە پىدراوھەكان لەوینە پروونكردەنەوھىيەكان بەكاربھىتە.

- ۲۰ باوکی سواره ۱۷۵ ۰۰۰ دیناری دالەبېرى نرخی دوو کارتى نامادهبوون له ئاھەنگى قىستىقالى ھونەر لە شارى ھەولێر. نرخی کارتى سواره ۲۵ ۰۰۰ دیناری لە نرخی کارتى باوکی کەمترە. نرخی ھەر کارتیک چەندە؟
- ۲۱ پلەى گەرمى لە چۆمان لە نیوەرپۆدا ۲۷ پلەيە. لە نیوہى شەودا ۲۳ پلە دابەزى بەھۆى باى ساردەوہ. لە نیوہى شەودا پلەى گەرمى بووہ چەند؟

پیداچوونەوہ و نامادەبوون بۆ تاقیکردنەوہ

۲۲ لە بچووکترینەوہ بۆ گەورەترین ریزیکە. ۰,۰۰۲,۰,۰۲۲,۰,۲۲,۰,۰۲

۲۳ ناوہند و ناوہراستە و مۆد دیاریکە بۆ: ۱۴:۱۷؛ ۱۴:۲۲؛ ۱۸:۱۷؛ ۱۰:۱۴؛ ۱۷

۲۴ نەسرین لەسەر کارى دەستى بۆ ماوہى ۶۵ خولەک خۆى راھینا، واتە بە ۲۰ خولەک زیاتر لە ماوہى راھینانى لە پۆژیکى ناسايیدا چەند خولەک راھینان دەکات؟

۲۵ $\begin{array}{r} ۸۵۰۰۶ \\ - ۵۰۰۶ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۳۵۲۲۱ \\ - ۷۲۶۱ \\ \hline \end{array}$ ۲۶

۲۷ $۲۵ + ن$ ئەژمێریکە کاتیك ن = ۳۶

۲۸ $۲۳ = ۵ - ک$ شیکاریکە.

۲۹ $۳,۴۰۶$ بۆ نزیکترین بەش لەسەر نزیکیکەوہ.

ا	۳,۴۵
ب	۳,۴۵۱
ج	۳,۴۵۶
د	۳,۵

۳۰ ۸۷۴۵۱۲۳ بۆ نزیکترین ھەزار نزیکیکەوہ.

ا	۸۷۰۰۰۰۰
ب	۸۷۴۵۰۰۰
ج	۸۷۵۰۰۰۰
د	۹۰۰۰۰۰۰

گۆشەى روونا کبیران

شیکارى پرسیارەکان

- پوختەى ئەنجامەکان نەم ھیلە روونکردنەوہییە ژمارەى ھیلانەى ھەلۆ سەرسپەکان لە کارۆلینای خواروو لە ماوہى ۸ سالدا دەنوێنى.
- پێدراوہ ھاتووەکانى ناو ئەم وێنە روونکردنەوہییە بۆ پوختەکردنى ئەنجامەکان بەکاربھێنە.
- ۱ چۆن ژمارەى ھیلانەى ھەلۆکان لە سالى ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۸ دەگۆرئ؟
- ۲ روونیکەوہ کام دوو سال ژمارەى ھیلانەکان نزیکەى ھەمان ژمارەيە؟
- ۳ بە پشت بەستن بە پێدراوہ ھاتووەکانى سەر ھیلە روونکردنەوہییە کە. ئایا مەزندانە دەکەیت ژمارەى ھیلانەکان لە سالى ۲۰۰۵ زیادبکات یان کەم؟

پیداچونەوهى خیرا

مەودا لەکۆمەڵەى ژمارەکان
بدۆزەوه.

۱ ۱۱:۹:۱۲:۱۵:۶:۸

۲ ۱۸:۱۳:۲۴:۲۱:۱۱:۲۴

۳ ۵۱:۵۴:۵۵:۴۶:۵۸

۴ ۸۲:۸۰:۸۴:۷۸:۸۱

۵ ۱۰۰:۹۷:۱۱۱:۱۰۵:۱۱۰

**رینگاگانى شىكارى پرسىارهگان
وینەیهكى پوونکردنەوهى پیکبەینە**

**Problem Solvin Strategies:
make a graph**

پرسىار مىران رای هەندیک قوتابى لەسەر باشتىرین هۆکار بۆ یارمەتى
نەداران وەرگرت. خشتەیهكى ریکخست بۆ نیشاندانى پیدراوهگان.

هۆکارە باشەگان بۆ یارمەتیدانى نەداران

نەداران	پارە بەخشین	پۆشاک بەخشین	
کچان	۶	۵	۴
کورپان	۸	۳	۴

ئەم پیدراوانە بە رینگەیهكى تر بنوینە تا یارمەتیت بدات
لەسەر بەراوردکردن .

تێگە

- داواکار چیه؟
- پیدراوهگان کە بەکارى دەهێنى کامەیه؟
- ئایا پیدراوى تر هەیه کە بەکارى نەهێنى؟
- ئەگەر وەلامت بە بەلێ بوو، ئەو پیدراوه چیه؟

پلاندابى

- کام رینگە بەکار دەهێنیت بۆ شىكارى پرسىارهگە؟
- دەتوانى وینەیهكى پوونکردنەوهى پیکبەینى بۆ
خستنه رووى پیدراوهگان.

شىكارىکە

- کام وینەى پوونکردنەوهى بەکار دەهێنى؟
- دەتوانى ئەستوونى پوونکردنەوهى جووتەنى بۆ بەراوردکردنى
هۆکارى کچان و کورپان پیکبەینى. ئەو ئەستوونە پوونکردنەوهى
جووتەیه یارمەتیدەدات لە بەراوردکردنى دوو کۆمەڵە لە
پیدراوهگان لەناو یەک وینەى پوونکردنەوهىیدا.
- ئەم ئەستوونە پوونکردنەوهى جووتەنیه ئەو نیشاندەدات کە
ژمارە زۆرەگە لە کورپان و کچان پارە بەخشینیان هێ پەسندترە.

ساغیکەوه

- ئەو رینگەیهى تر کە دەتوانى بەکار بیهێنى کامەیه؟

**چالاکیە پەسندکراوهگان بۆ
یارمەتیدانى نەداران**

راهیتان و شیکاری پرسیارهکان

پرسیارکان شیکاری

هیلکاریهک یان وینهیهک بکیشه نمونهیهک پیکبهینه یان کرداریک جیبهجیکه.

لیستیکی ریکخراو پیکبهینه بهدوی شیوازیکدا بگهړئ.

خشتهیهک یان وینهیهکی پروونکردنهوهی پیکبهینه

بخهملینه و ساغیکهوه بههنگاوهکانتا بچووه پرسیاریکی ناسان شیکاریکه هاوکیشیهک بنووسه

۱ نهمر دوو کچ و چوار کور چوونه پال نهو قوتابیانهی که پاره بهخشینیان پی پهنسندتره. نایا پهیرهی ژمارهیی و ههنگاوهکه له وینهی پروونکردنهوهی دهگورئ؟

بهکارهینانی پیدراوهکان خشتهکه بۇ شیکاری پرسیاری ۲ تا ۴ بهکارهینه. بهریرسی کتیبخانه رای ههنديک قوتابی لهسهر کتیبه نوییهکان وهرگرت، که دهیانوهیت بیخویننهوه. پیدراوهکان لهم خشتهیه تومارکرا؟

کتیبه نوییهکان			
چپړوک	شيعر	زانست	
۲۰	۱۴	۲۵	کوران
۳۱	۱۰	۲۸	کچان

۲ نهستوونی پروونکردنهوهی جووتهنی پیکبهینه بۇ بهراوردکردنی ههلبزاردنهکانی کوران و کچان.

۳ پهیرهی ژمارهیی و ههنگاو بۇ وینهی پروونکردنهوهی دیاریبکه.

۴ کام لهم پیدراوانهیی خوارهوه راست نیه؟

ا چپړوکهکان زورترین خواستیان ههیه لهنیوان قوتابیاندا.

ب کوران کتیبی شيعریان زورتر له کچان ههلبزاردوه.

ج کوران کتیبی زانستیان زورتر لهکچان ههلبزاردوه.

د ژمارهیی نهو کورانهی که هاوبهشیان له راوهرگرتنهکاندا کردوه کهمتر بوون لهکچان.

ا پهیره: له ۰ تا ۶۰ ههنگاو: ۱۰

ب پهیره: له ۰ تا ۳۵ ههنگاو: ۵

ج پهیره: له ۰ تا ۱۰۰ ههنگاو: ۱۰

د پهیره: له ۰ تا ۱۰۰ ههنگاو: ۵

جیبهجیکردنه جیاوازهکان

بهکارهینانی پیدراوهکان خشتهکه بۇ شیکاری پرسیاری ۵، ۶ بهکارهینه.

میوه بهسندکراوهکان		
میوه	کهسوکار	قوتابیان
سیو	۶۰	۷۲
کالهک	۸۴	۶۵
برتهقال	۷۸	۷۵
موز	۵۰	۴۲

۵ رای ههندي قوتابی و کهسوکار لهسهر جوړی میوهی بهسندکراو وهرگیرا. نهستوونی پروونکردنهوهی جووتهنی پیکبهینه بۇ پیشاندانی نهجامی وهرگرتنی پراکان. کام میوه بهسندکراوه لهلای قوتابیان. لای کهسوکار؟

۶ چند کهس هاوبهشیان کرد له راپرسیهکهدا؟

۷ تیپی باسکهی دهوک ۵ یاریان نهجامدا. ۱۰۱۸ ۸ پینوینی راپوژ ژمارهیی کارتیی بهتهندامبوونی بۇ یانه وهرزشیهکه له بیرچووه، بهلام به بیرری هاتهوه که ژمارهکه کهوتوته نیوان ۱ و ۱۲۰، وپهنووسی ههموویان تاکن وسهرجهمیشیان ۱۱، ژمارهیی کارتیی راپوژ چهنده؟

پىداچوونەوہ Review

خىشتەى سەرژمىرى
computation table
دووباوہبوونەوہى كەلەكەبوو
cumulative frequency
ناوہند
مۇد
mode
ھىلى پروونكردەوہى
graphical line
پلەى ژمارەى
numerical degree
مەودا
range

پەيوەندىيەكانى رىكار

رۇژ	ژمارە
دوشەممە	
سېشەممە	
چارشەممە	
پەنجشەممە	
ھەينى	

۷۱۷:۴۹۹:۶۳۵

۹

۱۲:۱۲:۲۰:۱۱:۱۵

۸

۸:۴:۱۱:۹:۸

۷

پەيوەندەكى ژمارەى شياو بۇ پىداوہكان ديارىكە.

- ۱۰ جوان ۴ ئامىرى كارەبايى كرى نرخەكانيان: ۳۰۰ ھەزار دىنار: ۴۵۰ ھەزار دىنار
۱۱ تىكرپاى كىلۇمەتر بۇ يەك دەبە بەنزىن بۇ ھەندىك ئۆتۆمبىل. ۲۸۰، ۱۲۰، ۲۳۰، ۱۷۰، ۲۶۰

باشترىن وىتە پروونكردەوہى بۇ نواندى پىداوہكان ھەلبىژرە.

- ۱۲ پارەى بەدەستەتوو لە ۵ ھەفتەدا. ۱۳ ژمارەى ئۆتۆمبىلەكان لە ۴ شاردا.

باشترىن جۇرى فلىمەكان

كوران	كچان	جۇر
۱۶	۱۰	كۆمىدى
۲۰	۱۵	كۆمەلايەتى
۲۵	۳	زانستى
۱۵	۱۵	مىژووى

دۇنيابوون لە شىكارى پرسىارەكان

- خىشتەكە بۇ شىكارى پرسىارى ۱۴ و ۱۵ بەكاربەيتە.
۱۴ باشترىن وىنەى پروونكردەوہى بۇ پىشاندانى پىداوہكان دروستىكە.
۱۵ لەكام جۇرىان جياوازى نىوان ژمارەى كچان و كوران زۇرتەرە؟

ئامادەبوون بۆ تاقىکردنەوە Standardized Test Prep

۳ مەوداى دەنگەكانى وەرزشى پەسندىكراو كامەيە؟
 ۱۰ ۱۵ ۲۰ ۳۰

خىشتەكە بۇ شىكارى پىرسىارى ۴ تا ۶ بەكاربەيئەنە.

۴ پۈژى ھەينى پەلە گەرمى چەندبوو؟
 ۳۰ ۲۸ ۲۶ ۲۴

۵ كام دووپۈژ پەلە گەرمى لەنئىوانىندا زۆربەرزە؟

- ۱ شەممە و يەكشەممە
 ۲ دووشەممە و سەيشەممە
 ۳ سەيشەممە و چوارشەممە
 ۴ چوارشەممە و پەنجشەممە

۶ لەنئىوان كام دوو پۈژ پەلە گەرمى گۆرانی بەسەردانەھات؟

- ۱ ھەينى و شەممە ۲ چوارشەممە و پەنجشەممە
 ۳ شەممە و يەكشەممە ۴ دووشەممە و سەيشەممە

لابردنى ھەلبۇزاردنەكان

بىراونە وئەنەى پوونكىردنەوەيى پىرسىارى ۵ بۇ دىارىكىردنى دوو پۈژ كە زۆرتىن پەلە گەرمى لەنئىوانىندا بەركەوئەت. دەتوانى ھەر ھەلبۇزاردنەك لابلەي لەگەل خواستەكەدا نەگونجەت.

وئەلامى راست بۇ شىكارى پىرسىارەكانى ۱ تا ۶ ھەلبۇزەرە. خىشتەكە بۇ شىكارى پىرسىارى ۱ تا ۳ بەكاربەيئەنە.

وەرزشە پەسندىكراوەكان	
وەرزش	ژمارەى دەنگەكان
تۆپى بالە	۳۰
تۆپى باسكە	۲۰
تۆپى تىنسى سەرزەوى	۱۵
تۆپى تىنسى	۱۰

۱ كام وئەنەى پوونكىردنەوەيى گونجاوترە بۇ پىشانىدانى پىدراوەكانى وەرزشە پەسندىكراوەكان لە خىشتەكەدا؟

- ۱ نەستونە پوونكىردنەوەيى
 ۲ خىشتەى دووبارەبون
 ۳ ھىللى پوونكىردنەوەيى
 ۴ نەستونى پوونكىردنەوە جووتەنى

۲ كام ھەنگاو گونجاوترە بۇ نواندى پىدراوەكان بە پوونكىردنەوەيى.

- ۱ ۵ ۱۵ ۲۰

Write What You Know

ئەوەى دەيزانى بىننوسە

۷ لەسەر تۆپى چوارگۆشەكان خالەكانى (۱، ۱)، (۱، ۴)، (۴، ۷)، (۷، ۱) دىارىبەكە. نئىوان خالەكان بەيەكبەگەينە چ شىوہ ئەندانەيەكت دەستكەوت؟ وئەلامەكت پوونبەكەوہ.

۸ شادمان وئەنەيەكى پوونكىردنەوەيى دروستكىرد گۆرانی ژمارەى دانىشتوان لەھەرىمى كوردستان بەدرىژايى ۵۰ سال دەنوئىنى. شاد وئەنەيەكى پوونكىردنەوەيى دروستكىرد گۆرانی ژمارەى قوتابيان لە قوتابخانەكەى بەدرىژايى ۵۰ سال دەنوئىنى. ھۆكارى جىاوازى دووپەيزە لەو دوو وئە پوونكىردنەوەيى پوونبەكەوہ.

ليكدانى ژمارهكان

بهشى
۵

Multiply Numbers

دريڙى بالندى بهزنگه ۶۰ ملم

بارستايى گيانه‌وهران

بارستايى بهكيلوگرام	گيانه‌وهر	بالنده
۰.۰۰۱۶	چوله‌كه بهزنگه	سوكترين بالنده
۰.۰۰۲	شهمشه‌كوپره	سوكترين مهمكدارى دهشتى
۰.۰۹۹	قالوچهى غوليا	قورسترين ميروو
۱۴۸,۵	وشرمل «نه‌عامه»	قورسترين بالنده
۱۹۸۰	ماسى خور	قورسترين ماسى
۷۰۰۰	فيلى نه‌فريقى	قورسترين مهمكدارى دهشتى

نزيكهى ۱۰ مليون جور له
گيانه‌وهران ههيه. گيانه‌وهران
له بارستايى و قه‌باردهدا
جياوازى گه‌وره‌يان ههيه
چوله‌كهى بهزنگه نزيكهى
ههمان قه‌باردهى توپى گولفى
ههيه، بهلام بارستايى توپى
گولف به ۲۸ جار له بارستايى
چوله‌كهى بهزنگه قورستره.

پرسيار بو شيكار: نه‌م

خشته‌يه بارستايى هه‌نديك له
گيانه‌وهره قورس و سوكه‌كان
ده‌ده‌خات. بارستايى توپى
گولف نزيكهى چه‌ند كيلوگرام
ده‌بيت؟

زانباریه کانت ساغیکه وه Check what you know

نهم لاپهریه به کار بیته بۆ دلتیا بوون له
هه بوونی نهم زانباریه کانتی که وا پیوسته بۆ نهم به شه

زاراوه کان ✓

دهرپرینی گونجاو له لیسته که دا هه ئبژیره.

۱. به شیک له ۱۰ به شی یه کسان له یه ک.

۲. به شیک له ۱۰۰ به شی یه کسان له یه ک.

۳. ژماره دهییه کان که هه مان هیند نیشان ددهن پئیان دهوتری؟

ژماره دهییه هاوتاکان

equivalent decimal

به شیک له سه د

hundredth

ده ten

دهییه tenths

به شیک له هه زار

thousandth

کۆکردنه وهی دوو باره بوونه وه بۆ ژماره دهییه کان ✓

کۆیکه وه.

۶. $0,3 + 0,3 + 0,3 + 0,3$

۵. $0,6 + 0,6 + 0,6$

۴. $0,1 + 0,1 + 0,1 + 0,1$

۹. $1,2 + 1,2$

۸. $0,9 + 0,9 + 0,9$

۷. $1,1 + 1,1 + 1,1$

۱۲. $0,5$

۱۱. $0,3$

۱۰. $0,2$

$0,5$

$0,3$

$0,2 +$

$0,5 +$

$0,3 +$

لیکدان له ژماره ی دوو ره نووسی ✓

۱۶. 17
 $4 \times$

۱۵. 14
 $12 \times$

۱۴. 19
 $9 \times$

۱۳. 12
 $6 \times$

۲۰. 93
 $45 \times$

۱۹. 72
 $31 \times$

۱۸. 34
 $27 \times$

۱۷. 29
 $24 \times$

لیکدانی ژماره یه کی ۳ ره نووسی له ژماره یه کی ۱ ره نووسی. ✓

۲۴. 260
 $9 \times$

۲۳. 104
 $5 \times$

۲۲. 134
 $4 \times$

۲۱. 130
 $6 \times$

۲۸. 776
 $4 \times$

۲۷. 214
 $3 \times$

۲۶. 111
 $3 \times$

۲۵. 250
 $2 \times$

پیداچونەوہی خیرا

- 4×22 ۱
- 5×11 ۲
- 30×32 ۳
- 40×6 ۴
- 70×600 ۵

لیکدانی ژمارہی سروشتی Multiply Natural Numbers

پیشبرپکی زۆراب لە بەرنامەیی پراھینانی پاسکیل سواری بەشداریوو، بۆ خوئامادەکردن بۆ پیشبرپککە. هەفتەیی ۳۳۵ خولەک بۆ ماوہی ۲۶ هەفتە پراھینانی کرد. زۆراب چەند خولەک پراھینانی کردووہ؟

نموونە

$$335 \times 26$$

لیکبە ۳۳۵ × ۲۶

بەخەملێنە ۳۰ × ۳۰۰ = ۹۰۰۰

شەنگاوی ۳

ھەردوو ئەنجامی لیکدان کۆیکەوہ

$$\begin{array}{r} 335 \\ \times 26 \\ \hline 2010 \\ 6700 + \\ \hline 8710 \end{array}$$

ئەنجامی لیکدانی ھەردوو بەشە

شەنگاوی ۲

لە دەیان بە

$$\begin{array}{r} 335 \\ \times 26 \\ \hline 2010 \\ 335 \times 20 \rightarrow 6700 \\ \hline \end{array}$$

شەنگاوی ۱

لەبەکان بە

$$\begin{array}{r} 335 \\ \times 26 \\ \hline 2010 \\ 335 \times 6 \rightarrow 2010 \end{array}$$

کەواتە زۆراب ۸۷۱۰ خولەک پراھینانی ئەنجامدا لەبەرئەوہی ۸۷۱۰ نزیکە لە خەمڵاندنی ۹۰۰۰ کەواتە، وەلامەکە شیاوہ.

نموونەیی زیاتر

$\begin{array}{r} 2342 \\ \times 64 \\ \hline 9368 \\ 140520 + \\ \hline 149888 \end{array}$ <p>$2342 \times 4 \rightarrow 9368$ $2342 \times 60 \rightarrow 140520 +$</p>	$\begin{array}{r} 704 \\ \times 23 \\ \hline 2112 \\ 14080 + \\ \hline 16192 \end{array}$ <p>$704 \times 3 \rightarrow 2112$ $704 \times 20 \rightarrow 14080 +$</p>	$\begin{array}{r} 29 \\ \times 18 \\ \hline 232 \\ 290 + \\ \hline 522 \end{array}$ <p>$29 \times 8 \rightarrow 232$ $29 \times 10 \rightarrow 290 +$</p>
--	--	---

• سەیری نموونەیی ب بکە. سفر لەبەیکک لەکۆلکەکاندا ھەبە. چی بۆ پەنوووسی کۆکراوہی ۱ روویداوہ؟

لەبیرت نەجی بۆئەوہی ژمارەیک لە ژمارەیکەکی دوو پەنوووسی بەدە، یەکەمجار لە یەکان بە، پاشان لە دەیان. دوا ئێوہ ئەنجامی لیکدانی ئەو دوو بەشە کۆیکەوہ.

▲ ساڵی ۱۹۹۲ مەھیل نەندۆران لە پۆشەبەرکەتی فرەنسا بۆ پاسکیل سواری بەرزترین نیکرای خیرایی بەدەستھێتا. کە کەشتە ۳۹.۳۵/م/ک

ساغبكهوه

۱ رېنويټي پرونيكېوه بوچي نهجامي ليكداني بهشي دووم گورهتره له نهجامي ليكداني بهشي يهكهم له كرداري ليكداني ژماره يهك له ژماره يهكي دوو رهنوسى.

ليكبه. بخه ملىنه بو ساغكردهوه

$$\begin{array}{r} 1924 \\ \times 21 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 24 \\ \times 16 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 348 \\ \times 10 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 91 \\ \times 43 \\ \hline \end{array}$$

$$94 \times 406 \quad 61 \times 81 \quad 13 \times 710$$

راهيتان و شيكاري پرسيارهكان

ليكبه. بخه ملىنه بو ساغكردهوه

$$\begin{array}{r} 8700 \\ \times 98 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 2391 \\ \times 62 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 500 \\ \times 43 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 109 \\ \times 26 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 87 \\ \times 53 \\ \hline \end{array}$$

$$12 \times 309 \quad 63 \times 2610 \quad 54 \times 119 \quad 52 \times 16$$

بهامى ههربريك بدوزهوه كاتيک ن = ۱۰، ۲۰، ۳۰.

$$14 \times \text{ن} \quad 32 \text{ ن} \quad 200 \times \text{ن} \quad 23 \times \text{ن} \quad 11 \text{ ن}$$

۲۷ رېنويټي بالندهى په رسپلکه بالهكانى دوونهونده خيراتر له له قلهق دهجوليني. تيكراى ژمارهى جولانى بالهكانى له ههفته يه كدا چنده؟

۲۸ پرسياريك بنووسه بتوانرئ شيكار بكرئ به بهكارهينانى ليكدان له پدراو له بارهى جولانى ليكداني بالهكان.

۲۹ نهگه له قلهق بالهكانى به ۳۰ جار خيراتر له وهى كه ههيهتى بجوليني، چون نهوكاته دهتوانى بهراوردى بكهيت له گهل چولهكهى بهزرنغه؟

پدراوهكانى خشتهكه كوښيکه و له شيكاري پرسيارى ۲۳ تا ۲۶ بهكاربينه.

ليداني بالهكان		
گيانهوه	لهخولهكيك	لهكانزميريك
۲۳	پاسارى بهزرنغه	۵۴۰۰
۲۴	شهمشهكوښرى بهزرنغه	۱۲۰۰
۲۵	پهپوله	۶۴۰
۲۶	لهقلهق	۱۸۰

پيداجوونهوه و نامادهبوون بو تايكردهوه

۳۴ قوتابيان له گهشتيكتدا له شارى

سليمانى بو شارى ههولير ماوهى ۲۲۰ كم به خيراى ۵۵ كم/ك برى. گهشتهكه چند كاتزميرى خاياندا؟ كام هاوكيشه پرسيارهكه دهنويټي؟

$$\begin{array}{l} \text{ا} \quad 55 + \text{س} = 220 \\ \text{ب} \quad 55 \times \text{س} = 220 \\ \text{ج} \quad 55 = 4 \times \text{س} \\ \text{د} \quad 220 = \text{س} - 55 \end{array}$$

ژماره يهكى دهى هاونا بنووسه.

$$30 \quad 0,23 \quad 31 \quad 8,020$$

$$32 \quad (365 \times \text{ن}) - 12 \text{ نه ژميريكه، كه ن} = 8$$

$$33 \quad 87064 + 69021$$

پیداچوونه‌وهی خیرا

- 9×50 ۱
 4×75 ۳ 8×60 ۲
 8×50 ۵ 5×12 ۴

لیکدانی ژماره‌یه‌کی
سروشتی له ژماره‌ی ده‌یی

بهدوست

Multiply Natural Number by decimal

بدوژره‌وه

که‌نغهر کلکی بو‌هاوسه‌نگی له بازاندانا به‌کارده‌هینی. دریژی کلکی 0.53 ی دریژی جه‌سته‌ی «له‌شیه‌تی» ده‌بیٚت. دریژی جه‌سته‌ی نزیکه‌ی 2 م ده‌بیٚت. دریژی کلکی چه‌ند ده‌بیٚت؟

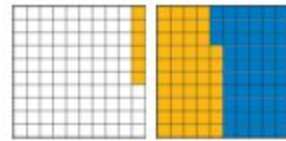
چالاک‌ی ۱ نمونه‌یه‌ک دروستبکه بو‌نیشاندانی کرداری لیکدانی 0.53 له 2 .

سه‌نگاوی ۲

ژماره‌ی به‌شه‌ه‌نگراوه‌کان له‌سه‌ه نه‌ژمیریکه 1.06 به‌شی په‌نگراو له‌سه‌ه‌اندانا هیه. واته 1 و 6 به‌ش له‌سه‌ه که‌واته $2 \times 0.53 = 1.06$.

سه‌نگاوی ۱

نمونه‌ی به‌شه‌ه‌کان له‌سه‌ه به‌کاربه‌ینه 0.53 به‌ش له‌سه‌ه دووجار په‌نگبکه. له‌هه‌ر جاریکدا په‌نگی جیاواز به‌کاربه‌ینه.

که‌واته دریژی کلکی که‌نغهر نزیکه‌ی 1.06 مه‌تره.

• پسته‌ی لیکدانی 2×0.53 له‌گه‌ل پسته‌ی لیکدانی

2×53 به‌چی لیکده‌چن؟

• نایا نه‌نجامی لیکدانی 3 له 0.53 گه‌وره‌تره له 3

یان بچوو‌کتره؟ بو‌چی؟

هه‌ولبده

بو‌ئه‌وه‌ی لیکبده‌ی نمونه‌یه‌ک دروستبکه.

۱ 0.12×4

ب 0.03×3

ج 0.5×5

د 0.3×3

نمونه‌که

0.12×1

ده‌نوئینی.

چین 0.12×4

ده‌نوئینی؟

بېستەو

دەتوانى پستى لىكدان بنووسى كە بگونجىت لەگەل ئەو نمونەى لەلاتە.

چالاقى ۲

0.6×3 ئەزمىرىكە

نمونە

نمونەى دەيىكى بەكاربەيئە 0.6 يان 6 دەيىكى سى جار رەنگىكە، لەمەر جارنىكدا رەنگى جيا بەكاربەيئە، ژمارە دەيىكى رەنگىراوكان ئەزمىرىكە. 18 دەيىكى ھەيە، واتە 1 و 8 دەيىكى.

تۆمارکردن

$$\begin{array}{r} 0.6 \\ \times 3 \\ \hline 1.8 \end{array}$$

ئەم نمونەيە بەكاربەيئە بۇ دانانى فاريزەكە كەواتە $1.8 = 0.6 \times 3$

راھىتان و شىكارى پرسىارەكان

نمونەيەك پىكبەيئە بۇنەوہى لىكبدەى

- ۱ 0.8×3 ۲ 0.4×6 ۳ 0.6×5 ۴ 0.82×2
 ۵ 0.03×7 ۶ 0.12×2 ۷ 0.19×4 ۸ 0.18×9

براكەم لە كەنەدا نامەيەكى بۇ ئاردم و لەنرخى ميوەكان ئاگادارمى كردهوہ. كە چۇن بە دانە دەيكرن. خشتەى بەرامبەر بەكاربەيئە بۇ ئەزمىركردنى ھەردانەيەك بەدۇلارى كەنەدى لە پرسىارەكانى ۹ تا ۱۳.

بەرھەمەكانى ميوە	
ميوە	نرخى دانەيەك
سىڭر	0.35 دۇلارى كەنەدى
مۆز	0.20 دۇلارى كەنەدى
پرتەقال	0.28 دۇلارى كەنەدى
ھەلۈزە	0.24 دۇلارى كەنەدى
قۇخ	0.39 دۇلارى كەنەدى

- ۹ ۳ سىڭر و ۲ مۆز.
 ۱۰ ۲ پرتەقال و ۳ مۆز.
 ۱۱ ۴ مۆز و ۲ پرتەقال و قۇخىك.
 ۱۲ ۵ مۆز و ۳ پرتەقال و ۲ ھەلۈزە.
 ۱۳ ۸ سىڭر، ۶ مۆز و ۱ پرتەقال.
 ۱۴ بنووسە روونىكەوہ چۇن نمونەيەك بۇ لىكدانى 0.9×3 دەكىشى.

پىداچوونەوہ و ئامادەبوون بۇ تاقىكردنەوہ

- ۱۵ ھاوپرى ئەم پلە گەرميانەى تۆماركرد: $41, 45, 43, 38, 35$ ناوہندەيان چەندە؟
 ۱۶ بەھاي ئەم برە چەندە؟
 $9 \times (n + 5)$ ، كاتىك $n = 6$
 ۱۷ 0.21×2394 بۇ نزيكترين مليون نزيككەوہ.
 ۱۸ ژمارە دەيىكى ھاوتا بۇ ژمارە 8.02 بنووسە.
 ۱۹ كام ژمارە بچووكترە لەئەنجامى لىكدانى 217 لە 508 ؟
 ا ا $110 \ 230$ ب ب $110 \ 320$
 ج ج $110 \ 326$ د د $120 \ 230$

شیوازەکان له لیكداندا Patterns in Multiplication

فیرییه

پیداچوونهوهی خیرا

- ۱ ۱۲×۱۰
- ۲ ۱۲×۱۰۰
- ۳ ۱۲×۱۰۰۰
- ۴ ۱۲×۱۰۰۰۰
- ۵ ۱۲×۱۰۰۰۰۰

بۆقه بچووکهکان بچووکتترین بۆق له نیوهگۆی باکوری زهوی لهکوبا دۆزاریهوه. درژییهکهی ۰,۹۸ سم. دوو وینهکه پێوانی راستهقینه و پێوانه‌ی گهورهکراو به ۵ تهوهنده دهنوینێ. درژی بۆقهکه له وینهیهکدا ۱۰۰۰ جار گهوره بیته چهنده؟

▲ وێنه‌ی بۆقهکه که ۵ تهوهنده گهورهکراوه

▲ پێوانه‌ی راستهقینه‌ی بۆقهکه

نموونه

لیکبه $۱۰۰۰ \times ۰,۹۸$

به‌دوای شیوازی بگهڕێ

$$۰,۹۸ = ۱ \times ۰,۹۸$$

$$\rightarrow ۹,۸۰ = ۱۰ \times ۰,۹۸ \text{ — فاریزهکه یهك خانه بۆلای راست بگۆزیهوه}$$

$$\rightarrow ۹۸,۰۰ = ۱۰۰ \times ۰,۹۸ \text{ — فاریزهکه دووخانه بۆلای راست بگۆزیهوه}$$

$$\rightarrow ۹۸۰,۰۰ = ۱۰۰۰ \times ۰,۹۸ \text{ — فاریزهکه سه‌ی خانه بۆلای راست بگۆزیهوه}$$

کهواته، درژی بۆقهکه ۹۸۰ سمه له وینهکهدا که ۱۰۰۰ جار گهورهکراوه

• نه‌گه‌ر وێنه‌ی بۆقهکه ۱۰۰ جار گهوره بکریته. درژی بۆقهکه ده‌بیته چهنده؟

🌟 **له‌بیرت نه‌چی** له‌کاتی لیكدانی ژماره‌یه‌کی ده‌یی له ۱۰، ۱۰۰، ۱۰۰۰، یان ۱۰۰۰۰ فاریزهکه

بۆلای راست ده‌گۆزریته‌وه که یه‌کسان بیته به ژماره‌ی سفره‌کان له خانه‌کاندا.

نموونه‌ی زیاتر

ج	ب	ا
$۰,۰۰۰۹ = ۱ \times ۰,۰۰۰۹$	$۰,۴۷۸ = ۱ \times ۰,۴۷۸$	$۳,۲۵ = ۱ \times ۳,۲۵$
$۰,۰۰۹ = ۱۰ \times ۰,۰۰۰۹$	$۴,۷۸ = ۱۰ \times ۰,۴۷۸$	$۳۲,۵۰ = ۱۰ \times ۳,۲۵$
$۰,۰۹ = ۱۰۰ \times ۰,۰۰۰۹$	$۴۷,۸ = ۱۰۰ \times ۰,۴۷۸$	$۳۲۵,۰۰ = ۱۰۰ \times ۳,۲۵$
$۰,۹ = ۱۰۰۰ \times ۰,۰۰۰۹$	$۴۷۸ = ۱۰۰۰ \times ۰,۴۷۸$	$۳۲۵۰,۰۰ = ۱۰۰۰ \times ۳,۲۵$

رینوینێ چون شیواز به‌کارده‌هینیت بۆ دانانی فاریزه له نه‌جامی لیكدان له نموونه‌ی أ.

ساغبكه وه

۱ پروانه شیوازی فاریزهکان له ئەنجامی لیکدان له نمونەکانی أ و ب و ج.

رێسایەك بنووسه بۆ دانانی فاریزه بەخێراییی له وهلامهكه تدا.

نەژمێرکردنی هزری بەکاربهێنە و تهواویبکه.

$$\begin{aligned} ۰,۳۴۵۹ &= ۰,۳۴۵۹ \times ۱ \\ &= ۰,۳۴۵۹ \times ۱۰ \\ ۳۴,۵۹ &= ۰,۳۴۵۹ \times ۱۰۰ \\ ۳۴۵,۹ &= ۰,۳۴۵۹ \times ۱۰۰۰ \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} ۲,۸۴۵ &= ۲,۸۴۵ \times ۱ \\ ۲۸,۴۵ &= ۲,۸۴۵ \times ۱۰ \\ &= ۲,۸۴۵ \times ۱۰۰ \\ &= ۲,۸۴۵ \times ۱۰۰۰ \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} ۰,۳ &= ۰,۳ \times ۱ \\ ۳ &= ۰,۳ \times ۱۰ \\ &= ۰,۳ \times ۱۰۰ \\ &= ۰,۳ \times ۱۰۰۰ \end{aligned}$$

راهیٲان و شیکاری پرسیارهکان

نەژمێرکردنی هزری بەکاربهێنە. تهواویبکه.

$$\begin{aligned} ۰,۴۵ &= ۰,۴۵ \times ۱ \\ &= ۰,۴۵ \times ۱۰ \\ &= ۰,۴۵ \times ۱۰۰ \\ &= ۰,۴۵ \times ۱۰۰۰ \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} ۰,۳۴۵۶ &= ۰,۳۴۵۶ \times ۱ \\ ۳,۴۵۶ &= ۰,۳۴۵۶ \times ۱۰ \\ &= ۰,۳۴۵۶ \times ۱۰۰ \\ &= ۰,۳۴۵۶ \times ۱۰۰۰ \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} ۰,۰۰۵ &= ۰,۰۰۵ \times ۱ \\ &= ۰,۰۰۵ \times ۱۰ \\ ۰,۵ &= ۰,۰۰۵ \times ۱۰۰ \\ ۵ &= ۰,۰۰۵ \times ۱۰۰۰ \end{aligned}$$

هەر ژمارهیهك له ۱۰ و له ۱۰۰ و له ۱۰۰۰ بده.

$$\begin{aligned} ۰,۰۱۵ & \text{ ۱۱} \\ ۱,۰۶۰۸ & \text{ ۱۵} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} ۰,۰۰۷ & \text{ ۱۰} \\ ۴۵,۶۹ & \text{ ۱۴} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} ۰,۵۱ & \text{ ۹} \\ ۰,۲۵ & \text{ ۱۳} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} ۰,۹ & \text{ ۸} \\ ۰,۲۱۷۸ & \text{ ۱۲} \end{aligned}$$

بههائی س نەژمێریکه

$$۴,۵ = \text{س} \times ۱۰۰ \text{ ۱۸}$$

$$۰,۸ = ۰,۰۸ \times \text{س} \text{ ۱۷}$$

$$۰,۰۹ = \text{س} \times ۱۰ \text{ ۱۶}$$

$$۳,۱ = ۱۰۰۰ \times \text{س} \text{ ۲۱}$$

$$۱,۹ = ۱۰۰ \times \text{س} \text{ ۲۰}$$

$$۱۵ = \text{س} \times ۱,۵ \text{ ۱۹}$$

۲۲ کرمه ليقه له خولهکێکدا ۸ سم دهپرێت. بۆ پرینی ماوهی ۸ م چهند خولهکی پێویسته؟

۲۲ نیوکیلۆگرام بریتیه له ۰,۵ کیلۆگرام. بههائی ۱۰۰ نیوکیلۆگرام، ۱۰۰۰ نیوکیلۆگرام چنده؟

۲۵ کاتی ۶,۷ له ۱۰۰۰۰ دهدهیت فاریزهکه له کوی دادنهئییت؟

۲۴ بنووسه بۆچی نەژمێرکردنی هزری لیکدانی ژمارهیهکی دهیی له ۱۰ و ۱۰۰ و ۱۰۰۰ ناسان دهکات؟

پیداچوونهوه و نامادهبوون بۆ تاقیکردنهوه

۳۰ بههائی ن لههاوکێشهکهدا نەژمێریکه.

$$۲۸ + ۲۲ + \text{ن} = ۹۰$$

$$۲۸ = \text{ن} \text{ ج}$$

$$۲۰ = \text{ن} \text{ ا}$$

$$۲۲ = \text{ن} \text{ د}$$

$$۳۰ = \text{ن} \text{ ب}$$

$$۲۳ \times ۳۴۵ \text{ ۲۷}$$

$$۸ \times ۱۴۵۶ \text{ ۲۶}$$

< یان > یان = لهناو • نابنی.

$$۳,۰۹ \bullet ۳,۹ \text{ ۲۹}$$

$$۰,۹۸ \bullet ۰,۸۹ \text{ ۲۸}$$

نواندىنى لىكدان

Multiply Representation

فېرىبە

چۆلەكە (پاسارى) بچووك چيا كۆمەلەيك چۆلەكەى بەزىنگەى بەخپوكرد. بارستايبان نزيكەى ٠,٢ كگم بوو. نەم كۆمەلە رۆژانە پيويستيان بە نزيكەى نيويەى بارستايبى خويان بە خواردن هەيه. چيا رۆژانە پيويستى بەچەند كگم خواردەنە بۇ چۆلەكەكانى؟

پيڭاچوونەوھى خيىرا

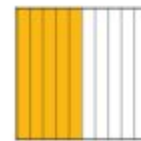
- ١ $٠,٤ + ٠,٤$
- ٢ $٠,٦ + ٠,٦$
- ٣ $٠,٧ + ٠,٧$
- ٤ $٠,٤ + ٠,٤ + ٠,٤$
- ٥ $٠,١ + ٠,١ + ٠,١$

نمونه

لىكدە $٠,٥ \times ٠,٢$ — بېرىكەوھ: نيويە يەكسانە بە $٠,٥$

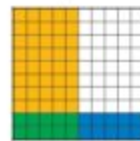
شەنگاوى ١

چوارگۆشەيك بۇ ١٠ نەستونى يەكسان بەشكە، ٥ لەو نەستونانە رەنگيكە بۇ نواندىنى $٠,٥$

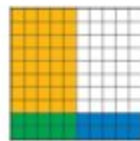
شەنگاوى ٢

چوارگۆشەيكە بۇ ١٠ ريزى يەكسان رەنگيكە بۇ دروستكردى ١٠٠ بەشى يەكسان. دوو ريز بە رەنگى جياواز لە رەنگەكانى تر بۇ نواندىنى $٠,٢$ رەنگيكە.

شەنگاوى ٣

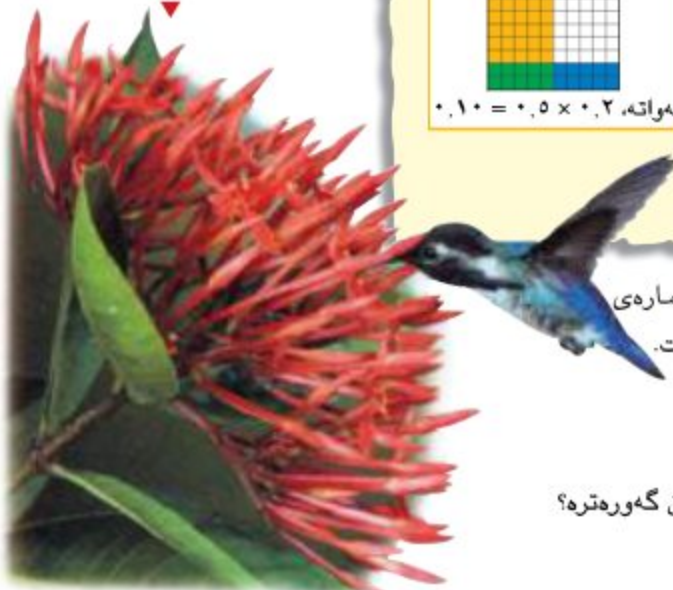
تەى پويەرهى كە رەنگەكان تيايدا دەچنە ناويەكەوھ. نەنجامى لىكدانى $٠,٥ \times ٠,٢$ لەنوئيى.

كەواتە، $٠,١٠ = ٠,٥ \times ٠,٢$

كەواتە، كۆمەلە چۆلەكە بەزىنگەكان هەر رۆژى پيويستيان بە $٠,١$ كگم خواردن هەيه، بۆتەوھى بژين.

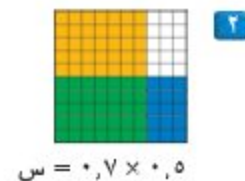
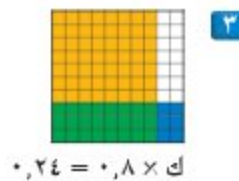
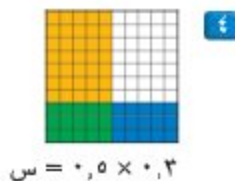
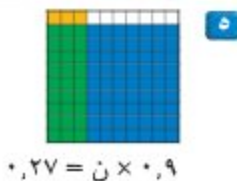
چۆلەكەى بەزىنگە دەتوانى بۇ دواوھ بفرى، بە دەورى خۇيدا وەك هەليكوپتەر بسورپنەوھ دەتوانى بالەكانى بە شۆوھى ٨ بسورپنى.

پيئويىنى ئەو پەيوەندييە چيە كە نەنجامى لىكدانى دوو ژمارەى دەيى هەريەكەيان بچوكتر لە ١ بە دوو ژمارەكەوھ دەبەستيت.

ساغبەكەوھ

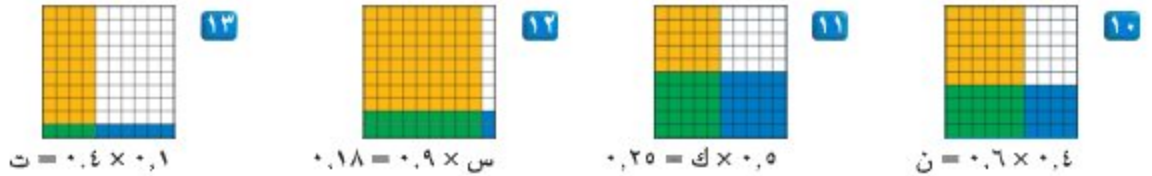
١ ئايا نەنجامى لىكدانى $٠,٤ \times ٠,٢$ بچوكترە لە ١ يان گەورەترە؟ وەلامەكەت لىكبەوھ. رستەى لىكدان لەهەر نمونەيكە تەواويكە

نمونەيەك بېكېھېنە و نەنجامى لىكدان ئەژمىرىكە.

۶ $0,5 \times 0,9$ ۷ $0,7 \times 0,4$ ۸ $0,3 \times 0,3$ ۹ $0,4 \times 0,8$

پستى لىكدان لەھەر نمونەيەك تەواويكە.

نمونەيەك بېكېھېنە و نەنجامى لىكدان ئەژمىرىكە.

۱۴ $0,8 \times 0,8$ ۱۵ $0,9 \times 0,1$ ۱۶ $0,2 \times 0,6$ ۱۷ $0,3 \times 0,8$

لىكېدە.

۱۸ $0,8 \times 0,7$ ۱۹ $0,8 \times 0,2$ ۲۰ $0,6 \times 0,9$ ۲۱ $0,7 \times 0,6$
 ۲۲ $0,6 \times 0,5$ ۲۳ $0,9 \times 0,8$ ۲۴ $0,4 \times 0,5$ ۲۵ $0,6 \times 0,3$

بەھى س لە پرسىارەكانى ۲۶ تا ۲۹ ئەژمىرىكە.

۲۶ $0,2 \times 0,14 = س$ ۲۷ $0,6 \times 0,48 = س$ ۲۸ $0,9 \times 0,63 = س$ ۲۹ $0,7 \times 0,35 = س$

۳۰ درىژتەرىن بۇق، بۇقى فولياتە، كاتىك قاچەكانى درىژ ۳۱ رەنئو دوو قوتووى ھەلگرت كە بارستايى ھەريەكەيان ۱,۲۹۸ كىگم بوو. ۵ قوتووى تىرىش كە بارستايى ھەريەكەيان ۰,۳۴۹ كىگم، رەنئو چەند كىلوگرام زياتر يان كەمتر لە ۱۰ كىگم ھەلدەگرت؟

۳۲ ھەلە لەكوئېھە؟ ھەوراز ووتى $0,6 = 0,6 \times 0,1$ ھەلەكەى ديارىبەكە و نمونەيەك بېكېشە.

۳۳ كوللە نزيكەى ۰,۸ م بازەدات و كىچ ۰,۵ ي بازەداتى كوللە بازەدات. كىچ چەند بازەدات؟

پىداچوونەو و نامادەبوون بۇ تاقىکردنەو

۳۸ ژمارە سى و بىست لەسەر شىوھى

ژمارەى دەبى و شىوھى كەرت كامەيە؟
 ا $32 : 3,2$ ب $23 : 2,3$
 ج $312 : 3,12$ د $302 : 3,02$

بۇ نزيكتەرىن مليۇن نزيكەو

۳۴ 409999 ۳۵ 16399999
 ژمارەكان لە بچووكترىنەو بۇ گەورەتەرىن پىزىكە.
 ۳۶ $81341 : 87413$ ۳۷ $109271 : 190271$

پیداچوونەوئەى خێرا

بۆ خانەى یەکان نزیكەوئەى.

۰,۶۸	۴	۳,۴	۱
۵,۳	۵	۹۹,۲	۲
		۰,۳۸	۳

دانانى فاريزه

Place decimal point

فیریه

بچووكترين مەمكار دريژى مشكە گرگنە لە لوتیەوئە تا كوئایى كلكى ۶,۱ سم. مشكى مالى به ۲,۹ جار لە مشكە گرگنە دريژتره. دريژى مشكى مالى چەندە؟ بۆ پرياردان لەسەر ئەوئەى كە وەلامەكە شياوئە. دەتوانى خەملاندن بەكاربەئینی بۆ دیاریكردنى شوئینی فاريزهكە لە ئەنجامی لیكدانى ژماره دەبیەكاندا.

نموونه ۱ لیكبه 6.1×2.9

هەنگاوی ۳

خەملاندن بۆ دانانى فاريزه لە ئەنجامی لیكداندا بەكاربەئینه

لەبەر ئەوئەى	۶,۱
خەملاندن بیریقە لە	$۲,۹ \times$
۱,۸ فاريزهكە دابئى	۵۴۹
تا ژمارهئەى تەواوئەكە	$۱۲۲۰ +$
لە ئەنجامی	۱۷,۶۹
لیكدانەكە لە دوو	↑
پەنوس پێكهائینی	

هەنگاوی ۲

لیكبه وەك ئەوئەى كە فاريزهكە نەبى.

۶,۱
$۲,۹ \times$
۵۴۹
$۱۲۲۰ +$
۱۷۶۹

هەنگاوی ۱

ئەنجامی لیكدان بخەملائینه هەر ژمارهیهك نزیكەوئەى.

6.1×2.9
↓ ↓
$18 = 6 \times 3$

مشكى گرگنە بچووكترين مەمكاره لە جیهاندا. دەتوانى لەناو كەوچكێكى چوئاندا بخەوئیت. بارستاییهكەى بەكسانه به بارستایى تۆپێكى سەرمیژ

كەواته دريژى مشكى مالى ۱۶,۴۷ سم.

نموونهى زیاتر

ب) لیكبه 1.25×0.75

بخەملائینه $1 \times 0.8 = 0.8$ أو $0.80 \rightarrow$

۱,۲۵
$۰,۷۵ \times$
۶۲۵
$۸۷۵۰ +$
۰,۹۳۷۵

لەبەر ئەوئەى خەملاندنەكە ۰,۸۰ فاريزهكە دابئى تا ئەنجامی لیكدانەكە لە ۱ بچووكتريئەت.

د) لیكبه 0.48×11

بخەملائینه $0 = 0.5 \times 10$

۰,۴۸
$۱۱ \times$
۴۸
$۴۸۰ +$
۵,۲۸

لەبەر ئەوئەى خەملاندنەكە ۵ فاريزهكە دابئى تا ژماره تەواوئەكە لە ئەنجامی لیكدانەكە لەبەك پەنوس پێكهائینی.

ژماردنی خانه دهییهکان

دووباره دهتوانیت فاریزهکه بهرچاو کردنی نهم تیبینییه دابنیت. ژمارهی خانه دهییهکان له کۆلکهکاندا پڤویسته یهکسان بیت به ژمارهیان له نهنجامی لیکداندا.

نمونه ۲ لیکبه $0,2 \times 0,7$

ههنگاوی ۲

سهرجهمی خانه دهییهکان له دوو ژمارهکه دیاریبکه. فاریزهکه دابنیت، دواى نهوهی که خانه دهییهکان دهژمیری، لهلای راستی له نهنجامی لیکدانوه دهستپیکه.

$$\begin{aligned} & \rightarrow 0,7 \text{ خانیهکی دهیی لهم کۆلکهیهدا ههیه} \\ & \rightarrow 0,2 \times \text{ خانیهکی دهیی لهم کۆلکهیهدا ههیه} \\ & \rightarrow 0,14 \text{ واته دوو خانیهی دهیی له نهنجامی لیکداندا دهبیت.} \end{aligned}$$

ههنگاوی ۱

لیکبه وهک نهوهی فاریزهکه نهی.

$$\begin{array}{r} 0,7 \\ 0,2 \times \\ \hline 14 \end{array}$$

لیکبه $0,14 = 0,2 \times 0,7$

نمونهی زیاتر

د

$$\begin{aligned} & \rightarrow 7,02 \text{ دوو خانیهی دهیی لهم کۆلکهیهدا ههیه} \\ & \rightarrow 0,23 \times \text{ دوو خانیهی دهیی لهم کۆلکهیهدا ههیه} \\ & \quad 2206 \\ & \quad 15040 + \\ & \rightarrow 1,7296 \text{ واته } 2 + 2 \text{ واته } 4 \text{ خانیهی دهیی له نهنجامی} \\ & \text{لیکداندا دهبیت.} \end{aligned}$$

ج

$$\begin{aligned} & \rightarrow 23 \text{ خانیهی دهیی لهم کۆلکهیهدا سفره} \\ & \rightarrow 0,04 \times \text{ دوو خانیهی دهیی لهم کۆلکهیه ههیه} \\ & \rightarrow 0,92 \text{ واته دوو خانیهی دهیی له} \\ & \text{نهنجامی لیکداندا دهبیت.} \end{aligned}$$

مشکی مال

لهبیرت نهچی دهتوانی خهملاندن یان سهرجهمی ژمارهی خانه دهییهکان له کۆلکهکاندا بهکاربهینی یو دیارکردنی شوینی فاریزهکه لهنهنجامی لیکداندا.

ساغیکهوه

۱ له نمونهی د چۆن دلنیا دهبیت که وهلامهکهت شیاوه.

باشترین خهملاندن ههلبژیره. **ا** یان **ب** دهوریده.

۲ $0,6 \times 34$ **ا** 24 **ب** $2,4$ **۳** $3,9 \times 4,2$ **ا** 16 **ب** $1,6$

ههر راهیتانیک کۆیی بکه. پاشان فاریزه له نهنجامی لیکداندا دابنیت.

۴ 29 **۵** $2,98$ **۶** $1,8$ **۷** $0,37$

$$\begin{array}{r} 29 \\ 0,7 \times \\ \hline 203 \end{array} \quad \begin{array}{r} 2,98 \\ 0,7 \times \\ \hline 2086 \end{array} \quad \begin{array}{r} 1,8 \\ 0,2 \times \\ \hline 36 \end{array} \quad \begin{array}{r} 0,37 \\ 0,64 \times \\ \hline 2368 \end{array}$$

نهنجامی لیکدان نهژمیریکه.

۸ $0,7 \times 9$ **۹** $12 \times 0,2$ **۱۰** $0,64 \times 90$ **۱۱** $0,5 \times 1,20$

۱۲ $0,4 \times 0,9$ **۱۳** $0,6 \times 0,37$ **۱۴** $18 \times 0,211$

باشترین خەملاڭدن ھەلبۆتۈرە، **ا** يان **ب** دەورىدە.

- ۱۵** ۰.۶×۲۲ **ا** ۱۲ **ب** ۱.۲ **۱۶** ۴.۸×۲.۳ **ا** ۱۰ **ب** ۱.۰
۱۷ ۶×۰.۸۲ **ا** ۰.۴۸ **ب** ۴.۸ **۱۸** ۰.۵×۴۲ **ا** ۲۰ **ب** ۲.۰

ھەر راھىتتا نىك كۆپى بىكە، پاشان فارىزەكە لە ئەنجامى لىكداڭدا دابنى.

۱۹ $\begin{array}{r} ۳.۴ \\ ۵ \times \\ \hline ۱۷۰ \end{array}$ **۲۰** $\begin{array}{r} ۰.۵۸ \\ ۲ \times \\ \hline ۱۱۶ \end{array}$ **۲۱** $\begin{array}{r} ۵.۴۸ \\ ۰.۷۲۶ \times \\ \hline ۳۹۷۸۴۸ \end{array}$ **۲۲** $\begin{array}{r} ۲.۳۲ \\ ۴.۶۸ \times \\ \hline ۱۰۸۵۷۶ \end{array}$

ئەنجامى لىكداڭ ئەژمىرىكە بىخەملىتە بۇ ساغكرىنەو.

- ۲۳** ۱۴×۰.۳ **۲۴** ۱۲۰۶×۰.۵ **۲۵** ۴.۵×۶.۸ **۲۶** ۳.۸×۷.۳۵
۲۷ ۲.۷×۵.۱ **۲۸** ۷.۲×۱۲.۹۲ **۲۹** ۰.۲۱×۱۹ **۳۰** ۴.۶۲×۳۸.۸
۳۱ ۰.۸×۰.۷ **۳۲** ۳.۱×۶.۹ **۳۳** ۰.۹×۰.۱۲ **۳۴** ۸۲×۰.۳۲۵
۳۵ ۰.۴×۰.۶۸ **۳۶** ۰.۹×۲.۳۶ **۳۷** ۰.۹۱۸×۰.۳ **۳۸** ۰.۰۷×۹.۲
۳۹ ۰.۷۵×۰.۲۵ **۴۰** ۰.۳۰۱×۰.۸ **۴۱** ۵.۶×۲.۷ **۴۲** ۶.۲×۴۳.۳
۴۳ ۰.۸×۲۴.۳۷ **۴۴** ۳.۲×۰.۸۴۸۱ **۴۵** ۰.۴۲×۹.۷۴۸ **۴۶** ۰.۱۸۱×۴۳۶.۳

۴۷ كام ئەنجامى لىكداڭ ۶ خانەى دەپى لەخۇ دەگرىت؟

- ا** ۰.۰۴۵۶×۰.۱۲ **ب** ۰.۰۴۵۶×۱.۲ **ج** ۰.۰۴۵۶×۱۲

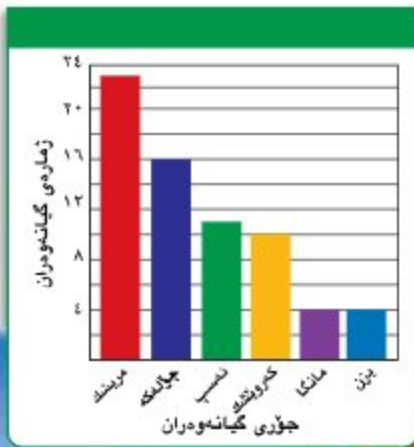
۴۸ كام ئەنجامى لىكداڭ ۵ خانە دەپىكى لەخۇ دەگرىت؟

- ا** ۱.۰۷۸×۰.۲۸۳ **ب** ۱.۰۷۸×۲.۸۳ **ج** ۱.۰۷۸×۲۸.۳

۴۹ **بنووسە** چۇن خەملاڭدن بۇ دانانى فارىزە لە ئەنجامى لىكداڭدا بەكار دەھىتى. نموونەى لەسەر بىنەو.

بەكار ھىتتانى پىدراو ھەكان وىنە روونكرىنەو ھەپپەكە بۇ شىكارى

پرسىارى ۵۰ تا ۵۳ بەكار ھىتتە.

۵۰ ژمارەى چۆلەكە چەندى زىاترە لە ژمارەى كەروپشك لەكىڭكەدە؟

۵۱ ۰.۲۵ ى ژمارەى كام گىانەو ھەر پەكسانە بە ژمارەى بىزەكان لە كىڭكەدە؟

۵۲ كام جۇر لە گىانەو ھەران كەمترىن ژمارەيان ھەپە لە كىڭكەدە؟

۵۳ ژمارەى مېرىشك چەندى زىاترە لە سەرجمەى ژمارەى مانگا و بىزىن لە كىڭكەدە؟

- ۵۴ ۴ قوتابى ۶ پاكت قەلەمىيان بەيەكسانى بەسەر
خۇيان دابەشكرد، ھەر پاكتەتى ھەمان ژمارەى
قەلەمى تېداپوو. ھەر قوتابىەك ۶ قەلەمى بەركەوت.
ژمارەى قەلەمەكان لە ھەر پاكتەتېكدا چەندبوو؟
- ۵۵ كىچ ماوہى ۱۳۰ ئەوہندەى درىژى خۇى باز
دەدات، ئەگەر درىژىيەكەى ۰,۱۶ سم بېت. ئەوا
ماوہىە چەندە كە باز دەدات؟

پېداچوونەوہ و نامادەبوون بۇ تاقىکردنەوہ

۵۶ $2074 + 7909 + 7981$

۵۷ $87 + \text{س} = 147$ شىكارىكە

۵۸ ژمارەى دەبى ھەشت بەش لە ھەزار كامەىە.

۵۹ ھاوكىشە شىكارىكە. سىفەتى بەكارھاتوو بۇ
 $17 \times \text{س} = 0$ دىارىكە

۶۰ لە كام ژمارەدا بەھای پەنووسى ۴
بچوكترىناينە؟

ج $7,4902$ ا $7,0492$
د $7,9204$ ب $7,2049$

ج $0,008$ ا $7,0492$
د $0,0008$ ب $7,0492$

شىكارى پرسىارەكان دەروازەيەك لەسەر خویند نەوہ

Link Up to Reading

پوختەى بکە واتە ھەمان زانىارى بە كورتکراوہى بنووسیتەوہ. بە مەرجىك زانىارىيە زۆر گرنەگان بەبىر بخەیتەوہ. سازان ۵ پۆژ لە ھەفتەيەكدا بەتېكراى ۸ كاتژمېر لە ھەر پۆژىكدا لەسەر كۆمپيوتر کار دەكات. دەزانی كە ۱۵۰ دینار بۆھەر (كىلووات كاتژمېر) (ك و ك) لە برى بەكارھىنانى كارەبا دەدات. سازان پېويستە چەند پارە بدات ئەگەر ۴ ھەفتە لەسەر كۆمپيوتر كارىكات؟

كارەباى بەكارھاتوو لەكاتژمېرېكدا (ك وات/ك)

سەرفكردن	جۆر
۰,۱	كۆمپيوتر
۰,۱	گلوپى ئاسايى
۱,۵	قز ووشك كەرەوہ
۰,۲	تەلفىزىون
۰,۶۵	ساردكەرەوہ
۴,۵	گېزەر

بوختەكە	شىكارەكە
بەكارھىنانى لەكاتژمېرېكدا	۰,۱
پۆژانە ۸ كاتژمېر	$0,8 = 0,1 \times 8$
۵ پۆژ لە ھەفتەدا	$4 = 0,8 \times 5$
۴ ھەفتە	$16 = 4 \times 4$
تېچوون لە ۴ ھەفتەدا	$24000 = 150 \times 16$

كەواتە، ۲۴ ۰۰۰ دینار دەدات.

بەكارھىنانى پېدراوہكان خستەكە بۆشىكارى پرسىارى ۲,۱ بەكارىيە.

- ۱ خىزانى سازان پۆژانە ۳ كاتژمېر گېزەر بەكار دەھىنن، لە ھەفتەيەدا پارەى كارەباكەى چەندە؟ وەلامەكەت بۇ نزيكترين دینار نزيككەوہ.
- ۲ گلوپى گازى ۰,۴ (ك و ك) لە ھەر كاتژمېرېك بەكار دېنئیت، تېچوونى گلوپىكى ئاسايى چەند زياتر لە گلوپىكى گازى بۇ ماوہى ۱۰ كاتژمېر.

پىداچوونەۋەى خىرا

- ۱ ۰.۴×۱
- ۲ ۰.۴×۲
- ۳ ۰.۴×۱۰
- ۴ ۰.۴×۲۰
- ۵ ۰.۵×۱۲۵

سفر له لىكداندا

Zeros in Multiplication

قىرىغە

ھەندىچار له ئەنجامى لىكداندا يان يەككەك لەكۆلكەكانى چەند سفرىك لەخۆدەگرئ.

مىروولە جورىك لە مىروولەى كاركەر ھەيە زۆر زۆر پچووكە بارستايى ھەر مىروولەيەك لەوانە ۰.۰۰۴ گرامە، ئەم مىروولەيە دەتوانئ ۵ ئەۋەندى بارستايى خۆى ھەلبگرئ لە پويشتندا؟ بارستايى ئەۋەى ھەلبدەگرئ چەند گرامە؟

$$\begin{array}{r} ۰.۰۰۴ \\ \times ۵ \\ \hline ۰.۰۲۰ \end{array}$$

سفرىك لە لای چەپى ئەنجامى لىكداندا بنوسە بۆ دانانى

فارىزەكە.

كەۋاتە، مىروولەى كاركەر دەتوانئ ۰.۰۲۰ واتە ۰.۰۲ گرام ھەلبگرئت.

نمونەكان

۱ ۹.۲۷×۰.۰۰۲ لىكبدە

$$\begin{array}{r} ۹.۲۷ \\ \times ۰.۰۰۲ \\ \hline ۰.۰۱۸۵۴ \end{array}$$

لەبەرئەۋەى پويستى بە ۵ خانەى دەپى لەئەنجامى لىكداندا ھەيە ۰ لەۋ خانەبەدا دايىنئ.

۲ ۰.۰۷×۰.۰۹ لىكبدە

$$\begin{array}{r} ۰.۰۷ \\ \times ۰.۰۹ \\ \hline ۰.۰۰۶۳ \end{array}$$

لەبەرئەۋەى پويستى بە ۴ خانەى دەپى لەئەنجامى لىكداندا ھەيە سفر لەھەر يەككەك لەۋ دوو خانەبەدا دايىنئ.

۳ ۱۸×۰.۰۰۳ لىكبدە

$$\begin{array}{r} ۱۸ \\ \times ۰.۰۰۳ \\ \hline ۰.۰۵۴ \end{array}$$

لەبەرئەۋەى پويستى بە ۳ خانەى دەپى لەئەنجامى لىكداندا ھەيە سفر لەۋ خانەبەدا دايىنئ.

دەتوانى ئامىرى بزمىر بۆ لىكدانى ژمارە دەپپەكان بەكاربەئنىت.

بدۆزەۋە ۰.۳۴×۰.۰۶

• ئەنجامى لىكدانى بۆ نزيكترين بەش لەسەد لە نمونەى أ چەندە؟

لەبىرت نەچى لەلای چەپى ئەنجامى لىكداندا پويستىت بە سفرى زيادە ھەيە تا ژمارەى خانە دەپپەكان ھەكسان بئت بەژمارەى خانە دەپپەكان لە كۆلكەكاندا.

ساغبکه وه

۱ بلی، چ کاتیگ سفره کان له ئەنجامی لیکداندا زیاددە کەیت بۆ دانانی فاریزه که لیکبە.

$۰,۰۰۳ \times ۸$ ۲
  $۰,۴ \times ۰,۰۴$ ۳
  $۹ \times ۰,۰۱۸$ ۴
  $۰,۰۰۰۶ \times ۶$ ۵

راهیتان و شیکاری پرسیاره کان

ئەنجامی لیکدان ئەژمێریکە.

$۰,۰۳ \times ۰,۸$ ۹	$۰,۰۱۶ \times ۰,۵$ ۸	$۰,۰۲ \times ۲$ ۷	$۰,۰۰۷ \times ۹$ ۶
$۰,۱۲$ ۱۳	$۰,۰۰۴$ ۱۲	$۰,۰۸$ ۱۱	$۰,۰۰۶$ ۱۰
$۰,۰۹ \times$	$۲۴ \times$	$۰,۰۲ \times$	$۹ \times$
$۰,۰۱۴$ ۱۷	$۰,۰۳۲$ ۱۶	$۰,۰۰۷$ ۱۵	$۵۴,۰۷$ ۱۴
$۰,۰۶ \times$	$۱۷ \times$	$۸ \times$	$۰,۰۴ \times$

ئەنجامی لیکدان ئەژمێریکە. بۆ نزیکترین بەش لەسەد نزیکبکە وه.

$۰,۰۶ \times ۵,۰۵$ ۲۱
  $۰,۰۵ \times ۳,۰۹$ ۲۰
  $۰,۰۵ \times ۰,۹۵$ ۱۹
  $۰,۰۸ \times ۰,۸۹$ ۱۸

< یان > = له شوینی • دابنێ.

$۰,۰۲ \times ۳,۰۱$ • $۰,۰۲۵ \times ۳$ ۲۳
  $۸ \times ۰,۰۰۹$ • $۹ \times ۰,۰۰۸$ ۲۲

۲۴ پرسیارێک بنووسە ئەم پێدراوانە لەخۆ بگریت. دووری نیوان مائی جوامیر و دەرمانخانە یەک ۰,۷۸ کم. وه ماوهی نیوان دەرمانخانە که و شوینی کاری باوکی ۱,۰۳ کم و نیوان ماله که ی و قوتابخانە که ی ۰,۳۶ کم.

۲۵ دایکی روهز ۲۸ کگم زهردهلوی بۆ دروستکردنی مرهبا کری. دایکی روهز بارستایی زهردهلوه که ی جارانی ۱,۰۷ کرد، بۆئوهی بارستایی مرهبا که دوی کولاندن و شکر تیکردن بزانی. بارستایی ئەو مرهبا یه که به دهستی دهیانی چندی له ۵۰ کگم که مته؟

۲۶ مزگه وتیک ۳,۸ کم له مائی سه رکۆ وه دووره، ئەو ماوه یه سه رکۆ رۆژانه بۆ به جیگه یاندنی نوژی به یانی و نوژی نیواره دهیبری چنده؟

۲۷ بنووسە ئەو ههنگاوانه ی که بۆ لیکدانی $۰,۰۶ \times ۰,۰۵$ به کاریده هیانی بنووسه.

۲۸ پرسیار چییه؟ چالاک دوو پاکهت چکلیتی کری بارستایی به که میان ۳,۰۲ کگم و ئەویتریان ۰,۹۹ کگم. وه لام ۴,۰۱ کگم.

پیداچوونه وه و ناماده بوون بۆ تاقیکردنه وه

۳۳ ژماره ۲,۲۱۷۸ بۆخانه ی رهنوسی شین نزیکبکە وه.

$۲,۲۱۸$ ۵
  $۲,۲۲$ ۳
  $۲,۲$ ۲
  ۲ ۱

$۳۹۷۲۶۵ - ۹۱۲۶۵۴$ ۲۹

$۷۲۳۴۵۱ + ۱۹۲۸۲۴۴۳$ ۳۰

$۱,۲۵ \times ۱۳$ ۳۲
  $۳۰۹ - ۴۵۶$ ۳۱

پیداچوونەوهى خیرا

> یان < یان = لەشویئى
دابئى.

۳۶,۲۵ ● ۳۶,۵۲ ۱

۵۱ ● ۴۹ ۲

۷,۸۴ ● ۷,۸۱ ۳

۰,۸۹ ● ۰,۹۸ ۴

۱,۲۵ × ۶ ● ۱,۵ × ۴ ۵

کارامەییەکانى شیکارى پرسیارەکان

برپاردان Problem Solving Skills: Taking Decision

تێیکە یتادابئى شیکارىکە ساغیکەوه

دیارى رەنگا و رەنگ زێرینگەرێک ملوانکە و بازە بە بەکارهێنانى موورو لە شەش رەنگى جیاواز دروست دەکات. ئەگەر ویستت ملوانکەیهک بە دیارى بۆ خوشکت بکړى و سێ جور ملوانکە لە دوکانەدا هەبى ه، ن، د. پێش ئەوهى برپارىدهى کام جورىان بکړیت پێویستە بىر لەچەند شتێک بکەیتەوه.

زانباریه هاتوووهکان لە دوو خشتهکە بەکاربهێتە بۆ ئەوهى وهلامى ئەم پرسیارانه بدهیتەوه.

ا) درێژى مۆروهکان لە هەریهکە لە ملوانکەکاندا چەنده؟ کامیان درێژتره؟

ب) ئەگەر زانیت خوشکت پیکهاتهکانى رەنگى (سور، پرتەقالى، وهنەوشەبى)، کام ملوانکە هەلدهبژێرى؟

ج) ئەگەر زانیت خوشکت بە ژماره تاکهکان گەشبینە کام ملوانکە هەلدهبژێرىت؟ وهلامهکەت پروونبکەوه.

د) دوکاندارهکە هەر سەنتیمهترێک لە ملوانکەى ه بە ۱۱۵۰ دینار و ملوانکەى ن بە ۱۲۰۰ دینار و ملوانکەى د بە ۱۲۵۰ دینار دەرۆشیت ئەگەر بتهویت گرانترین دیارى بکړى کام ملوانکە هەلدهبژێرى، وهلامهکەت پروونبکەوه.

باسبکە

• چەند لایەنى تر دەتوانى رەچاوى بکەیت پێش برپاردان لە کړینى هەر ملوانکەیهک که هەلدهبژێرى. باسبکە.

لهبیرت نهچى بهرورد لهنیوان راستیهکان و پیداوهکان بکە بۆئەوهى برپارىدهى.

ژمارهى مۆروهکان			
رەنگەکان	ملوانکە ه	ملوانکە ن	ملوانکە د
سوور	۰	۴	۴
شین	۱۲	۸	۸
سەوز	۱۲	۶	۸
زەرد	۱۲	۱۰	۱۲
پرتەقالى	۰	۴	۱
وهنەوشەبى	۱۲	۸	۸

درێژى مۆروهکان	
رەنگ	درێژى (سم)
سوور	۱,۲
شین	۰,۵
سەوز	۰,۷
زەرد	۰,۴
پرتەقالى	۱,۳
وهنەوشەبى	۰,۶

راھبېتان و شیکاری پرسیارهکان

پېدراوهکان بهکاربېښنه بۇ شیکاری پرسیاری ۱ و ۲

۱ نهگهرویسست ۱۲ بهسته تەلی دپکاوی جووتانه و ۱۰ بهسته ش له تەلی لوسی جووتانه بکړیت له کام

خهسلهتی تەلهکان			
جۆری تەل	دوکانی ا	دوکانی ب	دوکانی ج
دپکاوی	دریژی دوو بهسته ۰.۷۵ کم	دریژی یهك بهسته ۰.۳۳ کم	دریژی چوار بهسته ۱.۴۰ کم
لوس	دریژی یهك بهسته ۰.۴۷ کم	دریژی سی بهسته ۱.۵۰ کم	دریژی یهك بهسته ۰.۵۱ کم
دپکاوی جووتانه	دریژی سی بهسته ۱.۸۹ کم	دریژی یهك بهسته ۰.۷۵ کم	دریژی دوو بهسته ۱.۳۶ کم
لوسی جووتانه	دریژی یهك بهسته ۰.۸۹ کم	دریژی دوو بهسته ۱.۸۰ کم	دریژی یهك بهسته ۰.۹۲ کم

دوکانی ا و ب
نهوهی دتهوئ
بیکړی دریژتره؟

۲ نهگهرویسست ۴
بهسته تەلی دپکاوی
و ۳ بهسته تەلی لوس
له دوکانیک بکړی،

له کام دوکان نهوهی دتهوئ بیکړی
کورتره؟

ا دوکانی ا

ب دوکانی ب

ج دوکانی ج

د دریژیهکان له ههرسی دوکان وهکیهکن

۳ م له بهرامبهر کړینی ۱۰ م له دوکانی ج بهخوړایی وهردهگری. ۴ بهسته تەلی
دپکاوی له دوکانی ج کړی. چند مەتر بهخوړایی وهردهگری؟

ا ۱۸۴ م ج ۵۴۴ م

ب ۲۸۰ م د ۶۸۰ م

جیبهجیکردنه جیاوازهکان

۴ تیکرای ژمارهی نهو نۆتۆمبیلانهی که پوژانه پردی ژارواه له قهلاذی
دهرپن ۴۵۰ نۆتۆمبیله، فریاد ووتی ژمارهی نهو نۆتۆمبیلانهی که سالانه
بهسەر نهو پردهدا دهرپن ۲۵۰ ۱۶۴ نۆتۆمبیله. بهلام فرمان ووتی
۴۲۷۵۰ نۆتۆمبیله کامیان وهلامهکیان شیاوه؟ نه مه لیکبدهوه.

۵ پرسیاریک بنووسه پئویستیت به بریاردانه پېدراوه هاتووهکانی ناو
خشتهکی سهرهوه بهکاربېښنه.

۶ وینهی فودانهکان «میزلدان» بهکاربېښنه. فودانهکانی هیوا و هیدی بهتهنیشته یهکهوهن
فودانهی هاوار له فودانهی هیدی گورهتره. کی فودانهی خهتداری هیه؟

پیداچوونهوه Review

بهكسانه equal
دهبيهك tenth
بهشيك لهسهه hundredth
بهشيك لهههزار thousandth
خهملاندن estimate
چهندياره multiply
كولكه factor

دنيايون له زاروهدكان و چهكهكان ✓

دهرپرني گونجاو له ليستهكهدها ههلبژيره.

۱ $0,1$ ؟ دهنويني.

۲ $0,01$ ؟ دهنويني.

۳ دهتواني ؟ بهكاربهيني بو دياريكردي تاچهند وهلامهكه شياوه.

۴ ؟ برتييه له نهنجامي ليكداني ژمارهيهكي دراو له ژمارهيهكي سروشتي.

دنيايون له كارامهيههكان ✓

ههس ژمارهيهك له 10 ، له 100 ، له 1000 بده.

۸ $0,0225$

۷ $0,002$

۶ $0,64$

۵ $0,3$

ههس پرسياريك كوچي بكه. فاريزه دي دهبي لهههريهك له نهنجامي ليكداندا دابني.

۱۱ $11856 = 0,78 \times 0,152$

۱۰ $5344 = 3,34 \times 1,6$

۹ $25 = 0,5 \times 0,5$

ليكبه.

۱۴ 7×86685

۱۳ 88×1265

۱۲ 1239×6

ليكبه. بخهملينه بو ساغكردهوه.

۱۸ $2,3 \times 9,8$

۱۷ $0,6 \times 4,15$

۱۶ $22 \times 2,85$

۱۵ $0,8 \times 6,50$

۲۲ $\begin{array}{r} 3,96 \\ 28 \times \end{array}$

۲۱ $\begin{array}{r} 0,9 \\ 0,09 \times \end{array}$

۲۰ $\begin{array}{r} 7,62 \\ 0,08 \times \end{array}$

۱۹ $\begin{array}{r} 0,96 \\ 5 \times \end{array}$

دنيايون له شيكاري پرسيارهكان ✓

۲۵ نهنجامي ليكداني 60 له 900 سي سفرى تيدايه.

لهنهنجامي ليكداني 60 له 9000000 چهند

سفرى تيدايه؟

۲۶ راز ماوهي $24,65$ كم له پوژيكدان دهبري له 12

پوژدا چهند كيلومتر دهبري؟

۲۳ تاكو دهلي نهنجامي ليكداني 826547 له 269

دهكاتة 222341143 نايا نهه وهلامه شياوه؟

ليكبهوه.

۲۴ لازو دهلي نهنجامي ليكداني 6704 له 43

دهكاتة 46928 . نايا وهلامهكه شياوه؟

ليكبهوه.

ئامادەبوون بۇ تاقىکردنەوہ Standardized Test Prep

۵ محمد بە خىرايى ۹ كم/ك دەپرات. ماوہى پىشېركىكەى بە ۲,۹۱ ك برى، نزيكراوہى ماوہكەى كە برىوہتەى بۇ نزيكترين دەيى چەندە؟

- ا ۲,۶ كم ج ۲۶,۲ كم
ب ۲۶ كم د ۲۶۱,۹ كم

۶ لە ئەنجامى لىكدانى 0.06×0.03 ژمارەى خانە دەيپەكان كامايە؟

- ا ۲ ب ۴ ج ۵ د ۵

خشتەكە بۇ شىكارى برىسارى ۷ تا ۸ بەكاربەيتە.

خىرايى مېرووہكان	
مېروو	خىرايى (م/ج)
هنگ	۳,۱۵
زەردەوالە	۵,۸۸
شاھەنگ	۷,۸۳
مېش	۳,۹۶

۷ كام ريز كردن لە بچووكەوہ بۇ گەورەيە.

- ا ۳,۱۵:۳,۹۶:۵,۸۸:۷,۸۳
ب ۳,۱۵:۳,۹۶:۷,۸۳:۵,۸۸
ج ۳,۱۵:۵,۸۸:۳,۹۶:۷,۸۳
د ۳,۱۵:۳,۹۶:۵,۸۸:۷,۸۳

۸ زەردەوالەيەك لە ۶ چركەدا چەند مەتر دەبرى؟

- ا ۴۶,۹۸ م ج ۲۳,۷۶ م
ب ۳۵,۲۸ م د ۱۸,۹ م

بەدوای ووشە گرنگەكاندا بگەرئى
لە برىسارى ۱ خەملاندن ووشەيەكى گرنگە.
نزيكکردنەوہى كۆلكەكان بۇ خەملاندن
دەگەينىت جگەلە وەلامىكى تەواو.

وہلامى راست بۇ شىكارى برىسارى ۱ تا ۸ ھەلبزيرە.

۱ كام خەملاندن بۇ 29×625 شياوترە؟

- ا ۱۸۰۰۰ ج ۱۸۰۰
ب ۱۸۵۰ د ۱۲۰۰

۲ كام سيفتە بەكارھاتوہ لە $0 = 0 \times 1.25$

- ا سيفتەى پىكەوہبەستن
ب سيفتەى سفر
ج سيفتەى نالوگور
د سيفتەى بەشىنەوہ

۳ نووسين بە پىتى بۇ ژمارە ۱,۲۹ كامەيە؟

- ا سەد و بىست و نۆ
ب سەد و بىست و نۆ دەيپەك
ج يەك و بىست و نۆ دەيپەك
د يەك و بىست و نۆ بەش لەسەد

۴ ساكار ۱۶ پاكەت موروى كرى ھەر پاكەتئىك
۲۵ موروى تىدابوو ساكار چەند موروى كرىوہ؟

- ا ۴۰ ج ۱۷۵
ب ۱۵۰ د ۴۰۰

Write What You Know

ئەوہى دەيزانى بينوسە

- ۹ ھەنگىك و مېشك لە خالىكەوہ بۇ ماوہى ۲۱ چركە بەرەو ناراستەيەك فرين، يەككىيان بە چەند پىش ئەوہى ترىان دەكەوئت؟ پرونيكەوہ.
- ۱۰ پرونيكەوہ. چۆن ژمارەيەكى سروشتى لە ۱۰۰۰۰ دەدەى، و ژمارەيەكى دەيى لە ۱۰۰۰۰؟ بۆھەر يەكيان نمونەيەك بەئىنەوہ.

دابه شکردنى ژماره سروشتييه كان

بهشى
۶

Divide the Natural Numbers

له سه ره تايي ميژووه
مورو به كار هاتووه له
گوپينه وه و نه خش و
جوانكاري.

پرسياريك بو شيكار

خسته كه ژماره ي
موروه كان له پيوانه ي
جياوازا نيشان ده دات
بو دروست كردنى بازنيك
له ۷ پارچه ي يه كسان

له دريژيدا. بو هه ر
پيوانه يه ك له مورو،
ژماره ي موروه كان
له هه ر پارچه يه ك وه
دريژي هه ر پارچه يه ك
دياريكه.

ژماره ي موروه كان له بازنيكي
۷ پارچه ييدا

ژماره ي موروه كان	پيوانه ي موروه كان
۹۱	۲ ملم
۵۶	۳ ملم
۴۲	۴ ملم
۲۸	۶ ملم
۲۱	۸ ملم

زانباریه کانت ساغیکوه Check what you know

نهم لاپهره به به کار بیته بۆ دلتیا بوون له
هه بوونی نهم زانباریهانی که وای پیوسته بۆ نهم به شه

زاراوهکان ✓

دهسته واژهی گونجاو له لیسته که دا هه لیزیره.

- به شکر او dividend
به شدراو divisor
کۆلکه factor
نهنجامی دابه شکر دن
« بهرکهوت »
quotient
ماوه remainder
پیچه وانه inverse
به ها نه ژمیریکه
calculate value

- 1 نهم ژمارهی که دابه شکر او به سه ریا دابه شه کری پئی دهووتریت ؟
- 2 کاتیک ؟ که بری گۆراوه که به ژماره یه بگۆرپته وه و پاشان کرداره که جیبه جیبه که.
- 3 نهم ژماره یه که له کرداری دابه شکر دن دا دابه شیده که یه.
- 4 له پرسیاره که ی لای چه دا ؟ بریتییه له 7 و ؟ بریتییه له 3.

3	7	0
5	38	

دابه شکر دن به سه ر ژماره یه کی یه که رهنووسی ✓

دابه شیکه.

$\sqrt{39}$ 9	$\sqrt{92}$ 8	$\sqrt{61}$ 7	$\sqrt{93}$ 6	$\sqrt{85}$ 5
$\sqrt{52}$ 14	$\sqrt{97}$ 13	$\sqrt{44}$ 12	$\sqrt{58}$ 11	$\sqrt{84}$ 10
$4 \div 9684$ 19	$7 \div 897$ 18	$8 \div 264$ 17	$5 \div 45$ 16	$2 \div 312$ 15

دابه شکر دن به سه ر 10 دا ✓

دابه شیکه.

$10 \div 700$ 23	$10 \div 6700$ 22	$10 \div 400$ 21	$10 \div 670$ 20
$10 \div 8000$ 27	$10 \div 800$ 26	$10 \div 600$ 25	$10 \div 60$ 24

دلتیا بوون له دابه شکر دنه که ✓

دلتیا بوون له دابه شکر دن به به کاره یانی لیکنان

$\sqrt{372}$ 31	$\sqrt{874}$ 30	$\sqrt{93}$ 29	$\sqrt{46}$ 28
$\sqrt{80}$ 35	$\sqrt{704}$ 34	$\sqrt{300}$ 33	$\sqrt{91}$ 32

پیداچوونه‌وهی خیرا

70×4	۱	90×8	۳
400×2	۲	300×3	۵
90×6	۴		

دابه‌شکردن به‌سەر ژماره‌یه‌کی

یه‌ک ره‌نووسی

Divide dy 1-digit number

فیریه

له‌سەر مانگ هیژی راکیشانی مانگ به ۶ جار له هیژی راکیشانی زهوی که‌متره. ته‌نیک له‌سەر مانگ $\frac{1}{6}$ ی کیشه‌که‌یه‌تی له‌سەر زهوی، نه‌گەر به‌ردیک کیشه‌که‌ی له‌سەر زهوی ۱۰۲ نیوتن بیت. ئایا کیشه‌که‌ی له‌سەر مانگ چه‌نده؟

▶ گمشیاره ناسمانیه‌کان

له‌ماوه‌ی سانه‌کانی

۱۹۶۹ تا ۱۹۷۲ دا

۳۸۲کم به‌رد و گلیان

له‌سەر پرووی مانگ

هینایه‌وه.

پښتای یه‌که‌م بۆ دیارکردنی ره‌نووسی یه‌که‌م له‌نه‌جامی دابه‌شکردندا خه‌ملاندن به‌کاربه‌ینه. دابه‌شکه $6 \div 102$

سه‌نگاوی ۳

۲ یه‌کان دابگره

$$\begin{array}{r} 17 \\ 6 \overline{) 102} \\ \underline{12} \\ 42 \\ \underline{42} \\ 0 \end{array}$$

دابه‌شکه $6 \overline{) 102}$ لیکبه 17
لیکبه 7×6 لیکبه 42
لیکبه $42 - 42$
به‌راوردیکه $6 > 0$

سه‌نگاوی ۲

۱۰ ده‌یی دابه‌شکه

$$\begin{array}{r} 10 \\ 6 \overline{) 102} \\ \underline{6} \\ 42 \\ \underline{42} \\ 0 \end{array}$$

دابه‌شکه $6 \overline{) 102}$ لیکبه 10
لیکبه 1×6 لیکبه 6
لیکبه $6 - 6$
به‌راوردیکه $6 > 4$

سه‌نگاوی ۱

بخه‌ملینه

بیریکه‌وه

$$\begin{array}{r} 20 \\ 6 \overline{) 120} \\ \underline{12} \\ 0 \end{array}$$

کواته، ره‌نووسی یه‌که‌م له‌خانه‌ی ده‌یان دابنئ.

کواته کیشی به‌رده‌که له‌سەر پرووی مانگ ده‌کاته ۱۷ نیوتن

به‌های خانه‌یی بۆ دانانی ره‌نووسی یه‌که‌م به‌کاربه‌ینه. دابه‌شکه $9 \div 893$

سه‌نگاوی ۳

۳ یه‌کان دابگره

۸۳ یه‌کی دابه‌شکه

ساغیکه‌وه

نه‌جامی دابه‌شکردن

له‌به‌شدرای بده‌پاشان

ماوه‌که‌ی بۆ زیادیکه.

$$\begin{array}{r} 99 \\ 9 \times \\ \hline 891 \\ 2 + \\ \hline 893 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 83 \\ 9 \overline{) 893} \\ \underline{81} \\ 83 \\ \underline{83} \\ 0 \end{array}$$

دابه‌شکه $9 \overline{) 893}$ لیکبه 83
لیکبه 8×9 لیکبه 81
لیکبه $83 - 81$
به‌راوردیکه $8 > 2$
وه‌لام ۹۹، ماوه ۲

سه‌نگاوی ۲

۸۹ ده‌یی دابه‌شکه

$$\begin{array}{r} 89 \\ 9 \overline{) 893} \\ \underline{81} \\ 83 \\ \underline{81} \\ 2 \end{array}$$

دابه‌شکه $9 \overline{) 893}$ لیکبه 89
لیکبه 8×9 لیکبه 81
لیکبه $83 - 81$
به‌راوردیکه $8 > 2$

سه‌نگاوی ۱

پروانه‌سەدان

$$\begin{array}{r} 9 \\ 9 \overline{) 893} \\ \underline{81} \\ 83 \\ \underline{81} \\ 2 \end{array}$$

کواته $9 > 8$

پروانه‌ده‌یان.

$$\begin{array}{r} 9 \\ 9 \overline{) 893} \\ \underline{81} \\ 83 \\ \underline{81} \\ 2 \end{array}$$

$9 < 89$

۸۹ ده‌یی به‌کاربه‌ینه

ره‌نووسی یه‌که‌م له

خانه‌ی ده‌یان دابنئ

ساغبكه وه

۱ پروونيكه ره وه چۆن ده توانی به بی نهجامدانی کرداری دابه شکردن، دیاریبكه هیت كه نهجامی دابه شکردن له $539 \div 6$ له دوویان سی رهنوس پیکدیت.

خانمی رهنوسی یه كه له نهجامی دابه شکردنه كه دا دیاریبكه.

$\sqrt{9526}$ ۶ $\sqrt{6917}$ ۵ $\sqrt{472}$ ۴ $\sqrt{5213}$ ۳ $\sqrt{9117}$ ۲

راهینان و شیکاری پرسیارهكان

خانمی رهنوسی یه كه له نهجامی دابه شکردنه كه دا دیاریبكه.

$\sqrt{6176}$ ۱۱ $\sqrt{7807}$ ۱۰ $\sqrt{4183}$ ۹ $\sqrt{2724}$ ۸ $\sqrt{8504}$ ۷

دابه شبكه.

$\sqrt{8246}$ ۱۶ $\sqrt{4844}$ ۱۵ $\sqrt{5516}$ ۱۴ $\sqrt{489}$ ۱۳ $\sqrt{2408}$ ۱۲

$\sqrt{4223}$ ۲۱ $\sqrt{526}$ ۲۰ $\sqrt{3607}$ ۱۹ $\sqrt{912}$ ۱۸ $\sqrt{113}$ ۱۷

$4 \div 807$ ۲۶ $5 \div 414$ ۲۵ $6 \div 124$ ۲۴ $5 \div 905$ ۲۳ $8 \div 248$ ۲۲

به های ن بدوزه وه.

$1 \text{ م } 134 = \text{ ن } \div 269$ ۳۰ $3 \text{ م } 47 = \text{ ن } \div 7$ ۲۹ $4 \text{ م } 35 = \text{ ن } \div 5$ ۲۸ $2 \text{ م } 357 = \text{ ن } \div 3$ ۲۷

ژمه ناسمانیهكان		
ژماره ی ژمهكان	ژماره ی ژمهكان	جۆر
بۆهر یهكك	۲۰۳	شله مەنی خەست كه ناوی تئیکریت.
	۱۷۵	خواردمهنی نهكولاو
	۲۲۸	خواردمهنی خەست كه ناوی تئیکریت

به کارهینانی پیدراوهكان خشته كه بۆ شیکاری

پرسیاری ۳۱ و ۳۲ به کاربیتنه.

۳۱ تیمی گه شتیکی ناسمانی كه پیکهاتوه له ۷ گه شتیار، چەند ژهمیکی خواردن له هەر جۆریك بۆ هەر گه شتیاریک نامادهکراوه؟ خشته كه کۆپی بکه و تهواوی بکه.

۳۲ بارستایی خواردمهنی ریگا پیدراو بۆ هەر گه شتیاریکی تیمه كه دهگاته ۳,۸ کیلو له رۆژیکدا. جیاوازی نۆوان بارستایی تیمیکی ۷ کەسی له ۶ رۆژ و ۶ کەسی له ۷ رۆژدا چەندە؟

پیداچوونه وه و ناماده بوون بۆ تاقیکردنه وه

۳۷ بخه مینه، به بی نهجامدانی لیکدان، کام نهجامی لیکدان بچووکتیرینه.

0.1×0.9 [ج] 10×0.9 [ا]

0.01×0.9 [د] 1×0.9 [ب]

$6.8 + 0.8$ ۳۳

$3.47 - 6.16$ ۳۴

۳۵ ژماریهك بۆ شیوازه كه زیادبکه: $60, 48, 36, 24$ ... شیوازه كه باسبکه.

$4 \times \text{ن} = \text{ن} \text{ نه ژمیریكه كه } 16.5$ ۳۶

پیداچوننه وهی خیرا

$$\begin{array}{ll} 10 \times 43 & 1 \\ 30 \times 20 & 3 \\ 80 \times 50 & 5 \end{array} \quad \begin{array}{ll} 9 \times 25 & 2 \\ 12 \times 50 & 4 \end{array}$$

دابه شکردن به سهر ژماره یه کی دوو په نووسی

Divide by 2 - Digit numbers

فیریه

کاتزمیر و نیویک له کاتزمیریکا کارگه یه کی دروستکردنی کاتزمیر له وولاتی چین ۷۵۵ کاتزمیری له ماوهی ۲۳ رۆژدا دروستکرد، ناوهندی به رهه م هینان بو کاتزمیر له رۆژیکا چنده؟

نمونه

$$23 \overline{) 755} \quad 23 \div 755$$

هنگاوی ۳

۵ یه کان دابگره، ۶۵ یه کان دابه شکه

$$\begin{array}{r} 23 \overline{) 65} \\ 3 \times 23 \\ \hline 69 - 65 \\ \hline 19 \end{array}$$

دابه شکه $23 \overline{) 65}$
لیکبه 3×23
لیدریکه $65 - 69$
به اوردیکه $19 < 23$

هنگاوی ۲

۷۵ دهی دابه شکه

$$\begin{array}{r} 23 \overline{) 75} \\ 3 \times 23 \\ \hline 69 - 75 \\ \hline 6 \end{array}$$

دابه شکه $23 \overline{) 75}$
لیکبه 3×23
لیدریکه $75 - 69$
به اوردیکه $6 < 23$

هنگاوی ۱

بخه ملینه، بۆدانانی په نووسی یه کم له نه جامی دابه شکردنا، بیریکه وه

$$\begin{array}{r} 20 \overline{) 750} \\ 20 \times 30 \\ \hline 600 - 750 \\ \hline 150 \end{array}$$

کواته، په نووسی یه کم له خانهی دهیان دابنی.

$$\begin{array}{r} 23 \overline{) 755} \\ 20 \times 30 \\ \hline 600 - 755 \\ \hline 155 \end{array}$$

کواته، ناوهنده به رهه م هینانی کاتزمیره کان له نیوان ۲۲، ۲۳ کاتزمیره له رۆژیکا.

• پوونبیکه چۆن لیکدان به کاردینی بۆ ساغکردنه وهی $23 \div 755 = 32$ ماوه ۱۹

له بیرت نه چی بۆ دابه شکردن به سهر ژماره یه کی دوو په نووسی. یه که مجار بخه ملینه بۆ دانانی په نووسی یه کم. پاشان ههنگاوهکانی دابه شکردن په پیره بکه. دابه شکه لیکبه، لیدریکه، به اوردیکه، ههنگاوهکان دوباره بکه وه تا ماوه که ده بیته سفر یان که متر له به شدراو.

نمونه‌ی زیاتر

<p>ساغیکه‌وه</p> $\begin{array}{r} 1303 \\ 24 \times \\ \hline 5212 \\ 26060+ \\ \hline 31272 \\ 22+ \\ \hline \sqrt{31294} \end{array}$	<p>دابه‌شیکه</p> $\begin{array}{r} 1303 \\ 24 \overline{) 31294} \\ \underline{24} \\ 72 \\ \underline{72} \\ 00 \\ \underline{94} \\ 72 \\ \underline{22} \end{array}$	<p>ساغیکه‌وه</p> $\begin{array}{r} 95 \\ 16 \times \\ \hline 570 \\ 950 \\ \hline 1520 \\ 15+ \\ \hline \sqrt{1535} \end{array}$	<p>دابه‌شیکه</p> $\begin{array}{r} 95 \\ 16 \overline{) 1535} \\ \underline{144} \\ 95 \\ \underline{80} \\ 15 \end{array}$
--	--	--	---

له نمونه‌ی ب، له نه‌نجامی دابه‌شکردنه‌که سفره‌که چی ده‌گه‌ینی

شیوازه‌کان له دابه‌شکردندا

<p>هـ</p> <p>راستی بنه‌رته‌تی $5 = 6 \div 30$</p> <p>$5 = 60 \div 300$</p> <p>$50 = 60 \div 3000$</p> <p>$500 = 60 \div 30000$</p> <p>$5000 = 60 \div 300000$</p>	<p>د</p> <p>راستی بنه‌رته‌تی $2 = 6 \div 12$</p> <p>$2 = 60 \div 120$</p> <p>$20 = 60 \div 1200$</p> <p>$200 = 60 \div 12000$</p> <p>$2000 = 60 \div 120000$</p>	<p>ج</p> <p>راستی بنه‌رته‌تی $4 = 2 \div 8$</p> <p>$4 = 20 \div 80$</p> <p>$40 = 20 \div 800$</p> <p>$400 = 20 \div 8000$</p> <p>$4000 = 20 \div 80000$</p>
--	---	--

له‌بیرت نه‌چی راستیه بنه‌رته‌تیه‌کان و شیوازه‌کان بۆ دابه‌شکردن به‌سهر چه‌ندجاره‌کانی ۱۰ به‌کاربه‌ینه.

ساغیکه‌وه

۱ روونبکه‌وه بۆچی خه‌ملاندن بۆ دابه‌شکردن به‌کارده‌هینی؟

خانه‌ی ره‌نووسی به‌که‌م له نه‌نجامی دابه‌شکردندا دیاربه‌که.

$47 \overline{) 395}$ ۵	$53 \overline{) 2369}$ 4	$14 \overline{) 1624}$ 3	$36 \overline{) 209}$ 2
$23 \overline{) 4613}$ 9	$38 \overline{) 268}$ 8	$43 \overline{) 305}$ 7	$89 \overline{) 969}$ 6

دابه‌شیکه به لیکدان ساغیکه‌وه.

$81 \div 694$ ۱۳	$23 \div 3974$ ۱۲	$56 \div 2816$ ۱۱	$38 \div 831$ ۱۰
$54 \overline{) 34078}$ ۱۷	$74 \overline{) 3068}$ ۱۶	$38 \overline{) 4031}$ ۱۵	$42 \overline{) 365}$ ۱۴

نه‌ژمیرکردنی هزری بۆ ته‌واوکردن به‌کاربه‌ینه. شه‌و راستیه بنه‌رته‌تیانه‌ی به‌کاریده‌هیتیت بینووسه.

$\square = 50 \div 400$ ۲۰	$7 = 60 \div 420$ ۱۹	$8 = 40 \div 320$ ۱۸
$80 = 50 \div 4000$	$70 = 60 \div 4200$	$80 = 40 \div 3200$
$800 = 50 \div 40000$	$\square = 60 \div 42000$	$\square = 40 \div 32000$

راهبندان و شىكارى پرسىارهكان

خانەى رەنووسى يەكەم لە ئەنجامى دابەشكردنەكەدا دياربىكە.

$$\begin{array}{l} 71 \overline{) 9056} \quad 24 \\ 63 \overline{) 1824} \quad 23 \\ 25 \overline{) 3205} \quad 22 \\ 47 \overline{) 310} \quad 21 \\ 34 \overline{) 3894} \quad 28 \\ 21 \overline{) 458} \quad 27 \\ 68 \overline{) 54330} \quad 26 \\ 42 \overline{) 42785} \quad 25 \end{array}$$

دابەشكە: بە كردارى لىكدان ساغىبكەوه.

$$\begin{array}{l} 11 \div 10675 \quad 32 \\ 45 \div 458 \quad 31 \\ 78 \div 5690 \quad 30 \\ 49 \div 942 \quad 29 \\ 62 \div 30362 \quad 36 \\ 41 \div 8149 \quad 35 \\ 35 \div 12362 \quad 34 \\ 74 \div 4369 \quad 33 \end{array}$$

ئەژمىركردنى هزرى بۆ تەواوكردن بەكاربەيتنە. ئەو راستىە بنەپرتىەى بەكاربەيتنە بنوووسە.

$$\begin{array}{l} 5 = 90 \div 450 \quad 39 \\ 2 = 50 \div 100 \quad 38 \\ \square = 30 \div 90 \quad 37 \\ \square = 90 \div 4500 \\ 20 = 50 \div 1000 \\ 30 = 30 \div 900 \\ \square = 90 \div 45000 \\ \square = 50 \div 10000 \\ 300 = 30 \div 9000 \end{array}$$

هەر كردارىكى ساغكردنەوه بە پرسىارى دابەشكردنى گونجاو بىستەوه.

$$\begin{array}{l} 40 \text{ ساغىكەوه } 984 = 60 + (14 \times 66) \\ 41 \text{ ساغىكەوه } 9747 = 71 + (118 \times 82) \\ 42 \text{ ساغىكەوه } 19301 = 9 + (212 \times 91) \\ 43 \text{ ساغىكەوه } 7982 = 47 + (115 \times 69) \\ \text{أ} \quad 115 \text{ ماوه } 67 = 79 \div 7982 \\ \text{ب} \quad 14 \text{ ماوه } 60 = 76 \div 984 \\ \text{ج} \quad 118 \text{ ماوه } 71 = 82 \div 9747 \\ \text{د} \quad 212 \text{ ماوه } 9 = 91 \div 19301 \end{array}$$

ژمارەى نادىار بدۆزەوه.

$$20 \text{ ب } 89 = (10 \times \square) \div 3580 \quad 45 \quad 5 \square = 23 \div 1288 \quad 44$$

راستىە بنەپرتىەكان و شىوازەكان بۆ دۆزىنەوى بەهاى ن بەكاربەيتنە.

$$30 = 80 \div \text{ن} \quad 49 \quad \text{ن} = 90 \div 36000 \quad 48 \quad \text{ن} = 40 \div 160 \quad 47 \quad \text{ن} = 3 \div 90 \quad 46$$

هەلە لە كوئىدايە؟ هەلە لە كاغەزەى لە وئىنەكەدايە. ئايا لە

شىكارەكەدايە يان لە ساغكردنەوه؟ لىكبەدەوه هەلەكەش راست بکەوه.

هەلە لە كوئىدايە؟ جوتيار وتى ئەنجامى $40 \div 200000$ چوار

سفرى تىدايە، هەلەى جوتيار دەربخە و وهلامى راست بنوووسە.

ماناى ژمارە دوو ژمارە ئەنجامى دابەشكردنەكەيان 7، و سەرجهمیان

64. ئەو دوو ژمارەيە كامانەن؟

رېنووئى گەورەترىن ماوه لەكاتى دابەشكردنى ژمارەيك بەسەر 45 دا

كامەيە؟ ئەمە پروونبکەوه.

ساغىكەوه	15	0
$\sqrt{18282}$	18	282
15	18	
$18 \times$	102	
120	90	
150+	12	
270		
وهلام 18 ماوه 12		

نرخى بلىتى شانۆ 9 هەزار دىنار بۆ مامۆستايەك و 6 هەزار دىنارىش بۆ قوتابىەك. بەرپرسى قوتابخانە

11 بلىتى بۆ مامۆستايان كړى و بړى 153 هەزار دىنارى دا، ئايا لەو پارەيە چەند بلىتى بۆ قوتابىان كړيوه؟

۵۵ ۲ كچ و ۴ كور زەوييەكيان بۇ بەجىما كە رووبەرەكەى ۱ ۶۲۵ مەتر چوارگۆشە بوو. بەشى ھەر كچ و ھەر كورپىك چەندە؟ بۇ زانين ميراتەكە بەپيى ياساى تاينى ئىسلام دابەشەدەكرىت.

۵۶ لەمانگى رەمەزاندا كوئىخا ۱۰۹۰ كىلوگرام گەنمى بەسەر نەداراندا دابەشكرد. دوو لەوان ھەريەكەيان ۵۰ كىلوگرام دانى. ماوھكەى بەسەر ۱۱ نەدارى تردا دابەشكرد ھەريەكەيان چەندى بەركەوتووھ؟

بەكارھيئاننى پيئدراوھكان خشتەكە بۇ شيكارى پرسىيارى ۵۷ تا ۵۹ بەكاربھيئە.

۵۷ ناوھندە ژمارەى خالەكان كە تىپى سىروان لەھەموو ياريەكاندا تۆمارى كردووھ بخەملىئە؟

۵۸ پرسىياى چىيە؟ تىپى ئاراس ۲۱۰ خال كەمترى تۆماركردووھ.

۵۹ رېئويئى كام لەم دوو تىپە، ئاسۆيان سەنھارپ ناوھندى ژمارەى خالەكانى لە ياريەكدا گەورەترە؟

نەنجامەكانى يانەى تۆپى باسكە		
تىپ	ژمارەى يارى	ژمارەى خال
سىروان	۱۲	۸۱۶
ئاسۆ	۱۱	۷۲۰
سەنھارپ	۹	۶۲۵
ئاراس	۸	۴۱۵

پيئدراوونەوھ و نامادەبوون بۇ تاقىكردەنەوھ

۶۳ $0 = 0 \times 2$

۶۴ لە نەنجامى ئەم دابەشكردە چەند سفر ھەيە؟ $90 \div 72000$

سفر ۳ **ج** | سفر نىھ **ا**

سفر ۴ **د** | سفر ۲ **با**

سيفەتى ليكئاننى بەكارھاتوو لە پرسىيارەكانى ۶۰ تا ۶۳ ديارىكە.

۶۰ $5 \times (3 \times 2) = (5 \times 3) \times 2$

۶۱ $2 \times 7 = 7 \times 2$

۶۲ $8 = 1 \times 8$

گۆشەى روو ناكىران

شىكارى پرسىيارەكان

نزىكردنەوھ

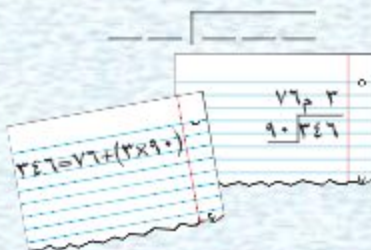
كەرەستەكان: كاغەز، قەلەم، دوو خشتەكى رەنووسكراو لە ۰ بۇ ۵، ۵ سى خشتەكى رەنووسكراو لە ۴ بۇ ۹.

بۆنەوھى يارى بكەين!

- يارىزانىك خشتەكەكان ھەلئەدا وئەو رەنووسانەى دەستى دەكەوئ بەكارىان دىئى بۇ نوسىنى پرسىيارىكى دابەشكردى ژمارەيەكى سى رەنووسى بەسەر ژمارەيەكى دوو رەنووسى.

- يارىزانى دووھم لە نەنجامى دابەشكردەكە و ماوھكە خۆى دلفيا دەكا. ئەگەر وەلامەكە راستبوو ئەوا ماوھكە تۆماردەكا، وئەگەر ھەلئەبوو ئەوا تۆمارى ناك.

- دوو يارىزانەكە ياريەكە تەواوئەكەن و پۆلەكانىان دەگۆرئەوھ و پرسىيارەكانى دابەشكردى و تۆماركردى ماوھ راستەكە دەنووسنەوھ ئەو يارىزانەى زۆرترين ژمارەى وەلامى راستە سەرکەوتووھ.

بیداچوونه‌وی خیرا

- ۱ $3 \overline{) 60}$
- ۲ $2 \overline{) 80}$
- ۳ $4 \overline{) 80}$
- ۴ $10 \overline{) 100}$
- ۵ $9 \overline{) 90}$

سفر له دابه‌شکردندا

Zeros in Division

فیریه

چالاک ۴ دوکانی همیه، ۴۳۲ کاتژمیری دیواری کپی و به یه‌کسانی به‌سەر دوکانه‌کانیدا دابه‌شکردنایا چند کاتژمیری له‌هەر دوکانیکدا داناوه؟

نمونه

$$\begin{array}{r} 4 \overline{) 432} \\ 110 = 4 \div 440 \end{array}$$

دابه‌شکه $4 \div 432$
بخه‌لینه $110 = 4 \div 440$

سه‌نگاوی ۳

یه‌کان دابگره. ۳۲ یه‌کان دابه‌شکه
بیریکه‌وه: $32 = 4 \times n$

دابه‌شکه

$$\begin{array}{r} 108 \\ 4 \overline{) 432} \\ \underline{40} \\ 32 \\ \underline{32} \\ 0 \end{array}$$

لیکبه
لیدهریکه
به‌راوردیکه $4 > 0$

دو‌نگاوی ۲

دو‌کان دابگره. ۳ ده‌یان دابه‌شکه
بیریکه‌وه: له‌بهرته‌وه‌ی $4 < 3$
• له‌ته‌نجامی دابه‌شکردن دابنی.

دابه‌شکه

$$\begin{array}{r} 10 \\ 4 \overline{) 432} \\ \underline{40} \\ 32 \\ \underline{32} \\ 0 \end{array}$$

لیکبه
لیدهریکه
به‌راوردیکه $4 > 3$

یه‌نگاوی ۱

۴ سه‌دان دابه‌شکه
بیریکه‌وه: ده‌توانری ۴ سه‌دان
دابه‌ش ۴ بکرتت که‌واته په‌نوو‌سی
یه‌کم له‌خانه‌ی سه‌دان له
ته‌نجامی دابه‌شکردن دابنی.

$$\begin{array}{r} 1 \\ 4 \overline{) 432} \\ \underline{4} \\ 32 \\ \underline{32} \\ 0 \end{array}$$

له‌بهرته‌وه‌ی ۱۰۸ نزیکه له‌خه‌ملاندنی ۱۱۰، وه‌لامه‌که شیاره، که‌واته ۱۰۸ کاتژمیری دیواری له‌هەر دوکانیکدا داناوه.

• نه‌گه‌ر نووسینی سفرت له‌ته‌نجامی دابه‌شکردنه‌که له‌بیربچی وه‌لامه‌که چۆن ده‌بی؟

له‌بیرت نه‌چی سفر له‌ته‌نجامی دابه‌شکردندا دابنی نه‌گه‌ر به‌شدراو
گه‌وره‌تر بی‌ت له‌په‌نوو‌سی به‌شکراو له‌م هه‌نگاوه‌دا.

ساغیکه‌وه

۱ پوونبیکه‌وه که‌ی برپار ده‌ده‌ی سفر له‌ته‌نجامی
دابه‌شکردندا دابنی؟ نمونه‌ی بۆ نه‌مه به‌پینه‌وه.

دابه شېكه. بخه مېلېنه بۇ ساغ كړدنه وه.

$27 \overline{) 4801}$ **۵** $40 \overline{) 8010}$ **۴** $7 \overline{) 73}$ **۳** $5 \overline{) 250}$ **۲**

راهیتان و شیکاری پرسیارهکان

دابه شېكه. بخه مېلېنه بۇ ساغ كړدنه وه.

$3 \overline{) 309}$ **۹** $8 \overline{) 255}$ **۸** $5 \overline{) 525}$ **۷** $6 \overline{) 624}$ **۶**
 $12 \overline{) 908}$ **۷۵** $40 \overline{) 8160}$ **۲۰۴** $63 \overline{) 635}$ **۱۱** $17 \overline{) 695}$ **۴۰**
 $82 \overline{) 8927}$ **۱۰۷** $37 \overline{) 3363}$ **۹۰** $73 \overline{) 5841}$ **۸۰** $43 \overline{) 759}$ **۱۷**
 $3 \div 606$ **۲۰۲** $8 \div 744$ **۹۳** $9 \div 528$ **۵۸** $2 \div 61$ **۳۰**
 $63 \div 6315$ **۱۰۰** $81 \div 8241$ **۱۰۱** $50 \div 5046$ **۱۰۰** $40 \div 1220$ **۳۰**

به های ن نه ژمیریکه.

$104 = 209 \div n$ **۲۹** $301 = 7 \div n$ **۲۸** $110 = 8 \div n$ **۲۷** $n = 5 \div 305$ **۲۶**

هموو خشته که ته اوویکه، و ریسای دابه شکر دنه که بنووسه.

۴۱۲	۴۰۴	■	۸۳	ناوه ووه، ن	۳۱	۵۶۴	۲۳۹	۱۰۷	۴۹	ناوه ووه، ن	۳۰
■	۱۰۱	۳۴ ماره	۲۰ ماره	دوره ووه		■	■	۱۵ ماره	۷	دوره ووه	

۳۳ و دزهرتی کشتوکالی هریمی کوردستان ۲۵۳۵ نهمام سیوی بهیه کسانى به سر ۱۵ گوندا دابه شکر د. هر گوندهی چوند نهمامی بهرکه وتووه؟

۳۲ بۇ دورینی دسته سړیک، پارچه یه ک قوماش دریزیه که ی ۲۵ سم بیت به شده کات ژماره ی دسته سړه کان که بتوانرئ له پارچه قوماشیک دریزیه که ی ۵ م بیت بدروئ چنده؟

۳۵ خیرخوازیک ۳۵۳۶۰۰۰ دیناری بهیه کسانى به خشیه سر ۱۷ خیزانی هژار. هر خیزانیك چندی بهرکه وتووه؟

۳۴ رینوینى نایا ۰ له نهجامی دابه شکر دنى ۸۸۴ ÷ ۴ دا هیه؟ چۆن دهرانی بهی تهوی دابه شکر د بکه؟

۳۷ باوکی شانؤ ۱۲ کورسی کرې، ۲۰۰ هزار دیناری دایه بازارگانه که ۸۰ هزار دیناری بۇ گپراهه وه، نرخى يه ک کورسى چنده؟

۳۶ هه له له کویدایه؟ ناریان وتی ۶ ÷ ۶ ده کاته ۱. که واته ۶ ÷ ۶۰۶ = ۱۱. هه له که دیار بکه و راسته که بنووسه.

پیداچوونه وه و ناماده بوون بۇ تاقیردنه وه

41 ژماره ۲۴۶,۹۷۵ به دریزى بنووسه.
 42 ژماره یه کی دهی هاوتا بۇ ژماره ۰,۰۰۴ هه لیزیره.
 38 $100 - 47 =$
 39 $500 - 176 =$
 40 $786 - 2000 =$
ا ۴,۰   **ب** ۰,۴   **ج** ۰,۰۴۰   **د** ۰,۰۰۴

پیداچوونه وهی خیرا

- ١ $٤ + ٣٤٥$
- ٢ $١١ + ٧٨١$
- ٣ $٩ + ٦٣٨$
- ٤ $٣٨ + ٦٧٦٠$
- ٥ $١٢ + ١٢٣٢$

قامیشی حهیزهران به زهمیکی سرهکی له خواردنی ورجی پاندا داده نریت. ورجی پاندا رۆژانه زیاتر له ١٨ کیلو له قامیشی تهر دهخوات

راهینان له سهر دابه شکردن
Practice on Division

فیریه

چهند ده توانی بخۆ ورجی پاندا له سالیکیدا ٦٢٠ ٤ کیلو قامیشی حهیزهران و گه لاکانی دهخوات ناوهندهی خواردنهکی له مانگیکیدا چهنده؟

نمونه

دابه شیکه $١٢ \div ٤ \ ٦٢٠$ $١٢ \overline{) ٤ \ ٦٢٠}$

هنگاوی ٤

سفر به کان دابگره، ٦٠ بهکی دابه شیکه

$$\begin{array}{r} 380 \\ 12 \overline{) 4620} \\ \underline{36} \\ 102 \\ \underline{96} \\ 60 \\ \underline{60} \\ 0 \end{array}$$

وهلام ٣٨٥

هنگاوی ٣

٢ دهیان دابگره، ١٠٢ دهیان دابه شیکه.

$$\begin{array}{r} 38 \\ 12 \overline{) 4620} \\ \underline{36} \\ 102 \\ \underline{96} \\ 60 \\ \underline{60} \\ 0 \end{array}$$

هنگاوی ٢

٤٦ سهه دابه شیکه، خه ملاندنی به کهم به کابهینه.

$$\begin{array}{r} 3 \\ 12 \overline{) 4620} \\ \underline{36} \\ 10 \end{array}$$

هنگاوی ١

بخه ملینه بیریکه وه

$$\begin{array}{r} 400 \\ 12 \overline{) 4800} \\ \underline{48} \\ 0 \end{array}$$

کهواته، رهنوسی به کهم له خانهی سهه دان دابنی.

کهواته ورجی پاندا مانگانه ٣٨٥ کگم له قامیشی حهیزهران و گه لاکانی دهخوات.

نمونهی زیاتر

ساغیکه وه

$$\begin{array}{r} 61 \\ 42 \times \\ \underline{122} \\ 2440 + \\ \underline{2062} \\ 17 + \\ \sqrt{2079} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 61 \\ 42 \overline{) 2079} \\ \underline{252} \\ 59 \\ \underline{42} \\ 17 \end{array}$$

وهلام ٦١ ماره ١٧

ساغیکه وه

$$\begin{array}{r} 24 \\ 35 \times \\ \underline{120} \\ 720 + \\ \underline{840} \\ 3 + \\ \sqrt{843} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 24 \\ 35 \overline{) 843} \\ \underline{70} \\ 143 \\ \underline{140} \\ 3 \end{array}$$

وهلام ٢٤ ماره ٣

دهتوانیت نامیری بژمیر بو جیبه جیکردنی دابه شکردنه که به کار بهینیت؟

$= 42 \div 2079$
٦١ م ١٧

Calculator interface showing buttons for Enter, 4, 2, Inter, 2, 0, 7, 9.

ساغبكهوه

۱ رېنويېنى پوونېكوه چوڼ ژماره يه كى ۴ رېنويسى به سەر ژماره يه كى ۳ رېنويسى دابه شده كى؟

دابه شبكه و ساغبكهوه

$$48 \div 1242 \quad 4$$

$$29 \overline{) 073} \quad 7$$

$$14 \div 92 \quad 3$$

$$61 \overline{) 36182} \quad 6$$

$$15 \div 851 \quad 2$$

$$42 \overline{) 23898} \quad 5$$

راهيتان و شيكارى پرسيارهكان

دابه شبكه

$$23 \div 89 \quad 11$$

$$92 \overline{) 46235} \quad 15$$

$$42 \overline{) 23911} \quad 19$$

$$37 \overline{) 6313642} \quad 23$$

$$37 \div 4091 \quad 10$$

$$51 \overline{) 4095} \quad 14$$

$$48 \overline{) 24916} \quad 18$$

$$41 \overline{) 8269079} \quad 22$$

$$19 \div 4161 \quad 9$$

$$33 \overline{) 1877} \quad 13$$

$$69 \overline{) 2109} \quad 17$$

$$32 \overline{) 306452} \quad 21$$

$$65 \div 402 \quad 8$$

$$71 \overline{) 7171} \quad 12$$

$$91 \overline{) 5396} \quad 16$$

$$25 \overline{) 424867} \quad 20$$

ژماره ناديار له پرسيارهكانى ۲۴ تا ۲۹ دياريكه.

$$78 = 99 \div 7 \quad 22 \quad 26$$

$$15 = 1 \div 1065 \quad 25$$

$$18 = 23 \div 4 \quad 4 \quad 24$$

$$62 = (15 \times \square) \div 1860 \quad 29$$

$$1 \square = 90 \div (18 - 1188) \quad 28$$

$$15 \square = 76 \div 12084 \quad 27$$

۳۰ له پوژى جيهانى بو پاراستنى گيانداران ۳۱۰۰۰

كس سهردانى سايتكى نهنه رنيتيان كرد تايبهت

بوو به ورچى پاندا، ناوهندهى ژماره مىوانهكانى

نهم ساپته له كاتژميركدا چهنده؟

۳۱ ماناى ژماره بچووكترين ژمارهى چوار رېنويسى

كامهيه دابهشى ژماره ۲۰ بكرېت و ماوهكى ۵

بمېنېتهوه.

۳۲ ورچى پاندا له ساليكدا نزېكه ۵۱۱۰ كاتژمير

چالاكه هر جارېك ماوهى پشودانى له نيوان ۲ تا

۴ كاتژمير. ورچى پاندا چهنه كاتژمير له پوژيكددا

چالاكه؟

بيداچوونهوه و نامادهبوون بو تاقيردنهوه

۳۷ بارستايى سهلكېك پهنير ۲,۷۵ كگم

چېشتخانهيهك ۱۸ سلك پهنيرى كرى، بارستايى

گشتى سلكهكان چهنديان له ۵۰ كگم كه متره؟

$$\text{ج} \quad 0,60 \text{ كگم}$$

$$\text{د} \quad 1,50 \text{ كگم}$$

$$\text{ا} \quad 0,03 \text{ كگم}$$

$$\text{ب} \quad 0,50 \text{ كگم}$$

سيفهتى كوكردنهوه له پرسيارى ۳۳, ۳۴ دياريكه

$$10 + 7 = 7 + 10 \quad 33$$

$$(3 + 2) + 4 = 3 + (2 + 4) \quad 34$$

$$7,48 + 16,82 \quad 36 \quad 16,09 - 24,18 \quad 35$$

پیداچونەوهى خیڤا

$$\begin{array}{l} 9 \div 39 \quad 2 \quad 8 \div 29 \quad 1 \\ 5 \div 22 \quad 4 \quad 7 \div 60 \quad 3 \\ 6 \div 25 \quad 5 \end{array}$$

کارامه‌ییه‌کانى شیکارى پرسیاره‌کان

لیکدانه‌وهى ماوه

Problem Solving Skills Explanation the Remainder

تیگه پلانداى شیکارىکە ساغیکه‌وه

دیاریکه ماوه چۆن بۆ شیکارى پرسیاره هاتووێه‌کانى خوارمۆه به‌کار هاتوو. پرسیاره‌که دیاریده‌کا کهى ده‌توانى ماوه‌که فهرامۆش بکەى و نه‌نجامى دابه‌شکردنه‌که بۆ نه‌و ژماره‌یه‌ى که‌راسته‌وخۆ له‌دوايه‌وه دى نزیکه‌بته‌وه، و کهى ماوه وه‌ك به‌شیک له وه‌لامه‌که به‌کاردى.

له‌بیرت نه‌چى کاتیک پرسیاریکى دابه‌شکردن شیکارده‌کهى نه‌وا مانای ماوه‌که په‌یوه‌ندى ده‌بى به‌وهى پرسیاره‌که له‌خۆى گرتوو.

نمونه

ا ۱۸۵۳ دێده‌وان له‌ ناھه‌نگى کۆتایى دێده‌وانى به‌شداربوون، هر شه‌ش که‌سێک به‌ده‌ورى میژیکدا دانیشتن. ده‌بى ریکخه‌رى ناھه‌نگه‌که چەند میژ ناماده‌بکا بۆ نه‌وهى گشت به‌شداربوون له‌ده‌ورى دابنیشن.

$$\begin{array}{r} 308 \\ 6 \overline{) 1853} \\ \underline{18} \\ 05 \\ 0 \\ 03 \\ \underline{48} \end{array}$$

له‌به‌ر نه‌وهى ۳۰۸ میژ به‌شى هه‌موو به‌شداربوون ناکات. بۆیه پیویسته ریکخه‌رى ناھه‌نگه‌که ۳۰۹ میژ ناماده‌بکا.

ب رۆشنا ۱۳۱ گۆلى هه‌یه. ئایا ده‌توانى چەند چه‌پكى شه‌ش گۆلى ناماده‌بكات.

$$\begin{array}{r} 21 \\ 6 \overline{) 131} \\ \underline{12} \\ 11 \\ 6 \\ 5 \end{array}$$

ده‌توانى ۲۱ چه‌پك ناماده‌بكات. چونكه ۵ گۆله‌ ماوه‌کهى به‌شى چه‌پکى تر ناکات.

ج سه‌رۆكى تىمى دێده‌وانى په‌تیکى به‌کاره‌ینا که درێژه‌کهى ۱۴۵ سم بۆ نیشاندانى رێگه‌ى دروستکردنى گرێدان په‌ته‌کهى کرد به‌ ۴ به‌شى په‌کسانه‌وه درێژى هر به‌شیک چه‌نده‌؟

$$\begin{array}{r} 36 \\ 4 \overline{) 145} \\ \underline{12} \\ 25 \\ 24 \\ 1 \end{array}$$

که‌واته درێژى هر به‌شیک له په‌ته‌کهى $\frac{1}{4}$ ۳۶ سم.

باسیکه

- پوونیکه‌وه چۆن ماوه‌که له وه‌لامى پرسیارى أ و ج به‌کارهات؟
- پوونیکه‌وه بۆچی ژماره‌ى که‌رتى وه‌ك ماوه شیاوه له پرسیارى ج وه شیاو نیه له‌هه‌ردوو پرسیارى أ و ب ؟

راھىنان و شىكارى پرسىارەكان

شىكارىكە پاشان ماوھەكە لىكېدەوھ.

۱ شاپاز ۱۷۰ كىتېبى ھەيە، ويىتى بەيەكسانى بەسەر ۵ پەقەي كىتېبخانەكەيدا دابەشېكا. زۆرتىن ژمارەي كىتېب لەسەر ھەر پەقەيەك چەندە؟ چەند كىتېب دەمىنئىتەوھ؟

بەكارھىنانى پىدراوھەكان خىشەكە بەكاربېتتە نامىرېك بۇ دروستكردى گەنمەشامى كەھەر جارېك ۸۰ پەرداخ گەنمەشامى دروستدەكات.

۳ ناران لە ھەر كىرارىكى دروستكردى گەنمە شامىدا دەتوانى ۱۳ كىسى گەورە پرىكات. چۆن ماوھەكى لىكدايەوھ؟

ا ماوھى نىە.

ب ماوھەكى فرامۆش كىرودوھ.

ج ماوھەكى نىزىكرودوھ.

د ماوھەكى بەكارھىنا.

۲ كۆمەلېك لە ۱۸ كچ فېرى پىكخستنى گولەكان دەبن، ۱۲۴ گوليان لايە. نايان ژمارەي گولەكان بەشەكەن بۆئەوھى ھەر كچېك كۆمەلەيەك لە ۷ گول پىكخات؟

كىسى گەنمەشامى (شامەدەرى)

پېئوانە	پەرداخەكان لەھەر كىسىكا
بچووك	۴ پەرداخ
گەورە	۶ پەرداخ

۴ ھىران ۸ كىسى لەپېئوانە گەورەكە فرۆشت نايان نەو گەنمەشامىيەي ماوھتەوھ ۹ كىسى بچووك پرىدەكات؟ دەتوانى چەند كىسى بچووك پرىكات؟

ا نەخىر، ۸ كىسى ج بەلى، ۱۰ كىسى

ب نەخىر، ۳ كىسى د بەلى، ۸ كىسى

جىبەجىكرىدە جىاوازەكان

۵ ۲۱۳ قوتابى لە چەند قوتابخانەيەك بۇ قىستىقالى سالانە ناويان تۆماركرى، زۆرتىن ژمارەي قوتابىيان لەگەل ھەر مامۆستايەك ۹ يە. كەمترىن ژمارەي مامۆستايانى پىويست چەندە؟

۷ ۱۰۵ قوتابى دابەشكران بەسەر پاسەكانى قوتابخانەدا بۇ پىويست بۇ گەشتى قوتابخانە. نەگەر ھەر پاسېك ۴۲ قوتابى بگرىت. نايان دوو پاس بەشى گواستنەوھى قوتابىيان دەكات.

۹ ماوھى نىوان مالى دەرباز و مزگەوت ۱۲۴۷ م كە دەكاتە ۴ نەوھندى ماوھى نىوان مال و قوتابخانەي. قوتابخانەكە چەند لە مالى دەربازوھە دوورە؟

۶ كارمەند ۲۸۸ وئەنى ھەيە، نەلبومىكى ۵۰ پەرىي كرى. لە ھەر پەرىيەكى شويىنى ۶ وئە دەبېتتەوھ. نايان كارمەند دەتوانى ھەموو وئەكان لەناو نەلبومەكەدا دابنى؟ وەلامەكەت پرونىكەوھ.

۸ شىوازەكان خونچە ملوانكە دروستدەكات، ويىتى ۶۰ موروو بەكاربىنى. شىوازىكى داھىنا كە برىتتەيە لە دانانى مورويەكى سور و يەكى شىن و پاشان كەسك، پەنگى موروى سى و يەكەمىن چۆنە؟

۱۰ پرسىار بنووسە دابەشكرىدە لىكدانەوھى ماوھ پىويستە بۇ وەلامدانەوھى پرسىار. پرونىكەوھ چۆن ماوھ بەشدارى لە وەلامدانەوھى پرسىار دەكا؟

پیداچوونەوہ Review

remainder ماوہ
zero سفر
به‌های خانہ‌یی
place value
شیۆزەکان
estimate خەملاندن
چەندجارەکان
multiples

دۇنيابوون لە زاراوہکان و چەمکەکان ✓

دەستەواژەى گونجاو لە لیستەکەدا هەلبژێرە.

۱ بۆ دۇنيابوون لە دابەشکردندا دەگریت ؟ بەکاربێت.

۲ دەتوانیت راستیە بنەرەتیەکان و ؟ بەکاربێنى بۆ.

دابەشکردن بەسەر چەندجارەکانى دە.

۳ ؟ بریتیە لە بەهای ماوہ دواى ئەژمێرکردنى ئەنجامى دابەشکردن.

دۇنيابوون لە کارامەییەکان ✓

ئەژمێرى هزرى بەکاربەینە بۆ ئەواوکردن.

۱ $\square = 90 \div 810$

۵ $8 = 80 \div 640$

۴ $7 = 70 \div 490$

$\square = 90 \div 8100$

$\square = 80 \div 6400$

$70 = 70 \div 4900$

$900 = 90 \div 81000$

$800 = 80 \div 64000$

$\square = 70 \div 49000$

دابەشکە.

۱۰ $\begin{array}{r} 6 \overline{) 341} \end{array}$

۹ $\begin{array}{r} 8 \overline{) 998} \end{array}$

۸ $\begin{array}{r} 7 \overline{) 4308} \end{array}$

۷ $\begin{array}{r} 9 \overline{) 504} \end{array}$

۱۴ $\begin{array}{r} 71 \overline{) 185210} \end{array}$

۱۳ $\begin{array}{r} 27 \overline{) 344} \end{array}$

۱۲ $\begin{array}{r} 23 \overline{) 66804} \end{array}$

۱۱ $\begin{array}{r} 45 \overline{) 4292} \end{array}$

هەر هاوکیشەیهک شیکاریکە.

۱۸ $72 = 8 \div 504$

۱۷ $97 = 3 \div 8$ س

۱۶ $43 = 8 \div 8$ ک

۱۵ $72 = 8 \div 360$

$7 = 8 \div 56$ ن

$291 = 3 \div 294$ س

$326 = 8 \div 2608$ ک

$6 = 5 \div 30$ ن

۱۹ $8 = 96 \div 8$ شیکاریکە پاشان وەلامەکەت ساغبکەوہ.

۲۰ $7 = 0 \div 7$ شیکاریکە پاشان وەلامەکەت ساغبکەوہ.

دۇنيابوون لە شیکاری پرسیارەکان ✓

شیکاریکە پوونبکەوہ چۆن ماوہکە لیکنەدەپەوہ.

۲۱ ۱۲۳ قوتابى لەوانەى هونەردا ناویان تۆمارکرد. ۲۲

هەر پۆلیک تەنھا جیگای ۱۱ قوتابى دەبێتەوہ.

کەمترین ژمارەى پۆلى پێویست چەندە؟

پوونبکەوہ.

۲۳ هەژیر پارچە شیرینی بە پاکەت دەفرۆشى. هەر

پاکەتەى ۶ پارچە دەگریت. ۲۲۶ پارچە شیرینی ۲۴

هەبى چەند پاکەت شیرینی دەفرۆشیت؟

هاوړی پەتیکى ۶۰ م کرد بە ۸ بەشى یەكسان.

درېړى هەر بەشك چەندە؟

ئامادەبوون بۇ تاقىکردنەوہ Standardized Test Prep

- ۳ كام ولات نەگەر ژمارەى ھۆلەكانى بەسەر ۲ دابەشېكرىت ماوہ دەمىنئىتەوہ؟
- ا ولایەتە يەكگرتوہكان
ب چين
ج ھىندستان
د ئۆكرانیا

- ۴ دەشنى بازنەيەك لە ۱۸ مورو دروست دەكات. ۷۲ موروى ھەيە، دەتوانى چەند بازن دروست بكات؟
- ا ۴
ب ۶
ج ۵۴
د ۹۰

- ۵ خانەى رەنووسى يەكەم لە ئەنجامى دابەشكردى
- $633 \div 72$ كامەيە؟
- ا خانەى ھەزاران
ب خانەى سەدان
ج خانەى دەيان
د خانەى يەكان

- ۶ چەند دەفرمان پېويستە بۇ دابەشكردى ۵ چەپكە گۆل. نەگەر ھەر چەپكە ۶۵ گۆلى تيايىت، وە ھەر دەفرىك ۳ گۆل بگرتىت؟
- ا ۳۰۰
ب ۱۲۵
ج ۱۰۸
د ۱۰۰

- ۷ $8 \div 815$
- ا ۱۰۱ ماوہ ۷
ب ۱۰۱ ماوہ ۵
ج ۱۰۰ ماوہ ۱۵
د باس نەكراوہ

رېگايەك بېرارىدە
لە پرسىارى ۶، بۇ ديارىكردى ژمارەى گۆلەكان بە ۵ چەپك دەستېپكە. رستەيەكى ژمارەيى بنووسە ديارىبكات چەند دەفر پېويستە بۇ دابەشكردى گۆلەكان، نەگەر ھەر دەفرىك تەنھا ۳ گۆل بگرتى، پاشان پرسىارەكە شىكارىكە.

وہلامى گونجاو لە پرسىارەكانى ۱ تا ۷ ھەلبىزىرە. خستەكە بۇ شىكارى پرسىارى ۱ تا ۳ بەكاربھيئە.

ئەو ولاتەنى زۇرتىن ژمارە مۇلى سېنەمايان ھەبە	
ولت	ژمارەى ھۆلەكان
ھىندستان	۸۹۷۵
ولایەتە يەكگرتوہكان	۲۳۶۶۲
چين	۴۳۶۴
ئۆكرانیا	۱۴۹۶۰

- ۱ نەگەر فلمىكى سېنەمايى لەنيوہى سەرچەمى ژمارەى ھۆلەكانى ولایەتە يەكگرتوہكان و چين پيشاندر، ژمارەى ئەو ھۆلانە چەندە؟
- ا ۱۴۱۳
ب ۲۱۸۲
ج ۱۱۸۳۱
د ۱۴۰۱۳

- ۲ ژمارەى ھۆلەكان لە ولایەتە يەكگرتوہكان چەندى زياترە لە ژمارەيان لە ئۆكرانیا؟
- ا ۳۸۶۶۲
ب ۱۸۷۰۲
ج ۱۱۳۰۲
د ھىچيان نيبە

Write What You Know

ئەوہى دەيزانى بېنووسە

- ۸ تېبى قوتابخانە ۱۲ يارى تۆبى پېلى لە مانگى نازاردا کرد و ۱۶ يارىشى لە مانگى نيساندا. ۹۲۴۰ كەس نامادەى بېنىنى دوو يارىبەكە بوون، ناوہندەى نامادەبوون لەھەر يارىبەكدا چەندە؟
- ۹ لە قوتابخانەكەدا سى پۇلى پېنجەم ھەيە و لە ھەر يەكەياندا ۲۸ قوتابى تىدايە. قوتابىبەكان دابەشكرانە سەر چەند كۆمەلەيەكى ۹ قوتابى جگە لە كۆمەلەى كۆتايى، ژمارەى قوتابيانى كۆمەلەى كۆتايى چەندە؟ وەلامەكەت رۈنېكەوہ

دابه شکردنی ژماره دهییهکان

Dividing Decimals

بهشی
۷

لهبازاری سهوزه فروشهکان دهتوانی میوه و تهرپی نوی و خواردهمهنی تر بکپی ودهتوانی چاوت بهو جوتیارانه بکهوی که بهرهمهکانیان دهفروشن.

پرسیار بو شیکار سالار هندی میوهی ناو کیسهی کری پروانه خشتهکه و پاشان ناوهندی بارستایی هر میوهیهک بختهملینه؟

میوهی تازه		
میوهکه	بارستایی کیس (کگم)	ژمارهی دانهکانی هرکیسیک
سیو	۰.۹۹	۵
پرتقال	۱.۸۰	۶
شهمهی زهره	۱.۴۹	۲
شهمهی سوز	۳.۰۰	۴
شوتی	۹.۹۲	۲

زانباریه کانت ساغیکهوه Check what you know

نهم لاپهریه بهکار بینه بۆ دلتیا بوون له
ههبوونی نهم زانباریهانی کهوا پتویسته بۆ نهم بهشه

زاراوهکان ✓

دهستهواژهی گونجاو لهلیستهکهدا ههلبژێره.

- 1 ژماره 3 له 396 ÷ 3 = 132 بریتیه له ؟ .
2 ژماره 65 له 65 = 5 ÷ 13 بریتیه له ؟ .
3 0,6, 0,60, 0,600 نمونهن لهسهه ؟ .

لیکدان له 10 و له 100 ✓

- 4 10×7
5 $10 \times 6,4$
6 $10 \times 0,4$
7 $10 \times 0,09$
8 100×7
9 $100 \times 6,4$
10 $100 \times 0,4$
11 $100 \times 0,09$

شیوازهکانی دابهشکردن ✓

شیوازهکه تهواوبکه

- 12 $8 = 50 \div 400$
13 $80 = 5 \div 4000$
14 $800 = 50 \div 40000$
15 $8 = 80 \div 320$
16 $40 = 80 \div 2$
17 $400 = 80 \div 32000$
18 $7 = 50 \div 350$
19 $70 = 50 \div 3500$
20 $700 = 50 \div 35000$

نهنجامی دابهشکردن بدۆزهوه.

- 21 $80 \overline{) 160}$
22 $60 \overline{) 420}$
23 $10 \overline{) 60}$
24 $20 \overline{) 80}$

دابهشکردنی ژماره دهیهکان بهسهه ژماره سروشتیهکان ✓

پرسیارهکه کوپی بکه. فاریزهکه لهشوینی گونجاوی نهنجامی دابهشکردنهکه دابنی.

- 25 $\begin{array}{r} 40 \\ 62 \overline{) 279,0} \end{array}$
26 $\begin{array}{r} 83 \\ 23 \overline{) 190,9} \end{array}$
27 $\begin{array}{r} 163 \\ 5 \overline{) 81,5} \end{array}$
28 $\begin{array}{r} 342 \\ 3 \overline{) 10,26} \end{array}$

نهنجامی دابهشکردن بدۆزهوه.

- 29 $4 \overline{) 9,2}$
30 $5 \div 315,20$
31 $7 \overline{) 6,08}$
32 $9 \div 1,08$
33 $8 \overline{) 20,64}$
34 $4 \div 3,16$
35 $6 \overline{) 4,38}$
36 $5 \div 26,75$

ژماره دهیهه هاوتاکان ✓

دوو ژمارهی دهیهکی هاوتا بۆههه ژمارهیهک بنوسه.

- 37 $2,60$
38 $1,3$
39 $0,25$
40 $0,8$

پیداچونەوهى خیرا

$9 \overline{) 27}$	۱
$8 \overline{) 72}$	۳
$6 \overline{) 54}$	۵
$8 \overline{) 64}$	۲
$7 \overline{) 56}$	۴

كەرەستەكان

نموونەى دەيى، قەلەم
مقەست

نواندى دابەشكردن

Divide Representation

بەدەست

بدۆزەرەه

دەتوانى نموونەىك دروستبەكەى بۆ دۆزىنەوهى ئەنجامى دابەشكردى
ژمارەىكەى دەيى بەسەر ژمارەىكەى سروسشتيدا.

چالاكى ۱

$3 \overline{) 1.0}$

ئەژمىرىكە $3 \div 1.0$

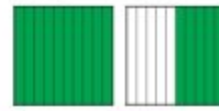
هەنگاوى ۲

هەر شۆپەىكە بۆ نواندى دەيەكەكان بېرە.

هەنگاوى ۱

۱.۰ بەرەنگى شۆپەى دەيەكەكان بنوئە.

هەنگاوى ۴

رستەى دابەشكردە ژمارەىكە تۆمارىكە.

$0.5 = 3 \div 1.0$

هەنگاوى ۳

دەيەكەكان بەكەسانى بەسەر ۳ كۆمەللە
دابەشكە، لەهەر كۆمەللەكەدا ۵ دەيەكى هەبىت.

كەواتە، $0.5 = 3 \div 1.0$

چۆن دوو

كۆمەللەى

بەكەسان

لەكردارى

دابەشكردندا

$2 \div 1.4$

دەنۆنى؟

لەبىرت نەجى بەكارهێننى شۆپەكان يارمەتى پېشبینى

كردارى دابەشكردى ژمارە دەيەكەكان دەدات.

$50 = 3 \div 150$ پوونىكەوه چۆن ئەم شۆوازه

بەكاردەهێنى بۆئەوهى نيشانى بەدى $5 = 3 \div 15$

كە ئەنجامى دابەشكردەكە راستە $5 = 3 \div 1.5$

هەولبەدە

نموونەىك بەهێنە بۆ روونكردەوهى دابەشكردى، رستەى ژمارەى بۆئەم نموونەى تۆمارىكە.

ب $3 \div 0.9$

ا $2 \div 1.4$

د $4 \div 1.6$

ج $5 \div 2.5$

چالاقى ۲ دەتۋانى نمونەى بەشەكان لەسەد بەكاربەھىئىت بۇ دياركردنى $6 \div 0.24$.

شەنگاۋى ۴

رېستەى دابەشكردنە
ژمارەبېكە تۆمارىكە
 $0.04 = 6 \div 0.24$

شەنگاۋى ۳

بەشەكانى سەد بەيەكسانى
بەسەر ۶ كۆمەلە دابەشكە.
لەھەر كۆمەلەيەكدا ۴ بەش
لەسەد ھەبېت.

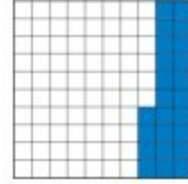
شەنگاۋى ۲

نمونەكە بېرە بۇ ديارى
كردنى بەشەكان لەسەد.

شەنگاۋى ۱

0.24 بەرپەنگکردنى
شېۋەى بەشەكان لەسەد
بنوئە.

راھىئان و شىكارى پرسىارەكان

نمونەيكە دروستىبەكە پاشان ئەنجامى دابەشكردنەكە بدۆزەۋە.

۳ $3 \div 0.10$

۶ $0 \div 3.0$

۹ $3 \div 0.39$

۱۲ $6 \div 0.18$

۲ $2 \div 0.24$

۵ $4 \div 0.12$

۸ $8 \div 0.08$

۱۱ $9 \div 0.18$

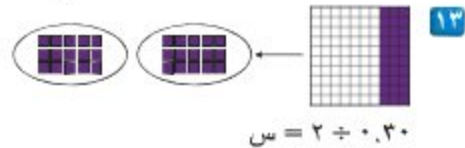
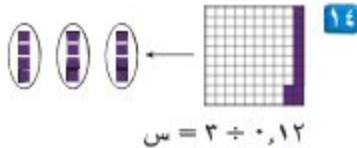
۱ $2 \div 0.08$

۴ $4 \div 1.2$

۷ $3 \div 2.4$

۱۰ $2 \div 0.44$

نمونەكە بەكاربەھىئە بۇ تەۋاۋكردنى رېستە ژمارەبېكە.

۱۶ ھەلە لەكوئىدايە؟ تەماشای نمونەى كردارى
 $4 \div 0.16$ بکە و ھەلە وراستەكەى ديارىبەكە.

۱۵ بارستايى دوو پاكەت و دوو كتيب 7.20 كگم. ئەگەر
بارستايى دوو پاكەتەكە 4.20 كگم بېت. بارستايى
يەك كتيب چەندە؟

بېداچوونەۋە و نامادەبوون بۇ تاقىكردنەۋە

بەھای ن چەندە لە ھاۋكېشەى

$39 + n = 58$

۲۰ = ن ج

۹۰ = ن د

۹ = ن ا

۱۹ = ن ب

۱۸ $4,846$

$1,404 +$

۱۷ 5000

$3436 -$

۱۹ چوار و بەشكە لەھەزار بەرپەنۋوسى بنۋوسە

۲۰ ژمارەيەكى ھاۋتا بۇ ژمارەى 0.90 بنۋوسە.

پیداچوونەوہى خیرا

- $6 \div 246$ ۱
 $3 \div 1260$ ۳
 $6 \div 4806$ ۵
 $5 \div 520$ ۲
 $4 \div 564$ ۴

دابەشکردن بەسەر ژمارەيەكى

سروشتى

Divide by Natural Number

فیربە

بفیرە ئەمى كۆلارە بفرە كارە و دوو ھاوړپى ۳ كۆلارەيان لە قوماش دروستكرد. شريتىكى قوماشى تەنك دريژيەكەى ۴.۲ م بەيەكسانى بەسەر خوياندا دابەشكرد بۆئەوہى بۆھەر كۆلارەيەك كلكيەك دروستبەن. دريژى كلكى ھەر كۆلارەيەك چەندە؟

نموونە

$3 \div 4.2$ ئەژميربە
 $1 = 3 + 3$ بخرەملينە

رېنگاى يەكەم دەتوانى دابەشکردن بەكى بە بەكارھيئانى نموونە.

ھەنگاوى ۲

نموونەكان بەسەر ۳ كۆمەلەدا بە يەكسانى دابەشكە

ھەنگاوى ۱

نموونەكانى دەيى بۆ نواندنى ۴.۲ رەنگبە

پوونبەوہ چۆن ژمارەى ژمارە سروشتيەكان و ژمارەى دەيەكەكان دەناسى كە لە ھەر كۆمەلەيەكدا دايدەنييت.

رېنگاى دووہم بە بەكارھيئانى كاغەز و پينووس دەتوانى دابەشکردن بەكەيت.

ھەنگاوى ۲

$$\begin{array}{r} 1.4 \\ 3 \overline{) 4.2} \\ \underline{3} \\ 12 \\ \underline{12} \\ 0 \end{array}$$

دابەشكە وەك چۆن لە ژمارە سروشتيەكاندا دابەشكەيت.

ھەنگاوى ۱

$$\begin{array}{r} 1.4 \\ 3 \overline{) 4.2} \end{array}$$

فاريژەى ئەنجامى دابەشکردنەكە لەسەر فاريژەى بەشكراوہكە دابنى.

كەواتە، دريژى كلكى ھەر كۆلارەيەك ۱.۴ م. لەبەرئەوہى وەلامەكە نزيكە لە وەلامە خەمليتراوہكە. كەواتە وەلامەكە شياوہ.

نمونه‌ی زیاتر

<p>ج</p> <p>دایه‌شیکه $7 \div 423,0$</p> <p>له‌بهرته‌وهی $\rightarrow$ $\sqrt{423,0}$</p> <p>سفر $3 < 7$</p> <p>له‌خانه‌ی یه‌کان دابنی.</p> $\begin{array}{r} 60,0 \\ \sqrt{423,0} \\ 42 - \\ \hline 003 \\ - \\ \hline 30 \\ 30 - \\ \hline 00 \end{array}$ <p>ساغبکه‌وه $\sqrt{}$</p> $\begin{array}{r} 60,0 \\ 7 \times \\ \hline 423,0 \end{array}$	<p>ب</p> <p>دایه‌شیکه $10 \div 18,40$</p> $\begin{array}{r} 1,23 \\ 10 \overline{) 18,40} \\ 10 - \\ \hline 34 \\ 30 - \\ \hline 040 \\ 40 - \\ \hline 00 \end{array}$ <p>ساغبکه‌وه $\sqrt{}$</p> $\begin{array}{r} 1,23 \\ 10 \times \\ \hline 123 \\ 123 + \\ \hline 18,40 \end{array}$	<p>ا</p> <p>دایه‌شیکه $3 \div 2,49$</p> <p>به‌شدراره‌که‌له $\rightarrow$ $\sqrt{2,49}$</p> <p>به‌شکراوه‌که</p> <p>گه‌وره‌تره‌که‌واته</p> <p>سفر له‌خانه‌ی یه‌کان دابنی.</p> $\begin{array}{r} 0,83 \\ 3 \overline{) 2,49} \\ 0 - \\ \hline 24 \\ 24 - \\ \hline 009 \\ 9 - \\ \hline 0 \end{array}$ <p>ده‌توانی لیکبده‌ی بۆ د‌ل‌نیابون له وه‌لامه‌که‌ت.</p> <p>ساغبکه‌وه $\sqrt{}$</p> $\begin{array}{r} 0,83 \\ 3 \times \\ \hline 2,49 \end{array}$
--	--	--

له‌بیرت نه‌چی ته‌گه‌ر به‌شکراو ژماره‌یه‌کی ده‌یی و به‌شدراو ژماره‌یه‌کی سروشتی بی‌ت وەك چۆن ژماره سروشتیه‌کان دایه‌ش ده‌که‌یت، به‌همان شیوه‌ دایه‌شیکه، فاریزه‌ی نه‌جامی دایه‌شکردنه‌که له‌سه‌ر فاریزه‌ی به‌شکراوه‌که دابنی.

ساغبکه‌وه

1 باسیکه فاریزه‌که له نه‌جامی دایه‌شکردندا له‌کوئیدا داده‌نی‌ت کاتی‌ک ژماره‌یه‌کی ده‌یی به‌سه‌ر ژماره‌یه‌کی سروشتیدا دایه‌شده‌که‌یت.

وی‌نه‌یه‌ک بۆ دیاریکردنی نه‌جامی دایه‌شکردنه‌که بک‌ئیشه.

$7 \div 2,28$ **3**

$3 \div 1,26$ **2**

نه‌جامی دایه‌شکردن کۆپی بکه و فاریزه له‌شویتی دروست دابنی.

$\sqrt{810}$ **7**

$\sqrt{49,0}$ **6**

$\sqrt{0,040}$ **5**

$\sqrt{1,06}$ **4**

نه‌جامی دایه‌شکردن بدۆزه‌وه، ساغکردنه‌وه به لی‌کدان بکه.

$24 \div 110,2$ **11**

$0 \div 4,300$ **10**

$0 \div 0,80$ **13**

$7 \div 30,7$ **12**

راهینان و شیکاری پرسیارهکان

نهجامی دابهشکردنهکه کۆبی بکه و فاریزهکه له شویننه دروستهکهدا دابنی.

$$\begin{array}{r} 0.27 \\ 15 \overline{) 4.05} \end{array} \quad \text{19}$$

$$\begin{array}{r} 0.75 \\ 8 \overline{) 6.00} \end{array} \quad \text{18}$$

$$\begin{array}{r} 2.2 \\ 4 \overline{) 8.08} \end{array} \quad \text{17}$$

$$\begin{array}{r} 0.9 \\ 7 \overline{) 6.3} \end{array} \quad \text{16}$$

$$\begin{array}{r} 1236 \\ 5 \overline{) 61.80} \end{array} \quad \text{23}$$

$$\begin{array}{r} 341 \\ 8 \overline{) 27.28} \end{array} \quad \text{22}$$

$$\begin{array}{r} 0.122 \\ 3 \overline{) 0.366} \end{array} \quad \text{21}$$

$$\begin{array}{r} 0.712 \\ 6 \overline{) 4.272} \end{array} \quad \text{20}$$

نهجامی دابهشکردنهکه بدۆزهوه. بهلیکدان ساغیبکهوه.

$$2 \overline{) 19.64} \quad \text{27}$$

$$5 \overline{) 55.05} \quad \text{26}$$

$$3 \overline{) 27.9} \quad \text{25}$$

$$8 \overline{) 74.4} \quad \text{24}$$

$$5 \overline{) 6.15} \quad \text{31}$$

$$3 \overline{) 93.66} \quad \text{30}$$

$$7 \overline{) 854.0} \quad \text{29}$$

$$7 \overline{) 85.4} \quad \text{28}$$

$$19 \overline{) 234.84} \quad \text{35}$$

$$14 \overline{) 59.22} \quad \text{34}$$

$$4 \overline{) 21.56} \quad \text{33}$$

$$8 \overline{) 33.04} \quad \text{32}$$

$$11 \overline{) 570.9} \quad \text{39}$$

$$9 \overline{) 343.89} \quad \text{38}$$

$$10 \overline{) 212.5} \quad \text{37}$$

$$12 \overline{) 39.0} \quad \text{36}$$

$$7 \div 8.05 \quad \text{43}$$

$$3 \div 0.93 \quad \text{42}$$

$$6 \div 2.46 \quad \text{41}$$

$$6 \div 24.6 \quad \text{40}$$

$$9 \div 48.6 \quad \text{47}$$

$$8 \div 72.64 \quad \text{46}$$

$$8 \div 5.04 \quad \text{45}$$

$$6 \div 0.54 \quad \text{44}$$

$$8 \div 4.24 \quad \text{51}$$

$$4 \div 21.6 \quad \text{50}$$

$$5 \div 18.5 \quad \text{49}$$

$$7 \div 48.3 \quad \text{48}$$

بهکارهینانی پیدراوهکان سارۆ بۆیهی ناوی بۆ ویننه کیشانی تابلوکانی بهکارهینا پیدراوهکان له لیستهکهدا بۆ شیکاری پرسیارهکان له ۵۲ تا ۵۵ بهکاربهیننه.

۵۲ سارۆ چهند بۆیه بۆ پهنگکردنی چۆلهکهیهک بهکاردههیننی؟

۵۳ سارۆ چهند بۆیه بۆ پهنگکردنی دوو پهپوله بهکاردههیننی؟

۵۴ بۆ پهنگکردنی ۶ گهلاهی پروهک و دووگول چهندی پئویسته؟

۵۵ پرسیار بنووسه پیدراوه هاتووکان له

لیستهکهدا بهکاربهیننه. که بهدابهشکردنی ژمارهیهکی دهیی شیکاردهبی. پرسیارهکه شیکار بکه.

۵۶ ناوارة ۱۷.۲۵ کیلوگرام سیوی له ماوهی ۵ کاترمیڤدا لیکردهوه.

له ماوهی یهک کاترمیڤدا چهند کگم سیو لیدهکاتهوه؟

۵۷ پرسیار چیهه؟ جیاوازی نیوان نرخی دوو

کتیپ ۱۶. ههزار دینار و سهرحهمی نرخهکانیان ۴۲

ههزار دینار. وهلام ۲۹ ههزار دینار.

۵۹ كارتوننىڭ ۳ قوتو كەرە تىدايە و بارستايبەكەي
۰,۸۵۰ كىلوگرام، ھەنى پىويستى بە ۰,۳ كىلوگرام كەرە
ھەيە ئايا قوتوويەك بەشى دەكات؟ ئەمە پرونېكەو.

۵۸ ۳ بوتل ۳,۷۹ لىتر ئاويان تىدايە، نيودەرزەن لە
بوتلى تر ۷ لىتر ئاويان تىدايە، كام جۇريان
فراوانىيەكەي گەرەترە؟

بىداچوونەو و نامادەبوون بۇ تاقىكرنەو

۶۶ زانا بە درىژايى ۹ پۇژ بەرزترين پلەي گەرمى
تۆماركرد كە برىتیبوو لە: ۲۹، ۳۲، ۲۴، ۳۲،
۲۸، ۳۴، ۲۶، ۳۰، ۳۲، ناوئەندەي پلەكانى
گەرمى چەندە؟

۶۷ كاردۇ دوو بەكرەي لە پەت بەكارھىنا
كە درىژى پەتەكە لەمەر يەككىياندا ۱۱,۹۸ م بوو
و بەكرەيەك درىژى پەتەكەي ۱۸,۹۸ م بوو. ۳
بەكرەي ترىش كە درىژى ھەريەكەيان ۲,۰۵ م
بوو كاردۇ چەند مەتر پەتى بەكارھىناو؟

- ا) ۴۹,۰۰ م
- ب) ۴۹,۰۹ م
- ج) ۶۱,۰۷ م
- د) ۱۴۰,۰۵ م

۶۰ ۲۴ ۸۰۴ بەسەر ۴ دابەشېكە

۶۱ $۲ \div ۴۵$

۶۲ $(۲ + ۲۵) \times ۴$

۶۳ $< \text{يان} > \text{يان} = \text{دابىنى}$ ۰,۰۹۸۹۸ • ۰,۹۸۹۸

۶۴ ژمارە ۲۱۳ ۶۷۵ بەپىت بنووسە.

۶۵ بەھاي ى لە ھاوگىشەكەدا بدۆزەو.

۸۰ = ۴۲ + ى

ا) ى = ۳۸

ب) ى = ۴۸

ج) ى = ۱۱۸

د) ى = ۱۲۲

گۆشەي پروناكبيران

شىكارى پرسيارەكان

پىنوئىنى مامۇستا ناراز ۱۲۰ م كاغەزى ھەبوو ھەندىكى بەكارھىنا بۇ دروستكردى كۆلارەي شىو
جياواز بۇ قوتابىيەكانى ۸,۲۵ م لامايەو. مامۇستاكە برىاريدا نەوئەي برىويەتى بۇ دروستكردى
كۆلارەكە تۆمارى بكات.

وئەلامى گونجاو بۇ شىكارى پرسيارى ۲,۱ ھەلبۇژرە.
پاشان خشتەكە كۆپى و نەواويكە.

۱ چۆن برى كاغەزى بەكارھاتوو دياريدەكەي؟

ا) $۱۲,۲۵۰ + ۲۷,۵۰ + ۱۸,۰۰$ نەژمىرىكە و

پاشان سەرچەم لە ۱۲۰,۰۰ دەرىكە.

ب) ۸,۲۵ لە ۱۲۰,۰۰ دەرىكە.

ج) ۱۲۰,۰۰ لەگەل ۸,۲۵ كۆيكەو.

د) ھەموو ژمارەكان لەخشتەكەدا كۆيكەو.

۲ **چەس** ئەگەر س درىژى كاغەزى سەوز

بىنوئىنى بۇ دروستكردى كۆلارەيەك كام
ھاوگىشە بەكاردىنى بۇ دۆزىنەوئەي بەھاي س؟

ا) $۸ \times ۱۲,۲۵ = \text{س}$

ب) $۱۲,۲۵ - \text{س} = ۵$

ج) $۵ = ۱۲,۲۵ \div \text{س}$

د) $۵ = \text{س} \div ۱۲,۲۵$

بىداويستەكانى كۆلارە			
جۆرى كاغەز	درىژى	بىر	درىژى گىشتى
زەرد	۱,۵۰ م	۱۲	۱۸,۰۰ م
سوز	۲,۷۵ م		۲۷,۵۰ م
شېن	۳,۰۰ م		
سەوز		۵	۱۲,۲۵ م
سەرچەم ←			

پیداچوونهوهی خیرا

پوهه ژمارهیهک دهیهکی دوو
ژماره ی هاوتا دیاریبکه.

۳,۴	۲	۰,۵	۱
۰,۱۴	۴	۲,۷۰	۳
		۰,۷۰۰	۵

لهکهرتهکانهوه بو ژماره دهیهکان

Changing from Fractions to Decimals

فیریه

جهژنی نهوړوژ قوتابیان قوتابخانهی کوردستانی کچان خوځیان نامادهکرد بو گپړانی ناههنگی جهژنی نهوړوژ له قوتابخانهکهیان $\frac{2}{5}$ ی قوتابیان هاوبهشیان له یاریه وهرزشیهکاندا کرد. $\frac{1}{4}$ ی قوتابیان هاوبهشیان له ووتنی سروودی «ئهی رهقیب» دا کرد لهکاتی مهلکردنی نالای کوردستان. ژماره ی بهشاربووان له کام چهلاکیدا زوړتریوون؟ دهتوانی بهراوردیان بکهیت به نووسینیان لهسر شیوهی کهرتی دهی.

لهبیرت نهچی سهره دابهش ژیره بکه تا ژمارهیهکی دهی هاوتا بهکهرتهکعت دستبکهوی

نمونه بهراوردبکه $\frac{1}{4}$ و $\frac{2}{5}$

هنگاوی ۲

دابهشکه وهک نهوهی ژمارهکان سروشتین. لهکاتی پیوستدا فاریزه و سفرهکان له بهشکراودا دابنی. فاریزه و سفر لهنهجامی دابهشکردنهکه دابنی.

$$\begin{array}{r} 0.25 \\ 4 \overline{) 1.00} \\ \underline{8} \\ 20 \\ \underline{20} \\ 0 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 0.4 \\ 5 \overline{) 2.0} \\ \underline{20} \\ 0 \end{array}$$

هنگاوی ۱

هر کهرتیک لهسر شیوهی پرسپاری دابهش بنوسه

$$\begin{array}{l} \frac{2}{5} \leftarrow 0.4 \\ \frac{1}{4} \leftarrow 0.25 \end{array}$$

لهبیرت بی

کهرتی $\frac{1}{4}$ دهخویندریکتهوه:
چواریهک یان یهک لهچوار
یان یهک دابهش بهسر
چوار یان یهک لهسر چوار.

لهبهرنهوهی $0.4 < 0.25 < 0.4$ کهوا $\frac{1}{4} < \frac{2}{5} < 0.4$ بهشاربووان له وهرزش ژمارهیان زوړتره.

پرسپاری زیاتر

$$\begin{array}{l} \text{ج} \quad \frac{7}{8} \leftarrow 0.875 \\ 8 \overline{) 7.000} \\ \underline{64} \\ 60 \\ \underline{56} \\ 40 \\ \underline{40} \\ 0 \end{array} \qquad \text{ب} \quad \frac{3}{4} \leftarrow 0.75 \\ 4 \overline{) 3.00} \\ \underline{28} \\ 20 \\ \underline{20} \\ 0 \end{array} \qquad \text{ا} \quad \frac{1}{5} \leftarrow 0.2 \\ 5 \overline{) 1.0} \\ \underline{10} \\ 0 \end{array}$$

$$0.4 = 0.5 \div 2 = \frac{2}{5}$$

دهتوانی دووباره نامیری بزمیر بهکاربینی بو نووسینی کهرتهکان لهسر شیوهی ژماره ی دهی.

ساغبكه وه

۱ پرونبكه وه چۆن دىزانى كه $\frac{1}{4}$ و 0.25 هاوتان.

كه رته كه له سه ر شپوهى ژمارهى دهى بنووسه.

$\frac{2}{10}$ ۲ $\frac{3}{5}$ ۳ $\frac{3}{8}$ ۴ $\frac{4}{8}$ ۵ $\frac{6}{10}$ ۶ $\frac{3}{20}$ ۷

راهيتان و شيكارى پرسياره كان

كه رته كه له سه ر شپوهى دهى بنووسه.

$\frac{7}{10}$ ۸ $\frac{23}{25}$ ۹ $\frac{7}{16}$ ۱۰ $\frac{2}{5}$ ۱۱ $\frac{2}{4}$ ۱۲ $\frac{2}{8}$ ۱۳
 $\frac{3}{10}$ ۱۴ $\frac{17}{20}$ ۱۵ $\frac{5}{8}$ ۱۶ $\frac{1}{8}$ ۱۷ $\frac{4}{5}$ ۱۸ $\frac{6}{8}$ ۱۹

به كارهيئانى پيدراوه كان نهستوونى روونكر دنه وه بيه كان بۆ شيكارى پرسيارى ۲۰ تا ۲۳ به كار بيهئنه.

۲۰ ژمارهى ئەو قوتابيانه چهنده كه چالاكيان ههيه له قوتابخانه كه ده؟

۲۱ كه رتيك بنووسه بۆنه وانى چالاكى هۆنراوهيان ههيه پاشان

كه رته كه به شپوهى ژمارهى دهى بنووسه.

۲۲ كه رتيك بنووسه نه وانه بنويئى كه چالاكى له شانۆ و وينه

دهكەن و ئەو كه رته به شپوهى ژمارهى دهى بنووسه.

۲۳ نهگه ر تهها ۱۵ قوتابى كارى وه رزشى بكن. ئەو كه رته

دهبيته چهنده بۆ نواندنى نه وانى وه رزش ناكەن. ئەو كه رته

له سه ر شپوهى ژمارهى دهى بنووسه.

۲۴ كاوه ماوهى $\frac{1}{4}$ كم له خوله كيكدە دهبرى به لام كاردۆ ماوهى

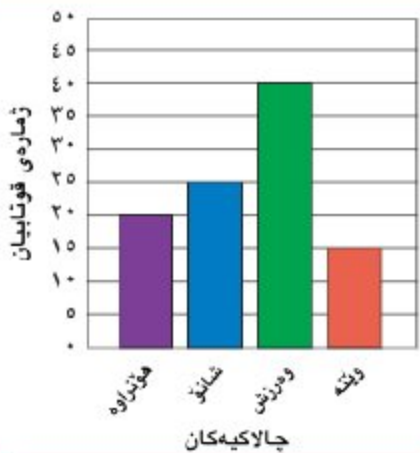
۰.۲۱ كم له خوله كيكدە دهبرى. كاميان خيرترن. وه لامه كه ت

ليكبدهروه.

۲۵ كه رتيكى هاوتا بۆ ژماره بيه كى دهى گه وره تر له ۰.۵ و

بچووكتر له ۰.۷۵ بنووسه.

چالاكى قوتابيان

پيداجوونه وه و ناماده بوون بۆ تاقيردنه وه

۲۶ ژماره كان له بچوو كه وه بۆ گه وره ريزيكه.

$6.001 : 6.101 : 6.010$

۲۷ كانى ماوهى ۴۰ مى له ماله وه به رهو پوژه لات

برى. پاشان ۲۰ م به رهو باكور و ۳۰ م به رهو

پوژناوا، و ۲۰ م به رهو باشور، ئەو ماوه بيه چهنده

كه ئيستا كه وتۆته نيوان كانى و ماله وهيان؟

1009 ۲۹ 6213 ۲۸

$274 \times$ $52 \times$

نه نجامى دابه شكر دنى

$82 \div 62320$ كاميه؟

۷۰۱۹۶ ۵   ۷۶۹۱ ۶   ۷۶۰ ۷   ۸۲ ۸

شيوازهكان له دابهشكرندا Patterns Division

فيبريه

بگه بهو ژماره دهيبه بگه ته ماشاي شيوازهكان له هاوكيشهكاني ليكدان بگه. پاشان ته ماشاي شيوازهكان له هاوكيشهكاني دابهشكرني پهيوهنديداريگه.

پيداچوونه وهي خيرا

تهنجامي ليكدان بدوزهوه. پاشان راستي دابهشكرنه پهيوهنديدارهكه بنووسه.

$$9 \times 8 = 72 \quad 7 \times 9 = 63$$

$$7 \times 4 = 28 \quad 4 \times 9 = 36$$

$$7 \times 10 = 70$$

نمونه

هاوكيشهكاني ليكدان   هاوكيشهكاني دابهشكرني پهيوهنديدار

كوكله $\times$ كوكله = نهنجامي ليكدان   بهشكراو $\div$ بهشكراو = نهنجامي دابهشكرن

$$48 = 4 \times 12 \quad \leftarrow 48 \div 4 = 12$$

$$4.8 = 4 \times 1.2 \quad \leftarrow 4.8 \div 4 = 1.2$$

$$0.48 = 4 \times 0.12 \quad \leftarrow 0.48 \div 4 = 0.12$$

لهبيرت بي

هر ژماره به

$$10 = 10 \times 1$$

$$100 = 10 \times 10$$

$$1000 = 10 \times 100$$

$$10000 = 10 \times 1000$$

له هاوكيشهكاني ليكداندا. له نهنجامي ليكداندا چي پرودهدات كاتيگك فاريزهكه بو لاي چپ له كوكله په كدا دهگويژينهوه؟

چي دهبيني له نهنجامي دابهشكرن له هاوكيشهكاني دابهشكرن

لهبيرت نهچي دهتواني ليكدان و شيوازهكان بهكاربهيني بو دياريكردني نهنجامي دابهشكرن له دابهشكرني ژماره دهيبهكان.

نمونه زياتر

دابهشكبه ١ $0.05 \div 0.35 = 7 \times 0.5$

$$7 = 0.5 \div 3.5 \quad \leftarrow 3.5 = 7 \times 0.5$$

$$7 = 0.5 \div 3.5 \quad \leftarrow 3.5 = 7 \times 0.5$$

$$7 = 0.05 \div 0.35 \quad \leftarrow 0.35 = 7 \times 0.05$$

$$7 = 0.05 \div 0.35$$

دابهشكبه ٢ $0.07 \div 0.56 = 8 \times 0.7$

$$8 = 7 \div 56 \quad \leftarrow 56 = 8 \times 7$$

$$8 = 0.7 \div 5.6 \quad \leftarrow 5.6 = 8 \times 0.7$$

$$8 = 0.07 \div 0.56 \quad \leftarrow 0.56 = 8 \times 0.07$$

$$8 = 0.07 \div 0.56$$

ساغبهوه

١   هاوكيشهكاني ليكدان كه بهكاريدههيني بو دابهشكرني $1.2 \div 0.48$ دياريگه.

هر شيوازيگ بو ليكدان كويي بگه و تهواوي بگه. پاشان شيوازي دابهشكرني پهيوهنديدار بنووسه.

$$74 = 4 \times 16 \quad \text{٤}$$

$$\square = 4 \times 1.6$$

$$\square = 4 \times 0.16$$

$$75 = 5 \times 15 \quad \text{٣}$$

$$\square = 5 \times 1.5$$

$$\square = 5 \times 0.15$$

$$54 = 9 \times 6 \quad \text{٢}$$

$$\square = 9 \times 0.6$$

$$\square = 9 \times 0.06$$

راھىتان و شىكارى پرسىيارەكان

ھەر شىۋازىك بۇ لىكدان كۆيىبەكە و تەۋايىكە پاشان شىۋازى دابەشكردىنى بەيۋەندىدار بنووسە.

$$۱۰۴ = ۴ \times ۲۶ \quad \text{۷}$$

$$\square = ۴ \times ۲,۶$$

$$\square = ۴ \times ۰,۲۶$$

$$۴۵۶ = ۸ \times ۵۷ \quad \text{۱۰}$$

$$\square = ۸ \times ۵,۷$$

$$\square = ۸ \times ۰,۵۷$$

$$۵۶۷ = ۷ \times ۸۱ \quad \text{۶}$$

$$\square = ۷ \times ۸,۱$$

$$\square = ۷ \times ۰,۸۱$$

$$۱۷۵ = ۵ \times ۳۵ \quad \text{۹}$$

$$\square = ۵ \times ۳,۵$$

$$\square = ۵ \times ۰,۳۵$$

$$۲۱ = ۳ \times ۷ \quad \text{۵}$$

$$\square = ۳ \times ۰,۷$$

$$\square = ۳ \times ۰,۰۷$$

$$۱۰ = ۲ \times ۵ \quad \text{۸}$$

$$\square = ۲ \times ۰,۵$$

$$\square = ۲ \times ۰,۰۵$$

ھەر شىۋازىكى دابەشكردىن تەۋايىكە.

$$۱۲ = ۱۲ \div ۱۴۴ \quad \text{۱۳}$$

$$\square = ۱,۲ \div ۱۴,۴$$

$$\square = ۰,۱۲ \div ۱,۴۴$$

$$۳ = ۴۰ \div ۱۲۰ \quad \text{۱۶}$$

$$۳ = \square \div ۱۲$$

$$۳ = \square \div ۱,۲$$

$$۵ = ۱۵ \div ۷۵ \quad \text{۱۲}$$

$$\square = ۱,۵ \div ۷,۵$$

$$\square = ۰,۱۵ \div ۰,۷۵$$

$$۸ = ۹ \div ۷۲ \quad \text{۱۵}$$

$$۸ = \square \div ۷,۲$$

$$۸ = \square \div ۰,۷۲$$

$$۲ = ۲۵ \div ۵۰ \quad \text{۱۱}$$

$$\square = ۲,۵ \div ۵,۰$$

$$\square = ۰,۲۵ \div ۰,۵۰$$

$$۹۰ = ۴ \div ۳۶۰ \quad \text{۱۴}$$

$$\square = ۰,۴ \div ۳۶,۰$$

$$\square = ۰,۰۴ \div ۳,۶۰$$

راستىە بنەرەتتەكان و شىۋازەكان بەكارىيەنە بۇ دۇزىنەۋەى بەھەى ى.

$$۱۹ \quad ۰,۰۵ \div ۳,۰ \quad ى$$

$$۲۲ \quad ۹ = ى \div ۰,۸۱$$

$$۱۸ \quad ۰,۰۴ \div ۰,۱۶ \quad ى$$

$$۲۱ \quad ۷ = ۰,۰۲ \div ى$$

$$۱۷ \quad ۰,۰۳ \div ۰,۰۹ \quad ى$$

$$۲۰ \quad ۲ = ى \div ۱,۶$$

بەكارىيەنەى پىدراۋەكان خشتەكە بۇ شىكارى پرسىيارى ۲۳ تا ۲۵ بەكارىيەنە.

۲۳ ئەۋ كاتە چەندە كە كرمە لىقە پىۋىستىتەى بۇ بىرىنى

۰,۹ كىلومەتر؟

۲۴ ئەۋ كاتە چەندە كە كىسەلئىك پىۋىستىتەى بۇ بىرىنى ۱,۷ كم؟

۲۵ كام يەك لەم دوو گىيانەۋەرانە پىشەكەۋىت بۇ بىرىنى ۱ كم، كرمە

لىقە يان مەيمونى تەمبەل.

۲۶ ھەلە لەكۋىيە؟ ئاراس ئەلئى ئەنجامى دابەشكردىنى

۷,۵ بەسەر ۰,۰۵ دا برىتقىيە لە ۱ ۵۰۰ ھەلەى ئاراس لەكۋىيە؟

۲۷ ماناى ژمارە كامىان گەرەترە؟

ا $۰,۰۴ \div ۰,۱۲$ يان $۰,۴ \div ۰,۱۲$

ب $۰,۲ \div ۰,۴$ يان $۰,۰۲ \div ۰,۰۰۴$

خاوترىن گىيانەۋەرا لەسەر زەۋى	
گىيانەۋەران	خىتراجى اكم / ك
كرمە لىقە	۰,۰۳
مەيمونى تەمبەل	۰,۱۵
كىسەلى زەبەلاج	۰,۱۷

پىدراۋونەۋە و ئامادەبوون بۇ تاقىكرىنەۋە

$$۹۸ \div ۲۹۴ \quad ۸۶۱ \quad \text{۲۹} \quad ۴۴ \div ۶۵ \quad ۹۸۴ \quad \text{۲۸}$$

$$۴۵ = ۵ \times \square \quad \text{۳۰}$$

$$۴,۶:۳,۲:۶,۴:۲,۳:۴,۶:۳,۲ \quad \text{۳۱}$$

لەم پىدراۋانەدا مۇد كامەيە.

۳۲ خىلان ۲۰ ملوانكەى ھەيە، لەھەر

ملوانكەيەكدا ۲۵ مورو ھەيە، ملوانكەيەكى دابە

خوشكەكەى. چەند موروى لاماۋە؟

ا ۴۷۵

ب ۴۲۵

ج ۴۸۰

د ۴۷۰

دابه‌شکردنی دهیی

Decimal Division

فیریه

پیداچوونه‌وهی خیرا

$9 \div 63,9$

$8 \div 32,8$

$5 \div 25,75$

$4 \div 16,8$

$3 \div 63,9$

▲ پیفزای جانره له‌دوای چانگی جیهانی دووهمه‌وه
بلاویووه له نیئالیا سریه‌ئیدا.

پیئزا به جاتره لوینان به‌ناوبانگه به دروستکردن و
پاراندنه‌وهی پیئزا به زهیت و جاتره. وه نیئالیا به‌ناوبانگه به
پیئزا ته‌ویش تیگه‌له له زور شت وهک به‌هارات و په‌نیر و دوشاوی
ته‌ماته و قارچک و بیهر و پیاز و جاتره و زهیتون.

دایکی پزگار حه‌زی له پیئزای په‌نیر و جاتره‌یه، له‌دروستکردنیدا
۱,۴ گرام په‌نیر به‌کارده‌هئینی به‌رامبه‌ر ۰,۷ گرام جاتره. چه‌ند
گرام په‌نیری پیویسته نه‌گه‌ر ۱ گرام جاتره به‌کاربه‌ئینی؟

نمونه

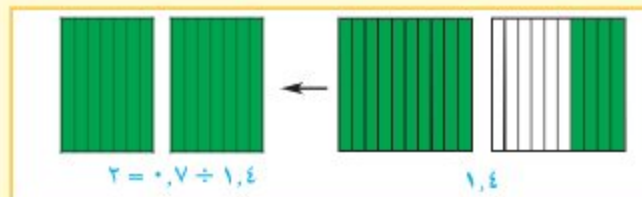
$0,7 \div 1,4$ بیریکه‌وه ۱,۴۰

۱,۴ دوو ژماره‌ی

دهیی هاوتان.

پینگای یه‌کهم

نمونه‌یه‌ک به‌کاربه‌ئینه بۆ دیاریکردنی نه‌جامی دابه‌شکردن

له‌بیرت بی

کاتیک له ۱۰ بان له ۱۰۰ ته‌ده‌یت
به‌پئی ژماره‌ی سفره‌کان فاریزه‌که
به‌ره‌ولای راست ده‌چوئینی

$3,2 = 10 \times 0,32$

$32 = 100 \times 0,32$

پینگای دووهم بۆ دابه‌شکردنی ژماره‌یه‌کی دهیی به‌سه‌ر ژماره‌یه‌کی دهیی تردا
به‌شدراو بگۆره بۆ ژماره‌یه‌کی سروشتی. به‌شکراو به‌شدراو له ۱۰ بان له ۱۰۰ بان
زیاتریده. کاتیک به‌شکراو له‌گه‌ل به‌شدراو پیکه‌وه له‌یه‌ک ژماره‌ نه‌ده‌ی. نه‌جامی
دابه‌شکردن وهک خۆی ده‌مئینئته‌وه.

هه‌نگاوی ۲

فاریزه‌که له نه‌جامی دابه‌شکردنه‌که دابنی

له‌سه‌رووی فاریزه‌ی به‌شکراوه‌که

$$\begin{array}{r} 20 \\ 7 \overline{) 140} \\ \underline{14} \\ 0 \end{array}$$

دابه‌شیکه وهک نه‌وهی

ژماره‌کان سروشتی بن

هه‌نگاوی ۱

له ۰,۷ یه‌ک خانه‌ی دهیی هه‌یه. که‌واته، گۆپینی

بۆ ژماره‌یه‌کی سروشتی له ۱۰ ی ده‌ده‌یت.

$$7 = 10 \times 0,7$$

به‌شکراو و به‌شدراو له ۱۰ بده.

$$\begin{array}{r} 0,7 \\ 10 \overline{) 7} \\ \underline{7} \\ 0 \end{array}$$

که‌واته، ۲ گرام له په‌نیر به‌کارده‌هئینئت نه‌گه‌ر ۱ گرام له جاتره دابنی.

ژماره سروشتیهکان و ژماره دهیهکان

لهبیرت نهچی! بۆ دابهشکردنی ژمارهیهک بهسەر ژمارهیهکی دهیی. بهشدراو بگۆرێه بۆ ژمارهیهکی سروشتی به لیکدانی بهشکراو و بهشدراو پێکهوه له ۱۰ یان ۱۰۰ یان ۱۰۰۰. دایکی بیژان بوتلیک له هارپوهی فانیلیا کرپی بارستاییهکهی ۲۵۸ گم بۆ نامادهکردنی قالبیک شیرینی، ههر که وچکێکی بچووک له هارپوهی فانیلیا بهرامبەر ۵,۱۶ گم. چهند که وچکی بچووک له فانیلیا له بوتلیکی ۲۵۸ گم ههیه؟

نمونه

$$258 \div 5.16$$

ههنگاوی ۲

فاریزهکه له نهجمای دابهشکردنهکه دابنی. وا دابهشکه وهک نهوهی ژمارهکان سروشتی بن.

$$\begin{array}{r} 50. \\ 516 \overline{) 25800.} \\ \underline{25800} \\ 0000 \end{array}$$

ههنگاوی ۱

له ۵,۱۶ دوو خانهی دهیی ههیه بۆ گۆرینی بهشدراو بۆ ژمارهی سروشتی. ههریهک له بهشدراو بهشکراو له ۱۰۰ بده.

فاریزهکه له بهشکراو دابنی $\rightarrow 5.16 \overline{) 25800}$
دهتوانی سفری زیاده له لای راستی فاریزهکه زیادبکهی بۆ نهوهی بههای ژمارهکه بگۆرێ

کهواته، ۵۰ کهوچکی بچووک له بوتلیکی ۲۵۸ گم دا ههیه.

نمونهی زیاتر

دابهشیکه $2.08 \div 0.4$

بهشدراو بگۆرێه بۆ ژمارهیهکی سروشتی، بهلیکدانی بهشدراو له ۱۰.

$$\begin{array}{r} 0.4 \overline{) 2.08} \\ \underline{0.8} \\ 1.28 \\ \underline{1.2} \\ 0.08 \\ \underline{0.08} \\ 0 \end{array}$$

دابهشیکه $6.64 \div 0.08$

بهشدراو بگۆرێه بۆ ژمارهی سروشتی به لیکدانی بهشکراو له ۱۰۰.

$$\begin{array}{r} 0.08 \overline{) 6.64} \\ \underline{0.8} \\ 83. \\ \underline{8} \\ 64 \\ \underline{64} \\ 0 \end{array}$$

دابهشیکه $6 \div 0.25$

فاریزهکه له بهشکراو دابنی، بهشدراو بگۆرێه بۆ ژمارهی سروشتی.

$$\begin{array}{r} 0.25 \overline{) 6.00} \\ \underline{5.00} \\ 1.00 \\ \underline{1.00} \\ 0 \end{array}$$

ساغبکهوه

۱ روونبکهوه چۆن دهزانی که پێویسته لهسهرت فاریزهکه له بهشدراوهکه خانهیهک یان دوو خانه بگۆیزرێتهوه.

پرسیارهکه کوچی بکه. فاریزهکه له نهجمای دابهشکردنهکه دابنی، تیراسا بۆ یارمهتی بکێشه.

۵ $0.28 \overline{) 1.12}$

۴ $0.5 \overline{) 1.15}$

۳ $0.16 \overline{) 1.92}$

۲ $0.2 \overline{) 2.6}$

راهبئنان و شىكارى پرسىارهكان

پرسىارهكه كوڤى بكه. فارىزهكه له نهنجامى دابهشكردنهكه دا دابنى.

$$\begin{array}{r} 0.9 \\ 0.25 \overline{) 0.225} \end{array} \quad \text{8}$$

$$\begin{array}{r} 115 \\ 0.7 \overline{) 8.05} \end{array} \quad \text{7}$$

$$\begin{array}{r} 106 \\ 0.2 \overline{) 2.12} \end{array} \quad \text{6}$$

$$\begin{array}{r} 68 \\ 0.08 \overline{) 0.544} \end{array} \quad \text{11}$$

$$\begin{array}{r} 76 \\ 0.7 \overline{) 5.32} \end{array} \quad \text{10}$$

$$\begin{array}{r} 1368 \\ 3.4 \overline{) 46.512} \end{array} \quad \text{9}$$

دابەشېكه.

$$\begin{array}{r} 0.07 \\ 0.07 \overline{) 0.484} \end{array} \quad \text{14}$$

$$\begin{array}{r} 1.6 \\ 1.6 \overline{) 18.112} \end{array} \quad \text{13}$$

$$\begin{array}{r} 0.4 \\ 0.4 \overline{) 6} \end{array} \quad \text{12}$$

$$\begin{array}{r} 0.35 \\ 0.35 \overline{) 5.25} \end{array} \quad \text{17}$$

$$\begin{array}{r} 0.07 \\ 0.07 \overline{) 1.33} \end{array} \quad \text{16}$$

$$\begin{array}{r} 0.52 \\ 0.52 \overline{) 6.24} \end{array} \quad \text{15}$$

$$\begin{array}{r} 0.25 \\ 0.25 \overline{) 12} \end{array} \quad \text{19}$$

$$\begin{array}{r} 1.7 \\ 1.7 \overline{) 5.44} \end{array} \quad \text{18}$$

$$0.14 \div 0.42 \quad \text{23}$$

$$0.7 \div 0.25 \quad \text{22}$$

$$1.2 \div 42 \quad \text{21}$$

$$2.1 \div 71.4 \quad \text{20}$$

$$1.00 \div 9.00 \quad \text{27}$$

$$0.4 \div 0.64 \quad \text{26}$$

$$3.4 \div 0.34 \quad \text{25}$$

$$0.5 \div 25 \quad \text{24}$$

شىوازەكان دابەشېكه، پاشان شىوازەكه له نهنجامى دابهشكردنهكه پوونبكه وه.

$$0.012 \div 6.6 \quad \text{ج}$$

$$0.12 \div 6.6 \quad \text{ب}$$

$$1.2 \div 6.6 \quad \text{ا} \quad \text{28}$$

$$2.5 \div 0.075 \quad \text{ج}$$

$$2.5 \div 0.75 \quad \text{ب}$$

$$2.5 \div 7.5 \quad \text{ا} \quad \text{29}$$

بهكارهئنانى پيډراواكان خشتهكه بهكاربهئنه بۆ شىكارى پرسىارى 36 تا 38.

30. نزىكهى چەند دلۆيه ناو كهوچكى بچوك پردهكه؟

31. پرسىار چىيه؟ وهلام نزىكهى 5 دلۆيه؟

32. ئەم برانەى خوارەوه له بچوكەوه بۆ گەورە پرزىكه. 3

كهوچكى گەورە، نيو كوپ قاوه، $\frac{1}{3}$ كوپ چا.

33. رېنويئى برى $6.02 \div 0.2$ ت ههيه نهگەر بهشكرات له

100 دا و بهشراوئيش له 10، ئايا نهنجامى

دابەشكردنهكه وهك خوئى دەمىنئتهوه؟ ئەمه رونبكهوه.

34. ههله له كوئىدايه؟ كەنار 7.25 بەسەر 0.25 دا

دابەشكرد، نهنجامى دابهشكردن يەكسانبوو بە 0.29.

ههلهكه دياربكه و راستبكهوه.

35. رېنويئى نهگەر 7.56 دابهشېكهى بەسەر 0.7. ئايا

نهنجامى دابهشكردنهكه گەورەتره يان بچوكتره له 1،

وهلامهكهت پوونبكهوه.

برى بچوك	برهكه
فراوانى (ملل)	دلۆيه ناو
0.22	كهوچكى بچوك
4.3	كهوچكى گەورە
12.25	كوپك قاره
82.7	كوپك چا
215	

- ۳۶ کامیان قورستره، دوو کالەك بارستاييان پيکه‌وه ۲۱,۷۵ کیلوگرام بی یان ۱۵ کالەکی زهره که بارستایی هه‌ریه‌که‌یان ۱,۵ کیلوگرام بیته؟
- ۳۷ دوو بوتلی گهرهت هه‌یه فراوانی هه‌ریه‌کیان ۱,۷۵ لتره، هه‌ردووکیان چهند بوتلی بچووک پر ده‌که‌ن ئه‌گه‌ر فراوانی بوتلیکی بچووک ۰,۲۵ لتر بیته؟

پیداچوونه‌وه و ناماده‌بوون بو تاقیردنه‌وه

به‌کاره‌ینانی پیدراوه‌کان خسته‌که بو شیکاری پرسیری ۵۱ و ۵۲ به‌کاره‌ینته.

نه‌نجامی یاریه‌کانی توپی سه‌به‌ته				
یاری	۱	۲	۳	۴
ژماره‌ی خال	۸۵	۹۷	۸۲	۷۳
	۷۶			

- ۴۵ ناوه‌ندی خالەکانی تپپی توپی سه‌به‌ته‌چهنده؟
- ۴۶ مه‌ودا و ناوه‌پراسته و مؤد بوئهم خالانه چهنده؟
- ۴۷ بنار دوو مریشکی کری به ۱۲ ۵۰۰ دینار، ئه‌گه‌ر نرخ‌ی ۱ کگم مریشک ۲۰۰۰ دینار بی، نایا چهند کیلوگرامی کریوه؟

- ا ۶,۲۵ کگم   ج ۱۴,۵۸ کگم
ب ۱۰,۵۸ کگم   د ۲۵,۱۶ کگم

۳۸ 8×903

۴۰ $\sqrt{90,081}$

۴۲ س + (۱۴ × ۷) نه‌ژمیریکه که س = ۳۳

۴۳ سه‌پان ۹ کاتژمیر کاری زیاده‌ی کرد له هه‌فته‌یه‌که‌دا، شاهۆ ۱ کاتژمیر و شاسوار ۲ کاتژمیر، دیار ۴ کاتژمیر. چ جوره وینه

پوونکردنه‌وه‌یه‌که باستره بو پیشاندانی ژماره‌ی کاتژمیره زیاده‌کانی نه‌و که‌سانه‌ی کاریانکردوه؟

۴۴ به‌های په‌نوسی ۸ له ژماره ۵,۶۸۱ چهنده؟

- ا ۸ یه‌کان   ج ۸ به‌ش له‌سه‌د
ب ۸ ده‌یه‌کی   د ۸ به‌ش له‌هزار

شیکاری پرسیاره‌کان **گۆشه‌ی پروونا کبیران**

۳	۲	۱
۶	۵	۴
۹	۸	۷

هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی نه‌ینیه‌کان نایا ده‌توانی که هیما‌ی نه‌ینیه‌کان هه‌لبوه‌شینیت. کللی ئەم مه‌ته‌له له‌لای چه‌په. ژماره‌کان به‌شپوه‌ی ئەو هیلانه ده‌نوینریت که چوارده‌وره‌ی داوه. ژماره ۳ به‌شپوه‌ی له‌ده‌نویندری،

نموونه بدۆزه‌وه $\square$ و $\square \div \square$ و $\square$

$7 = \square$ و $5 = \square$ و $5 = \square$ و $7,5 = \square$ و $2 = \square$ و $5 = \square$ و $2,5 = \square$

$3 = 2,5 \div 7,5$

که‌واته، $\square$ ، $\square \div \square$ ، $\square$ ، 3

پرسیاره‌که هه‌لبوه‌شینته پاشان شیکاریکه. وه‌لامه‌که به په‌نوس بنووسه.

۱ $\square \div \square$ ۲ $\square \div \square$ ۳ $\square \times \square$

۴ $\square \div \square$ ۵ $\square \div \square$ ۶ $\square \div \square$

۷ $12 \div 1,5$ نه‌ژمیریکه، پاشان پرسیاره‌که بنووسه، و نه‌نجامی دابه‌شکردنه‌که به‌هیما بنووسه.

پیداچونەوهی خێرا

١ $٤,٥ + ٢٣,٠٦$

٢ $٦,١ - ٣٩,٠٥$

٣ $٤ \times ٥,٢٥$

٤ $٠,٥ \div ٥٥,٥$

٥ $٧ - (١٠ \times ٢,٥)$

کارامەییەکانی شیکاری پرسیارەکان

هەلبژاردنی کرداریک

Problem Solving Skills

Choosing the operation

ئێتیکە بەندابەسی شیکاریکە ساغیکەوه

قورسی جەستە دەگۆڕی ئەگەر لە زەویەوه بجێتە مەریخ، بەلام بارساتییەکە ناگۆڕی، بۆیە زانا فیزیاییەکان کیش و بارساتیی لیک جیادەکەنەوه، بارساتیی بەکیلۆگرام دەپۆن. وه کیش بە نیوتن. ئەم خشتەیه ئەوه دەردەخات کە کیشی جەستەیهک لەسەر هەر هەسارەیهک چەندە ئەگەر کیشی لەسەر زەوی ١ نیوتن بی.

لەبیرت نەچی ئەو پەییوەندییە کە ژمارە ی ناو پرسیارەکان بەیهکەوه دەبەستیت یارمەتی دەدات بۆ هەلبژاردنی کردارە گونجاوێکە بۆ شیکاری پرسیارەکە.

بروانە ئەو پەییوەندییە کە ژمارەکان لە پرسیارەکە بەیهکەوه دەبەستیت، پاشان کردارە گونجاوێکە بۆ شیکاری پرسیارەکە هەلبژێرە و شیکار بکە.

هەسارە	نیوتنی زەوی لە بۆشایی ئاسمان
کیش (نیوتن)	٠,٣٨
عەتارد	٠,٩١
زۆهره	١
زەوی	٠,٣٨
مەریخ	٢,٥٣
مشتري	١,٠٧
زوحەل	٠,٩٠
قورانس	١,١٠
نپتۆن	٠,٠٧
پلۆتۆ	

١ ئەگەر کیشی کالەکیک لەسەر زەوی ٦٨ نیوتن بی،

کیشەکە ی لەسەر مشتري چەندە؟

٢ ئەگەر کیشی غوریللایەک لەسەر هەسارە ی پلۆتۆ ١٤٩,٨

نیوتن بی، کیشی لەسەر زەوی چەندە.

٣ کیشی تۆپیکي تینسی سەرزەوی لەسەر پووی زەوی ١ نیوتنە

کیشەکە ی لەسەر مشتري چەندی لەکیشی سەرزەوی زیاترە؟

٤ دوو مەشک کیشی هەریەکیان لەسەر زەوی

١ نیوتنە. کیشی هەردووکیان لەسەر

عەتارد چەندە؟

باسیکە

• پوونبکەوه چۆن بپارتدا کرداری گونجاو

بۆ شیکاری هەر پرساریک هەلبژیری؟

• ئەگەر کیشی ئەو غوریللایە ی کە لە پرساری

(ب) دا هاتوو ٧٤,٩ نیوتن بی، لەسەر پلۆتۆ،

کیشەکە ی لەسەر زەوی چەندە؟

راھىنان و شىكارى پرسىارەكان

شىكارىكە. كرادارەكە يان كرادارەكان كە بەكار تەھىناوە دىارى بىكە.

خىشەكەى لاپەپەى پىشوو بۇ شىكارى پرسىارى ۲،۱ بەكار بېتتە.

۱ نەھەنگى شىن كىشەكەى لەسەر زەوى ۱ ۲۹۸ ۸۳۰ ۲ پىلنگىك كىشەكەى لەسەر نىپتۇن ۳ ۲۰۹،۸ نىوتنە.

كىشەكەى لەسەر زەوى چەندە؟

نىوتنە، كىشەكەى لەسەر مەرىخ چەندە؟

۳ ورچىكى جەمسەرى كىشەكەى ۵ ۸۴۰ نىوتنە و ۴ سى لە ورچى پاندای زەبەلاخ كىشيان پىكەوۋە

نەھەنگىكىش كىشەكەى ۶ ۶۳۵ نىوتنە، كىشى

۶۶۲ ۴ نىوتنە، ناوئەندەى كىشى ورچىك چەندە؟

نەھەنگەكە چەندى لە ورچەكە زىاترە؟

سەگى لاىكا بەكەمىن
گىانەوەر بوو كە بە
كەشتى ناسمانى
سىۋوتىنك ۲ لە سالى
۱۹۵۷ پەوانەى
بۇشايى ناسمان كرا

لە سالى ۱۹۹۹ زۇرتىن ژمارە لە گىانەوهران

پەوانەى بۇشايى ناسمان كران. بە كەشتى ناسمانى

(كۆلۇمبىيا) ۱ ۵۰۰ سىسرك و ۱۸ مشك و ۱۵۲ جرج

و ۱۳۵ كرمە لىقە و ۴ ماسىيە بۇقە و ۲۲۹ ماسى

پووبار پەوانەى بۇشايى ناسمان كران.

۶ ژمارەى سىسركەكان چەندى لە سەرجەمى

گىانەوهرانى تر زىاترە؟

۵ كام كرادار بەكار دېت بۇ دۇزىنەوەى ژمارەى

گشتى گىانەوەرەكان لەم گەشتەدا؟

ا ۵۳۸
ب ۸۷۲
ج ۹۶۲
د ۱۵۰۰

ا لىككان
ب دابەشكردن
ج لىدەر كردن
د كۆكردنەوە

راھىنان لەسەر رىگا جىاوازەكان

بەكارھىنانى پىدراوەكان

ستوونە پوونكردنەوەبىيەكان بۇ شىكارى

پرسىارى ۸،۷ بەكار بېتتە.

۷ جىاوازی لەنىوان خىراترىن و

ھىواشتىرىن ماسى لەوئىنەكەدا چەندە؟

۸ ماسى ھەرمىكى چەند كاتى دەوى بۇ

پرىنى ماوەى ۱ ۰۰۰ كم؟

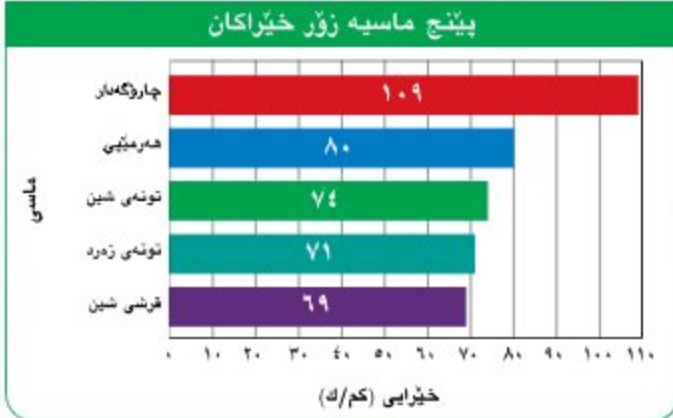
۹ پرسىار بنووسە

پىدراوە ھاتووەكانى ناو وئىنەى

پوونكردنەوەبىيەكە بەكار بېتتە.

۱۰ نەبىل بۇ پەيوەندىيەكى تەلەفۇنى ۱ ۰۰۰ دىنارى بۇ دە خولەكى يەكەم داو ۲۵۰ دىنار بۆھەر خولەكىكى

زىادە. ئەگەر ماوەى گفتوگۇ تەلەفۇنىكە ۲۰ خولەك بخايەنىت، پرى پارەى پەيوەندىيەكە چەندە؟

پیداچوونەوہ Review

فاریزە decimal point
لیکدان multiplication
ئەنجامی دابەشکردن quotient
ژمارەى سروشتى natural number

دۇنیابوون لە زاراوەکان و چەمکەکان ✓

دەرپرینی گونجاو لە لیستەکەدا هەلبژێرە.

۱. بۆ دابەشکردن بەسەر ژمارەیهکی دەیی، بەشدراو دەگۆڕین بۆ ؟ .
 ۲. بۆ دیاریکردنی ئەنجامی دابەشکردنی لە دابەشکردنی دەییەکان
 هاوکێشەکانی ؟ پەيوەندیدار بەو بەکار دێت.

دۇنیابوون لە کارامەییەکان ✓

ئەنجامی دابەشکردنەکە بدۆزەرەو. لیکدان بەکاربەینە بۆ ساغکردنەو.

$2 \overline{) 3,66}$ ۶	$9 \overline{) 0,81}$ ۵	$7 \overline{) 5,6}$ ۴	$8 \overline{) 7,2}$ ۳
$5 \div 58,75$ ۱۰	$9 \div 28,44$ ۹	$9 \div 5716,8$ ۸	$8 \div 218,4$ ۷

کەرتەیکە لەسەر شیۆەى دەیی بنووسە.

$\frac{7}{16}$ ۱۴	$\frac{6}{24}$ ۱۳	$\frac{5}{25}$ ۱۲	$\frac{4}{16}$ ۱۱
-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

هەر شیۆازیکى دابەش ئەواویکە.

$6 = 70 \div 420$ ۱۷	$72 = 3 \div 216$ ۱۶	$17 = 12 \div 204$ ۱۵
$6 = \square \div 42,0$	$\square = 0,3 \div 21,6$	$\square = 1,2 \div 20,4$
$6 = \square \div 4,2$	$72 = \square \div 2,16$	$\square = 0,12 \div 2,04$

پاستیه بنەرەتییهکان و شیۆازەکان بۆ دۆزینەوێ بەهەى س بەکاربەینە.

$30 = \square \div 0,90$ ۲۰	$\square = 0,6 \div 1,8$ ۱۹	$\square = 0,8 \div 0,6$ ۱۸
-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------

دابەشیکە.

$4,5 \div 0,5$ ۲۴	$0,03 \overline{) 1,066}$ ۲۳	$0,28 \overline{) 1,40}$ ۲۲	$0,5 \overline{) 4,5}$ ۲۱
-------------------	------------------------------	-----------------------------	---------------------------

دۇنیابوون لە شیکارى پرسیارەکان ✓

شیکاریکە کرداریک یان کردارەکان کە بەکاری دەهێنى دیاریکە.

۲۵. هۆلیکی گەورە پانیەکەى ۱۶,۸۷ م و درێژیەکەى ۱۹,۵۴ م، درێژیەکەى چەندی لە پانیەکەى زیاترە؟
 ۲۶. نازاد ۴,۲۵ کم لە هەفتەیکەدا بەپێ دەپرێت. ئەو ماوەیە چەندە کەبە ۱۵ هەفتە دەپرێت؟
 ۲۷. چەند بوتلیکی ئاو فراوانیان ۴,۵۰ لترە، نەگەر فراوانی یەك بوتل ۱,۵۰ لتر بێت. ژمارەى بوتلەکان چەندە؟
 ۲۸. هێرش ۲۲ هەزار دیناری لە برى ۴ کاتژمێر کاری زیاده وەرگرت. نایا برى ۱ کاتژمێر کاری زیاده چەند وەرگرت؟

ئامادەبوون بۇ تاقىکردنەوە Standardized Test Prep

۷ لە فىستىقالى وەرزىدا تىپى تۆپى باسكە ئەم

خالانەى تۆماركرد، ۵۸، ۵۸، ۶۲، ۶۷، ۷۰

ناوەرپاستە چەندە؟

۱ [ ] ۶۳ [ ] ۲ [ ] ۵۸ [ ] ۳ [ ] ۱۲ [ ]

خىشتەكە بۇ شىكارى پرسيارەكانى ۸ تا ۱۰ بەكاربەيتنە

نەو ولاتانەى كەزۆرتىن ژمارە نامىرى قىدىۇيان مەيە

ولت	ژمارە
چىن	۴۰۰۰۰۰۰۰
ولتە يەكگرتووەكانى ئەمريكا	۸۶۸۲۵۰۰۰
ئەلمانىا	۲۶۳۲۸۰۰۰
ژاپۇن	۳۴۳۰۹۰۰۰

۸ كام كردار بەكارديت بۇ ئەوۋى دەيزانى ژمارەى

نامىرى قىدىۇ لە ولايەتە يەكگرتووەكانى ئەمريكا

چەندى زياترە لە ژمارەى قىدىۇكان لە ئەلمانىا؟

۱ [ ] كۆكردنەوە [ ] ۲ [ ] لىككان [ ] ۳ [ ] دابەشكردن

۹ ژمارەى نامىرەكانى قىدىۇ لەچىن ويابان پىكەوۋە

چەندن؟

۱ [ ] ۷۴۳۰۹۰۰۰ [ ] ۲ [ ] ۷۴۳۰۹۰۰

۳ [ ] ۵۶۹۱۰۰۰۰ [ ] ۴ [ ] ۵۶۹۱۰۰۰

۱۰ رىزبەندى ولتەكان بەپىي ژمارەى نامىرەكانى

قىدىۇ لە كەمەوۋە بۇ زۆر كامەيە؟

۱ [ ] ولتە يەكگرتووەكان، چىن، ئەلمانىا، ژاپۇن.

۲ [ ] چىن، ئەلمانىا، ولتە يەكگرتووەكان، ژاپۇن.

۳ [ ] ژاپۇن، ئەلمانىا، چىن، ولتە يەكگرتووەكان.

۴ [ ] ئەلمانىا ژاپۇن، چىن، ولتە يەكگرتووەكان.

وەلام ھەلبىزىرە

سەيرى پرسيارى ۵ بگە ئەگەر وەلامەكەت

نەگونجا لەگەل وەلامەكان، لەكردارى ئەژمىرەكە

خۆت دلنبايكە، ئەگەر كردارى ئەژمىرەكە راستبوو

ئەوا وەلامەكە دەوربە «جگە لەو».

وەلامى راست لە شىكارى پرسيارى ۱ تا ۱۰ ھەلبىزىرە.

۱ شىوۋە دەيى بۇ كەرتى $\frac{3}{4}$ كامەيە؟

۱ [ ] ۰،۳۵ [ ] ۲ [ ] ۰،۶ [ ] ۳ [ ] ۳،۵ [ ]

۲ بارستايى ۵ پاكەت ۴،۴۵ كگم. بارستايى ۱

پاكەت چەندە؟

۱ [ ] ۰،۹۴ كگم [ ] ۲ [ ] ۰،۸۹ كگم [ ] ۳ [ ] ۰،۸۰ كگم [ ]

۳ $4 \div 0.2$

۱ [ ] ۵ [ ] ۲ [ ] ۰،۵ [ ] ۴ [ ] ۰،۰۵ [ ]

۴ سەيران بايى ۳۷۵۰ دىنار سىۋى كرى. ئەگەر

نرخى ۱ كگم ۷۵۰ دىنار بى. چەند كىلوگرامى

كرىوۋە؟

۱ [ ] ۶ كگم [ ] ۲ [ ] ۵ كگم [ ]

۳ [ ] ۵،۵ كگم [ ] ۴ [ ] ۲،۸۱ كگم [ ]

۵ $0.03 \div 0.04$

۱ [ ] ۰،۰۱۵ [ ] ۲ [ ] ۱،۵ [ ] ۳ [ ] ۰،۱۵ [ ] ۴ [ ] جگە لەوۋە

۶ ھەفالى ماوۋەى ۰،۹ كم بە ۱ كاتژمىر دەپرى. چەند

كاتى دەوى بۇ پرىنى ۰،۴۵ كم؟

۱ [ ] ۵ كاتژمىر [ ] ۲ [ ] ۰،۵ كاتژمىر [ ]

۳ [ ] ۴،۰۵ كاتژمىر [ ] ۴ [ ] ۰،۰۵ كاتژمىر [ ]

Write What You Know

ئەوۋى دەيزانى بىنوسە

۱۱ دوو كەرت لەم كەرتانە $\frac{1}{4}$ ، $\frac{12}{5}$ ، $\frac{13}{5}$ ھاوتان، پروونبەكەوۋە چۇن ھەر كەرتىك بەشىۋەى ژمارەى دەيى بۇ

دۆزىنەوۋەى دوو كەرتى ھاوتان دەنوسىت.

۱۲ كوۋىستان پارچە قوماشىكى ھەيەكە درىژىكەى ۱۰،۵ مەتر، پىۋىستى بە سى پارچە ھەيەكە درىژى ھەيەكەكىيان

۱ مەتر، وىستى قوماشە ماوۋەكە بكات بەچەند پارچەيەكەوۋەكە درىژى ھەيەكەكىيان ۱،۲۵ مەتر بى. چەند پارچە

قوماشى دەست دەكەوۋىت كە درىژى ھەيەكەكىيان ۱،۲۵ مەتر بى پروونبەكەوۋە، چۇن وەلامەكەت دۆزىبەوۋە.

